

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MUSTAFA ÖZÇELİK'İN ŞİİRLERİNDE İMGE

Sefa ÇELİKÖRS

YÜKSEK LİSANS

KIRŞEHİR-2019

©2019-Sefa ÇELİKÖRS

T.C.
KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MUSTAFA ÖZÇELİK'İN ŞİİRLERİNDE İMGE

IMAGE İN MUSTAFA ÖZÇELİK'S POEMS

Hazırlayan

Sefa ÇELİKÖRS

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Maksut YİĞİTBAŞ

KIRŞEHİR-2019

KABUL VE ONAY

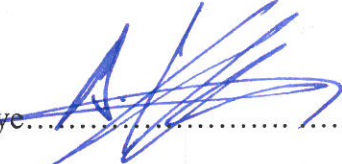
Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Sefa ÇELİKÖRS tarafından hazırlanan “*Mustafa ÖZÇELİK’in Şiirlerinde İmge*” adlı tez çalışması 29.04.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman.....(İmza)

Dr. Öğretim Üyesi Maksut YİĞİTBAŞ

Üye.....(İmza)

Prof. Dr. Yakup ÇELİK

Üye.....(İmza)

Doç. Dr. Abdülkerim KARADENİZ

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

29/04/2019

(İmza)

Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2019

Sefa ÇELİKÖRS

İmza

ÖZET

MUSTAFA ÖZÇELİK’İN ŞİİRLERİNDE İMGE

YÜKSEK LİSANS

Hazırlayan: Sefa ÇELİKÖRS

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Maksut YİĞİTBAŞ

2019 XII - 198

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Jüri

Prof. Dr. Yakup ÇELİK

Dr. Öğr. Üyesi Maksut YİĞİTBAŞ

Doç. Dr. Abdulkerim KARADENİZ

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada Modern Türk edebiyatının önemli isimlerinden birisi olan ve şiirlerinde geleneğin yanı sıra mistik öğelerden de yararlanan Mustafa Özçelik’in “İfşa”, “Güneş ve Ayna”, “Serenat”, “Dünyanın Tenhasında”, “Gül ve Hançer”, “Bir Irmak Düşü”, “Ateş Denizi”, “Dilim Ol Söyle” adlarını taşıyan sekiz şiir kitabından hareketle şiirlerinde yer alan imge ve türleri (yayılgan, batık, radikal, yoğun, süsleyici – coşkun, bayat imge) örnek şiirler aktararak tespit edilmeye çalışılmıştır. Şairin şiirlerinde birbirinden farklı, özgün ve bir o kadar da derin imge örneklerine rastlamak mümkündür. Ayrıca tabiat ve mistik öğelerin varlığı şiirlerin bütününde kendini hissettirir. Çalışmada ilk planda Mustafa Özçelik’in hayatı, edebi kişiliği ve eserleri hakkında bilgi verilmiş; öte yandan şiirinin kaynaklarına değinilmiş, daha sonra ise imge konusu ve türleri üzerinde durulmuştur. Söz konusu eserlerden aktarılan imge çeşitlerine dair örnek şiirler tematik açıdan da incelenmiştir. Çalışma sonunda tespit edilen hususlar ise “Sonuç” kısmında belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mustafa Özçelik, imge türleri, tabiat, mistisizm.

ABSTRACT

IMAGE İN MUSTAFA ÖZÇELİK’S POEMS

M.Sc.Thesis

Preparer: Sefa ÇELİKÖRS

Advisor :Dr. Öğr. Üyesi Maksut YİĞİTBAŞ

2019 XII - 198

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Turkish Language and Litarature Department

Jury

Prof. Dr. Yakup ÇELİK

Dr. Faculty Member Maksut YİĞİTBAŞ

Assoc. Dr. Abdulkерim KARADENİZ

In this study prepared as a master thesis Mustafa Özçelik, who is one of the important names of modern Turkish literature and who uses the mystical elements besides the tradition in his poems, “İfşa”, “Güneş ve Ayna”, “Serenat”, “Dünyanın Tenhasında”, “Gül ve Hançer”, “Bir Irmak Düşü”, “Ateş Denizi”, “Dilim Ol Söyle” image and types of poems in their poems (scattered, sunken, radical, intense, ornamental - exuberant, stale image) tried to identify the sample poems. In the poet's poems, which are seen as a it is possible to find many different and original examples of deep images. In addition, the presence of nature and mystical elements makes itself felt in the whole poetry. Mustafa Özçelik's life, literary personality and works are given in the first plan; On the other hand, the sources of his poetry were mentioned and then the subject and types of image were emphasized. Sample poems about the image types transferred from these works were also examined from a thematic perspective. The findings identified at the end of the study are stated in the “Conclusion ise section.

Key Words: Mustafa Özçelik, image types, natüre, mysticism.

ÖN SÖZ

“Mustafa Özçelik’in Şiirlerinde İmge” adlı yüksek lisans tezi üç bölümden meydana gelmektedir. Çalışmamızın birinci bölümü olan “Giriş” kısmında Mustafa Özçelik’in hayatı, edebî kişiliği, eserleri, Türk edebiyatında oluşturduğu algı üzerinde durulmuş; öte yandan şairliği, şiirinin kaynakları, şiirlerinde adı geçen şahıslar, hikâyeciliği, Mehmet Âkif Ersoy’a, Yunus Emre’ye ve Nasrettin Hoca’ya olan ilgisi hakkında bilgi verilmiştir. Şiir, hikâye, araştırma, biyografi, deneme, derleme, antoloji, inceleme gibi birçok türde eser veren Mustafa Özçelik’i bu doğrultuda anlatmaya çalıştık. Bu bölümde ulaştığımız eserleriyle birlikte, bizzat kendisinden temin ettiğimiz dergi, lisans tezleri ve söyleşilerden de yararlandık. Özellikle “Edebiyat Bülteni”, “Birnokta” gibi edebiyat dergilerinin Mustafa Özçelik için özel olarak hazırladıkları sayılarından alıntılar yaptık. Şairin Yunus Emre, Mehmet Âkif Ersoy, Nasrettin Hoca gibi isimlere olan ilgisini de söyleşilerinde yaptığı konuşmalardan yola çıkarak ele aldık.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise imge konusuna ve imge çeşitlerine (yayılğan, batık, radikal, yoğun, süsleyici coşkun, bayat imge) değindik. İmge, bugüne kadar üzerinde az çalışma yapılan ve Türk edebiyatında da çok fazla kaynak çalışması olmayan bir konudur. Bu durum çalışmamızda karşılaştığımız zorluklardan ilki oldu. İmge ile ilgili Rene Wellek ve Austin Warren’in *Edebiyat Biliminin Temelleri*, yine aynı isimlerin *Yazın Kuramı*, *Edebiyat Teorisi* gibi eserleri incelenmiş olsa da daha çok Prof. Dr. Ramazan Korkmaz’ın *İkros’un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı* adlı eserinden yola çıkarak imge konusunu değerlendirmeye çalıştık. Bu doğrultuda Kitaplık dergisinin *İmge* sayısı, Nurullah Çetin’in *Şiir Çözümleme Yöntemi* gibi birçok kaynak kitapla beraber makalelerden de yararlandık. Ramazan Korkmaz’ın kitabında ve ulaşılan bazı makalelerdeki şiirler üzerine yapılan imge çalışmalarında beş imge türünden yararlanıldığını görüp bu doğrultuda yayılğan, batık, radikal, yoğun ve süsleyici coşkun bayat imgeleri örneklerle açıklamaya çalıştık.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise Mustafa Özçelik’in şiirlerinde tespit edilen imge ve türleri incelenmiştir. Aynı bölümde şairin imge oluştururken en çok kullandığı kelimeleri tespit ederek şiirlerinde karşılaşılan beş imge türünü örnekler aktararak incelemeye çalıştık. İncelemeye dâhil ettiğimiz eserler Özçelik’in *İfşa*, *Güneş ve Ayna*, *Serenat*, *Dünyanın Tenhasında*, *Gül ve Hançer*, *Bir Irmak Düşü*, *Ateş Denizi* ve *Dilim Ol Söyle* adlı sekiz şiir kitabıdır. Yapılan yüksek lisans tezi Mustafa Özçelik üzerine yapılan ilk yüksek lisans tezi olma özelliğini taşımaktadır. Çeşitli dergilerde Mustafa Özçelik ile

yapılan söyleşilerin yer aldığı kaynakların bilgisi Özçelik tarafından e-posta yoluyla tarafımıza word belgesi şeklinde gönderilmiştir. Bu sebeple söz konusu söyleşilerin yer aldığı dergilerin kaynakçasında sayfa numaraları gösterilmemiş olup sadece dergilerin isimleri ve söyleşilerin kim tarafından yapıldığı bilgisi verilmiştir.

Sonuç kısmında ise elde ettiğimiz bulgular genel olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma sürecinde benden desteklerini esirgemeyen aileme, eserleri üzerine yapılan lisans tezi, söyleşi, dergi vb. kaynaklara ulaşmamda yardımcı olan Mustafa Özçelik'e, her zaman desteğini hissettiğim çok değerli arkadaşım edebiyatçı yazar Serpil Akgül'e, beraber sahafları dolaştığımız, manevi destekçim Edebiyatçı, Avukat Muhammed Emin Hekimhan'a ve çalışmanın başından itibaren yanımda olan, benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen, her daim güler yüzlü olan, bilgilerinden sürekli istifade ettiğim değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Maksut Yiğitbaş'a sonsuz teşekkür ederim.

Kırşehir - 2019

Sefa ÇELİKÖRS

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	x
BÖLÜM I.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Mustafa Özçelik'in Hayatı	3
1.2. Mustafa Özçelik'in Edebi Kişiliği	12
1.3. Mustafa Özçelik'in Eserleri.....	17
1.4. Türk Edebiyatında Mustafa Özçelik Algısı	22
1.5. Mustafa Özçelik'in Şairliği	22
1.6. Şiirinin Kaynakları	29
1.7. Mustafa Özçelik'in Şiirinde Şahıslar.....	30
1.7.1. Leylâ ile Mecnun.....	31
1.7.2. Ferhat ile Şirin	38
1.7.3. Kerem ile Aslı	41
1.7.4. Karacaoğlan	42
1.7.5. Hz. Yakup	43

1.7.6. Yusuf ile Züleyha	43
1.7.7. Hz. İbrahim	46
1.7.8. Hz. Meryem.....	47
1.7.9. Hz. İsa.....	48
1.7.10. Hz. Musa.....	49
1.8. Mustafa Özçelik’in Hikâyeciliği	49
1.9. Mehmet Âkif’e Olan İlgisi	50
1.10.Yunus Emre’ye Olan İlgisi	52
1.11. Nasrettin Hoca’ya Olan İlgisi	54
BÖLÜM II.....	57
2. İMGE.....	57
2.1. İmge Nedir?	57
2.2. İmge Türleri	61
2.2.1. Yayılğan İmge	61
2.2.2. Batık İmge	63
2.2.3. Radikal İmge	65
2.2.4. Yoğun İmge.....	67
2.2.5. Süsleyici Coşkun ve Bayat İmgeler.....	69
BÖLÜM III.....	70
3.MUSTAFA ÖZÇELİK ŞİİRİNDE İMGE.....	70
3.1. M. Özçelik’in Şiirlerinde İmge Oluştururken En Çok Kullandığı Kelimeler..	70
3.2. Mustafa Özçelik Şiirinde Yayılğan İmge	71
3.3. Mustafa Özçelik Şiirinde Batık İmge	98

3.4. Mustafa Özçelik Şiirinde Radikal İmge	116
3.5. Mustafa Özçelik Şiirinde Yoğun İmge	156
3.6. Mustafa Özçelik Şiirinde Süsleyici Coşkun Bayat İmge.....	177
SONUÇ.....	189
KAYNAKÇA.....	193
ÖZGEÇMİŞ	198

SİMGELER VE KISALTMALAR

Çev. : Çeviren

Haz. : Hazırlayan

VS. :Vesaire

VB. :Ve Benzeri

BÖLÜM I

GİRİŞ

“Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri” başlangıçtan günümüze hece vezni, serbest ölçü, aruz ölçüsü, öz şiir, mistik anlayış, Marksist anlayış, halk kültürü vb. birçok konu ve biçim alanında farklı anlayışlara sahip topluluklara ev sahipliği yapar. Beş Hececiler, Yedi Meşaleciler, Garip Akımı, II. Yeni, Hisarcılar, Maviciler, 1980 Sonrası Türk Şiiri, modern Türk şiirinin gelişmesine büyük katkısı olan akım ve topluluklar arasında yer alır.

Modern Türk şiiri, Cumhuriyet rejimiyle birlikte birçok farklı görüş ve oluşumlarla gelişimini sürdürür. Bu gelişim, böylelikle yenilikçi bakış açısına sahip sanatkarları bir araya getirir. Modern Türk şiirinin bu dönemlerde en dikkat çeken yönü, aynı düşünce ve sanat anlayışına sahip şairlerin bir araya gelerek belirli bir topluluk oluşturmalarıdır. Türk edebiyatının modernleşmesi sürecinde dergilerin de önemli bir rolü vardır. Bu bağlamda akla ilk gelen dergilerden birisi 1976-1990 yılları arasında aylık olarak çıkmış olan *Mavera*’dır. Edebiyat çevresince ilgiyle karşılanan bu dergide Cahit Zarifoğlu, Rasim Özdenören, Erdem Bayazıt gibi birçok önemli isim yer alır. (Sürgit, 2014: 138) Mustafa Özçelik de *Mavera* çizgisinde ilerleyen modern Türk şiirinin önemli simalarındandır. Özçelik, sadece şiir alanında değil, düzyazı alanında da önemli çalışmalar yapar. Sanatkâr, eserlerini oluştururken hem gelenekten hem de modern zamandan etkilenir. Düzyazı alanındaki çalışmalarında Türk toplumunun önemli simalarından olan Mehmet Âkif Ersoy, Yunus Emre, Battal Gazi ve Nasrettin Hoca’yı işlerken diğer taraftan da çocuk edebiyatı alanında hikâyeler yazar. Şiir alanında da zengin bir bakış açısı sergileyerek günümüze ayna tutar. Bir bakıma, geçmişle geleceğe taşır. “*Şiirlerini inanç, medeniyet, aşk gibi kadim değerlerimizle teçhiz eden şair, duyarlılığın kalesini kendi elleriyle örüyor. Ve o biliyor ki; geleceğimiz, imzamızın kıyısında şekillenir! O da duruşu ile eserleri ile geçmişten aldığı emanetleri, geleceğe götürecek olan emanetçilere hizmeti ile imzasını sağlamlaştırıyor...*” (Altan, 2017: 19). Türk Edebiyatında yetenekli, üretken bir sanatçı olarak tanınan Özçelik, eserlerinde sevgiyi, mistik öğeleri ve değerleri derinlemesine işler.

Mustafa Özçelik eserlerinde genel olarak yabancı dillerin etkisinden arındırılmış bir dili tercih eder. Onun dili kolay yazılabilecek gibi görünse de benzerini yazmaya çalışıyor. Yazar, çocuk edebiyatı üzerine yazdığı hikâyelerde de sadelikten yanadır. Özçelik’in önemli bir yanı da dünya görüşünü edebiyatına yansıtmalarıdır. Onun bu özelliği edebiyat çevresi tarafından “samimi” bulunmasına vesile olur. Eserlerinde çoğunlukla aşk, tabiat,

hüzün, ayrılık, sevgi gibi temaları işler. Ayrıca ayna, anne, çocuk, gül, su, toprak, ateş gibi kavramlar da eserlerinde sıklıkla geçer. Şiirlerinde oldukça farklı imgelere yer veren şairin derin anlamlar yüklü bir dili vardır.

İmge, düşsel olarak zihinde tasarlanan, eş anlamlısı hayal ve hülya olan, soyut görüntü düzleminde, görünen anlamlardan başka anlamlar canlandırma ve onları aktarma sanatıdır. Bu soyut düşünce, gerçekleşmesi özlem olarak duyumsanan şeyin, zihinde tasarlanmasıdır. Bazı duygu ve düşünceleri aktarmada dilin yetersiz kaldığı anda imgeler ortaya çıkar. Çünkü hakikat denilen kavram sınırlıdır. Bu yüzden zihnin en uç noktalarında dolaşmak için imgeye başvurulur. Ramazan Korkmaz, imgeyi şöyle ifade etmiştir: “*İmge, gerçekliğin kaba ve ihlal edici kuşatmasından sıkılan ruhun; sonlu, sınırlı ve iğreti olandan; sonsuz, sınırsız ve aşkın olana açılmasıdır.*” (Korkmaz, 2014: 298) Sanatkâr hissettiği duygu ve düşünceleri metne aktarmada zorluk çekebilir. Bu yüzden sonsuz ve sınırsız olan fikirlere açılmaya çalışır. İmge, bu doğrultuda sanatkârlara yol göstererek onları hakikatin sınırsız ve sonsuz olmayan iğretiliğinden, geniş ve uçsuz olana doğru yönlendirir.

Genel olarak zihinde belirlenen ve orada resmedilmeye çalışılan bir kavram olarak karşımıza çıkan imgeyi oluşturmada şairin özgünlüğü, dünya görüşü, birikimi ve bunu sanatına yansıtması oldukça önemlidir. Kelimeler, imgeler sayesinde yepyeni anlamlara bürünür ve derinlik kazanır. İmge, kendi içinde bazı türlere ayrılmaktadır. Bunlar yayılğan, batık, radikal, yoğun ve süsleyici coşkun, bayat imgelerdir. Mustafa Özçelik, şiirlerinde imge oluştururken bazı kelimelere sıklıkla yer verir. Şiirlerinde geçen bu kelimelerden bazıları şunlardır:

İrmak, su, deniz, okyanus, ağaç, kuş, çiçek, anne, çocuk, ayna, ateş, toprak, ses, ışık, ceylan, yağmur, sükût, melek, ölüm, dallar, at, yol, güvercin, karınca, Anka kuşu, gece, gündüz, renk, avcı, bahçe, bahar, gül, sır, mağara, derviş, suret, kış... Mustafa Özçelik, derinliği fazla olan kelimeleri daha çok tercih eder. Şiirlerinde ses, ışık, deniz, ırmak, kuş, adeta bir bütünlük içerisinde yer alır.

1.1. Mustafa Özçelik'in Hayatı

Mustafa Özçelik, 1954 yılında Eskişehir'in Günyüzü ilçesinde doğar. Nüfus kâğıdı okula başladığı yıl çıkartıldığından, yaşı ona göre hesaplanır. Özçelik annesi, babası, babaannesi ve ablasının birlikte yaşadıkları evde dünyaya gelir. Henüz bir yaşında iken babasını kaybeder. İlkokula kadar olan hayatı ise geriye kalan aile üyeleriyle küçük bir evde geçer. Özçelik, babasını çok küçük yaşta kaybetmenin acısını, *Ay Vakti Dergisi*'nde Recep Garip'e verdiği röportajda şu şekilde ifade eder:

“Okuldaki edebiyat derslerindeki bilgi düzeyindeki şiir tanışıklığı bir yana bırakılacak olunursa beni şiir ve şairlerle somut manada tanıştıran Atasoy Müftüoğlu oldu. Bana Necip Fazıl'dan, Mehmet Akif'ten bahsetti. Ve gerisi geldi. Şiir kitapları okumaya başladım. Derken çok küçük yaşlarda kaybedilen bir babanın ölümünden duyulan acıyı dillendiren ilk şiirim ortaya çıktı. Sonrası malum...”

Mustafa Özçelik 1960 yılında ilkokula başlar. Yaklaşık beş yıl süren ilkokul hayatında başarılı denilebilecek bir öğrencilik hayatı geçirir. Yazarın küçük yaşta babasını kaybetmesi, bunun getirdiği yoksulluk ve hayata tutunma çabası onun içe kapanık bir çocukluk geçirmesine sebep olur. Yaşadığı bu zor yıllar ilerleyen dönemlerde eserlerine de yansımaktır.

Mustafa Özçelik, birçok şair ve yazar gibi ilkokul öğretmenlerinin etkisinde kalır. Bunlardan birisi Tutay Mert, bir diğeri ise Yılmaz Yılmaz'dır. Sanatkârın kitaplarla tanışmasına Tutay Hanım vesile olur. İlk eline aldığı kitap bir tarih kitabıdır. Cengiz Han'ın büyük oğlu Cuci'yi konu edinir. Yazarın tarihe olan merakı ve sevgisi bu şekilde başlar. Yılmaz Yılmaz ise onun aklına öğretmen olma fikrini koyan ve onu bu yola yönlendiren nadide hocalarından birisidir. Özellikle öğretmenin kol saati onda derin izler bırakır. Sanatkârı etkileyen bir başka isim de köy 'ün imamı Ali Rıza Öztürk'tür. Kendisinden Kur'an dersleri alan Özçelik, onun yönlendirmesiyle İmam Hatip Okulunu hedefler ve eğitimine İmam Hatip'te devam eder. Kur'an-ı Kerim sevgisi onun bu okula gitmesinde büyük bir etken olur. Sanatçı *İktibas* Dergisinde İbrahim Eryiğit'e şöyle söyler:

“... “diriliş”, “kendine dönüş” sadece şiirle mümkün olabilecek bir şey değildir. İnançlarımız, düşüncelerimiz, kişiliklerimiz, yaşantılarımız... Bunların hepsi Kuranla test edilmeye, tashih edilmeye muhtaç şeylerdir. Bunları düşünmemiz, konuşmamız bile bir “ışık”a tutunmak isteğimizin ifadesidir.

Özçelik, İmam Hatip Ortaokuluna 1966 yılında Eskişehir'de başlar. Şair İlk defa

yaşadığı ilçeden başka bir yere okumaya gitmiştir. Bu durum karşısında ürküp çekinen yazar okulun kütüphanesine sığınır. Bu kütüphanede de dikkatini tarih kaynaklı metinler çeker. Böylelikle yeni yazarlar tanır ve okuma alışkanlığını onlar sayesinde güçlendirir. Özçelik, sınıf arkadaşlarından Balıkesirli Ali Osman Gençoğlu sayesinde *Teksas* gibi resimli kitaplarla tanışır. Böylelikle kitaplara olan ilgisi ve sevgisi gün geçtikçe artar. Yazar, sonrasında İki Eylül caddesinde kiralık kitap veren bir kitapçının sürekli müdavimi olur. Buradan aldığı kitaplar ile okuma alışkanlığını üst seviyelere çıkartır. 1967 yılında ise orta ikinci sınıf Din Kültürü öğretmeni Ali Ay olur. Ay, kendisinin *Hareket Mecmuası*na abone olmasını ve dergiyi takip etmesini ister. Yazar, öğretmenin de desteğiyle o yaz dergileri edinir ve okumalarına aralıksız devam eder.

Özçelik, 1968 senesinde yazdığı kompozisyonlarla ve şiirlerle dikkat çekmeye başlar. Ayrıca Türkçe öğretmeni Fethi Bey kendisine şiir yazma ödevleri verir. Sanatkâr, konularını doğadan, aile sevgisinden, vatan sevgisinden alan metinlerle edebî alana giriş yapar. Kendisinin özellikle şiirle olan münasebeti, henüz on dört yaşlarındayken başlar.

Mustafa Özçelik, 1969 yılında ise İmam Hatip Lisesine kaydını yapar. Sınıf arkadaşlarından Kadir Atlansoy, Özçelik'in şiirlerini okumaktan müthiş keyif duyan arkadaşlarındandır. Lakin onun şiir okumadığını sezer ve kendisine Mehmet Âkif Ersoy'un *Safahat*'ını hediye eder. Özçelik sonrasında çok etkileneceği ve üzerine birçok kitaplar yazacağı Mehmet Âkif'le ilk defa arkadaşının hediyesi üzerine tanışmış olur. M. Zahir Ertekin'le yaptığı röportajında Mehmet Âkif'le ilgili şunları söyler:

“Ortada bir gerçek Akif, bir de “herkesin bir Akif’i” vardır. Herkesin Akif’i ideolojik tanımlara konu olmaktadır. Kimine göre medeniyet düşmanı, kimine göre sadece şair, kimine göre reformcu, kimine göre milliyetçi, kimine göre ümmetçidir. Ama Akif, bunların hiç biri değildir. O, her şeyden önce inanmış bir şahsiyettir. Şairliğinin yanı sıra bir fikir adamıdır. Çağının meselelerinin farkındadır ve onlara karşı bir tavır alış söz konusudur. Fikirleri noktasında tartışılabilir ki çok tartışılmaktadır ama karakteri, ahlakı, bir mücadele adamı olarak samimiyeti konusunda tartışılmayacak ortak bir değerimizdir. Zira Akif’in yaşadığı kaos döneminde, -ki böyle dönemlerde kahraman olmanın da hain olmanın da şartları mevcuttur- O, kahraman olmayı başarmış bir şahsiyettir. O, bir ahlak kahramanıdır. Bir erdem insanıdır. Kendi hayatını milletin bekası için hiçe saymış bir fedakârlık abidesidir.”

Özçelik, Eskişehir’de sanat, edebiyat ve kültür coğrafyasının önemli isimlerinden Atasay Müftüoğlu ile tanışır. Bu tanışma vesilesiyle kendisine Cahit Zarifoğlu’nun *İşaret Çocukları* adlı kitabı hediye edilir. Bu tanışma onu ilerde Zarifoğlu’nun çizgisindeki isimlere, *Kültür Ajanda* dergisinde Neslin Çaylı’yla yaptığı röportajda şunları

zikrettirecektir: “*Şiirde kendimi önceki dönemleri bir yana bırakacak olursak Muallim Naci ile başlayan Mehmet Akif ve Yahya Kemal’la devam eden, daha sonra Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu gibi isimlerle yapısını iyice kuran gelenekten beslenen ama yeni olmayı da ihmal etmeyen çizgiyi takip eden bir şair olarak görüyorum.*”

Mustafa Özçelik’in, Âkif’i ve Zarifoğlu’nu o yaşlarda okuması edebiyat alanındaki yolculuğunun başlamasına en büyük sebeptir. Sanatkâr özellikle bu çevrenin etkisiyle Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç, Samiha Ayverdi, Yahya Kemal gibi değerleri keşfeder. Bu vesileyle Diriliş, Yeni Ay, Büyük Doğu, Edebiyat, Yansıma ve Varlık gibi dergileri okumaya başlar.

1970 yılında Atasoy Müftüoğlu ile temas halinde olan öğrencilerle bir araya gelerek bir edebiyat topluluğu kurarlar. Bu topluluğun oluşturulma amaçlarından en önemlisi kitaplardır. Amaçları doğrultusunda ilerleyerek, kendilerine ve birbirlerine her vakit şu soruyla yaklaşmışlardır: “*Ne okuyorsun? , “Ne okuyacaksın?”*. Yazar böyle bir çevrede kültür açısından kendisini yetiştirir ve yerli, yabancı kitapların dünyasına girmeye başlar. Bir yandan İmam-ı Rabbani’nin *Mektubat*’ı; diğer yanda Albert Camus gibi dünyaca ünlü klasiklerle tanışır. Özçelik; Necip Fazıl, Samiha Ayverdi, Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, Kafka, Tolstoy, Dostoyevski gibi isimleri birbirlerinden ayırt etmeksizin okuyarak yerli, yabancı sanatçıları tanıma olanağı bulur.

Sanatkârın üzerinde önemli etkisi olan diğer büyük insan Yunus Emre’dir. Onunla tanışması da bu yıla denk gelir. 24 Mayıs günü Yunus Emre’nin anıt mezarına taşınma törenine katılır. Nakil esnasında tabutu tutan kişilerden birisi olması onda derin izler bırakır ve bu olaydan oldukça etkilenir. Öyle ki yıllar sonra Yunus Emre üzerine birçok araştırma yapacak, kitaplar yayımlayacak ve onunla ilgili söyleyişlere katılacaktır.

Mustafa Özçelik şiirlerinde sezdiği sevgi temasını, Yunus’un Allah ve insan sevgisini işlediği eserlerinden etkilenecek kaleme alır. Birçok eleştirmen yazar, Özçelik’i günümüzün “Çağdaş Yunus Emre”si olarak görür. Sanatkâr, tabutunu taşıdığı an içinde coşan duygu seli sebebiyle yıllarca eser verecek ve Yunus Emre’nin yıllar sonraki çağdaşı olacaktır. Özçelik, üstadı Yunus Emre’yle ilgili Neslin Çaylı röportajında şunları zikreder:

“Yunus Emre sadece bir şair değil, onun ötesinde bir isim. Bir sufi, bir tefekkür hatta aksiyon insanı. Anadolu’yu her anlamda vatan kılan en önemli kurucu isim. Ülkemizde Yunus’u gereğince anlamış olduğumuz tabi ki söylenemez. Nasıl anlatılmalıdan önce nasıl anlamalı sorusunun cevabını bulmak lazım. Yunus, bir kaal(söz) değil hal insanı olduğu için onun gibi

olunca anlaşılabilir ve anlatılabilir bir değer. Bu sebeple okur, yazar, siyasetçi, bürokrat, ilim adamı, sanatkâr olarak hepimiz Yunus'u anlamak, anlatmak daha da önemlisi Yunus gibi olabilmenin yollarını bulmak durumundayız."

Şairin 1971'de çevresinde şiirle ilgilenen ve şiiri yaşam felsefesi haline getiren arkadaşları artmaya başlar. Çevresindeki ilgi ve alaka onu şiire daha da yakınlaştırır ve içinde var olan şiir münasebetini böylelikle ileriye taşır. Özçelik, bir süre bu çevrede bulunur ve şiirde yeni konular dener. Bu konular alışılmışın dışında ve yeni bir sanat alanının oluşmasına zemin hazırlar. Yeni tarzda kaleme aldığı şiirleri o dönemde kimseyle paylaşmaz. Sonrasında "Gül Mevsimidir Yaşadığımız" adlı şiirini bir dost ortamında çekinerek okur. Bu şiiri çok beğenilir. Gül Mevsimidir Yaşadığımız ile birlikte sanatında ve işlediği konularda yenilikler meydana gelir.

1972 yılında Eskişehir'de *Yunus Emre Derneği* kurulur. Bu dernek daha sonra liseler arası Yunus Emre konulu bir kompozisyon yarışması düzenler. Mustafa Özçelik bu yarışmaya Sezai Karakoç'un Yunus Emre üzerine yazdığı bir eserini okuyarak girer. Özçelik, "Yunus Emre'nin Türk Edebiyatındaki Yeri" konulu yarışmada birinci olur. Ödül töreninde Abdülbaki Gölpınarlı'nın elinden yazarın kendi hazırladığı *Yunus Emre Divanı* ve *Risalet'ün Nushiyye* kitabını alır. Bu birincilik birkaç gazetede yayımlanır. Yazmış olduğu kompozisyon ise Sakarya gazetesinde yer bulur.

Mustafa Özçelik, liseyi 1973 yılında bitirir. Girdiği üniversite sınavında Erzurum Atatürk Üniversitesini kazanır. Fakat maddî yetersizlikler sebebiyle üniversiteye kayıt yaptıramaz. Bu dönemde dört ay boyunca Erhan Arbatlı'nın açtığı Nur Kitabevinde tezgâhtarlık yapar. Dönemin siyaset adamlarında Necmettin Erbakan, İmam Hatip mezunlarına Eğitim Enstitülerine girme şansı verir. Liseden sınıf arkadaşı Osman Ziya, diploması ve sınav sonuçlarını alarak onu da kendisiyle birlikte Bursa Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümüne kaydettirir. Osman Ziya ile birlikte kümeden bozdukları bir odada eğitim yıllarının ilk senesini tamamlarlar. Mustafa Özçelik daha sonra bir Ankara gezisinde Edebiyat dergisinin Akay yokuşundaki bürosunda Nuri Pakdil, M. Âkif İnan, Osman Sarı ve İsmail Kılıoğlu gibi isimlerle tanışır. Aynı yıl içerisinde Edebiyat dergisinin Bursa temsilciliğini yapar. Sonrasında ise Mücahit Koca ve arkadaşlarının kurduğu Yüksek Talebe Derneğinde göreve başlar.

1974 yılı ise Özçelik'in okumaya ağırlık verdiği bir yıldır. Şairin hafızasına ve gönlüne yerleşen ilk hocası Süreyya Beyzadeoğlu'dur. Onun derslerinde alışkanlık derecesine getirdiği şiir okuma sevdası, Özçelik'e de yansır ve şiire daha çok bağlanmasına sebep olur. Eğitim Sosyolojisi hocası olan S. Ahmet Arvasi'den de çok şey öğrenir. 1975 yılına gelindiğinde ise fikri ayrılıklarına rağmen hâlâ eleştiri yazılarını devam ettirmekte olan Sabit Kemal Bayıldıran hocası karşısına çıkar. Hocasıyla iyi bir iletişim içerisinde olan Özçelik, kendisini eleştiri alanında da geliştirmeye devam eder. Kemal Tahir okumalarını da hocasına borçludur. Mustafa Özçelik'in şiirlerini yayımlama yılı ise bu zamana denk gelir. Eskişehir'den Bursa'ya yaptıkları bir yolculukta Ahmet Kot'un ısrarı üzerine yayınlaması için ilk şiirini verir. *İfşa* isimli -daha sonrasında ilk şiir kitabına isim olacak- şiirini gönderir. Bu şiir, Gelişme dergisinin sekizinci sayısında yayımlanır. Özçelik, 1976 yılında Nevşehir'in Gülşehir ilçesinin Emmiler köyünde öğretmenliğe başlar. Sanatkâr, Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesinde askerlik yapan Ebubekir Eroğlu'yla hafta sonlarında sık sık görüşür. Sonrasında ise onun sanatında ayrı bir yeri olan *Mavera* dergisi çıkmaya başlar. Mustafa Özçelik, takip ettiği bu dergiye abone olur.

1977 yılına gelindiğinde yaşadığı köydeki insanlardan kaçarak yine vaktinin çoğunu okumalara ayırır. Özçelik bu yıl içerisinde kendisini sanat ve edebiyat alanında etkileyen Cahit Zarifoğlu'yla mektuplaşmaya başlar ve Zarifoğlu'nun isteğiyle kitap tanıtım yazıları yazar. Recep Garipoğlu röportajında Zarif oğlu hakkında şöyle söyler:

“Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Mehmet Âkif, Ziya Osman, Behçet Necatigil, Cahit Zarifoğlu... Önümde beni kendi yollarına çağıran birer ışık oldular. Hâlâ da onlar benim vazgeçilmezlerim. Dolayısıyla ustalarımıdır onlar... Zarifoğlu'nun ise daha özel bir yeri var. Bana şiir konusunda mektuplarıyla yol gösterdi. Şiirlerimi değerlendirdi ve onların yayımlanması, yani adımın şaire çıkması onun sayesinde oldu.”

Mustafa Özçelik'in ilk kitabının yayınlanmasında büyük payı olan isim Erdem Bayazıt'tır. Yazarın evliliği de bu yılın yazına denk gelir. Sonrasında ise *Malcom X* ve *Kökler* kitabını konu alan “*Afrika Gerçeği ve İki Kitap*” yazısı *Mavera* dergisinde yayımlanır. Özçelik, Zarifoğlu'nun tenkit ve tavsiyesiyle yazdığı şiirleri de *Mavera*'ya göndermeye başlar. Kendi şiirlerinin de bu dergide yer bulması Özçelik için büyük deneyim olur. Hemen hemen her röportajında *Mavera* dergisinin önemini ve kendisi açısından değerini anlatır. Örneğin Bilal Can'la *Şehrengiz Dergisi*'nde şöyle bir röportaj gerçekleştirir:

“Mavera dönemi şiirimiz açısından ortaya yeni isimlerin çıktığı, medeniyet ve kültür geleneğimizin ihya edildiği bir dönemdir. M. Akif İnan, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt’la, Osman Sarı’yla, Alaeddin Özdenören’le daha önce yakın dönemler itibariyle Necip Fazıl’ın ve Sezai Karakoç’un açtığı yolda yeni şiir örnekleri verildi. Onların ardından sorunuzda isimlerini zikrettiğiniz yeni şairler kuşağı yetişti. Edebiyat; medeniyet, siyaset, ahlâk vb. boyutlarıyla birlikte idrak edildi. Mavera’yı inceleyenler, onun sadece şiir, öykü yayımlayan bir dergi olmayıp her türlü insan meselesinin ele alındığı bir dergi olduğunu görecektir. Bu edebiyat ve kültür hatta siyaset hayatımız için bir kazanç olmuştur. Sonradan çıkan dergiler ve buralarda yetişen isimler mensubiyet fikrine sahip olsunlar ya da olmasınlar Mavera’dan çokça etkilenmişlerdir. Mavera ve orada yazanlar epey uzun sayılabilecek bir dönem bu dergiyi kültür ve sanat hayatımızda bir kilometre taşı haline getirmişlerdir.”

Sanatkâr, 1978 yılında Eskişehir’in Çifteler ilçesinde Körhasan Ortaokuluna müdür olarak atanır. Yöneticilik alanında başarılı olamayacağını ve edebiyattan kopacağını düşünen Özçelik, bir yıl sonra görevinden istifa ederek yazınsal alandaki çalışmalarını sürdürür. *Yeni Devir* gazetesinde bazen kendi adıyla bazen ise *Ferhat Mansur* müstearıyla haftalık yazılar yazmaya başlar. Özçelik’in ilk çocuğu olan Ferhat Sami bu yıl içerisinde dünyaya gelir.

Şair 1979 yılında Sakarya’nın kıyısındaki bu köyde daha fazla yaşayamayacağını anlar ve Çifteler’e tayin ister. 1980 yılında Çifteler İmam Hatip Lisesinde öğretmen olarak görev yapmaya başlayan şair, ilçeye gittiği ilk gün Seyran Kitabevinin vitrininde Nurettin Topçu’nun bir kitabını görür. Nurettin Topçu’nun öğrencilerinden biri olduğunu öğrendiği kitabevi sahibi Şahabettin Erdem ile tanışır. Erdem’in vesilesi ile Seyran Kitabevinden ilk daktilosunu alır ve o günden sonra her okul çıkışı buraya uğrar. Mustafa Özçelik, öğrencilerini de sürekli okumaya ve yazmaya teşvik eder. Eğitim hayatında aydınlanmanın en doğru yolunun okumaktan geçtiğini söyleyen, idealist bir öğretmen olmuştur. Bugün şiir ve yazılarıyla bilinen Mesut Doğan, sanatkârın büyük keşiflerindendir. Özçelik bu yıl içerisinde de yine birçok önemli isimlerle mektuplaşmaya devam eder. Bunlar içerisinde Mustafa Miyasoğlu, Muhsin İlyas Subaşı, Erdem Bayazıt, Ebubekir Eroğlu gibi önemli isimler vardır.

1984 yılında Rumeysa adında bir kız çocuğu dünyaya gelir. Kızının adını Mustafa Kutlu’nun *Yoksulluk İçimizde* kitabının içerisinde geçen bir kıssadan etkilenerek koyar. Özçelik’in dikkat çeken yönlerinden birisi de çocukları dünyaya geldikten sonra hikâye, deneme ve masallar yazmaya başlamasıdır. Böylelikle Özçelik, şiir dışında diğer türlerde de eser verebilen bir sanatçı olur. İlk deneme-biyografi kitabı olan *Yunus Emre*’yi yayımlar. Yunus Emre çocukluğundan beri etkisinde kaldığı en önemli isimlerden birisidir.

Böylece yayınlamış olduğu ilk eserinin *Yunus Emre* olması şaşırtıcı değildir. Şair *Genç Kardelen* dergisinde Hayrullah Eraslan’a bu konuda şöyle demektedir:

“Gerçekten de Yunus, çok uzun bir zamandır yoldaşım. Yayımlanan ilkyazım onunla ilgili... İlk kitabım Yunus Emre... Nasip oldu ikincisini de yazdım: Bizim Yunus... Bunun ilk kitabımdan farkı konunun anlatımında... Yunus’un biyografisi, fikirleri, şiiri, kısaca ona ait olan her şey deneme diliyle anlatıldı. Bir özelliği de Yunus hakkındaki menkıbelerin de anlatımında bir çıkış noktası olarak ele alınması ve yorumlanmasıdır. Çünkü halkın Yunus’a nasıl baktığı ve onu nasıl algıladığı da önemlidir. Dolayısıyla hem halkın gönlündeki Yunus’un fotoğrafını çizmeye çalıştım hem de bunu yaparken bu sahada çalışanların araştırmalarından yararlandım. Önemsediğim bir mesele de Yunus’un bugüne nasıl taşınacağı ve bugün nasıl anlaşılması gerektiği konusu idi. Bunun üzerinde fazlaca durmaya çalıştım. Zaten kitaba “Bizim Yunus” adını vermem de bu niyetin bir sonucu idi.”

Yunus Emre, Mustafa Özçelik’in yıllardır süren sanat serüveninde bir rehber ve yol gösterici değeri olagelmıştır. Özçelik daha sonra 1985 yılında ilk şiir kitabı olan *İfşa’yı* yayımlar. Eser, Akabe Yayınlarından çıkar. Şair sonrasında Eskişehir Tepebaşı Ortaokulunda göreve başlar. Sanatkâr bu süreçte hem eğitim hem de edebiyat çalışmalarını beraber yürütmeye devam eder.

Mustafa Özçelik, aynı yıllarda Yusuf Yazar’ın isteğiyle *Gül Çocuk* dergisinde yayın kurulu üyeliği yapar. Oldukça çalışkan bir kimliği olan Özçelik, on beş günde bir İstanbul’a giderek dergi çalışmalarında bulunur. Burada yazmış olduğu hikâye ve masalları yayımlanır. Şair, o sıralarda Eskişehir’de görev yapan M. Atilla Marş’la tanışır. Kadim bir dostluğun temelleri o zamandan atılır. Atilla Marş özellikle yazma konusunda Özçelik’e destek verir. Birlikte şiir dinletilerine katılan iki arkadaşın dostlukları bu yollarla pekişir. İlk şiir dinletisi Dursunbey’de gerçekleşir.

Mustafa Özçelik 1986 yılında ek iş olarak bir dershanede çalışmaya başlar. Hafta sonları Kütahya’da özel dersler veren yazarın okumaları devam etse de yazı ve şiir yazma çalışmalarında azalmalar olur. 1988 yılında Millî Eğitimden istifa ederek Kütahya’ya yerleşir. 1993 yılına kadar burada özel bir dershanede öğretmenlik yapar.

İzlenim dergisinde Aydın Işık kendisiyle “Kayıp Şairler” başlıklı bir soruşturma yapar. Bu durumdan sonra Özçelik daha az maaşlı ama edebiyat çalışmalarına imkân verecek yeni bir iş aramaya başlar. Böylelikle şiir yazmaya geri döner. 1990 yılında *Beydaba*’dan uyarladığı iki kitabı yayımlanır. Bunlardan birisi *Kelile ve Dimne*, diğeri ise *Balıkçıl Kuşu ile Yengeç* olur. 1992 yılında ise şiir çalışmalarına tekrar devam eden

sanatkârın *Güle Yağmura Bahara Selam* adlı şiir kitabı Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanır. Sonrasında bu yazınsal süreci bir çocuk romanı olan *Şehitler Tepesi* izler. Özçelik, 1993 yılında Dumlupınar Üniversitesinin açılmasıyla üniversitede göreve başlar. 1995 yılında çocukları için yazdığı ve Yunus Emre’yi konu edinen *Gülün Sırrı* isimli hikâye kitabı yayımlanır. Mevlana’nın ilhamıyla yazdığı çocuk hikâyeleri *Tales From İngilizce-Türkçe* olarak çıkar. Aynı yıl içerisinde *Son Günün Sevinci* hikâye kitabı çıkar. Yine aynı yıllarda *Serenat* adlı şiir kitabı da basılmıştır.

Sanatkârın 1996 yılında *Dünyanın Tenhasında* adlı şiir kitabı yayımlanır. 1997 yılında *Gençlik Dergisi* tarafından yılın şairi seçilir. Bu yıl içerisinde *Güneş ve Ayna* adlı şiir kitabı basılır. Sonrasında ise *Diriliş Türküsü (Seçilmiş Şiirler)* kitabını yayımlar. Özçelik’in *Akit* gazetesinde yazdığı şiirleri 1998 yılında *Şiir İklimi* adında yayımlanır. 1998 yılında 28 Şubat darbesinin mağdurlarından birisi olur ve üniversitedeki görevine son verilir. Bir yıl sonra mahkeme kararıyla geri dönse de görevinden istifa edip Millî Eğitimdeki görevine geri döner. 2002 yılında öğretmenlik görevinden tamamen emekli olur ve artık sadece edebiyatla, sanatla ilgilenir. Sonrasında sanatkâr, birçok eser yazmaya devam eder. Dergilerde sık sık boy göstermeye ve peş peşe kitaplar yayımlayan yazar, edebiyatla ilgili panellere, sempozyumlara ve bunlarla birlikte şiir etkinliklerine de katılır. Bu sırada *Gül ve Hançer* adlı şiir kitabı yayımlanır.

Özçelik’in 2003 yılında *Mehmet Akif ve İstiklal Marşı* adlı eseri okurlarıyla buluşur. Daha çocuk yaşta etkisinde kaldığı Mehmet Âkif üzerine bir eser yazmayı kendisine borç bilir. Şair, daha sonra Âkif’i anma etkinliklerinde bulunur, bu programlarda konuşmacı olarak da yer alır. 2004 yılında çocuklar için Evliya Çelebi’nin *Seyahatname*’sinden uyarladığı *Denizdeki Hazine*, *Mesnevi*’den uyarladığı *Bir Testi Su* kitapları yayımlanır. Çocuk Edebiyatçıları ve Yazarları Birliği tarafından *Şehitler Tepesi* romanıyla yılın çocuk romancısı seçilir. Özçelik, 2005 yılında günlük tarzı değinilerinden oluşan *Gece İşıltısı* isimli deneme kitabını yayımlar. Aynı yıl *Sufî Şiirler Antolojisi* yayımlanır. 2006 yılında *Serenat ve Dünyanın Tenhasında* şiir kitapları tek kitap olarak *Aşk ve Niyaz* adıyla yayımlanır. Aynı yıl içerisinde *Nun ve Kalem* kitabı basılır. Yine aynı yıl içerisinde Hz. Peygamber’le ilgili şiir türlerinin yer aldığı *Güle Salavat* isimli antolojiyi sunar.

Mustafa Özçelik, dergi yazılarından oluşan *Eylül Irmakları* adlı kitabını bu yıllar içerisinde yayımlar. Odunpazarı Belediyesinde iki yıl sürecek kültür danışmanlığı görevine başlayan şair, bu görevin getirdiği sorumlulukla Battal Gazi, Nasrettin Hoca, Yunus Emre

gibi isimler üzerinde çalışır ve edebî yazılar kaleme alarak, kültür sanat etkinlikleri düzenler. 2009 yılında siyasi bir kurumda fazla kalamayacağını anlayarak istifa eder. İstanbul’da ağırlıklı olarak yaşayan şair, Burç Fm’de programlar sunar. Sonrasında *Gönül Gözü Gönül Sözü*, *Yunus Emre’nin Dostları*, *Yunus Emre’nin Menkıbeleri*, *Kırmızı Uçurtma*, *Aybüke’nin Çiçekleri* ve birçok eseri yayımlanır. 2012 yılı içerisinde ise Kütahya’dan Eskişehir’e taşınır. 2018 yılında *Kitap Kitabı Çağırır* adlı bir deneme yayımlar.

Sanatkârın bugüne kadar almış olduğu ödülleri şu şekilde sıralamak mümkün:

1984 Suffe Yayınları şiir,

1997 Gençlik dergisi şiir,

2004 Çocuk Edebiyatçıları ve Sanatçıları Birliği Çocuk Romanı,

2006 Türkiye Yazarlar Birliği Çocuk Edebiyatı,

2008 Eskişehir Sanat Derneği Yunus Emre Araştırma Ödülü,

2018 Mağcan Cumabayulı Büyük Şiir Ödülü vardır.

1.2. Mustafa Özçelik'in Edebî Kişiliği

Mustafa Özçelik, Türk Edebiyatı sahası içerisinde yetenekli, üretken bir sanatçı olarak bilinir. Bu yetkinliğini gerek şiir gerekse düz yazılarında okuruna ve edebiyat camiasına kanıtlar nitelikte eserler yayınlarak gerçekleştirmiştir. Özçelik yazılarında sevgiyi, tasavvufu, değerleri ve bazı konuları derinlemesine işleyerek edebiyat camiasında önemli bir yer edinmiştir.

Sanatkâr, şiirinde biçim olarak modern şiir tekniklerini kullanmaktadır. İlk yayınlanan şiir kitabı olan *İfşa*'dan son çıkardığı şiir kitabı *Dilim Ol Söyle*'ye kadar genel olarak serbest ölçüyü kullanır. Şair serbest nazım şekilleri dışında koşma gibi halk şiirinden alınan nazım şekillerini, öte yandan gazel, kıt'a gibi Divan şiiri kaynaklı nazım şekillerini de kullanmıştır. Mustafa Özçelik, geleneği modernize ederek uygulamaktan kaçınmayan bir şairdir.

Özçelik'in ilk şiiri olan *İfşa*, 1975 yılında *Gelişme Dergisinde* yayımlanır. *İfşa*, onun edebiyat çevresinde tanınmasına ve şiirindeki inceliklerin zamanla duyulmasına sebebiyet verir. Her şairin olduğu gibi, Mustafa Özçelik'in de etkilendiği ve kendisine örnek aldığı şairler vardır. Bizzat mektuplaştığı ve tenkitlerini önemseydiği Cahit Zarifoğlu bunlardan birisidir. Zarifoğlu dışında Necip Fazıl Kürek, Sezai Karakoç gibi isimler sanatlarını beğendiği ve örnek aldığı şairlerdir. Mustafa Özçelik'i derinden etkileyen iki isim vardır ki bu isimler hakkında yazar ileride pek çok çalışmaya imza atacaktır. Bu isimlerden ilki Yunus Emre bir diğeri ise Mehmet Âkif Ersoy'dur. Özellikle Yunus Emre'yi dönemine yorarak bir şeyh ve ilim adamı olarak benimser. Onun etkilendiği kalemlere bakılacak olunursa tasavvuf ve İslam dini bağlamında olduğunu görürüz. Şair, bu konuyla ilgili şunları söyler:

“Lise öğrenciliğim sırasında beni bu üstatlarla ve şiirle tanıştıran edebi çevre içerisinde şüphesiz ki Mehmet Akif'in de özel bir yeri vardı. Ama bu durum Akif'in şiirinden çok şahsiyeti ve mücadelesi ile ilgiliydi. Zira o, babaannemin bana daha çocukluk yıllarımda tanıtırıp sevdirdiği bir veli-şairdi. Ben, işin başında bu zirve isimleri okuyarak şiir ikliminde nefes alıp vermeye başladım.” (Özçelik, 2012: 5)

Akif'in şahsiyeti ve fikirleri üzerine birçok eser kaleme almış, hakkında birçok konuşma programlarına katılmıştır. Günümüzde de Akif'i anma etkinliklerinde Özçelik'i ön saflarda görmekteyiz. Özçelik'in şiir türündeki en büyük şansı, yolun başındayken sevdiği ve değer verebildiği şairleri tanımasıdır. Şairin nefes alıp vermeye başladığı

dönem kaliteli şairler iklimine denk gelir. Yazma isteğin yitmemesinin önemli nedenlerinden birisi de bu üstatlarla kurduğu bağıdır.

Mustafa Özçelik için *Mavera Dergisi*, sanatını icra edebilmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu dergide Erdem Bayazıt, M. Âkif İnan, M. Atilla Maraş gibi isimlerle tanışır ve onlarla aynı dergide şiirler yayımlama olanağı bulur. Özçelik, *Mavera* dergisi hakkında şunları söyler:

“Gelişme’de yayımlanan ilk şiirim hariç tutulursa benim asıl yetişme yerim Maveria dergisi oldu. Bu çevre içerisinde ikinci büyük üstatlar nesliyle tanıştım. “Erdem Bayazıt, M. Akif İnan, M. Atilla Maraş, farklı dergilerde şiirlerini izlediğim Bahattin Karakoç, Mustafa Miyasoğlu, Metin Önal Mengüşoğlu ve diğerleri... Bu isimler arasında bulunan Cahit Zarifoğlu’ nun ise benim şiir tarihimde daha özel bir yeri vardır. Zira rahmetli Zarifoğlu, Maveria’da yayımlanan şiirlerimin ilk okuyucusu ve eleştirmeni idi.”(Özçelik, 2012: 5)

Mavera dergisini yetiştirdiği yer olarak gören Mustafa Özçelik en yetkin eserlerini bu dergide verir. O nedenle *Mavera* dergisi ismi geçince, Özçelik bu derginin sekizinci güzel adamı olarak görülür. Edebiyat Bülteni dergisinin yazarlarından Mustafa Celep bu konuyla ilgili şunları söyler: *“Mustafa Özçelik’e edebiyatla, duruşuyla, ahlakıyla sekizinci güzel adam diyorum. Yıllardır bıkmadan usanmadan şiire emek veriyor, şiir için çalışıyor, yazılar yayınlıyor. Adeta bir ömür şiir emekçisi, edebiyat işçisi olarak geçmiş, yazıya adanmış bir zihin teri.”* (Celep, 2017: 16)

Şiirlerinde hikmetli sözlere de yer veren şairin eserlerinde karamsarlık yerine mutluluk vardır. Onun şiir dili içe doğru derinleşen uzun bir yoldur. Şairin sanatının özünde “duyarlılığını” görmek de mümkündür. O, teknolojinin esir aldığı ve monotonluğun içinde kaybolan insanları uyandırmaya çalışan bir şairdir. Gökyüzüne bakmayı unutan insanlara göndermede bulunur:

Şehrin kıyısında

Göğe bakmayı unutmuş adamların

gri ayak izleri (Sığınma / s. 51)

Mustafa Özçelik sanatında sade, lakin derin anlamlar yüklü bir dili tercih eder. Şiirleri kolay yazılabilecek bir dil olarak görülse de benzerini ortaya koymaya çalışıyor. Onun bu dil tercihi, çocuk edebiyatı üzerine yazdığı hikâyelerde de etkili olur. Böylece okur kitlesi hem şiir hem de düzyazı alanında genişler. Özçelik’in dikkat çeken

yönlerinden birisi de duruşunu, ahlâkını ve dünya görüşünü edebiyatına yansıtmıştır. Bu nedenle Özçelik, okur ve edebiyat camiası tarafından “samimi” bulunur.

Sanatkâr, şiir üslubunu Divan edebiyatı ve Halk edebiyatı üslubunun harmanlamasıyla oluşturur. Arı bir dille bu üslubu eserlerine yansıtabilmeyi başarır. Konularını daha çok tekke şiirinden alır. Özçelik’in şiirine bakıldığında Karacaoğlan, Yunus Emre, Hallacı Mansur gibi birçok önemli ismin sesini işitmek mümkündür. Şairin şiirlerine etki edenlerin başında, döneminde olmasa da günümüzde ayrı bir yeri olan Hallacı Mansur olmuştur. Tekke edebiyatının önemli adlarından olan Mansur, üstü kapalı sanat anlayışıyla Tanrı’nın tekliğini ve birliğini insanların kalplerine naksettirmiştir. Özçelik bu üsluptan oldukça etkilenir, fırsat buldukça bunu dile getirir. *Şiir İklimi* adlı eserinde şu sözleri kaydeder: “*Mesnevi ve destan okumayan bir romancı ya da hikâyeci, kaside, gazel bilmeyen bir çağdaş yazar ve şair düşünmek, eşyanın tabiatına aykırıdır.*” (Özçelik, 1998: 98) Mustafa Özçelik, şiir poetikasını oluştururken gelenekten fazlasıyla etkilenir. Mistik kültür ve şiirinden beslenmeyen bir sanatçının olamayacağını vurgular.

Mustafa Özçelik’in şiirlerinde dikkat çeken bir başka unsur ise metafiziktir. Yunus Emre’nin yanı sıra Cahit Zarifoğlu ve Sezai Karakoç bu konuda etkilerinde kaldığı sanatçılardır. Şairi etkileyen bir başka isim ise önemli düşünür, ilim adamı Mevlana’dır. Özçelik, Yunus Emre ve Mevlana gibi büyük şahsiyetlerin izinde derinlikli yazılar kaleme alır. Onun şiiri denilince akla ilk olarak sevgi gelir. Bu yüzden “Yaratılanı severim yaratandan ötürü” felsefesiyle şiirler yazar. Sanatkâr, sevgi temasının yanı sıra ölüm, metafizik, ayrılık, çocukluk, hüzn gibi konuları da şiirlerinde işler:

“Açın şiir kitaplarınızı, Yunus’la kalp denizlerine bir yolculuk edin. Mevlâna ve Yunus Emre ya da Eşrefoğlu size aşk dersleri versin. Necip Fazıl’la metafizik ürpertiği yaşayın. Cahit Sıtkı, size hayat ve ölüm hakkında çok şeyler söyleyebilir. İsterseniz Yahya Kemal’le tarihe bir yolculuk yapın. Ziya Osman’la evinize, çocuklarınıza bir akşamüstü özlemle dönmenin keyfini yaşayın. Sezai Karakoç’tan “Taha” olmanın sırrını öğrenin, Akif’le ağlayın ve bütün damarlarınızda bir başkaldırı kanı yayılsın zulmü boğmak, akan kanları durdurmak için. Yanlış doğruya, geceyi gündüze, kini sevgiye, zulmü adalete çevirmek için.” (Özçelik, 1998: 18-19)

Özçelik’in sanatının alt katmanlarında sevgi, doğruluk, dürüstlük, tarih, ilahi aşk, beşeri aşk gibi kavramlar yer alır. Mustafa Özçelik’in dikkat çeken yönlerinden birisi de geçmiş, gelecekle ayırt etmeksizin birleştirmesidir. Bir yanda Yunus Emre, Yahya Kemal ve Mevlana varken, diğer yanda Cahit Sıtkı, Necip Fazıl, Ziya Osman bulunur. Sanatkârın takip ettiği edebiyatçılar, geçmişten günümüze kadar edebiyatın en önemli ve yetkin

isimleridir. Böylelikle Özçelik, geçmiş ve yaşadığı dönem arasında bir köprü kurarak sanatını inşa eder.

Mustafa Özçelik şiirinde “aşk” teması oldukça önemli bir yer tutar. Şair beşeri ve ilahi aşkı oldukça güçlü bir şekilde işler. Onun şiirlerinde “*Hüzün, yalnızlık, ölüm, sevgi temleriyle birlikte aşk teması daha baskın bir şekilde kendini göstermektedir. Kelimenin tam anlamıyla şair bir aşk şairidir. Aşk muhabbettir çünkü her şeyden öte aşk üzerine kurulu bir kâinat vardır, insanın dünyaya gönderilme sebebidir aşk.*” (Urhan, 2013: 17) Özçelik bu yüzden edebiyatı bir aşk olarak görür. *Vivo Dergisi*’nde Cahit Efgan Akgül’e bu konuyla ilgili şöyle bir röportaj verir:

“Kâinat, aşk üzerine yaratılmıştır. Aşkı olmayanın ne gönlü ne dili olabilir. Aşk, öncelikle kâinatı aşk üzere Yaradan’a duyulan muhabbettir. O’nu yüreğinde hissetmektir. Sonra da O’nun yarattığı her şeye aynı hisle bakabilmektir. Aşkı, burada hakiki, mecazi gibi ayrımlara tabi tutmak da bana pek doğru gelmiyor. Aşk, aşktır. Ona kendi gerçekliği içinde bakan, onu bu şekilde algılayan için aşk şuna, buna göre değişmez. Fakat asil muhatabı unutulursa tutkuya, hırsa dönüşebilir. Yapıcı değil, yıkıcı; şifa verici değil öldürücü olabilir. Ama o zaman da onun adı zaten aşk değildir. Bizim şiirimiz de, diğer sanatlarımızda aşk üzerine bina edilmişlerdir. Söylediğimiz söz, yaptığımız iş aşkla söylenmeli ve yapılmalıdır. Aşk, aczi anlayıp kudrete teslim olmaktır. Aşk, faniliği idrak edip ebedilik sırrını yakalamaktır. Aşk, binlerden bire ulaşmaktır. Aşkın acı veren tarafı da zaten bu yolculukta bir rehber olmasındandır. Menzile varınca zaten her şey sahibine, aslına irca olacağından söz biter. Demek ki biz, aşkı söylemlerimizle aşkı arıyoruz. Onu bulunca da sükût makamındayız demektir.”

Şair şiirlerinde sürekli aşktan dem vuran ve aşkı arayan bir insan olarak okurun karşısına çıkar. Eserlerinde kullandığı temalara bakıldığında aşk, tabiat, hüznün, ayrılık, dağ, sevgi, ayna, anne, çocuk, gül, su, toprak, ateş gibi kavramlarla karşılaşırız. Şairin imge dünyasında bu kavramlar geniş yer tutar ve şiirlerinde tabiatı ayrı bir unsur olarak kullanır. Tabiat ve aşk teması, şiirlerinin genelini oluşturur. Özçelik, şiir anlayışını bu kavramların ardında imgeler kullanarak okura sunar. Sanatında yer alan hüznün, ayrılık gibi konular çok küçük yaşta babasını kaybetmesinden ve yine küçük yaşlarda yaşadığı maddî sıkıntılardan kaynaklanır. Bir başka önemli unsur ise şiirlerinde görülen tasavvuftur. Şair bu konuyla ilgili *Vivo Dergisi*, Cahit Efgan Akgül’le yaptığı röportajında şunları söyler:

“Tasavvuf sadece tekke edebiyatımızın değil, divan ve halk edebiyatımızın ve sonraki dönemlerdeki edebiyatımızın en önemli değeridir. Beslenme ve ilham kaynağıdır. Şirin dili, gerçekliği; şairin dünyaya bakış tarzı, onu algılama biçimi metafiziktir. Kabukta kalanın söyleyeceği sözün şiir katına yükselmesi mümkün değildir. Tasavvuf, bu anlamda önemli bir imkândır. Yine

tasavvufun en önemli meselesi Allah ve insan meselesidir. Şairin ve şiirin de neden, hangi konudan bahsederse bahsetsin bundan başka meselesi olamaz. Bunları söylerken tasavvufun sadece bilgi yönünden şairi beslediğini söylemiyorum. Tasavvuf, muhtevasıyla şairin benimsemesi gereken bir değerdir. Yalınlığı da bu noktada önemli görüyorum. Dilimiz yalın olmalıdır. Muğlaklık, kapalılık bizim işimiz olamaz. Çünkü meselemiz, hakikattir. Onun da anlaşılacak gibi bir meselesi vardır. Fakat yalınlık basitlik olarak görülmemelidir. Yalınlık, derinlikle birlikte önem taşır.”

Meselemiz hakikattir diyen şair, bu tarz şiirlerinde yalınlığı tercih eder ve derin anlamlar yüklü göndermeler yapar. Tasavvuf konusu edebiyatımızın her alanında büyük yer edinmiş, Cumhuriyet dönemi şairlerine kadar ulaşmış günümüzde de devam etmekte olan, rağbet gören bir konudur. Özçelik de geçmişten günümüze takip edip sahip çıktığı kültür ve tasavvuf anlayışını şiirinde ustaca işler.

Şairin sıkça üzerinde durduğu bir başka unsur ise çocuk temasıdır. Şiirlerinde bazen hayal kuran bir çocuğun sesi duyulur. Düzyazı alanında da çocuk hikâyeleri üzerine birçok eser yazmıştır. Yine *Vivo Dergisi*’nde Cahit Efgan Akgül’e şu ifadelerde bulunur:

“Çocuk teması, hemen her şairin şiirinde yer alır. Bu, çocuğun şair için ifade ettiği anlamla ilgilidir. Çocuk, bir yanda saflığı, meleksiliği, fitratı ifade ederken bir yandan da gelecekle ilgili düşlerimizin taşıyıcısı olan bir varlıktır. İşte şairin çocukla birlikteliğini bu noktalarda aramak gerekir. Şiir, fitratın sesidir yahut öyle olmalıdır. Şair, bugünden çok gelecek adına konuşan kişidir. Bu iki husus en iyi çocuk imgesiyle anlatılabilir. Hele buna eğitimcilik ve babalık da eklenirse çocuk, şiirin vazgeçilmez imgesi haline geliyor. Şair, çocukta, hayatta karşılığını pek de bulamadığı güzelliği, temizliği, düşsel olanı, umudu görüyor. Hatta çocuk, çoğu zaman bizatihi şiirin kendisi oluyor. Çocuğun sözcüklere yaklaşımı, dünyayı, nesneleri algılayışı oldukça şairanedir. Çocuk edebiyatımızın durumuna gelince; güçlü ve zengin bir masal, öykü ve destan geleneğimiz var. Bunlardan hareketle özgün bir çocuk edebiyatı oluşturulabilir. Bu konuda bence iki önemli yanılsa düşünüldü. Çocuk, kendi gerçekliği içinde algılanamadı. Ona bir şeyler empoze edebileceğimiz bir varlık gözüyle bakıldı. İkincisi, çocuk edebiyatımız batıdaki örneklerle göre oluşturulmak istendi. Çocukların dünyası dünyanın her yerinde aynıdır diye düşünsek bile her coğrafyanın, kültürün çocuğu farklıdır. Dolayısıyla edebiyatları da farklı olacaktır. Yine de umut vadeden, belirttiğimiz eksikliklerden arınmış çalışmalar da yok değil. Ama sayı ve nitelikleri tartışılır.”

Mustafa Özçelik’in şiirinde görüldüğü üzere çocuk teması oldukça önemlidir.

1.3. Mustafa Özçelik'in Eserleri

Şiir

İfşa, Akabe Yayınları (1985)

Güle, Yağmura ve Bahara Selam, MEB Yayınları (1991)

Güneş ve Ayna, Beyan Yayınları (1997)

Serenat, Esra Sanat Yayınları (1995)

Dünyanın Tenhasında, Esra Sanat Yayınları (1996)

Diriliş Türküsü, (Seçilmiş Şiirler) Yaşayan Kitaplar (1997)

Gül ve Hançer, İstanbul Yayınları (2002)

Aşk ve Niyaz , (Serenat ve Dünyanın Tenhasında birlikte) İlk Kitap Yayınları (2006)

Bir Irmak Düşü, İstanbul Yayınları (2010)

Ateş Denizi, Ebabil Yayıncılık (2012)

Dilim Ol Söyle, Zambak Yayınları (2012)

Hikâye

Balıkçıl Kuşu İle Yengeç, Beyan Yayınları(1990)

Kelile ve Dimne, Beyan Yayınları (1990)

Şehitler Tepesi, Türkiye Çocuk Dergisi Yayınları (1990), Sesav Yayınları(1990), Sesav Yayınları (1996), Esra Sanat Yayınları (1998), Gonca Yayınları (2003-2004), Nar Yayınları(2007-2008).

Bir Testi Su, Gonca Yayınları (2004-2005)

Denizdeki Hazine, Gonca Yayınları (2003)

Seyfi Baba, Nar Yayınları (2007-2008)

Denizdeki Hazine, Nar Yayınları (2007-2008)

Papağan Hikâyeleri, Nehir Yayınları (1993-2006)

Keloğlan Masalları, Beyan Yayınları (2006)

Gülün Sırrı, Sesav Yayınları (1995)

Tales From Mevlana, Saray Kitabevi (1995)

Uyuyan Güzel, Can kardeş Yayınları (2006)

Ayna Yıldız ve Uçurtma, Can Kardeş Yayınları(2006)

Gül Bebek, Can Kardeş Yayınları (2006)

Ay Güzeli, Can Kardeş Yayınları (2006)

Başak Anne, Can kardeş Yayınları (2006)

Küçük Fidan, Can kardeş Yayınları (2006)

Aybüke'nin Çiçekleri, Can Kardeş Yayınları (2006)

Yaralı Serçe, Can Kardeş Yayınları (2006)

Hasan Dedenin Bahçesi, Can Kardeş Yayınları (2006)

Kırmızı Uçurtma, Can Kardeş Yayınları (2006)

Deneme

Gece Işıltısı, Sütun Yayınları (2005)

Şiir İklimi, Esra Sanat Yayınları (1998)

Nun ve Kalem, Sütun Yayınları (2006)

Eylül Irmakları, Sütun Yayınları (2007)

Anadolu'nun Sönmeyen Işıkları, Mevlana ve Yunus Emre, Sütun Yayınları (2010-2011)

Kitap Kitabı Çağırır, Çıra Yayınları (2018)

Derleme

Sakarya'nın Destan Olduğu yer: Polatlı, Polatlı Belediyesi (2008)

Cahit Zarifoğlu/Mektuplar, Beyan Yayınları (2010)

Antoloji

Şairin duası-Dua Şiirleri antolojisi- Selis Yayınları (2002)

Sufi şiirler, Lamure Yayınları (2005)

Dünyanın Bütün Çiçekleri (Öğretmen şiirleri), Odun pazarı Belediyesi Kültür Yayınları (2006)

Güle Salavat (Hz.Peygamber Şiirleri),Mavi Yayıncılık (2006)

Ben Öğretmenim Çocuklar(Öğretmen Öyküleri), Odun pazarı Belediyesi Kültür Yayınları (2007)

Eğitime Adanmış hayatlar(Öğretmen Portreleri),Odun pazarı Belediyesi Kültür Yayınları (2008)

Dilimiz Yunus Söyler (Yunus Emre'ye Adanmış Şiirler), Karaman Valiliği, (2012)

100 Temel Eser

M. Akif Ersoy'dan Seçmeler, Nehir Yayınları (2006)

Gülistandan Seçmeler, Kardelen Yayınları (2006)

Mesneviden Seçmeler, Kardelen Yayınları (2006)

Yunus Emre 'den Seçmeler, Kardelen Yayınları (2006)

Bize Göre, Kardelen Yayınları (2006)

Nasreddin Hoca, Beyan Yayınları (2006)

Şehir Mektupları, Beyan Yayınları (2006)

Çağlayanlar, Beyan Yayınları (2006)

Kaynak Kitap

Türkçe- Edebiyat Bilgileri, Mihrap Yayınları, Kütahya(1993), Uludağ Yayınları, Bursa (1996)

Albüm Kitaplar

Minyatürlerle Menakıb-ı Hoca Nasreddin, Funda Yeşilyurt'la birlikte, Akşehir Belediyesi, (2009)

Minyatürlerle Menakıb-ı Yunus Emre, Funda Yeşilyurt'la birlikte, Karaman Valiliği, (2009)

Biyografi

Yunus Emre, Beyan Yayınları (1984)

Samiha Ayverdi, Aydınlar Ocağı Yayınları (2003)

Sunullah Gaybi, Evliya Çelebi Kültür Derneği Yayınları (2004)

Yedi Güzel Adamdan Biri M. Akif İnan, Eğitim –Bir-Sen Yayınları (2005)

Nasreddin Hoca, Odun Pazarı Belediyesi Kültür Yayınları(2005), Odun Pazarı Belediyesi Kültür Yayınları (2006)

Mehmet Atilla Maraş (Hayatı, Sanatı, Şiirleri), TYB Şanlıurfa Şubesi Yayınları (2006)

Bizim Yunus, Odun pazarı Belediyesi Kültür Yayınları (2007)

Doğumunun 800. Yılında Nasreddin Hoca, Sütun Yayınları (2008)

Anadolu ve Dünya Bilgesi Nasreddin Hoca, Akşehir Belediyesi, (2009)

Seyyid Battal Gazi, Eskişehir Valiliği (2009)

Nasreddin Hoca (İngilizce),Blue Dome Pres, New York (2011)

Nasreddin Hoca (Rusça),Moskova, (2012)

İnceleme

Mehmet Akif Ersoy ve İstiklal Marşı, Eminönü Belediyesi Kültür Yayınları (2003)

Mehmet Akif ve Çanakkale, Yarımada Yayınları (2009)

Mehmet Akif Ersoy-Kronolojik Hayat Hikâyesi, Erguvan Yayınları (2009)

Gençler İçin Mehmet Akif ve Safahat, Nar Yayınları,(2009-2010)

Fotoğraf, Belge ve Hatıralarla İstiklal Marşı, Kütahya Valiliği(2008),Selçuklu Belediyesi (2010)

Esmâ-yı Nebî, Sütun Yayınları (2011)

Risalet'ün Nushiyye, Karaman Valiliği (2012)

Evliya Çelebi Seyehatnamesi'nde Mevlana Mevlevilik ve Mevlevihaneler, Rumi Yayıncılık (2012)

1.4. Türk Edebiyatında Mustafa Özçelik Algısı

1.5. Mustafa Özçelik'in Şairliği

“Bak sevdiğim

uçan kuşta ses

aşkın bir yansımasıdır yeryüzünde

hepsi genç hepsi diri kuşlar

yalın kılıç bahara girip

eskiden kalan ne varsa

çözüp aşka dönüştürüyorlar.”

Güneşi Avuçlasın Ellerimiz/Mustafa Özçelik

Mustafa Özçelik, Türk edebiyatında derin ve anlam yüklü şiirlerin şairi olarak bilinir. Başka türlerde de yeteneğini kanıtlamış (roman, hikâye, deneme, vb.) olan sanatkâr, edebiyat camiasında ayrı bir yere sahiptir. Bunun en büyük sebebi, sanatkârın edebiyata olan ilgisi ve çalışkanlığı olarak değerlendirilir. Mustafa Özçelik Türkiye'nin belirli illerinde belirli etkinliklere katılarak sanatını topluma aktarmaya çalışır. Özellikle şiir denilince, kendisini farklı bölgelerde, edebiyat söyleşilerinde görmek mümkündür. Şiir dinletileri ve şiirle ilgili düşünce programlarında yer alan Özçelik, toplumu ve okurlarını sürekli bu konuda bilgilendirmeye çalışır.

Metin Önal Mengüşoğlu, Özçelik'in şiirleri hakkında şöyle demektedir:

“Mustafa Özçelik'in bu şiiri bize ne söylüyor? Ritmini, ölçüsünü, uyağını, kafiye ve redif sesini hatta kimi musiki öğelerini dahi kullanmaksızın yalnızca kıt'alar ve yer yer berceste mısralar vasıtasıyla geleneğin tınısını, muhtevasını, omurgasını bize kadar getiriyor. Bütün inceliklerinden haberdar bulunduğu modern şiire ve onun imkânlarına adeta dirsek çeviriyor hatta göz kırptıyor, dil çıkartıyor.” (Ay, 2013: 6)

Mustafa Özçelik şiiri, geleneğin özellikle de tarihin sesini yansıtır, bu nedenle şiirinin omurgası gelenek, inanç ve bütünlüktür. Türk edebiyatında gelenekçi bir şair olarak vasıflandırılır. Bu vasfını Yunus Emre, Yahya Kemal ve Cahit Zarifoğlu'ndan alır. Özçelik, şiirlerinde Allah sevgisini ve halden hale geçme, pişme, yanma gibi durumları görmek mümkündür.

Arif Ay, Özçelik'in şiiriyle ilgili şunları belirtmektedir:

“Mustafa Özçelik'in şiirlerini okurken bir mabedin insana verdiği huzuru, derinliği ve sonsuzluğu hissederim hep. Onun şiirlerinde sözcüklerden, dizelerden yankılanan insanın kalbini sarıp sarmalayan bir ney sesini de hep duyarım. Mustafa Özçelik şiirinin en ayırt edici özelliği insanı mutmain kılan, onu çağın kirlerinden arındıran, hakikate yaklaştıran yanıdır. Yapmacılıktan uzak, Türkçenin kaşını gözünü yarmayan, kolunu kanadını kırmayan, içten, samimi bir söyleyiş hâkim onun şiirlerinde.” (Ay, 2013: 6)

Ney sesi denilince akla ilk olarak tekke edebiyatı ve Mevlana gelir. Özçelik'in sanat anlayışında tekke edebiyatı ve Mevlana'nın çok ayrı bir yeri vardır. Bunun en büyük sebeplerinden birisi, Arif Ay'ın da ifade ettiği gibi Özçelik şiirinde hakikate, yani Allah'a yaklaşma çabası vardır. Şairin Türkçeye olan hâkimiyeti, dilin yapısını bozmadan, onu en güzel şekilde okuruna aktarmaya çalışması ve zengin üslubu dikkat çeken yönleridir.

Şair, dünyada olup biten ve zulme uğrayan kişilere sessiz kalmaz. Onların acısını yüreğinde hisseder. Şakir Kurtulmuş, bu durumu şöyle izah eder: *“Mustafa Özçelik'in şiiri sessiz fakat derinden akan bir ırmağın sakin yolculuğu gibidir. İçinde yaşadığımız çağın tüm olumsuzlukları karşısında şair sorumluluğu ile acı içindedir. Afganistan'la ilgili şiir bu acı ile yazılmıştır. Pek çok şiirinde bu acıyı, hüznü, bu duyarlılığı hissedebilirsiniz.”* (Kurtulmuş, 2013: 9-10) Mustafa Özçelik şiirde insanı, uygarlığı, ölümü, hüznü, ayrılığı ana tema olarak işler. Şiirlerinde bir taraftan geleneği, diğer taraftan da modern şiirin imkânlarından yararlanır. Nitekim şair, şiirlerinde gazel, koşma gibi nazım şekillerine yer verirken dörtlünün yanı sıra eski şiirin nazım birimi olan beyti de kullanır.

“İfşa” adlı şiiriyle şiir serüvenine başlayan şairin, *Gül ve Hançer, Bir Irmak Düşü, Güneş ve Ayna, Serenat, Dünyanın Tenhasında, Dilim Ol Söyle ve Ateş Denizi* gibi şiir kitapları bulunmaktadır. Mustafa Özçelik'in şiirlerinde bir utangaçlık ve mahzunluk vardır. Bu kendi karakterindeki mütevazı duruşundan kaynaklanır. Şiirinin dikkat çeken bir başka yönü de metafiziktir. Şairin mistik eğilimi, ona şiirlerinde derin anlamlarla yüklü şiirler yazdırır. Metafizik de bunlardan birisidir. Hüseyin Akın bu konuda şunları kaydeder: *“Mustafa Özçelik şiirinde görünenin mistik esintisini yakından hissetmek mümkün. Aktüel*

dünyamızın dolaşımında olan kelimeleriyle de pekâlâ fizikötesi bir pencere açılabileceğini Özçelik şiirinde görebiliriz.” (Akın, 2013: 14) Şair bunu kullanmış olduğu imgelerle güçlü bir şekilde yapar. Ölüm, ışık, toprak gibi konular onun metafizikle ilgili kullandığı bazı imgelerdir.

Özçelik’in şiirde ulaşmak istediği hedefin geleneği yeniden kurmak olduğunu söylemek mümkündür. Sanatında körü körüne batıla bağlı kalmak yerine, geleneğin verdiği maneviyatın içerisinde şiirini oluşturmaya çalışır. Bu bağlamda M. Âkif Ersoy’un karakterinden çok fazla etkilenmiş ve onu örnek almıştır. Onun şiirlerinde bütünlük içinde bir inanç esastır:

“Büyük Doğu, Diriliş ve Edebiyat dergileri genellikle belli bir ismin yönetiminde yayınlanan dergilerken Maveria, Rasim Özdenören ve Cahit Zarifoğlu’nun öne çıkmasına rağmen daha çok bir kadro dergisi görünümü ile diğer dergilerden kısmen de olsa ayrılmıştır. Birçok yazar ve şair yetişmiştir bu ocakta. Vahap Akbaş, Şakir Kurtulmuş, Nurullah Genç, Sıtkı Caney, Müştehir Karakaya ve Bir Nokta dergisinin genel yayın yönetmeni Mürsel Sönmez... İşte Mustafa Özçelik’ de bu şairler içinde sayılmaktadır. Mustafa Özçelik, bu yerli-İslami edebiyat hareketinin bir aktörü olarak okunmalıdır.” (Ertaş, 2013: 21)

Mustafa Özçelik’in şiiri edebiyatseverler tarafından tartışılmış ve üzerine yorumlar yapılmıştır. Maneviyat, aile ve gelenek doğrultusunda sanatını icra eden şair, şiirlerinde birçok temaya ve imgeye yer verilmiştir. Mürsel Sönmez, Özçelik’in şiirleriyle ilgili şunları söylemiştir:

“Mustafa Özçelik şiiri, emsalleri ile aynılığın yer yer durağan sularında gezinmiş ise de, yerelden evrensele bir coğrafi genişlikten manevi varlık katmanının sularında gezinmeye, aşktan yani o bildiğimizi sandığımız ve her seferinde ısrar ve inatla yanıldığımız “ateş”e, oyunlara çocuklara annelere dek insan izi taşıyan her noktaya ipeksi dokunuşlarla dokunmuş bir şiirdir.”(Sönmez, 2013: 32)

Özçelik’in şiirleri geniş bir yelpaze gibidir. Yazar, bu geniş yelpaze içerisinde birçok konuya ve olaya değinir. Bunun en büyük sebeplerinden birisi geçmişten ve günümüzden yararlanması ve manevi duygulara verdiği önemdir. Özçelik’in çocuksu yanı da şiirlerine ayrı bir hava ve sıcaklık katar. “Dua” şiiri onlardan biridir:

DUÂ

Şahidim rüzgârlardır Rabbim

Şu titreyen söğüt dalları

Toprağı öptüm

Yöneldim sana

Biliyor ve itiraf ediyorum

İstikametim yanlış

Gözlerimde pişmanlık ırmakları

Utaniyor ve üşüyorum

Uzun sürdü gecenin kirlı sularında kalışım

Şimdi beni

Affin ve kereminle

Merhametinin göğsünde uyut

...

Özçelik'in "Dua" adlı şiirinde kullanmış olduğu üslup ve yalvarış şekli çocuksu bir dokunuştur. Utanma duygusu onun şiirinde dikkat çeken unsurlardandır. Bu da kendisinin maneviyat dolu gelenekçi yanından kaynaklanır:

"Daha ilk şiiriyle ve dua ederken çocuk yanını ele veriyor Özçelik. Ancak bir çocuk, rüzgârı ve söğüt dallarını şahit gösterebilir. Şiir devam ediyor: "Utaniyor ve üşüyorum" Çocuklar çabuk utanır (Ki bu özellik hayâ sebebiyle Özçelik'te fazlasıyla var.) ve anneleri olmazsa çabuk üşürler. "Merhametinin göğsünde uyut" ancak masum bir çocuk, Mevlâ'sından böyle bir istekte bulunabilir." (Yazgan, 2013: 38)

Mustafa Özçelik'in şiirinde aşk teması oldukça önemli yer tutar. Beşeri aşk, özellikle de ilahi aşk onun şiirlerinin omurgasıdır. Şairin gezmiş olduğu ateş denizi, onu pişirmekte ve yakmaktadır. Böylelikle sanatının özünde yer alan inanç ve maneviyat, şiirlerinde aşk adı altında bir okyanus gibi yer alır.

"Şiirlerinde yoğun olarak kullandığı aşk teması ise yağmurdan, yıldızlı akşamlardan, yalnızlıktan, günbatımından, umuttan hisse alırken tasavvufun lâtif edasıyla dokunur gözlerimize... Çünkü şair, yorgun bir aynada, bir şehrin uğultusunda, serin denizlerin ucunda, uçurumun kenarında ve rengini kuşlardan çalan kırmızı bir ateşin göğsünü yakan kıvancıyla bile yüzünde, nurdan bir hüznün belgesi sunar insanlığa." (Alper, 2017: 9)

İnsanlığa sunduğu bu sanat, ateş içerisinde yanan bir şairin sesidir. Şair, Şeyh Galib'in *Hüsnü Aşk* adlı meşhur mesnevisinde yer alan eşsiz hayalindeki gibi, adeta ateş denizi içerisinde yüzer. Sanatı ırmak içerisinde arınan bir dile dönüşür. Özçelik şiirinde ırmak imgesi de oldukça dikkat çeker:

Hakikatten bir nefes gibi

denize akar barış ırmakları

vehimler birden tutuklanır

belki gülüşün gider

yüzünde mahzun ve ince

karanfiller kalır (Çocuk ve Deniz Şiirinden).

Özçelik, içinde yer alan aşk temasını üzerinde taşıdığı dervişlik hırkası altında aktarmaya çalışır:

“Edebiyat dünyamızda, ruhundaki hakikat hırkasını giymiş ve içindeki ırmağın sesini insana, iyiye, güzele, sevgiye, aşka akıtan modern zaman dervişlerinden biridir Mustafa Özçelik. Şiirlerinin hâkim teması elbette ki aşk... Aşk derken; beşeri girdabın nefse kumanyalar hazırlayan cinsinden elbette değil. Ki zaten o da; beşeri aşkın, Hak aşkına giden yol olduğunu bilenlerden olduğu için yazılarında da, şiirlerinde de o kat'ı kokuyu mutlaka alırsınız Şiirlerini inanç, medeniyet, aşk gibi kadim değerlerimizle teçhiz eden şair, duyarlılığın kalesini kendi elleriyle örüyor.” (Altan, 2017: 19)

Şüphesiz ki beşeri aşkı tatmadan ilahî aşka ulaşmak zor bir durumdur. Özçelik de bu durumun farkında olan şairlerdendir. O, Yunus Emre etkisinden kaynaklı olarak dervişlik hırkasını üzerine giyer. Yanmaya talip olan şair, bütün bunların bilincinde şiir sanatını gerçekleştirir. Özcan Ünlü, bu durumu şöyle izah eder: *“Dervişliği bir hırka gibi giymiştir eğnine. Ezcümle; bekleyen, neyi beklediğini bilen ve bütün bunların bilinciyle şiir ülkesinin tam da merkezinde olan Mustafa Özçelik, çağdaş Türk edebiyatının mihenk taşlarından biridir.”* (Ünlü, 2017: 15) Mustafa Özçelik'in sanatını en iyi şekilde icra ettiği dergilerden birisi şüphesiz *Mavera* dergisidir. Bu dergi etrafında yer alan sanatkarlar hemen hemen aynı görüş çizgisinde yer almışlardır. Gelenek ve maneviyatın çizgisinde eser veren bu toplulukta Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt, Nuri Pakdil, Alaattin Özdenören, M. Akif İnan gibi kişilerden oluşan bu ekibe yedi güzel adam ismi verilir. Bu toplulukta yer alan Mustafa Özçelik de bazı isimlerce bu topluluğun sekizinci

güzel adamı olarak nitelendirilir: “*Mustafa Özçelik’e edebiyatla, duruşuyla, ahlakıyla sekizinci güzel adam diyorum. Yıllardır bıkmadan usanmadan şiire emek veriyor, şiir için çalışıyor, yazılar yayınlıyor. Adeta bir ömür şiir emekçisi, edebiyat işçisi olarak geçmiş, yazıya adanmış bir zihin teri.*” (Celep, 2017: 16) Şiir için çalışan, şiire emek veren ve sadece şiirle kalmayıp düz yazılarla da ilgilenen sanatkâr bir ömrün sanat emekçisidir. O yüzden onu sekizinci güzel adam olarak kabullenmek doğrudur.

Mustafa Özçelik’in Mehmet Âkif Ersoy, Battal Gazi, Yunus Emre ve Nasrettin Hoca gibi büyük isimlere odaklanmasının en büyük sebeplerinden birisi, onları genç nesillere iyi bir şekilde aktarmak ve alınması gereken dersleri vermektir. Özçelik’in şiir anlayışı da buna çok yakındır. O tıpkı Asım’ın Nesli gibi olması gereken nesli ve o neslin geçmiş değerlerini onlara doğru bir şekilde aktarmaya çalışır: “*Onun şiiri öncelikle bir sevdanın şiiridir; bir sevdanın, bir özlemin, bir geleceğin: Bir nesli bir kuşağı bir dönemi uyandırmaya yöneliktir.*” (Tuna, 2017: 17) Onun sevdası ve özlemi şiirlerinde bir ayna gibi durur:

“Gökyüzünde bütün yıldızlar

Kalbimize dökülüyor

Aydınlanıyor ruhumuzun gecesi

Uyumak için çok erken

Aç perdelerini yavaşça

Dinle sana doğru yükselen

O saf ve berrak sesi

Sular ki hep özlemiştir özler denizi” (Özlem şiirinden).

Mustafa Özçelik’in karakterindeki sakinliği, şiirine de yansır. Onun edebiyat camiasında dikkat çeken yönlerinden birisi de milli meselelere olan duyarlılığıdır. Var olduğu toplumda hem insanın hem de memleketin birtakım meselelerine sahip çıkar. Muhsin İlyas Subaşı bu konuda şu sözleri sarf eder: “*Çok yönlü bir edebiyat adamıdır, mütevazıdır, sessiz ve sakin akan bir ırmağa benzetirim onu hep. Duyarlıdır, edebiyatın meselelerinden çok, insanımızın dolayısıyla memleketin meselelerine sahip çıkan bir yurtseverlik duygusu vardır.*” (Subaşı, 2017: 25) Mustafa Özçelik’in şiirinde dikkat çeken

yönlerinden birisi de, dilinin sade olmasıyla birlikte okurunda yarattığı derin duygulardır. O yüzdendir ki Mustafa Özçelik, derin şiirlerin şairi olarak bilinir. “*Şairimiz Mustafa Özçelik o kendine dair, artık görüldüğünde, kendini işaretleyen şiirindeki ses ve dokuyu şiirleri okudukça daha bir farkına varmaya daha bir anlamaya doğru bir kavrayışa da sahip oluyoruz elbet. Bu kozayı açınca veya kozayı kırınca içindekini görmek gibi bir şey...*” (Durman, 2017: 30) Ses unsuru görüldüğü gibi Özçelik’in şiirinde dikkat çeken bir unsurdur. Şiirdeki sesi ve görünenin altındaki derinliği adeta bir bütünlük içerisindedir. Beyhan Kanter, Mustafa Özçelik’in kendi şiir dilini oluşturması hakkında şunları söyler:

“*Mustafa Özçelik, kendi şiir dilini oluşturarak, doğal dilin eşyayı kavramsallaştırmasını şiirlerinde anlamlı bir örüntüyle ifade eder.*” (Kanter, 2017: 36) Kanter’in ifadelerinden yola çıkacak olursak, şüphesiz bir şairin en önemli yanı kendine has şiir dilidir. Necip Fazıl, Yahya Kemal, Mehmet Âkif, Cahit Sıtkı Tarancı gibi isimler bunlardan sadece birkaçıdır. Özçelik de bu kaliteye sahip şairlerden birisi olarak edebiyat alanında yerini korur. “*Onun şiirlerini okuduğunuzda bir sözcük festivalinde gezindiğinizi düşünmeden edemezsiniz. Sizi alır, yüreğinizden yakalar ve rengârenk söz bahçesinde gezdirirken ruhunuzu baştan ayağa huzurla bezer.*” (Açıkgöz, 2017: 42) Özçelik’in şiirlerinde gerçekten de görünüşte yer alan bir huzur vardır. Ancak derinine inildiğinde bazı şiirlerinin sancısı anlaşılır. Zengin ve rengârenk kelimeleriyle süslediği şiiri her zaman okurlarına huzur verir niteliktedir:

“Bir sis bulutundan daha geçiyoruz

Korkuyu içimizde tutup

bir mağaranın dar geçidinden

Kimseler görmeden ve tanımadan bizi

Bir kere daha anlayarak insan oluşumuzu

Bir duyguya sığınıp geçiyoruz denizi

Yolun sonu değil ama çok yakını

İşte hayat işte karşımızda ayna

İşte kabarmış bir dosya ömrün varakı.” (Yalnızlığım Benimdir şiirinden)

Hikemi tarz, hikmetli sözler söyleme ve bunu şiir üzerinden okura aktarma olarak bilinmektedir. Mustafa Özçelik'in şiirinde de hikmetli sözler dikkat çekmektedir. Bunda Yunus Emre'nin etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Özçelik'in şiiri her anlamda donanımlı ve güçlüdür: *"Özçelik'in şiirinde 'şiiirsel tecrübe', 'ilk yaratılıştan bir haber gibi' taze ve özgün niteliklere sahiptir. Düşündüren bir tarafı var şairin, bunu da hikmet burcundan sesleniyor oluşuna borçlu. Sıradan bir lirizmi yok Özçelik'in, liriği düzeyli bir ele alışı var. Ve hikmet, şiirin özünden hareket ederek yüzeye yayılır."* (Celep, 2017: 51) Mustafa Özçelik'in şiir dünyasında umut vardır. Aşk, özlem, çocuk anne... Bu kavramlarla birlikte ondan hüznün, ölüm gibi duygular da yer alır. Ama Özçelik okuru hiçbir zaman ümitsizliğe yönlendirmez. Onda karamsarlıktan çok iyiliğin ve maneviyatın üstünlüğü vardır:

"Mustafa Özçelik şiirinde 'ben' dil keskin hükümler vermekten ziyade yaşanan hali duyurur. İçine kapanan, karamsar, kötücül bir evreni şiirinden uzak tutar. 'Ben' merkezli bir söyleyiş değildir. Ötekine, maveraya ulaşma isteği görülmektedir. İnsanın anlam arayışı vurgulanır." (Soyak, 2017: 59) Mustafa Özçelik görüldüğü gibi Türk edebiyatında birçok edebiyatseverin belleğinde önemli bir algı yaratmıştır. Bu algı, onu örnek aldığı büyük şairler gibi sonsuza kadar yaşatacaktır.

1.6. Şiirinin Kaynakları

Mustafa Özçelik, şiirlerinde gelenekten etkilenen ve bu etkileşimi modern şiirle harmanlayıp okura aktaran bir yöntem izler. Onun şiirlerinde divan edebiyatının, halk edebiyatının ve modern edebiyatın izlerini görmek mümkündür. Özçelik'in şiirinde tabiat, teslimiyet, sevgi, aile, aşk, ölüm gibi temalar ve bu temalardan oluşan imgeler vardır. Mustafa Özçelik'in küçük yaşta babasını kaybetmesi de onu derinden etkilenir. O yüzden ilk şiirlerinde bu acıyı hissetmek mümkündür.

"Küçük yaşlarda babasını kaybetmiş olmanın hüznü ile doludur ilk şiirleri. Böyle başlamıştır yazmaya. Sonra 'şiire tutunarak' kendisini, 'hayatı, ölümü ve aşkı kavrama' çabaları sürer. Atasoy Müftüoğlu sayesinde Necip Fazıl ve Mehmet Akif'i tanır ve onların önemli şahsiyetler olduğunu görür." (Kurtulmuş, 2013: 9) Özçelik'in en önemli şiir kaynaklarından birisi şüphesiz Yunus Emre'dir. Yunus Emre'yi ilk olarak çok küçük yaşta babaannesinin ağlayarak okuduğu ilahilerden tanır ve durumdan çok etkilenir. Bu yüzden Özçelik'in tanıdığı ilk şair, Yunus Emre'dir. Şiirinin temel kaynağını da yine bu büyük şair olur. Yine çocukluk yaşlarında okumaya başladığı Mehmet Akif'te, karakteri ve

şiriyle onu etkiler. Âkif'in amacı maneviyat ve geçmişin değerleriyle örölü bir nesil yetiştirmektir. Özçelik, bu neslin şiir sahasındaki Asım'ı olur.

Mustafa Özçelik, Yunus Emre ve Mehmet Âkif Ersoy'un yanı sıra aynı çizgide ilerleyen ya da benzer yönleri olan İslam, gelenek ve maneviyat gibi kavramlarla şiirlerini oluşturan Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu gibi isimlerden de etkilenmiştir. Bu isimler onu kendi yollarına çağırarak birer ışık gibidirler. Mustafa Özçelik'in şiirini oluşturma aşamasında Cahit Zarifoğlu'nun çok ayrı bir yeri vardır. Özçelik, Zarifoğlu'nun tenkit ve eleştirilerini dikkate alarak şiirini düzenler. *“Kendisiyle ne yazık ki hiç tanışma imkânı olmamıştır yüz yüze görüşmemişler fakat uzun bir süre mektuplarla haberleşmişler, şiir ufkunu genişletme ve kendi şiirini oluşturma konusunda ondan çok istifade etmiştir.”* (Kurtulmuş, 2013: 9) Mustafa Özçelik'in hem takip ettiği hem de şiir anlamında beslendiği ve yazılarıyla şiirlerinin yayınlandığı Maverâ, Yedi İklim, Diriliş, Büyük Doğu gibi dergiler onu geliştiren ve yetiştiren kaynaklardır.

Şairin geleneğe bağlı tavrı, onun şiir kaynaklarında Divan edebiyatının varlığını da gösterir. *“Geleneksel şiirle olan bağı, ilgisi dolayısıyla divan şiirini, halk edebiyatı ve tekke şairlerinin izlerini bulabilir, Yunus'un olduğu gibi Karacaoğlu'nun sesini de duyabilirsiniz ondan çok istifade etmiştir.”* (Kurtulmuş, 2013: 9) Mustafa Özçelik'in şiirinin kaynaklarını divan edebiyatı, halk edebiyatı, tekke edebiyatı ve modern dönemin edebiyatı oluşturmaktadır. Şair, biçim olarak modern teknikleri kullansa da yer yer eski şiirin etkisiyle gazel, dördlük, koşma gibi türlerine de yer vermiştir.

1.7. Mustafa Özçelik'in Şiirinde Şahıslar

Mustafa Özçelik Divan ve Halk edebiyatı geleneğinden etkilenen bir şairdir. Bu etkiyi şiirlerinde açıkça görmek mümkündür. Özçelik'in şiirlerinde Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin gibi efsanevi kahramanların yanı sıra dinî şahıslar da dikkat çekmektedir: Hz. İsa, Hz. Musa, Hz. Meryem, Hz. Yakup ve Hz. İbrahim, Hz. Yusuf gibi.

Yukarıda adı geçen şahıslar şairin his ve hayal dünyasında yer etmiş ve farklı tasavvurlarla şiirine konu olmuştur. Özçelik'in incelediğimiz şiir kitaplarında telmihte bulunduğu şahısları şu şekilde sıralamak mümkündür:

1.7.1. Leylâ ile Mecnun

Leylâ ile Mecnun Arap, İran ve Türk edebiyatında sıkça yer bulan bir mesnevidir. Divan şairleri de şiirlerinde Leyla ile Mecnun hikâyesine sıkça yer vermişlerdir. Pek çok Leyla ile Mecnun mesnevisi kaleme alınmıştır. Bunlardan ilk akla gelen 16. yüzyılın önde gelen şairlerinden Fuzûlî'nin yazdığı Leyla ile Mecnun'dur. Mesnevinin ilk kaynağı Arap edebiyatıdır. Araplarda doğmasına rağmen bu mesnevi Fars ve Türk edebiyatında daha geniş yer bulmuştur. (Yavuz, 2005: 58) Arap kaynaklı bu hikâyede Leyla ile Mecnun'un küçük yaşta birbirini sevmesi, Leyla'nın babasının tüm ısrarlara rağmen Leyla'yı Mecnun'a vermeyişi ve iki âşığın kavuşamadan ölmesi anlatılır. (Zavotçu, 2006: 312) Genceli Nizamî'nin eserinde ise Mecnun'un Leyla'da Mevlasını bulduğunu görürüz: *“Leylâ ile Mecnun eserin sonunda buluşurlar. Ancak Mecnun'da Leylâ, Mevla olmuştur. Leylâ'nın Mecnun'a kendini tanıtmaması, Mecnun'un ise onu tanımaması; Sen Leylâ isen bu gönlümdeki sevgili kim, gönlümdeki Leylâ ise ya sen kimsin?”* (Yavuz, 2005: 59).

Bu hikâye Özçelik'in şiirlerine de kaynaklık etmiştir: Kırılğan menekşeler Leyla rengine açar; yıldızlar Leyla'dan haber, rüzgârlar ise Mecnun'dan selam getirir. Leyla, üzerinden geçen buluta Mecnun'u sorar. Şair zaman zaman da Mecnun'un aklını yitirme derecesine gelerek çöllere düşmesine telmihte bulunur:

“Şimdi Leyla'nın gönül penceresi

Kime açık kime kapalı

İçimde sevgilerden bir demet

Meyveye durur hayatın dal uçları

Umut dağlarında bulutlar kabarır

Çatlar hayatın en zırhlı kabuğu...” (Evrene Umuttur Sevdan / s. 25)

Özçelik'in “Evrene Umuttur Sevdan” adlı şiirinde Leyla'nın gönlü açılıp kapanan bir pencere olarak tahayyül edilir. Pencerenin karanlıkları aydınlatması gibi Leyla'nın gönlü de öyle aydınlatıcıdır. Leyla, Türk edebiyatında bir sevgili olarak kadının farklı şekilde doğuşunu temsil eder. Bu mesnevi, aşk temasını konu edinen ilk metin değildir. Ondan önce var olan diğer anlatılarda erkeğin hâkimiyeti daha ağırlıktadır. Erkek kahraman, istediği kadına ulaşmak için olağanüstü çabalara girmez, onun için ağlayıp

sırlamazdı. Leyla ile Mecnun'da bu anlayışın değiştiği, sevgili uğruna her türlü acıya göğüs geren, gözyaşı döken, aşkından dolayı rüsva olmayı göze alan bir sevgiliyle karşılaşıldı. (Tökel, 2017: 2) Mecnun'un Leyla uğruna aklını yitirdiği, çöllere düştüğü, hatta kuşların saçında yuva yaptığı bilinmektedir. Mustafa Özçelik de Türk edebiyatının bu önemli kadın imgesini şiirine açık bir şekilde yansıtır. Verilen şiir örneğinde Leyla, bir bakıma Mecnun'un gözündeki değer kadar üstündür: “Şifasız yaralara merhem / Sevgili dudağından zahmetsiz çıkan sözlerle / Buyruğun yakalar beni / Sabır der otururum” dizelerinden sonra Leyla'nın gönül penceresinin önemine dem vurulur. Sonrasında ise tabiat, bereketli bir tavır takınır. Leyla, zihinde var olan olağanüstü kadın unsurunun en tipik örneğidir.

“Mavi bir gülümsemeyle koruyan cebrail şefkati

Ekmeği ve sevdayı kutsal sayıp

İntiharlara aldırmayan o yüz

Bir çöl dosyası açılır önümüzde

Yıldızlarda Leyla'dan bir haber

Rüzgârlarda Mecnun'dan bir selam

Çölü denizle buluşturan koşu

Küheylan küheylan...” (Küheylan / s. 12)

“Küheylan” şiirinde Leyla ile Mecnun'un isimleri art arda anılır. Leyla ayrılık günleri gelip çatığında eve hapsedilir: “O yıldız bir burca yerleşti. Cevher hazinesine hapsedildi” (Ayan, 2008: 113). Fuzûlî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisinde de Leyla bir yıldız olarak anılır. Özçelik'in şiirinde ise yıldızlar Leyla'dan haber, rüzgârlar da Mecnun'dan selam getirir. Rüzgâr, Türk şiirinde haber getirici olarak nitelendirilir. Kimi zaman âşığa sevgilinin kokusunu, kimi zaman da selamını getirir. Çöl, Mecnun'la birlikte bir bütün olagelmıştır. Şairin modern şiirinde çöl dosyasını açarken Leyla ile Mecnun'la karşılaşması tesadüf değildir. Özellikle metinlere bağlı kalarak onlara telmih yapmaya çalıştığı görülür. Mecnun'un bir kadın uğruna çöllere düşmesi, çevresi tarafından kınanmasına sebep olsa da çöl, onun gerçek Leyla'ya ulaşmasında önemli bir mekândır. Bu yüzden Mustafa Özçelik şiirlerinde ne zaman çöl unsuruna değinmeye çalışsa Mecnun'u o

mekândan ayrı tutamaz.

“Her çiçek senden bir haber

Her güvercin senden bir renk taşır

Atına binen yolcu sana koşar

Ben de bir hicran bulutu gibi

Yağmurlarla gökten yere ağıp

Toprağına düşeyim ey Leyla...” (Niyaz Makamında 2 / s. 27)

“Niyaz Makamında 2” şiirinde Leyla ile canlıların beslenmesinde temel kaynak teşkil eden toprak arasında ilgi kurulur. Toprak ekime elverişli olan arazidir. Şair de şiirinde gökten yere yağın, toprağı düşen bir yağmur damlası olup sevdiğinin toprağına düşmek, onun mekânına ulaşmak ister. Şair, adeta Leyla’sını arayan bir Mecnun’dur. Şiir ilk anlamıyla bunları çağrıştırırken aslında arka planda ilahi aşk anlatılır. Şaire göre yaratılan her şey Allah’tan bir iz taşır. Çiçekler, güvercinler... Âşık konumundaki şair de bir yağmur damlası olup aslına, maşukuna kavuşmak ister. Onun Leyla’sı Allah’tır. Beşeri aşk insanı ilahi aşka götüren bir köprüdür. Tıpkı Mecnun’un Leyla’sında Mevlâ’sını bulması gibi. Hicran, yani ayrılık bulutu ise ruhların elest bezminden ayrılarak bu gurbet âlemine gelişini hatırlatır. Toprak, İslam inancında başlangıcı ve sonu temsil eder. Ona (Leyla’ya) doğru koşanlar, haberdar olanlar, renk taşıyanlar ve yağmak isteyenler olsa da, şair başlangıç ve bitiş kapısı olan Leyla’nın toprağına düşmek ister.

“Bir nisan bahçesinde

Açılır erguvan utangaç

En mahmur renginde

Leyla biter

Konuşur Emir Sultan

Aşkın öteki seherinde

Meseller bitse de aşk bitmez

Her dem yenisi söylenir dillerde...” (Sevda Meseli / s. 10)

“Sevda Meseli” şiirinde de Leyla’ya gönderme yapıldığı görülür. Söz konusu şiirde beşeri Leyla’nın bitişiyle, sonsuz olan Leyla’nın başlamasına dem vurulur. Başka bir deyişle beşeri aşktan hakiki aşka geçiş söz konusu edilir.

“Hayata uyandı bir ceylan

Gözleri dünya rengi, toprak

Kalbinde çöl hatıraları

Leyla bu saatte saçlarını tarar

Ne varsa dillenir kalbinde

Nasılsa bir bulut geçer üzerinden

Ona Mecnun’u sorar...” (İlk Yaz / s. 27)

“İlk Yaz” şiirinde anılan “ceylan, çöl, bulut, Leyla, Mecnun” gibi kelimeler anlamca birbiriyle tenasüp içerisinde kullanılır. Leyla bu şiirde üzerinden geçen buluta Mecnun’u sorar. Leyla’ya olan aşkıdan dolayı aklını yitirme derecesine gelip çöllere düşen Mecnun’a orada ceylanlar arkadaşlık eder. O yüzden ceylanın kalbinde çöl hatıraları vardır. Fuzûlî’nin Leyla ile Mecnun mesnevisinde Mecnun boynu burulmuş ayağı bağlı bir ceylan görür. Onu öldürmek üzere olan avcıya seslenerek ceylana kıymamasını söyler. Üzerindekileri avcıya vererek ceylanı kurtarır ve çölde onunla arkadaşlık eder (Ayan, 2008: 178). “*Nasılsa bir bulut geçer üzerinden / Ona Mecnun’u sorar*” dizelerinden yola çıkacak olursak mesnevide de Leyla’nın derdini, sırrını buluta açtığı görülür: “*Leylâ bulutla konuşmaya başladı ve ona: “Ey âhımla dâimâ sırdaş olan bulut! Başını göklere ulaştırsan da şu inleyen benden beter olduğunu sanma! Bana şimşeği gürültünü ve yağmurunu sunma! (...) Ey bulut bana vefâ göster! Sana bir hâcetim düştü, onu gider! Var o yüzü gül gibi olan sevgiliye benden! Zârı zârı ağla ve sevgiliye benden söyle”* (Ayan, 2008: 202-203). Böylelikle Mustafa Özçelik’in mesneviye bağlı olarak Leyla ile Mecnun’a

göndermeler yaptığı söylenebilir.

“Şimdi başka bir âlemde

Beni göğsünde çoğalt

Unuttur bildiğim her şeyi

Başlasın efsane suskunluğum

Hepimizin kalbi çöldür aslında

İçinden Leyla geçene kadar...” (Avcı / s. 30)

“Avcı” şiirinde kalp-çöl benzetmesi yapan şaire göre susuz ve ıssız olan kalp çölünü çöl olmaktan kurtarıp yeşertecek olan Leyla gibi aşkında sadık olan bir sevgilidir. Çöl misali susuz, çorak olan kalbi sevgili canlandırır, yeşertir. Şair, soyut olan bu kavramı (kalbi) çöl benzetmesi ile somutlaştırmıştır. Bu kalp çölünü o kalpten (çölden) geçen Leyla (gibi bir sevgili) yeşertebilir ancak. Mecnun hem somut olarak çöldedir hem de Leyla yanında olmadığından onun için soyut manada her yer çöl gibidir. Söz konusu şiiri ikinci anlamıyla da düşünmek gerekirse kalplerde gerçek sevgiliye yani Allah’a duyulan aşk olmadığı sürece o kalp çölden farksızdır.

“Şiirler senin yeni adın

Seni sevmek şimdi

Kuşların bitimsiz sevinci

Akan sulara bakıp

Denize koşan ırmaklara

Leyla’ya eş olmak

Yanmaktır Aslı’nın saçlarında...” (Gece / s. 31)

“Gece” şiirinde de Divan ve Halk edebiyatının iki önemli kadın kahramanı olan

Leyla ve Aslı'ya (saçlarının yanmasına) gönderme yapılır.

“Yol uzun yorgun yolcu

İçinde dünyanın bütün çölleri

Yitik bir düş görür Mecnun

Aralıksız süren gecede

Hâlâ dünyaya küskündür yüreği

Kırılgan menekşeler ise içinde

Leyla rengine açar

Hep bir baharı özler gözleri

Bir çift sarmaşığa hayran kalarak

Umudu yüreğinde büyütür...” (Yolcu / s. 32)

Şair, “Yolcu” şiirinde kendisini yorgun bir yolcuya, bir bakıma Mecnun’a benzetir. Mecnun, aklını yitirme aşamasına geldiğinde başını alıp çöllere gider. Artık bütün yollar onun için çöllerden ibarettir. Öyle ki dünyanın bütün çölleri sanki artık onun içindedir. Çöl; ıssızlığı, kuraklığı, susuzluğu hatırlatır; yaşanması çok zor olan yerleri imgeler. Mecnun, kendi dünyasında yaşayan ve herkese küskün olan kişidir. Şairin nazarında Mecnun, dünyaya küskün olan bir âşıktır. Genellikle mavi ve mor renklerde açan menekşenin Leyla rengine açması oldukça farklı bir tasavvurdur. Sözü edilen menekşe kırılgandır, bu yüzden de Leyla rengine yani kara açmaktadır. “Leyl” gece demektir. Leyla, çok karanlık gece anlamına gelir. Ayrıca Fuzûlî’nin mesnevisinde Mecnun “menekşeye gönlünün gamını söylerdi, sevgilisine kavuşmasını söylesin diye.” (Ayan, 2008: 129).

“Kalp ağırları içimde sessizce dans eden akrebin hüneri

Bir hayatın makyajını yüzünün güzellik reçetelerini

Bir mecnun kimliğine bürünüp seni anlamak artık zor

İçimde en harlı ateşler senden kalan bir iz gibi...” (Serenat / s. 13)

“Serenat” şiirinde geçen “mecnun” kelimesi tevriye-li olarak kullanılır. Burada “mecnun” kelimesi “deli, divâne, seven, tutkun” sözlük anlamının yanı sıra mesnevinin erkek kahramanı olan Mecnun’u da akla getirir. Bu şiirde şairi yine mecnun kimliğine yani âşık kimliğine bürünen bir Mecnun olarak görürüz:

“İşte şimdi o kuşlarla

Nazım ve niyazım sana

Ben ki şimdi çöllerin yeni mecnunuyum

Adım Yusuf adım Kays...” (Niyaz Makamında 2 / s. 26)

Özçelik, “Niyaz Makamında 2” şiirinde kimi zaman Yusuf kimi zaman da Kays olduğunu açıkça ifade eder. Yusuf da Kays da ayrılık acısı yaşamıştır. Kays bilindiği gibi Mecnun’un asıl adıdır. Sonradan Leyla’ya olan aşkından aklını yitirme derecesine geldiğinden halk arasında sevda yüzünden aklını yitirmiş, deli anlamında gelen “mecnun” olarak anılır. Şiirde aynı zamanda Mecnun’un kuşlarla söyleşmesine de göndermede bulunur şair. Mesnevide Mecnun, tuzağa yakalanmış bir güvercine hâlini açıklamış ve ona Leyla’nın kapısının önüne yem isteme bahanesiyle konmasını söylemiştir. İşte bu güvercin geceleri Mecnun’un başında yuva kuran kuştur (Ayan, 2008: 181-182).

“Sensin sevdiğim bildim seni

Denize düşen bir yağmur damlası

Çölünde bir kum tanesiyim

Çölünde mecnun dağlarında ferhat

Adresin nerede buldum seni

Buldum seni sana sorarak...” (Su / s. 48)

“Su” şiirinde de şair kendisini hem çöllere düşen bir âşık konumunda (Mecnun) hem de sevdiği için dağları delen Ferhat olarak görür:

“Haramiler çağında

Kim çıkaracak kınından

Şifa dağıtan kılıcı

Tanrım duam budur işte

Bizi mecnun kıl bu aldanişlar çölünde

Ki aşkla yürüyelim

Bu zalim karanlığın üstüne...” (Akşamın Dili / s. 47)

“Akşamın Dili” adlı şiirde ise şair aldanişlar adını verdiği çölde Allah’a dua eder. Buna göre şairin muradı mecnun olmaktır, aşk ile yürümektir. Zira Mecnun’un beşeri aşktan hakiki aşka ulaşmasına Leyla vesile olur. Şair de tıpkı Mecnun gibi ilahi aşka ulaşmak ister.

1.7.2. Ferhat ile Şirin

Ferhat ile Şirin gerek sözlü kültürle kulaktan kulağa yayılan gerekse yazıya aktarılarak günümüze kadar ulaşmış olan bir halk hikâyesidir. Bu hikâye mesnevilere de konu olmuştur. İlk defa ise Genceli Nizamî’nin *Hüsrev ü Şirin* adlı mesnevisinde işlenmiştir. Ferhat’ın öne çıkan özelliği sadık bir âşık olması ve sevdiği Şirin’in aşkı uğruna dağları delmesidir. (Zavotçu, 2006: 154)

Ferhat ile Şirin her iki aşığın da ölümüyle sonuçlanan bir hikâyedir. Şirin’i, Ferhat’a vermek istemeyen babası türlü bahanelerle Ferhat’ı sınamaya kalkar. Bir dağdan su çıkarması istenen Ferhat, deldiği yerden suyu tam çıkaracakken ona Şirin’in ölüm haberini getirirler. Bunu duyan Ferhat elindeki külünkle kendisini öldürür. Ferhat’ın cesedini gören Şirin ise dayanamayıp elindeki hançerle canına kıyar. Sonra her iki aşığı yan yana gömerler. Mustafa Özçelik şiirinde ise Ferhat ile Şirin hikâyesine dağ, kazma, yol gibi kavramlar aracılığıyla telmih yapıldığı görülür:

“İşiksiz bakılmaz aynalara

Şirin olmasa

Hangi dağa kazma vururdu Ferhat

Ferhat kazmayı kalbimize vur

Geçersen vaktimizin içinden

İçimizin yollarını aç

Bol imkanlı bir zaman içinde

Lambalar yansın kalbimizin içinde...” (Lambalar / s. 19)

Şaire göre kalpler artık sevmeyi unutmuş ve kalplerde yanan ışıklar da sönmüştür. Bu sevgi yollarının açılması için bir şeyler yapmak gereklidir ki lambalar yeniden yansın. Bu yüzden Ferhat’a ihtiyaç vardır. Dağ, aşılması zor, mesafeler arasındaki en büyük engeli temsil eder. Oysa Ferhat, dağa kazma vurup parçalayacak güçtedir: “*Ferhat’ın Şirin’e kavuşmak için ortadan kaldırılması imkânsız bir dağı ortadan kaldırmaya çalışması, hikâyenin en orijinal ve önemli motifidir. Ferhat dağı ortadan kaldırmaya başladığında elindeki külüngü kayalara öyle bir şekilde vurur ki yüz batman ağırlığındaki kayaları toz haline getirir.*” (Bars, 2012: 1001) Her şeyin bir sebebi olduğunu hatırlatan şaire göre Ferhat’ın dağı delmesinin de bir sebebi vardır. O da Şirin’e kavuşmaktır. Ferhat’ın kazmayı vurduğu yerdeki amaç, hedefe ulaşmaktır. Su, onun Şirin’e kavuşabilme ihtimalinin yoludur. Şaire göre Ferhat’ın yüreklere vurmasıyla da kalbin yolları açılacak ve aynalar, kalbin içinde yanan lambalarla aydınlanacaktır.

“Ferhat hangi dağı kazmadadır ki

Kanayan elleriniz

Bitmemiş çilenizi güllere taşır

Çiçekçi kadınlar Şirin’den habersiz

Hesaplar yapar

Siz hepsini yanlış çıkarırsınız

İhtiyar ağaçların yüzlerinde şu hikmet levhası:

Kederden kaçılır, kaderden kaçılmaz.” (Cüz / s. 21)

Ferhat, büyük bir aşığı ve sevgilisi uğruna tüm zorlukları göze alabilen erkeği temsil eder. Güller kırmızı rengini kanayan, yani çile çekmiş ellerden almıştır şaire göre. İhtiyar ağaçlar olgun ve belli bir yaşam tecrübesine sahip olan insanların bir simgesidir şiirde. Kederden kaçılabilceğı ama kaderden kaçılamayacağı sanki onların yüzlerinde yazılıdır. Şiirde geçen “levha” kelimesi de “korunmuş levha” anlamına gelen ve kader kitabı olan “levh-i mahfuz”u akla getirir. Bu levha Allah’ın kudretiyle olacak şeylerin üzerinde yazılı olduğı levhadır. İnsanların kaderi bu levhada yazılıdır. (Pala, 2012: 287)

“Sen gittin... Ayrılıkların dilini bile bile ağlıyorum

Akşam iniyor dağlara şimdi bir veda sesi bu şiir

Öpüyorum bir bahar dalını bir çocuk yüzünü

Çılgılığım bana dönüyor bütün yamaçlardan sonra

Yitik bir ezgiyi üflüyor kavalına çobanım

Dağlara Ferhat diliyle bakıp türküsünü söylüyor...” (Firuze / s. 34)

“Firuze” şiirinde Ferhat’a yine dağ ve tabiat unsurlarıyla gönderme yapıldığı görülür. Ferhat, Şirin’e kavuşmak için dağı delmeye çabalarken Şirin’in ölüm haberinin gelmesi sonucu intihar eder. O yüzden dağlarda hep bir veda sesi vardır. Bu ses şiirin sesidir. Şiirde de çobanın kavalına yitik bir ses yüklenir ve dağlara Ferhat diliyle türkü söylenir.

“Sensin sevdiğim bildim seni

Denize düşen bir yağmur damlası

Çölünde bir kum tanesiyim

Çölünde mecnun dağlarında ferhat

Adresin nerede buldum seni

Buldum seni sana sorarak...” (Su / s. 48)

“Su” şiirinde de aşk teması, Halk ve Divan edebiyatının önemli erkek kahramanlarından Mecnun ve Ferhat üzerinden anlatılır. Mecnun çöl, Ferhat da dağ ilgisiyle ele alınır.

1.7.3. Kerem ile Aslı

Mustafa Özçelik'in şiirlerinde adı geçen şahıslardan bir diğeri de Kerem ile Aslı'dır. Çeşitli varyantları olan Kerem ile Aslı hikâyesinde de âşıkların bu dünyada kavuşamadığını görürüz. Söz konusu anlatıda olağanüstü motifler bulunur. Örneğin Aslı'nın babası Keşiş, Kerem ile Aslı'nın evlendikleri gece, Aslı'nın gelinliğine sihir yaptırır ve gelinliğin düğmelerini gerdek gecesi Kerem'in açmasını ister. Kerem ne kadar uğraşsa da sabaha kadar düğme açılmaz. Kerem bunun üstüne bir ah çeker. Bu ah bir anda ateşe döner ve Kerem yanarak kül olur. Aslı Kerem'in başında kırk gün bekler, kırk birinci gün saçını süpürge edip külleri toplarken bir kıvılcımla tutuşur. O da Kerem'in küllerine karışarak birbirlerine kavuşurlar. Mustafa Özçelik, şiirlerinde Kerem ile Aslı'ya özellikle ateş, kül ve saç aracılığıyla göndermeler yapmıştır. Bu şiirlerden biri de Cüz'dür. Bu şiirinde şair Kerem'in ah ile çıkan alevini farklı bir imge ile söz konusu etmiştir. Adı geçen halk hikâyesinde Kerem ile Aslı kül olurken burada ise kelimeler yanarak kül olmuştur:

“Yüzü solgunsa eğer sevdaların içinizde

Artık ona yetecek ırmaklar vardır

Böylece yorumlanır hayat

Yorumlanır suret ıfık ve ayna

Kerem'in alevinde kül olurken kelimeler

Denize karşı durup

Bütün ışıkları yakabilirsiniz

Sevimli bir karanlığa inat...” (Cüz / s. 21)

Bir başka şiirinde ise şair yine kül ve Kerem arasında ilgi kurarak hikâyeye göndermede bulunur:

“Aslı'nın yüzündeki tecelli

Kerem'in küllerindeki kudret

Rüzgârını gönder bana

Rahmet ve şefkat çiçeklerini

İçimde baharım kurulsun yeniden...” (Niyaz Makamında 2 / s. 26)

Şair Sevdâ Meselî’nde de Kerem ile Aslı’nın dillere destan olan ve asırlardır anlatılagelen hikâyesini hatırlatır. Kerem kalbinin ateşi ile Aslı diye haykırırken ağzından çıkan alevde yanarak kül olmuş ve Aslı da o alevde can vermiştir. İşte bu olayın şimdi herkesin dilinde olduğunu şiirinde ifade etmiştir Özçelik:

“Aslı derken Kerem

Çoğaldı kalbinin ateşi

Alevi şimdi bütün dillerde... (Sevdâ Meselî / s. 10)

Özçelik, yukarıda bahsi geçen olaya “İki Ateş Arasında” adlı şiirinde de benzer şekilde göndermede bulunur. Kerem’in ah ile yanması ve bu alevde Aslı’nın saçlarının tutuşması hadisesi bu şiirde de kendine yer bulur:

“Bunları bil de öyle tara saçlarını

Değilse bir ah tutuşur yanar Kerem

Hatırla! Unuttuğun ne varsa

Çünkü unuttuğun şey senin değildir...” (İki Ateş Arasında / s. 37)

Kerem’in küllerini süpürürken Aslı’nın saçlarının yanması başka bir şiirde ise şöyle geçer:

“Akan sulara bakıp

Denize koşan ırmaklara

Leyla’ya eş olmak

Yanmaktır Aslı’nın saçlarında...” (Gece / s. 31)

1.7.4. Karacaoğlan

Karacaoğlan, Türk Halk şiirinin önde gelen şairlerindendir. Şiirlerinde aşk, hasret, tabiat gibi unsurları işlemiş, kendinden sonra da birçok Halk şairini etkilemiştir.

Günümüzde birçok halk müziği sanatçısı Karacaoğlan'ın şiirlerini bestelemiştir. Karacaoğlan'ın şiirleri hakkında Prof. Dr. Işıl Altun şöyle söyler: “Karacaoğlan şiir geleneği içinde, onun ait olduğu çevrenin, doğanın gezip dolaştığı Anadolu coğrafyasının, doğup büyüdüğü, geliştiği toplum yapısının, insan ilişkilerinin, kısaca maddi manevi bütün kültürel nakışların yer aldığı görülebilir.” (Altun, 2007: 218) Mustafa Özçelik de Karacaoğlan'a şiirlerinde adı geçen kadınları anarak gönderme yapar:

“Seni en iyi Karacaoğlan anlattı

Kimi zaman Elif'tin kimi zaman Suna

Ona da yâr olmadın hiçbir adınla

Geriye şiirler kaldı...” (Bozkır Güzellemesi / s. 45)

1.7.5. Hz. Yakup

Hz. Yakup, Kuran-ı Kerim’de adı geçen peygamberlerden olup Hz. Yusuf’un babasıdır. Kardeşlerinin Yusuf’u kıra götürme bahanesiyle yanlarına alıp onu kuyuya attıkları andan Yusuf’a kavuşacağı ana kadar ağlamış, hatta üzüntüden gözlerini kaybetmiştir. Yusuf’un gömleğini gözlerine sürdüğünde ise tekrar görmeye başlamıştır. Mustafa Özçelik’in “Kuyu” şiirinde Hz. Yakup’a şu şekilde gönderme yapıldığı görülür:

“Her şey bir uçurumdu

Seslerin sözlerin harmanladığı gecede

Yalnızlık çoğalıyordu durmadan

Başımı alıp yürürken kırlara

Özüm Yusuf yüzüm Yakup’tu...” (Kuyu / s. 88)

1.7.6. Yusuf ile Züleyha

Hz. Yakup’un oğlu ve İshak peygamberin torunu olan Yusuf Kur’ân’da adı geçen ve kıssası uzun bir şekilde anlatılan İsrailoğulları peygamberlerindendir. (Zavotçu, 2006: 568) Söz konusu kıssa mesnevilere de konu olmuştur. Divan edebiyatında Şeyyad Hamza, Hamdullah Hamdi gibi isimler Yusuf ile Züleyha konulu mesnevi yazmışlardır. Modern Türk edebiyatında ise Prof. Dr. Nazan Bekiroğlu “Yûsuf ile Züleyha” adlı eserinde

Kuran’da geçen ve mesnevilere konu olan bu kıssayı şiirsel bir üslupla farklı bir şekilde kaleme almıştır.

Hz. Yusuf şiirlerde genellikle güzelliği, rüyasında on bir yıldızın, güneş ve ayın kendisine secde ettiğini görmesi, kardeşleri tarafından kıskanılarak kuyuya atılması, köle pazarında satılması, Züleyha tarafından iftiraya uğrayarak zindana girmesi, Mısır’a aziz olması yönleriyle anılır. Mesnevinin devamında büyüüp geliştikçe Züleyha’nın dikkatini çeken Yusuf, onun iftirası sonucu zindana atılır. Orada yaptığı rüya tabirleriyle dikkat çeker ve zindandan çıkarılır. Daha sonra Mısır’ın başına geçerek hükümdar olur. En sonunda babası Yakup’a kavuşur, Züleyha ile de evlenir. Mustafa Özçelik’in şiirlerinde ise Yusuf ile Züleyha’ya kuyu, güzellik, ay, yıldız gibi unsurlarla gönderme yapılır:

“ Şimdi bana düşen anıların gölgesinde

Denizlere utanç çarşıları açıp

Cenaze arabalarına tebessümler eklemek mi

Ey kadın olmanın hayali

Yusuf çıkıp geliyor mağarasından

Çevirin yüzünüzü hayretten yana

Sönmeden göğsünde son direncin alevi...” (Küheylan / s. 11)

“Dünyanın Tenhasında” şiirinde rüzgârların ulu karanlıklardan çıkıp papatyaları öpmesi, Yusuf ile Züleyha’ya bir göndermedir. Özellikle Hz. Yusuf, aydınlık günlere kavuşmak için karanlıklarda yaşayan ve bu şekilde olgunlaşan bir peygamberdir. Bu karanlıkların en başında kardeşleri tarafından içine atıldığı kuyu, sonrasında ise haksız yere yıllarca kaldığı zindan gelir:

“Rüzgârların bir dağ yalnızlığında

ulu karanlıklardan çıkıp

papatyaları öptüğü gibi

yüzümü güneşine çevir

yusuftan züleyha'dan

bir işaret d    r kaderime...” (Dünyanın Tenhasında / s. 26)

Hz. Yusuf’un başına türlü türlü belalar gelse de o bunlara sabretmi   ve isyan etmemiştir. Onun başına gelen sıkıntılardan biri de kardeşleri tarafından kuyuya atılmasıdır. Şair de şiirinde yaşadığı çaresizliği dile getirmiş ve kendisinin Hz. Yusuf gibi bir bela kuyusunun içinde olduğunu söylemiştir:

“Bir bel   kuyusunda Yusuf gibi çaresiz

Savrulurken bir ihanetin pençesinde

Kalbime sığınıp bir niyet tuttum içimden

Bir umuda tutunup seni düşündüm

Aya bakıp geceleri

Senin için konuştum yıldızlarla

Sesimin yankısına uyarak

  inden aktım d     ırmaklarının

Sabrın ve duaların sırrını       p

Bir daha baktım seni gösteren aynalara...” (Gelişine   vg   / s. 13)

“Niyaz Makamında 2”   iirinde ise şair kendisini     lerin yeni Kays’ı ve Yusuf’u olarak nitelendirir. Hz. Yusuf,     l yakınlarında kardeşleri tarafından bir kuyuya atılır.     l denilince Yusuf’la beraber Mecnun da akla gelir:

“    te şimdi o kuşlarla

Nazım ve niyazım sana

Ben ki şimdi     lerin yeni mecnunuyum

Adım Yusuf adım Kays...” (Niyaz Makamında 2 / s. 26)

Şair “Fotoğraf” adlı şiirinde de kendisini kuyudaki Yusuf’la özdeşleştirir. Hz. Yusuf yaşadığı sıkıntılar karşısında nasıl sabrettiyse şair de   yle sabrettiğini ifade eder:

“  imdi bu kuyuda

Yeni bir Yusuf'um ben

Sabır der kendime bakıp

Seni seyredirim içimde...” (Fotoğraf / s. 22)

Kuyu şiirinde şair yine Hz. Yusuf ile kendisi arasında benzerlik kurar. Hz. Yusuf'u kardeşleri kıra götürme bahanesiyle yanlarına almış ve daha sonra onu kuyuya atmışlardır. Özçelik de benliğinin tıpkı Hz. Yusuf gibi masum olduğunu söyler:

“Her şey bir uçurumdu

Seslerin sözlerin harmanladığı gecede

Yalnızlık çoğalıyordu durmadan

Başımı alıp yürürken kırlara

Özüm Yusuf yüzüm Yakup'tu...” (Kuyu / s. 88)

1.7.7. Hz. İbrahim

Hz. İbrahim Kur'an'da adı geçen peygamberlerden birisidir. Şiirlerde genellikle babasının ve kavminin inancına karşı gelerek putları kırması, atıldığı ateşin gül bahçesine dönüştürülmesi gibi özellikleri ile anılır. (Zavotçu, 2006: 242) Mustafa Özçelik'in şiirinde de Hz. İbrahim, ateşle birlikte yer alır. “Diriliş Türküsü” şiiri ve “Güneşi Avuçlasın Ellerimiz” şiirinde geçen “İbrahimce yan ateşlerde” dizesi bunun somut bir örneğidir:

“Bahardan ilhamlanarak

ansızın kalbin açılır

tarihi bir kez de sen yorumlayarak

anla/neyi anlatır kan kırmızı bir şafak

İbrahimce yan ateşlerde

gelecek çocuklar için

okunacak sayfalar bırak...” (Güneşi Avuçlasın Ellerimiz / s. 12)

“Şimdi biz kuşlar ve baharlarla anlaşıp

Bin yürek bir orman yangınında

Yeniden yerden göğe uzanıp

Yeni İbrahimler hazırlamışsızdır...” (Diriliş Türküsü / s. 36)

Kan, gül, ateş ve İbrahim anlamca birbiriyle ilgili kelimelerdir. Kan, gül ve ateş kırmızıdır. Hz. İbrahim ateşe atıldığında ateş bir gül bahçesine dönüşür. Şair Küheylan şiirinde bu olaya göndermede bulunur:

“Gecenin kavsinde müntehir yarasalar

Lunaparklarda sana yer yok

Yiğit olmanın keskin dönemecinde

Yine bir İbrahim dersi

Yine önümüzde dağ kan gül ve ateş...” (Küheylan / s. 11)

1.7.8. Hz. Meryem

Hz. Meryem, Hz. İsa’nın annesidir. Hz. Meryem, genellikle iffetli bir kadın olarak adından söz ettirmiştir. Onun en dikkat çeken yanlarından birisi hiç evlenmeden mucizevi bir doğumla Hz. İsa’yı dünyaya getirmesidir. Şiirlerde ise genellikle Cebrail’in ziyareti, ona üflemesi, bekâreti, iffeti, çektiği çileler dolayısıyla anılmaktadır. (Zavotçu, 2006: 326) Mustafa Özçelik’in sadece birkaç şiirinde Hz. Meryem’in adı geçer. “Bütün Yürekler Afrika” şiirinde Hz. Meryem’in yüzü ile ay arasında ilgi kurulur:

“Gece yalnız düşler kurarken

çağlarca mahcup ve ürkek

bir meryem yüzü gibi

ay bakar da bize

nice erler çıkar çıkarır göğsünden

zamanın keskin kılıçları

alnımıza çarpıp düşer yere...” (Bütün Yürekler Afrika / s. 20)

Buhûr- ı Meryem tütsü olarak da kullanılan ve meryemana eli de denilen bir çiçektir. Efsaneye göre Hz. Meryem, Hz. İsa’yı dünyaya getirirken zorlandığı için bir çiçeği tutmuş ve bu çiçek sonradan el şeklinde belirmiştir (Pala, 2012: 76). Bu çiçeğin kokusunun Hz. Meryem’in kokusu olduğuna inanılmaktadır (Onay, 1993: 73). Özçelik, Okyanus şiirinde Hz. Meryem ile koku arasında ilgi kurar:

“Kulaklarımda o ses ! Zuhûr...

Meryem’in tükenmez râyihası

Kalbimde beyaz bir elif

Biliyorum, bir çınarın dibinde

Sevdiğim bir mevsimin içindeyim

Beni suretten geçiriyor esrar...” (Okyanus / s. 15)

1.7.9. Hz. İsa

Hz. İsa, Hz. Meryem’in oğlu olarak mucizevi bir şekilde dünyaya gelmiş Cebrail’in Meryem’e ruh üflemesiyle babasız olarak dünyaya geldiği için de Rûhullah sıfatıyla anılmıştır. İncil, Hz. İsa’ya gönderilmiştir. (Zavotçu, 2006: 250-251) Ölülere diriltebilen bir mucizeye sahip olan Hz. İsa Hristiyan inancına göre çarmığa gerilerek öldürülmüş; İslam inancına göre ise öldürülmemiş, ruhu göğe çıkarılmıştır. Mustafa Özçelik’in şiirinde ise Hz. İsa’ya şu şekilde telmih yapıldığı görülür:

“Yası tutulacak bir ölüm olmayacak benimki

Çünkü sırrımı hep gizli tuttum

Bir tebessüm olsun sunamadım ırmaklara

Kralların önünden sesimi yükselterek geçtim

İçimde İsa özlemleri

Ellerimde yakılan gemilerimin külleri

Mantık öğrenmekten vazgeçip

Dikkatim göklere takılı kaldı

Kaydım silindi yeryüzü defterinden

İçimde araçları ve akrepleri

Birlikte kızdıran öfke...” (Veda / s. 68)

1.7.10. Hz. Musa

Hz. Musa, adı Kur’ân’da geçen peygamberlerden birisidir. Şiirlerde ise ejderhaya dönüşen asası, Firavun ile mücadelesi, Kızıldeniz’i yarması, Hızır ile arkadaşlığı, ağaçtan çıkan ateşin Allah’ın tecellisi olduğunu öğrenmesi, Allah ile konuşması gibi mucizeleriyle anılır. (Zavotçu, 2006: 352) Mustafa Özçelik şiirinde ise Hz. Musa’ya şu şekilde atıfta bulunulur:

“Bizi bulup beğenen yağma

Şeytan özlerinden firavun sözlerinden kalma

Musa’nın huzur dolu su saatlerinde

Olağan günlerin olağan dışı saatlerinde

Yeniden bir daha söyledik

Yaşanmaz sanılan zamanlara ait

Hep yeni dünya kelimelerini

Tutunurduk zeytin dallarına...” (Haber / s. 41)

1.8. Mustafa Özçelik ve Çocuk Hikâyeciliği

Mustafa Özçelik’in çocuk hikâyeleri millî unsur açısından oldukça önemli ve dikkat çekicidir. Kendisi eğitimdeki millî unsur sıkıntısını yıllar önce fark etmiş ve bu doğrultuda çocuk edebiyatına yoğunlaşmıştır. “Yetişme çağındaki bir çocuk, bunlardan önce kendi kültür değerlerine ait eserleri okumalıydı. Aksi takdirde ciddi kimlik ve kişilik kayıpları olabilirdi.” Türk edebiyatında çocuk hikâyesi yazan yazarların az oluşu, bazı hikâyecilerin eserlerinde aşırı duygusallığın, bazı kitapların ideolojik bakış açısı kazandırmaya yönelik oluşu Mustafa Özçelik’i çocuk edebiyatına yönlendirmiştir.” (Avcı, 2017: 49) Mustafa

Özçelik özellikle hikâyelerini oluştururken Yunus Emre, Mevlana gibi büyük isimlerinden faydalanmayı unutmamıştır. Mustafa Özçelik'in bu uğurdaki gayretleri oldukça ses getirir. 2004 yılında Çocuk Edebiyatçıları ve Sanatçıları Birliği Çocuk Romanı, 2006 yılında ise Türkiye Yazarlar Birliği Çocuk Edebiyatı ödülleriyle layık görülür.

Mustafa Özçelik; Beydaba, Kelile ve Dimne, Tutiname, Mesnevi, Gülistan gibi büyük eserleri çocukların anlayabileceği bir dilde Türkçe yazarak okurlarının karşısına çıkar ve böylelikle Doğu-İslam klasiklerini çocuklara aşılama çabasıdır. Böylelikle batının çıkarıcı ve sabırsız karakterleri yerine, doğunun merhametli ve yardımlaşmayı ön gören karakterlerini işler: “Batı medeniyetinin “sabırsız; akli, çıkarıcı ve mücadeleyi” telkin eden masal ve hikâyelerine karşın doğu medeniyetinin “ağır başlı; gönlü, merhameti ve yardımlaşmayı” esas alan anlayışını hayatın merkezine oturtan masal ve hikâyeler kaleme aldı.” (Avcı, 2017: 49) Mustafa Özçelik'in kaleme aldığı bazı çocuk kitapları ise şunlardır: *Gülün Sırrı, Başak Anne, Kırmızı Uçurtma, Günün Sevinci, Bir Testi Su, Aybuke'nin Çiçekleri, Seyfi Baba, Denizdeki Hazine, Papağan Hikâyeleri, Keloğlan Masalları, Tales From Mevlana, Uyuyan Güzel, Ayna Yıldız ve Uçurtma, Gül Bebek, Seyfi Baba* eseri Mehmet Âkif'in, *Tales From Mevlana* kitabı Mevlana'nın etkisinde doğmuş hikâyeleridir. Özçelik'in akıcı ve bir o kadar zengin olan dili, çocuk hikâyelerine ayrı bir anlam ve renk katmıştır.

1.9. Mehmet Âkif Ersoy'a Olan İlgisi

Mehmet Âkif Ersoy, Türk edebiyatı içerisinde yaşadığı dönemden günümüze kadar çok konuşulan, üzerine eserler yazılan, söyleyişler, paneller düzenlenen ve her ölüm yıl dönümünde olduğu gibi, İstiklal Marşı'nın kabul yıl dönümünde de anılan bir şairdir. Mehmet Âkif Ersoy'un bu denli sevilmesinin en büyük sebeplerinden birisi olan İstiklal Marşı'nın şairi olması dışında, karakterinin de oldukça büyük beğeni toplamasıdır. Mustafa Özçelik de Mehmet Âkif'in önce karakterinden etkilenir. Milli şair üzerine yazdığı kitaplar geniş kitleler tarafından Âkif'in şahsiyetinin tanınmasını sağlar: “*M. Âkif Ersoy'dan Seçmeler, Mehmet Âkif Ersoy ve İstiklal Marşı, Mehmet Âkif ve Çanakkale, Mehmet Âkif Ersoy-Kronolojik Hayat Hikâyesi, Gençler İçin Mehmet Âkif ve Safahat*”. Mustafa Özçelik, M. Âkif ile Yunus Emre'nin yüzyıllar öncesi ve sonrasında benzer, belki de aynı işlemi gördüklerini belirtir. Bu konuyla ilgili *Edebiyat Ortamı* dergisinde Adem Turan'a verdiği röportajda şunları söyler:

“Benim için ilk bakışta izahı zormuş gibi görünse de Yunus'la Mehmet

Akif arasında önemli bir benzerlik var. Yunus Emre, Selçuklu'nun yıkılışına ve Osmanlı'nın kuruluşuna tanıklık etti. Mehmet Akif de benzer bir tarihi süreci yaşadı. Osmanlı'nın yıkılışına ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluşuna tanıklık etti. Yani ikisi de birer misyon şairidirler ve yaşadıkları şartlar birbirine benzemektedir. Diğer yandan ikisi de sadece tanıklık etmediler. Yıkılışın acılarını anlattıkları gibi yeni yapının inşasında da rol oynadılar. Tabi ki dil ve söylemleri, şiirleri çok farklı ama bu durum dönemlerinin özel şartlarıyla ilgili olarak görülmelidir. Değilse ben derim ki Yunus, Mehmet Akif döneminde yaşasaydı onun gibi, Mehmet Akif Yunus'un döneminde yaşasaydı Yunus gibi yazardı muhtemelen.”

Mustafa Özçelik sanat yaşamında en çok etkilendiği iki ismi aynı çizgide görüp bu şekilde değerlendirmeye çalışır. Özellikle Mehmet Akif Ersoy, yaşadığı dönemlerde oluşan birtakım sıkıntıları sürekli dile getiren, bununla birlikte vatanın korunması ve birliğin sağlanması konusunda çaba sarf eden inançlı bir İslam şairi olarak bilinir. Mustafa Özçelik de yaşadığı toplumda insanların ve memleketin yaşadığı birtakım sıkıntılara karşı sessiz kalmak yerine, her zaman duyarlı tutum sergileyerek, Ersoy'un yaklaşık bir asır sonra misyonunu yüklenmeye çalışır.

Mustafa Özçelik, röportajın devamında Yunus Emre ve Mehmet Âkif arasındaki benzerliği Adem Turan'la yaptığı röportajda biraz daha açmaya çalışır:

“Zira birinin çağı tasavvuf çağıdır, diğerininki felsefe çağı. Böyle olunca da Yunus Emre, sufi kültürün perspektifinden baktı olaylara ve o kültürün şiir diliyle yazdı/söyledi. Mehmet Akif ise Batı'nın yoğun etkisiyle içimize giren başta pozitivizm olmak üzere batılı anlayışların egemen olduğu bir çağda yazdı/söyledi. Değilse şahsiyet özellikleri itibarıyla ayındırlar. İkisi de İslam'ın ve Müslümanların geleceğini dert edinmişlerdir. Mehmet Akif'in şahsi hayatında tam bir derviş kimliği ve ahlaki görülür. Yunus'ta da Akif'in mücadeleci tavrı vardır. Ama dediğim gibi devir ve devrin öne çıkan kültürel iklimi dolayısıyla dil ve üslupta farklı şiirler söylemişlerdir. Sorunuzun devamına gelince, ne Akif, sadece İstiklal marşından ne de Yunus “Sevelim sevillelim/Dünya kimseye kalmaz” sözünden ibaret değillerdir. Bunların ötesine geçmek Safahat'ı da Yunus Emre divanını da bir bütün olarak okumak gerekir.”

Mustafa Özçelik Âkif'in karakterini hem kendi karakterinde hem de edebiyatında giymeyi başarmış bir şair ve yazardır.

1.10. Yunus Emre'ye Olan İlgisi

Bir ben vardır ben de benden içeri.

Yunus Emre

Yunus Emre, Türk şiirinde çığır aşan ve kendinden sonra birçok kişiyi gerek hayatı gerekse sanatıyla derinden etkileyen önemli bir şahsiyet ve vazgeçilmez bir isimdir. Kendisi derviş hırkasını giyinmiş ve bu hırkanın verdiği yükümlülüğü ömrü boyunca korumaya çalışmıştır. Onun sanat anlayışında dini ve milli değerler çok önemli bir yer tutar. Bu iki duyguyu mısralarında birleştirerek kendi yaşadığı döneme ve kendi döneminden asırlar sonrasına seslenir. Böylelikle Yunus Emre'nin sanat anlayışında millileşen bir tasavvuf anlayışı yer alır.

“Yunus Emre için şiir, aslı gaye olmamakla beraber şunu gayet iyi biliyoruz ki o, dilimizin en büyük şairlerinin başında gelir. O yüzden, eğer şiirden söz edeceksek, Türkçe'nin en güzel şiir verimlerini ondan okuyacağımız demektir. Fakat bu samimi dervişin bu manada bize sağlayacağı imkân sadece şiirleri değildir. O, aynı zamanda bize şiir dersleri de veren bir hocadır. (Özçelik, 2017: 32)

Yunus Emre'nin şiirlerinin en önemli özelliklerinden birisi kullandığı Türkçenin güzelliğidir. O, Türkçeyi en güzel ve en güçlü şekilde kullanan şairlerin başında yer alır. Yunus Emre'nin aşkı şüphesiz ki Allah aşkıdır. Onun dervişliği bir olgunluk ve aşktır. Kâinata, hatta kendi ben'inin içinde bile, Allah'ı görmektir. Böylelikle nefesine karşı bir savaş açan Yunus Emre, kötü olan ve nefse sebep olan her şeye karşı çıkar. Yunus Emre'nin kullandığı dil genel olarak halkın diline yakındır. Bu yüzden onun şiiri çok sevilmiş ve günümüze kadar değerini korumuştur.

Yunus Emre yaşadığı dönemlerde toplumun ve sistemin yaşadığı sıkıntılara susup kalmak yerine, tercüman olmaya çalışır. Onun bu tutumu ve şiirindeki Allah sevgisi yüzyıllardır unutulmaz bir derviş ve güçlü bir şair olarak zihinlere kazınmıştır. Yunus Emre'nin dikkat çeken bir başka yönlerinden birisi de şiirlerinde var olan insan sevgisidir. Yunus Emre'de hümanizm duygusunun var olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü onun hayat felsefesinde yaratılanı, yaratandan ötürü sevmek vardır. Yunus Emre'nin şiirleri ince ve derindir:

“Literatürümüzde Yunus dikkati ince, derin ve zengindir. Her düşünür ve ediplerin kendilerine özgü Yunus telakkileri, Yunus'u anlama biçimleri vardır. Yunus Emre'nin her yazarın gönlünü çelen bir tarafı, özgün bir yönü

vardır. Yunus abide şahsiyetiyle birçok kalem ve kelam erbabına icap ettiği şekliyle derinden seslenir, yaralarına merhem, gönüllerine şifa, kalemlerine derya, tefekkürüne özsuyu olur.” (Celep, 2013: 28)

Yunus Emre birçok sanat erbabına derinden seslenmiş ve etkilemiştir. Bu derinden seslendiği önemli isimlerden birisi de Mustafa Özçelik’tir. Bunun sebeplerinden birisi Özçelik’in işlemiş olduğu konular ve özelde Yunus Emre’ye duyduğu büyük hürmettir. Özçelik, Yunus Emre’den etkilenerek çocuk kitabı çıkarmış ve hakkında birçok biyografi ve araştırma kitapları yayınlamıştır. Yapmış olduğu üstün çalışmalardan dolayı 2008 yılında Eskişehir Sanat Derneği Yunus Emre araştırma ödülüne layık görülmüştür. “...o çağdaş bir Yunus Emre olmayı kendisine hedef olarak koymuştur. “Her çağın Yunus Emrelere ihtiyacı var, Yunus gibi insanların çıkması ilahi bir ikramdır.” Diyecek kadar Yunus aşığıdır. Ne de olsa çocukluğunda Yunus’un ilahileri ile büyümüştür. (Ertaş, 2013: 21) Mustafa Özçelik’in Yunus Emre’ye olan ilgisi çok küçük yaşta başlar. Babaannesinin ağlayarak okuduğu ilahilerle ilk defa Yunus Emre’yi duyar. Sonrasında Yunus Emre’nin kabrinin taşıma görevinde bulunan öğrenciler içerisinde yer alır ve onun tabutuna dokunduğu an bu durumdan fazlaca etkilenir.

Mustafa Özçelik, çocukluğunda edindiği Yunus Emre sevgisini yazılarına dökmeye başlar. Eskişehir’de Yunus Emre Derneğinin düzenlediği Yunus Emre konulu kompozisyon yarışmasında birinci olur ve bu yazısı Sakarya gazetesinde yayınlanır. Yaşadığı bu üç olaydan sonra Yunus Emre’ye olan ilgisi daha da artar. Hatta yayınladığı ilk kitabı Yunus Emre üzerine bir biyografi çalışması olur. Özçelik, Yunus Emre’yi gençlere ve yetişkinlere anlatma çabasını çocuklara da harcar ve *Gülün Sırrı* adlı hikâye kitabında Yunus Emre’yi çocuklara anlatır.

“Mustafa Özçelik, Türk-İslâm kültürünün en önemli isimlerinden Yunus Emre’yi, sadece çok kıymetli bir hazine gibi görüp, sandığında saklayıp/hapsedip, tozunu alıp korumak gibi bir yanılsa düşmedi! O, Yunus Emre’yi çıkardığı kitaplarla, Yunus’ça duruşu ile yeni baştan ele alıp; kardeşlik, sevgi, barış, birlik çağrısını, taze taptaze bir gelişle yeniden dillendirdi. Çünkü o biliyordu, sandığında saklanan hazinelerin; hiçbir şeye, döneme, insanlığa fayda sağlamayacağını.” (Altan, 2017: 20)

Mustafa Özçelik böylelikle hem sanatında hem de karakterinde Yunus Emre’yi yaşatmaya ve onu her daim yeni nesle doğru bir şekilde aktarmaya çalışır.

Mustafa Özçelik ve Yunus Emre aynı topraklar üzerinde doğar. Mustafa Özçelik’in sesinde Yunus Emre’yi anımsatan ses ve samimiyet vardır: “Yunus Emre onun için bir hemşehriden öte bir yol arkadaşı bir sırdaştır adeta. Sanki onunla görüşür, konuşur,

dertleşir. Onun istediklerini yazar gibidir. (Yıldırım, 2017: 4) Mustafa Özçelik'te de Yunus Emre gibi insan sevgisi vardır. Karamsar değil, umutludur. Mustafa Celep, bu hususta şunları kaydeder: “Bizim Yunus’la yoğrulmuş, kıvama ermiş, olgunlaşmış, bizim olan değerlerimizle yetişmiş, Yunus Emre’nin ışığını her daim ruhunda hissetmiş bir gönül eri. Mustafa Özçelik’e modern bir derviş demek hiç de sakıncalı değil.” (Celep, 2017: 16) Bu nedenle Yunus Emre’yi kendisine hem üstat hem de mistik bir önder olarak görür. Yunus’un gösterdiği yolu ve büyük ışığı çocukluğundan beri ruhunda ve gönlünde hisseder:

“O tam anlamıyla bir Yunus hayranı. Onun için sanatı Akif’ten daha çok Yunus’a yakın bir merhalededir. Yunus Emre’nin şiir estetiğini şiirine, yazı ve konuşma diline yansıtan şairlerin başında gelir. Onun için olsa gerek, Mustafa Özçelik deyince çoğumuzun aklına Yunus Emre geliyor. Yunus’un yaktığı meşaleyi taşımaya devam ediyor tıpkı Yunus gibi sözden çok öze ağırlık vererek. (Gülenay, 2017: 23)

Mustafa Özçelik’in şiiri kozası açıldıkça derinleşen bir yapı arz eder. Bunda da Yunus Emre’nin etkisi vardır. Dervişlik hırkasını giyerek Yunus’un dilinden konuşan bir şairdir. Mustafa Özçelik’in sanatında gelenek kendini oldukça güçlü hissettirir. Bu coşkunlukla çocuk edebiyatına yönelir. Zira bu alanda eksiklik hisseder.

Mustafa Özçelik, Yunus Emre üzerine devasa denilebilecek araştırmalara girer. Bunları şu şekilde sıralamak mümkün: *Gülün Sırrı (Çocuk Hikâyesi)*, *Anadolu’nun Sönmeyen Işıkları*, *Mevlana ve Yunus Emre*, *Dilimiz Yunus Söyler (Yunus Emre’ye Adanmış Şiirler)*, *Yunus Emre’den Seçmeler (100 Temel Eser)*, *Minyatürlerle Menakıb-ı Yunus Emre*, *Funda Yeşilyurt’la birlikte, Yunus Emre (Biyografisi)*, *Risalet’ünNushiyye*, *Bizim Yunus*. Mustafa Özçelik günümüzde de Yunus Emre’yle ilgili çalışmalarına devam etmekte ve Yunus Emre’yi anma programlarında konuşmacı olarak yer almaktadır.

1.11. Nasrettin Hoca’ya Olan İlgisi

Mustafa Özçelik, nesre de ilgili bir sanatçı olarak düz yazıları ile halkı aydınlatmaya çalışır. Özellikle Anadolu topraklarının vazgeçilmez simaları olan Nasrettin Hoca, Mehmet Âkif Ersoy, Battal Gazi ve Yunus Emre denilince akla gelen isimlerdendir Özçelik. Sanatçı, bu büyük değerleri anma günlerinde onlarla ilgili eserler yayınlayıp söyleşilere katılır. Nasrettin Hoca, Mustafa Özçelik’in ilgi alanına giren ve Türk mizahının önemli bir simasıdır. Özçelik, Nesrin Çaylı’ya verdiği bir röportajda Nasrettin Hoca ile ilgili şunları kaydeder:

“Nasreddin Hoca, bizim kültürümüzün gülen yüzüdür. “Tebessüm sadakadır” hadisinin tecellisidir o. 13. Yılın karanlığında onun her bir nüktesi bir ışık hükmündedir. Bu yüzden o nükteler aynı zamanda düşünce metinleridir. Bize bir ders verir. Hatta onları bu sebeple kıssa yahut menkıbe olarak gören bir anlayış da vardır. Malum, her kıssa insana bir hisse verir. Ben, Nasreddin Hoca kitaplarımda onu işte bu bilgelik tarafıyla anlatmaya çalıştım. Bunu yaparken de onun bu çağa bakan yönünü de öne çıkararak aynı bilgelik derslerinin bugün de bizlere birer ışık olabileceği hususunu vurgulamaya gayret ettim.”

Nasrettin Hoca ile ilgili eserler kaleme alarak ondan alınması gereken dersleri, okurlarına ve dinleyicilerine aktarmaya çalışır.

Mustafa Özçelik’in en büyük amaçlarından birisi, bu tarihi şahsiyetleri genç nesillere doğru bir şekilde aktarmaktır. Nasrettin Hoca bilgelik denilince akla ilk gelen ve güldürdüğü kadar da düşündürülen bir Türk büyüğüdür. Özçelik, mizahı kadar onun bilgelik yönünden de değerlendirilmesi gerektiğini düşünür. Nasrettin Hoca hakkında M. Zahir Ertekin’e verdiği röportajda şunları kaydeder:

“Nasreddin Hoca, bize sunulduğu gibi sadece bir “komik” adam değil. Yaşadığı asrın bir bilgisi, toplumsal bir önderi... O çağın bunalımlı bir çağ olduğunu biliyoruz. Bir taraftan Haçlı, diğer taraftan Moğol saldırılarıyla birliği, dirliği kaybolmuş bir topluma çağdaşı diğer yol önderleri gibi Nasreddin Hoca da bir ışık tutuyor, bir yol haritası sunuyor. Bu sunuşta öne çıkan sorunları akıl yoluyla ve iyimserlik fikriyle çözmek fikri öne çıkıyor. Bugün de bu fikre muhtaç olduğumuzu düşünüyorum. Çok duygusal bir toplumuz. Aklımızı kullanamıyoruz ve hadiseler karşısında karamsarlığa çabuk düşüyoruz. Nasreddin Hoca, bize göre bir bilge... Üstelik söylemi evrensel... Bu yüzden ona “Anadolu ve Dünya bilgisi” demeyi tercih ediyorum ben.”

Mustafa Özçelik, Nasrettin Hoca’yı sadece Anadolu bilgisi değil evrensel bir değer olarak görür.

Nasrettin Hoca üzerinde çok sayıda eserler yazılan bir simadır. Bunda onun nükteli olan felsefesi ve evrensel olan bilgeliği etkili olur. Özçelik, Nasrettin Hoca’yla ilgili düşüncelerine M. Zahir Ertekin’e verdiği röportajda şu şekilde devam eder:

“Geriye dönüp bakıldığında asırlar boyunca toplumunu nükte ve irfanla eğiten başka bir isim yok. Diğer fıkra tiplerimiz mesela İncili Çavuş, Bekri Mustafa... Belli bir bölgenin, meslek grubunun fıkra tipi... Genel ve evrensel değil... Fıkralarında da mizah ön planda. Hoca’da ise mizah bir vasıta... Asıl gaye düşündürmek ama bunu ön tepkiyi güldürmek şeklinde gerçekleştiriyor.”

Mustafa Özçelik Nasrettin Hoca ile ilgili sadece yazı yazıp kitap çıkarmakla kalmamış, ayrıca Nasrettin Hoca’yı anma programlarında birçok ilde konuşmalar

yapmıştır. Mustafa Özçelik'in Nasrettin Hoca üzerine hazırladığı kitapları şunlardır: *Nasreddin Hoca* (100 Temel Eser), *Minyatürlerle Menakıb-ı Hoca Nasreddin*, Funda Yeşilyurt'la birlikte, *Nasreddin Hoca*, *Nasreddin Hoca* (İngilizce), *Nasreddin Hoca* (Rusça)'dır.

BÖLÜM II

2. İMGE

2.1. İmge Nedir?

İmge, düşsel olarak zihinde tasarlanan, eş anlamlısı hayal ve hülya olan, soyut görüntü düzleminde, görünen anlamlardan başka anlamlar canlandırma ve onları aktarma sanatıdır. Gerçekleşmesi özlem olarak duyumsanan şeyin zihinde tasarlanması olan imge, sanatkarların eserlerinde kullandığı önemli bir kavramdır. İnsan zihninde binlerce sözcük bulunmasına rağmen dil, bazı duygu ve düşünceleri aktarmada yetersiz kalır. İmgenin ortaya çıkış sebeplerinden birisi de şüphesiz, hakikatin sınırlı olmasıdır. Bu yüzden ki imgeye sınırsız ve sonsuz olanı imlemek için başvurulur.

Zihinsel bir düşüncenin yaratıcılığı olan imge oluşturmada görme duyusunun önemli bir yeri vardır. Ama bu ifade, imge oluşturma görme duyusu ve diğer duyu organlarıyla sınırlı olduğu anlamına gelmemelidir. İmgeyi geniş bir yelpazede kullanmak isteyen sanatçı, yalnızca beş duyu organından biriyle zihninde tasarladığı şeyleri değil, kendi özgün bakış açısıyla hayal ettiği şeyleri de ifade eder. (Wellek-Warren, 1983: 281). İmge, farklı bir açıdan bakmak gerekirse *“sözcüklerden oluşturulmuş bir resimdir”* (Salman, 2004: 66). Sözcükler zihin içerisinde oluşturulurken, ortaya çıkacak olan düşünce ya da resmedilecek olan ifade, sübjektif bir yaklaşımın öncülüğünü yapar. Şair, gördüğü veya anlamlandırmaya çalıştığı nesneleri kendi zihninde, bakış açısının yelpazesinde aktarmaya ve resmetmeye çalışır. Böylelikle gördüğü nesne ya da kelimelere sübjektif bir şekilde yaklaşır. Anlamın, varlığın görünen kısmından öte, görünmeyen, soyut olarak algılanan bölümleri vardır. Varlığın ve anlamın bu görülemeyen, gizli olan yanını ifade etmeye çalışan ve bu ifadeyi resmeder gibi aktaran imgedir. *“Varlığın, herkesçe görünen/bilinen cephesinden ziyade, görülemeyen/ algılanamayan, en gizli yanına yönelen bir sanatkarın, algıladıklarını ifade etme noktasında, imge kullanması kaçınılmaz bir hal alır.”* (Doğan, 2006: 110) Görme duyusu, zihinde resmedilen soyutluğu ya da anlamlandırmaya çalışılan varlığı, imgeye dönüştürme yolunda oldukça önemlidir. Çünkü şairler özellikle tabiatla ve günlük yaşamda gördüklerini aktarırlar. Bununla birlikte görünenin ardında görünmeyeni anlatma ve ona ışık tutma çabası içerisindeyler. Rasim Özdenören imge ile ilgili: *“imgeler kelimelerle biçim alıyor, fikirlere, kelimelerden oluşmuş tablolara dönüşüyor.”* (Özdenören, 2018: 25) İfadelerini kullanır.

İmge görünen varlığın ve görünmeyen soyutluğun zihinde birtakım çağrışımlarla yeniden yaratılmasıdır. Bir bakıma “*dış dünyadan gelen uyarıların zihinde yeniden yaratılmış ya da yeniden üretilmiş görünümüdür.*” (Orhanoğlu, 2010: 3) Bu görünüm şairin dünyaya ve kendi iç dünyasına bakışı yönünde oluşur. Bu sebeple şairin zengin bir kültür birikimine ve geniş bir dünya görüşüne sahip olması gerekmektedir. Şairin gördüğü derinlik, anlatılamayan ufukların birer gizli anahtarı gibidir. O yüzden görme ve bu görüntüyü yaratıcı bir şekilde aktarmak imge kullanan sanatkârlarda bilinmesi gerekenlerden birisidir. Şairin belleğindeki birikim, yani dünya görüşü, gördüğü nesneleri imgeye aktarma yolunda ona büyük katkı sağlar.

Ramazan Korkmaz, imge ile ilgili şu sözleri sarf eder: “*İmge, gerçekliğin kaba ve ihlal edici kuşatmasından sıkılan ruhun; sonlu, sınırlı ve iğreti olandan; sonsuz, sınırsız ve aşkın olana açılmasıdır.*” (Korkmaz, 2014: 298) Dil, insanın kendi benliğinde yaşadığı mutluluk ve melal duygularını ya da herhangi bir olay hakkında derin düşünceler sarf etmeye çalıştığı anda, hissettiği veya zihninde tasarladığı şeyi bütün anlamında metnine aktarmada konusunda zorluk çeker. Bu yüzden insan, sonsuz ve sınırsız olana açılmaya çalışır. İmgede bu doğrultuda sanatkârlara yol gösterir niteliktedir. Onları, hakikatin sınırsız ve sonsuz olmayan iğretiliğinden, geniş ve uçsuz olana doğru yönlendirir.

Erdoğan Alkan *Şiir Sanatı* adlı kitabında imge hakkında şunları söyler: “*Bir varlık, bir nesne ya da bir düşün’ü çağrıştıran varlık ya da nesneye şiirde imge diyoruz. İmgenin de karşılaştırma ve eğretileme (metaphore) gibi türleri var. Karşılaştırmada benzeyen ve kendisine benzetilen varlık ya da nesne belirtildiği halde eğretilemede benzeyen eleman yer almaz.*” Yazar, bu durumu bir örnekle açıklar: “*Yüzü eylül gibi sarı dediğimizde karşılaştırma yapmış oluruz, yüzün sarılığı eylül’e benzetiliyor. Oysa eylül yüzlü kız dediğimizde bu bir eğretilemedir, benzeyen eleman yani sarı yer almaz.*” (Alkan, 2005: 608-609)

Doğan Aksan ise imgeyi “*İnsanın gözlemlediği nesne, olay ve nitelikleri, kendi zihninin süzgecinden geçirerek oluşturduğu, şairin de aynı eğilimle şiire aktardığı tasarımlar, kişiye özgü izlenimler*” (Aksan, 2004: 30-32) şeklinde tanımlamaktadır. Aksan’a göre Türk şiirinde en güçlü imgeler İkinci Yeni akımı ve sonrasında alışılmamış bağdaştırmalar yoluyla görülür.

Şiiri oluşturmada ilk yapılması gereken imge üretmektir. Bir şiiri estet kılan en önemli özelliklerinden birisi oluşturduğu ve ürettiği imgelerdir. İmge üretmede şair, dilin

söz varlığından ve bütün zenginliklerinden faydalanmaya çalışır. Özellikle imge üzerine yoğunlaşan şairlerde farklı bir hayal gücüne rastlamak mümkündür. *“Hiç kuşku yok ki her yazarın kendine özgü bir imge dünyası vardır ve söz konusu bu ayrı dünyaların bileşiminde, yazarların dünya görüşlerine ve estetik anlayışlarına göre değişiklik gösteren farklı öğeler ağır basabilir.”* (Kırkoğlu, 2004: 76) Özellikle bu noktada mistik şairlerin farklılıkları ortaya çıkar. Onların görüş açıları diğer sanatkârlardan ziyade görünenin ardındaki en büyük varlığı aramaktır. Tabiat şairleri de doğadaki uyumu, sanatlarında icra etmeye çalışırlar. Bu yüzden şiirlerini birbirlerine yakın ve birbirlerini tamamlayıcı nesnelerle oluştururlar. Gökyüzü, ağaç, toprak, su, ateş adeta birbirlerini tamamlayıcı niteliktedir.

İmge kendi içinde oluşturduğu türleriyle birlikte düşünme, derinlemesine keşfetme ve anlama biçimidir. *“İmge, dünyayı kurcalama, açınlama, anlama, dile getirme çabasıdır. İnsansal dünyayı kurucu başlıca etkinliklerden birisidir.”* (Demiralp, 2004: 75) İnsansal dünyayı ve o insanlığın meydana getirdiği evreni anlamaya ve resmetmeye çalışan imge, düşüncenin ortaya koyduğu en özel ifadelerdendir. İmge, insan zihninde ifade imkânlarının genişlemesine yol açar. Böylelikle durağanlaşarak kısır bir döngüde ilerlemeye çalışan söylemi güçlendirerek zenginleştirir. *“Nesnelleşmenin tüm duyulan felç eden ve derin anlamı yutan tek boyutlu gelişmeciliği, insanı, dondurulmuş/durağan söylemin kısırlığından kurtulmak için daima çareler aramaya sevk etmiştir.”* (Korkmaz, 2014: 298) Sanatkârların böylelikle aradığı bu çareler onları imge bulmaya ve zihinlerinde imge üretmeye doğru yönlendirmiştir. Şair imge üretmeye çalışırken anlamın katmanlarını zihninde canlandırır. Canlandığı yoğunluk, daha çok göremediği soyut derinliklerdir. Bu derinliği oluşturma aşamasında *“Anlam yoğunluğu sağlamak için, çoğunlukla uzak çağrışım alanlarından yararlanarak göz önünde canlandırılabilir resim ya da bir kısa film gibi bir görüntüye ulaşmaya çalışılır.”* (Akpınar, 2013: 75) Ulaştığı bu görüntü ona imgenin uçsuz bucaksız derinliklerini ve görüntünün en can alıcı taraflarını gösterir. Anlam yoğunluğu, imge üretme noktasında şaire yardımcı olur. Zihinde tasarlanan resim, düşünce, film gibi şeyler karmaşık gibi görünse de sanatkârın anlatmak istediği ifadeye aracı olurlar.

Oluşturulan her metin kullandığı söylem ve atıflarıyla kendinden sonra gelen ya da aynı dönemde oluşturulan diğer metinlere yeni bir söylem ve zengin bir dil oluşturma konusunda yol gösterici tetiklemeler yapar. Sanatkârların kullandığı imgeler, diğer imge üreten şairlere de yol gösterir. Böylelikle diğer sanatkârlar da yeni kelimeler, anlamlar ve çağrışımlara yönelir. *“Bu bağlamda imge, sözcüklerin herkesleşerek kaybolan anlamını,*

yaratıcı bir özde yeniden kurmaktır.” (Korkmaz, 2014: 299) İmgede önemli olan unsurlardan birisi yaratıcılıktır. Herkes tarafından kullanılarak basite indirgenen anlam ya da ifadeler, böylelikle sanatkâra has özgünlükle farklı bir oluşum evresinden geçer. İmgenin kudretini belirleyen etken, sanatkârın oluşturduğu özgün yaratıcılıktır.

İmgenin kelime anlamına bakmak gerektiğinde ise: *“Latince imago sözcüğünden gelen “image” sözcüğü taklit, öykünme, kopya anlamlarına geliyor. Zaman içinde anlam genişlemesiyle, bireyin zihinde beliren bir resim, bir kavram, bir fikir, bir izlenim gibi anlamlar kazanmış.”* (Salman, 2004: 65) Hali olarak tanımlanır. Görüldüğü üzere imge, genel olarak zihinde belirlenen ve orada resmedilmeye çalışılan bir kavram olarak karşımıza çıkar. Gerek okur gerek sanatkârların zihninde üretilmeye çalışılan, resmedilip çizilen, zihnin en uç sınırlarında gezen bir kavram olarak adlandırılır. Okura aktarılmaya çalışılan metinler, onların zihninde de özgün ve farklı bakış açıları oluşturur. İmgeyi oluşturmada şairin özgünlüğü, dünya görüşü, birikimi ve bunu sanatına yansıtması oldukça önemlidir. Kelimeler, imgeler sayesinde yepyeni anlamalara ulaşabildiği gibi anlatmak istedikleri çağrışımlar da derinleşebilir: *“Her kelimenin anlamı imge sayesinde genişler, derinleşir ve çoğalır...”* (Altun, 2007: 220) Bu sebeple imgeler, bir zihnin yarattığı yeni açılımlar ya da derinlikler olarak da söylenebilir. Kelimelerin anlamlarının genişlemesi, şairlerin sanatına, onların özgün dünyasına büyük yenilikler kazandırır. Böylelikle imge, şairlerin sanat anlayışlarına estetik bir zevk verir.

İmgenin bugüne kadar neye benzetilmesi gerektiği hususunda “ayna” tabirinin kullanıldığı görülür. *“İmge bir benzetmeyle söylemek gerekirse, aynayı andırır; ne üzerindeki görüntüdür o, ne arkasındaki sır: Görüntüyle sırrın birlikteliğini mümkün kılan, kendi de bu birliktelikle varlık kazanan aynadır.”* (Atakay, 2004: 68) İmge üretmede dış dünyadan seçilen nesneler ve o nesnelerle zihin arasında kurulan bir bağ vardır. Bu bağ oluşturulurken şairin o nesneyle zihninde kurduğu ya da resmettiği sanatsal duyuş arasında soyut bir görüntü ve ifadenin açılımı vardır. R. Wellek ve A. Warren’in Yazın Kuramı kitabında imgenin ruh bilimiyle olan ilişkisine şu şekilde değinilir: *“İmge kullanımı hem ruhbilimi, hem de yazın incelemelerini ilgilendiren bir konudur. Ruhbiliminde imge sözcüğü, geçmişteki bir duyumsal ya da algısal yaşantının ille de görsel olmayan bir anısı, zihinde yeniden canlandırılmasıdır.”* (Wellek-Warren, 2001: 218) Sartre imge hakkında düşünen ve düşüncelerini farklı bir bakış açısıyla aktaran önemli bir isimdir. İmgelem adlı kitabında imgeyle ilgili şunları söyler:

"Peki, ama şimdi de kafamı çeviriyorum. Kâğıdı görmüyorum artık. Şimdi gri duvar kâğıdını görüyorum. Kâğıt yaprağı burada değil artık, orada değil artık. İmha olmadığını biliyorum ama gene de: eylemsizliği, imha olmaktan koruyor onu. Benim için olmaya son verdi yalnız. Arna gene de burada işte. Başımı çevirmedi, hala gri kâğıda bakıyorum; odada hiçbir şey yerinden oynamadı. Bununla birlikte, biçimi, rengi ve konumuyla kâğıt gene beliriyor bende; bana belirmediğindeyse, bunun az önce gördüğüm kâğıt yaprağı olduğunu da biliyorum kesinlikle. Bu şahsen aynı yaprak mı gerçekten? Hem evet, hem de hayır. Aynı niteliklere sahip aynı kâğıt yaprağı olduğu savındayım kuşkusuz. Ancak, o yaprağın arda kaldığını bilmiyor da değilim: karşımda bulunmadığını biliyorum; ona gerçekten görmek istersem, çalışma masama doğru dönmem, bakışlarım kâğıdın durduğu üstü kurutma kâğıdı kaplı sümene yöneltmem gerek. Şu an bana kendini gösteren yaprak ile az önce gördüğüm yaprak tıpatıp aynı öze sahip. Öz dediğimdeyse, yalnız yapayalnız değil, bireyselliği de kastediyorum. Ne var ki, öz açısından bu tıpa tıplığa, varoluş açısından bir tıpa tıplık eşlik etmiyor. Çalışma masamda bulunan yaprak, aynı yaprak kuşkusuz, ama başka biçimde var oluyor. Görmüyorum onu kendiliğindenliğime bir sınır olarak, zorla kabul ettirmiyor kendini; kendinde var olan eylemsiz bir veri de değil. Tek kelimeyle, fiilen var olmuyor, imge olarak var oluyor." (Sartre, 2006: 8)

Sartre, imgeyle ilgili olan düşüncesine bu şekilde derinlemesine aktarmaya çalışmıştır.

2.2. İmge Türleri

2.2.1. Yayılğan İmge

İmge, kendi içinde bazı türlere ayrılır. Bu türlerden bazıları: Yayılğan, batık, radikal, yoğun ve süsleyici, coşkun bayat imgelerdir. Türk edebiyatında bazı şairlerin şiirleri üzerine yapılan imge çalışmalarında genel olarak bu tarz imge türleri kullanılır.

Yayılğan imge, yukarıda adı geçen imge türleri içerisinde en çok kullanılanıdır. Bu imge *"kuvvetli duyguların ve orijinal düşüncenin imajıdır."* (Wellek-Warren, 1983: 275) Bu imge türü yelpazesi geniş olan uçsuz bucaksız bir bakış açısının sanata uygulanmış halidir. *"Yayılğan imgeler, daha evvel söylenmemiş olanların, eskilerin ifadesiyle 'bikr-i mana'ların, orijinal hayallerin zihinsel tasarımı olması özelliğiyle estetik açıdan en makbul sayılan imge türüdür."* (Doğan, 2006: 111) Yayılğan imgeler, ilerleyici düşüncenin, tutkuların ve yaratıcı düşüncelerin ifade edilmesindeki söz sanatıdır. Bir başka açıdan değerlendirmek gerekirse söylenenle kastedilen arasındaki ilişki, kurgusal nitelik taşıyan, zihinsel kurguya geniş bir bakış açısı kazandıran yaratıcı öğelerin imgesidir. (Orhanoğlu, 2010: 42) Yayılğan imge bir bakıma söz oyunudur. Özellikle yaratıcılık bu imge türünde en dikkat çeken unsurdur. Sözcüklerin oluşturmaya çalıştığı güçlü anlamlar

yazıya aktarılırken yayılğan imgelerin bu açıdan payı oldukça büyüktür. “*Nesnel dünyanın en özgün tasarımı olan yayılğan imgeler, sözel ve yazınsal tasarımın en güçlü ve derin düşünsel bağlamını oluşturmakla kalmaz aynı zaman da yaratıcı öznenin kendi kişisel dünyasına özgü yeni sözcük birlikteliklerini oluşturur.*” (Şahin, 2014: 399) Birbirine yakın olan kelimelerin anlam bütünlüğü kazandırdığı metinler yayılğan imge sayesinde zengin bir anlatım biçimine sahip olur. Özellikle birbirlerini tamamlayıcı kelimeler, gökyüzü-yeryüzü, toprak-su, çiçek- koku gibi şiire anlam bütünlüğü kazandıran kelimeler yayılğan imge sayesinde bir ahenk oluşturur.

Sanatkârın yaratıcılığını kanıtlar nitelikte olan yayılğan imgeler, günlük konuşma dilinin çok ötesinde farklı ve özgün bir dille metin içerisinde yer alır. “*Sanatçının kudretinin en üst düzeydeki temsili olan yayılğan imgeler, dilin en üst düzeyde ferdileşerek yeni değer ve anlam bütünlükleri kurmasına yardımcı olur. Zira yayılğan imgeler, yaratıcı 'benin kendine özgü en derin ve örtük anlamlarını içeren iç içe geçmiş sözcük ve zihinsel tasarımlar birlikteliğidir.*” (Şahin, 2014: 399) Yayılğan imgenin dikkat çeken yönlerinden birisi, benin kendine özgü olarak yarattığı iç içe geçmiş gibi duran anlamlar katmanları ve derin kelimelerin zenginliğidir. Yayılğan imgeler oluşturulurken şiir ve metin bağlamında kelimelerin gündelik kullanımlarından kurtarılıp onlara farklı anlamlar yüklenir. Böylelikle yayılğan imgeler, metin bağlamında okuru sıradanlığın dışına çıkarır. Okur, karşısında duran metnin estetik bir şekilde oluşturulduğunu hisseder. Bu nedenle şaşırtan yayılğan imgeler, şiirde gösteren ile gösterilen ya da söylenen ile kastedilen, benzeyen ile benzetilen arasında anlamsal bağlantıyı sıradan olmaktan çıkarır. Bu sebeple okur, karşısında duran metinden yola çıkarak yeni hayal ve anlam dünyaları kurar (Şahin, 2014: 399).

Ramazan Korkmaz yayılğan imgeyle ilgili şu cümleleri sarf eder:

“*Bir şairin asıl yaratıcı kudreti, onun şiirlerindeki benzeyen ve benzetilen unsurların birbirlerini yaratıcı anlamda determine ederek kökten değiştirdiği yayılğan imgelerde ortaya çıkar. Yayılğan imgede anlamdan çok, sözcüklerin metnin bütünselliği içinde kazandıkları/oluşturdıkları değer unsuru öne çıkar. Bu değer, durağan ve tamamlanılmış bir olgudan değil, kendini sürekli derinliğine açan bitemen, üretgen nitelikli bir yaratıcı özden oluşur. Yayılğan imge, gerçek anlamda bu yaratıcı öz'ün derin ve örtük bir düzlemde açılanmasıdır.*” (Korkmaz, 2014: 301)

Yayılğan imgeler metin içerisinde anlamdan çok bütünsellik arz eder. Bu tür imgelerde kelimeler birbirlerini tamamlayan ya da farklı bir şekilde bütünlük kazandıran

zıtlıklardan da yararlanır. Bu noktada da yaratıcılık ön plana çıkar. Yayılğan imge ürettiği kelimelerle diğer kelimeler arasında bir bütünlük inşa ettiğinden zengin bir dili konuşturmaya çalışır.

Mustafa Özçelik’in *İfşa* adlı şiir kitabında yer alan “Kesit” adlı şiiri buna örnek olabilecek özelliktedir:

Çürümüş bir insanlık ağacının altından geçiyoruz

Her taraf hazin bir sonbaharı yaşıyor

Işıklar solmuş

Aynalar kimi gösterir

Dar dünyalarda yaşıyoruz

Sessiz ve güneşsiz (Kesit / s.14)

Şiirde kullanılan kelimeler adeta kendi içerisinde bir bütünlük kazanır. Çürümüş, insan, ağaç, sonbahar, ışık, ayna, sessiz... Bir ölüme (kışa) hazırlık evresi gibi görünen şiir, “görüntü” unsurunu ön plana çıkarır. Ağaç motifi, mevsimler içerisinde yaşadığı değişimle insanı temsil eder. İlkbaharda yeşermesi (çocukluk), yaz mevsiminde meyve vermesi (gençlik), sonbaharda solması (yaşlılık) ve kışın kuruması (ölümü) anlatılmaya çalışılır. Böylelikle ağaç, bir insanın yaşamı boyunca geçirdiği evreleri simgeler. Şiirde çürümüş bir insanlık ağacının altından geçerken her tarafın sonbaharı yaşadığı fark ediliyor. Sonbahar hüznü, sararıp solan çehreyi veya yeryüzünü temsil etmektedir. Şiirin kalan bölümünü tamamlaması için bir umut dâhilinde ışıktan bahsedilir. Oysa ışık da tıpkı sonbahar gibi solmuştur. Aynaların ise sonbahar vaktinde, solan bir ışıktaki neyi göstereceği gayet açıktır. Dünya dar, kalan vakit ise sessiz ve güneşsizdir. Şair, asıl vermek istediği düşüncüyü şiirine bütünlük kazandırdığı için kompozisyon şeklinde dizdiği kelimelerle yapar. Böylelikle şiirdeki tema kelimelerin çağrışımı sayesinde ölümün kaçınılmazlığını imgeler.

2.2.2. Batık İmge

Yayılğan imgelerden sonra en çok kullanılan, anlam derinliği fazla olan ve estetik yapısı oldukça göze çarpan imge türlerinden birisi de batık imgelerdir. Batık imgeler görüntünün bulanıklaşması, görüntünün alta çekilmesi ya da bir bakıma sezdirilmesi olarak bilinir. “*Batık imgeler, iyice görülebilirliğin altında, duyularla kavranabilecek somut*

nesneleri açıkça yansıtmadan ya da ortaya çıkarmadan anıştırırlar. İşaret ettiği başka şeylerin bulunmaması nedeniyle, bu imge, düşünce yazılarında daha çok göze çarpar.” (Orhanoğlu, 2010: 41)

Ramazan Korkmaz batık imgeyle ilgili şu sözleri sarf eder:

“Biçimin, bulanıklaştırılarak tam görüntü seviyesinin altına çekilmesiyle oluşan batık imge, bir kameranın aynı film üzerine iki veya daha çok sayıdaki farklı görüntüyü düşürmesine benzetilebilir. Nesneler dünyasına ait biçimlerin, yansıtma (mimesis) kuramının dışında fakat tam bir soyutlama da yapılmadan verilmesi, batık imgelemin betimleme zayıflığı olarak asla algılanmamalıdır.” (Korkmaz, 2014: 313)

Batık imge, görüntüsü açık bir şekilde ortaya çıkmaktan öte, bulanık bir şekilde belirir. Batık, kelime anlamı olarak suya ya da yumuşak bir maddeye batmış anlamına gelir. İmge olarak da metinde görünen anlamın ardında gizlenmiş bambaşka anlamlar olarak adlandırılır. Batık imgede önemli olan unsurlardan birisi benzeyen ve benzetilen arasındaki bağın doğrudan gösterilmesi yerine “sezdirilmesinin” ön plana çıkmasıdır. Bu da görüntüyü bulanıklaştırır. *“Bulanıklaştırılmış görüntülerin sezdirmeleri/ imaları; daha çok zihinsel imgeleri harekete geçirdiklerinden, batık imge, felsefî söylem için de oldukça uygun bir zemin hazırlar.”* (Korkmaz, 2014: 313-314) Batık imge, net bir şekilde anlatmak yerine sezdirme kavramını tercih eder. Bu yüzden zihin düşünme açısından harekete geçtiğinden işin içine felsefenin girmesi olağan bir durumdur. Bu sebeple batık imge zengin bir birikimin, geniş bir bakış açısının ürünü olarak karşımıza çıkar. Batık imgenin bir başka özelliği de doğa ile insanı ele almasıdır. Her iki unsurunda evrensel değişimini aynı zeminde ele alır ve aynı çizgide birleştirmeye çalışır. İnsan ve doğa aynı ahenk ve ritme sahiptir. (Şahin, 2014: 403) R. Wellek – A. Warren ise batık imgeyle ilgili şöyle demektedir:

“Bayatlık veya siliklik ile karıştırılmaması gereken batık imaj, ‘tam görüş sahasının altında’ kalır. Tam bir açıklık getirmeden duyulana, görüleni, işitilene ve dokunulana akla getirir. Tek boyutlu oluşu ona felsefî konular için uygun bir özellik sağlar.” (Wellek-Warren, 1983: 273) Batık imgeler bu noktada ele alındıklarında, anlamların zihinde net bir şekilde oluşmasından ziyade görüntünün bulanık bir şekilde yer alması ve görünenin ardında gizlenen anlamın varlığı olarak da adlandırılabilir.

“Ben kimseyi öldürmedim doktor

Sadece bütün yüzlere korkarak bakıyorum

Kalbini ağrıyor ve uyuyamıyorum geceleri

Ve kimseler öpmüyor benim gibi

Ne benim ne de çocukların yüzlerini

Karanlıktan korkuyor ve üşüyorum yüzünüzü gördükçe

Yapraklar düşüyor insanlığımızın dalından

Bütün mevsimler sonbahar oluyor” (Kuşları İçimizde Taşısak / s. 25)

Şair, içindeki ürkekliği ve naifliği çocuklarla eş değer tutar. Şiirdeki doktor, yaşanan hüznün sebebine çare aramak için vardır. Oysa yaşanan hüznün bedensel değil, ruhsaldır. Bu ruhsal sıkıntı ise korkulan yüzlerdir. Ağaç, bu şiirde de insan olarak sembolize edilir. Ağacın yapraklarını dökmeye başladığında, hastalıklı bir hal alıp ölüme yaklaşması, umutsuz insanı çağırıştırır. Yapraklardan kasıt umuttur. İnsan, umudunu yitirdiği an bir ölüden farksız olur. Şiirde insanlık ağaç ile somutlaştırılmış ve insanın insani duygularını yitirdiği an, mevsimin sonbahar gibi hüzünlü olacağı ifade edilmiştir. Çünkü şaire göre insanın insan olma özelliği, yapraklar misali bir bir düşüp yok olmaktadır. Şiirin en can alıcı noktası batık imgenin olduğu kısımdır. Yani insan ve doğa ilişkisinin benzeşmesi doğrultusunda ortaya çıkan derinliğin, zihinde farklı çağrışımlar yapmasıdır. Yapraklar döküldüğünde bütün mevsimlerin sonbahar olması, insanın hangi zamanda ve hangi yaşta olursa olsun, hissedeceği şeyin, bir çöküntü, yani sonbahar olacağıdır.

2.2.3. Radikal İmge

Radikal imge türü, yayılğan ve batık imgelerden sonra en çok kullanılan imge türlerinden birisidir. Genel olarak radikal imgenin fazla heyecan unsuru taşımadığı üzerinde durulur. Radikal imgeler, benzeyen unsurları kökten birleştirir. Bu imge türü, faydacı veya basit olduğundan şiir dilinden çok nesir diline daha uygun görülür. (Wellek-Warren, 1983: 274). Lakin radikal imgelerin metaforik güçlülüğü vardır. Nesir diline ait olan radikal imge genel itibarıyla metafizik- mistik şairlerin kullandığı bir tür olarak da bilinir.

“Radikal imge, şiirsel metaforu keskin zıtlıkların karşılaştırmasıyla oluşturduğundan, yoğun düşünsel çatışma durumlarının ifadesi için oldukça uygun bir

ortam sağlar.” (Korkmaz, 2014: 318) Düşüncenin fazla olduğu bir imge türü olan radikal imgenin derinliği oldukça fazladır.

Metafizik denilince akla ilk gelen şüphesiz Tanrı, din, felsefik gibi konulardır. Mustafa Özçelik’in şiirlerinde genellikle mistisizm vardır. Din, metafizik düşüncenin içinde yer alan hususlardan birisi olduğu için, Özçelik’in mistik şiirlerini de radikal imge başlığı altında incelenmesi gerektiğini düşündük. Nurullah Çetin *Şiir Çözümleme Yöntemi* kitabında: “İslâm mistisizmi dinin sınırları içinde kalan, ancak dışsal kayıt ve şartları aşan psikolojik ve metafizik yaşayış tarzıdır. Mistik şair, İlâhî aşkla beşerî aşkı karışık olarak veren ve özellikle beşerî aşka ait sembollerle ilâhî aşkı kasteden şiidir.”(Çetin, 2008: 30) İfadelerini kullanır. Nurullah Çetin, mistisizmi metafizik yaşayış tarzı olarak değerlendirmiştir. Mustafa Özçelik’in mistik şiirleri de genellikle Allah sevgisi, peygamber sevgisi ve özellikle derviş olma yolunda çekilen çilelerdir. Radikal imge ise yoğun düşünce tarzlarının çatışması ve metafizik konuları işlediği için, Özçelik’in mistik şiirlerini içine almaktadır. Bir şiirden örnek vermek gerekirse:

“Şimdi bahçemizde yeni sürgünler

Dağlara ve ölümlere

Çiçeklere ve dirimlere birlikte bakıp

Toprağa daha hızlı yürüyoruz

Bir adım bir adım daha

Kol kola

Bir geceyi daha geçiyoruz

Geliyor korkulan ve beklenmekte olan

Alışsın için haber veriyoruz

Gökten boşalan rahmetin ve gazabın sağanağında

Kimse kendini savunamıyor

Biz secdelere kapanıyoruz

Müthiş bir depremle sarsılıyor yer

Kimseler yok ellerimizi tutuyoruz” (Bir Güllü Avuçlarınıza Bırakıyorum / s. 10)

Şiirde ölüm, toprak, gece, korku, secde gibi kelimelerle anlamsal bir bütünlük sağlanmıştır. Bütün kelimelerin çağrışımlarının altında mistik bir hava açık bir şekilde vurgulanmaktadır. Şiirde insanın ölüm karşısındaki çaresizliği ve bu ölümün kaçınılmaz bir son olduğu üzerinde durulur. Şiirin özünde; kulun içinde var olan Allah korkusu ve buna boyun eğiş yer alır. İnsan dağlara, çiçeklere, ölümlere baktıkça zamanın hızla ilerlediğini ve toprağa her an biraz daha yaklaştığını hissederek. Toprak hem dirilişi hem de yok oluşu simgelediği gibi insanı geldiği yere doğru çağırır. İnsan Allah korkusunu içinde yaşadığı müddetçe toprağın ona ne anlatmak istediğini anlayabilir. Gökyüzü evrene iki şeyi yağdırır: Rahmet ve gazap... Gazabın en tipik örneği *Sodom ve Gomora*'dır. Allah yeryüzünde yasaklarını çiğneyen ve defalarca uyarılmalarına rağmen onu dinlemeyen bu topluluğu gökyüzünden gazap yağdırarak ortadan kaldırır. Rahmet ise yalnızca taş, toprağa değil insanlara da yağın büyük bir hediyedir. Şiirde aynı anda yağın rahmet ve gazaptan yalnızca Allah'a secde edilerek kurtulmaya çalışılır. Şair, “*Biz secdelere kapanıyoruz, müthiş bir depremle sarsılıyor yer, kimseler yok ellerimizi tutuyoruz*” mısraları ile özünde insanın bu dünyada yapayalnız olduğunu ve Allah'a secde edecek olumsuzluklardan kurtuluşa ereceğini söylemektedir.

2.2.4. Yoğun İmge

Yoğun imge, şiirdeki açıklık olarak nitelendirilen ve yoğunluk şeklinde adlandırılan bazı kavramların resim sanatlarına ait bir tarzda birleştirilmesi olarak tanımlanır. Yoğun imgelerin en dikkat çekici özelliklerinden birisi, minyatür tarzında özellik taşımalarıdır. (Wellek-Warren, 1983: 276) Başka bir ifadeyle “*Yoğun imgeler açık seçik olarak kalmazlar. Çizgilerle göstericidirler. Aynı zamanda bu imgeler sembol olmaya yatkın imgelerdirler.*” (Orhanoğlu, 2010: 41) Ramazan Korkmaz ise yoğun imgeyle ilgili şu ifadeleri kullanır:

“Kaba hatlarıyla, fakat minyatür inceliğinde bir resme benzeyen yoğun imgeler, görsel yanı ağır bastığından kültür tarihi açısından büyük önem taşırlar. Bireysel ve

toplumsal anlamda geleneksel boyutunun ağırlıkta olması, metaforların birer sembol haline dönüşmesine neden olmuştur (Korkmaz, 2014: 320). Sanatkârlar metinlerini oluştururken anlatmaya çalıştıkları konuyu okura resmeder şekilde aktarır. Böylelikle okur şiiri incelerken adeta resim seyrederek gibidir. Şair zihninde çizdiği resmi şiirinde yapıp içeriğini okura anlatmaktadır. “*Geleneksel boyutundaki sembolik söz figürasyonunun kullanımı, yoğun imgeler için zaman zaman yapaylık tartışmalarını gündeme getirir de sembolün metin içinde bireysel deneyimle kazandığı yeni anlamlar, onu yaşatan temel unsur olarak görülür...*” (Korkmaz, 2014: 320) Yoğun imgeler, aslında dilin ne kadar zengin ve güçlü olduğunu gösterir niteliktedir. Çünkü kullanılan dil anlatılmak istenen şeyi hem resmeder hem de okura anlatır ya da sezdirir. Bunda dilin zengin kelimeleriyle birlikte sanatkarın güçlü, geniş, zengin ve birikimli bakış açısı çok önemlidir.

“*Açık, seçik ve anlaşılır olmanın yanında küçültücü ve çizgilerle gösterici olan yoğun imgeler, bireysel ve toplumsal hafızamn tarihsel bir görüntüsü olarak karşımıza çıkar. Bu imge türünde geleneksel Simge ve metaforlar yoğun bir şekilde kullanılarak yeni ve aşılmadık çağrışım değerleri oluşturur.*” (Şahin, 2014: 406) Yoğun imge türlerini diğer imge türlerinden farklı kılan yönlerinden birisi de biraz daha açık ve anlaşılır olmasıdır. Bu yüzden simge ve metaforların yoğun bir şekilde varlığından söz edilebilir.

“*Senin ormanında*

Tarih kasırgalarına tutulmuş

Baş eğmemiş asırlık ağaçlarının üstünde

Kuşların vardı.” (Kısa Sürmüş Bir Günün İki Yüzü / s. 61)

Yoğun imgelerde en dikkat çeken unsurlardan birisi resmeder gibi durumu ifade etmektir. Diğer bir anlamda ise görselliğin ön planda olduğu bir imge türüdür. “Kısa Sürmüş Bir Günün İki Yüzü” adlı şiirinin bir bölümünden alınan yukardaki parçada okurun zihninde anında bir orman, o ormanda yer alan büyük ağaçlar ve o ağaçların üzerindeki kuşlar belirir. Bu belirti ise zihne bir fotoğraf gibi yansır. Şair bunu gerçekleştirirken zihninde en çok tasvir edilen unsurlardan yararlanır. Orman, ağaç ve kuşlar insan zihninde anında beliren ve adeta somutlaşan öğelerdir. Böylelikle şiir hem içindeki anlam hem de görselliğinde verdiği resimle okurun zihninde daha canlı anlamlar ve çağrışımlar yaratır.

2.2.5. Süsleyici, Coşkun ve Bayat İmgeler

Süsleyici imgeler, estetik bakımından fazla değeri olmayan imge türlerindendir. Süsleyici imgeler, “benzeyen ile benzetilen arasında bire bir nicelik (kemiyyet-quantite) benzeşmesi kurar. Genellikle benzeyen ve benzetilen unsurların her ikisi de aykırılığı içinde barındıran iki ayrı somut değerdir. Bu aykırılıktan doğan zorlama, süsleyici imgelerin egzotik ve mantık dışı bir iğretiliği taşımasına neden olur...” (Korkmaz, 2014: 322) Süslemek kelimesinin akılda ilk çağrıştırdığı anlam mbalağadır. Bu yüzden anlatılmaya çalışılan şeyin abartılması kaçınılmazdır. Duyu organlarının gördüğünü, algıladığını, zorlar derinlikte olan süsleyici imgeler şiirde simgesel bir dili gerekli kılmaktadır. Bu durum ise şiirde basit ve süsleyici unsurların olmasına sebep olur. (şahin, 2014:408)

“İim kabarık bir deniz

Yüreğim umutlar taşıyan bir gemi

Hangi uzak sahilde yanarsa yansın o ışık

Gel aydınlat günlerimizi” (Seninle / s. 16)

“Bir beyaz bulut olurum gökyüzünde

Kimseler görmez ben

Gökle yerin buluştuğu yerde

Gözlerimde sevinçler

Ellerimde beyaz gller” (Geri Dönmem Artık / s. 72)

“Bir çağlayandır sevgim akar durur kalbine

Dağ taş erir erisin kalbin diye

Bir gl olup açmak dilerdim bahçende

Söyledim her gl yetişir bu gl yetişmez diye” (Sana Dair / s. 106)

Mustafa zelik, anlatmak istediği duyguları okurun zihnine daha vurucu bir şekilde aktarmak için süsleyici imgeleri kullanmaktan geri durmaz.

BÖLÜM III

3. MUSTAFA ÖZÇELİK ŞİİRİNDE İMGE

3.1. Mustafa Özçelik'in Şiirlerinde İmge Oluştururken En Çok Kullandığı Kelimeler

Mustafa Özçelik şiiri, modern Türk şiirinde ve edebiyat camiasında yankı uyandırmayı başarmıştır. Şair, özellikle şiirlerini oluştururken çağrışım değeri yüksek olan kelimelerden yararlanır. İmge oluştururken sıklıkla yer verdiği kelimeler yadsınamayacak derecede çoktur. Şiirleri incelendiğinde, şairin sürekli dem vurduğu kelimelerden bazıları ise şunlardır:

Irmak, su, deniz, okyanus, ağaç, kuş, çiçek, anne, çocuk, ayna, ateş, toprak, ses, ışık, ceylan, yağmur, sükût, melek, ölüm, dallar, at, yol, güvercin, karınca, Anka kuşu, gece, gündüz, renk, avcı, bahçe, bahar, gül, sır, mağara, derviş, suret, kış. Mustafa Özçelik, şiir sanatında derinliği fazla olan kelimeleri tercih eder. Şiirlerinde ses, ışık, deniz, ırmak, kuş, adeta bir bütünlük içerisindedir. Bilindiği üzere ağacın Türk toplumunda kutsal bir yeri vardır. Eski dinlerde Tanrı'nın yansıması olarak bilinen ağaç, günümüzde de insanı çağrıştırmakla birlikte birçok anlam ifade eder. Irmak arınmayı, ayna ise başta Allah'ı sonra insanı temsil eder. Gül, başta peygamberi sonra aşkı, ateş ve su gibi kelimelerde yine arınmayı ve yenilenmeyi imgeler. Özçelik şiirindeki imge türleri bu kelimelerle adeta örülmüş gibidir. Özellikle şairin geniş kültür birikimi şiirinin özünde yer alır. Bu özü oluştururken de birçok kelimeyle bütünlük içerisinde ritim tutturur. Özgün bir şairdir, bu yüzden imge üretmekte zorluk çekmez, *imgelemede yeniden üretmek zordur, çünkü dokunmayı, yani imgelemede bize en uzak olan duyuyu gerektirir.* (Scary, 2006: 22) Özçelik şiirlerinde: Tabiat, gelenek, inanç duygusundan sıkça yararlandığı için, farklı ve zengin imge örnekleri oluşturur.

“Mustafa Özçelik şiiri, emsalleri ile aynılığın yer yer durağan sularında gezinmiş ise de, yerelden evrensele bir coğrafi genişlikten manevi varlık katmanının sularında gezinmeye, aşktan yani o bildiğimizi sandığımız ve her seferinde ısrar ve inatla yanıldığımız “ateş”e, oyunlara çocuklara annelere dek insan izi taşıyan her noktaya ipeksi dokunuşlarla dokunmuş bir şiirdir.” (Sönmez, 2013: 32) Bu şiirin oluşumunda bilinçaltının mistik yaklaşımı, gelenekçi bakış açısı ve modern zamanın etkileri vardır. Özçelik şiirinde imge türlerini incelerken de onun karakterinin sanatına yansımalarını görmek mümkündür.

Örneğin en çok kullandığı kelimelerden çocuk ve anneyi, çocuk edebiyatı alanında yaptığı çalışmalarla ilişkili düşünmek gerekir. Bununla birlikte çocukluğunu içinde öldürmeyen bir şairdir Mustafa Özçelik. Bu nedenle onun şiirlerinde bunları bariz bir şekilde görmek mümkündür. Şiirlerinde yer alan ırmak, ayna, ateş, gül, ölüm, yol gibi kelimelerde onun mistik bakış açısının birer yansımalarıdır. Şairin şiirlerinde en çok rastlanan imge türü radikal imgelerdir. Yani metafizik şiirlerin şairin sanatında fazlaca olduğunu söylemek mümkündür. Buda yine şairin bakış açısından ve dünya görüşünden kaynaklı olsa gerektir.

3.2. Mustafa Özçelik Şiirlerinde Yayılğan İmge

Mustafa Özçelik şiirlerinde yayılğan imgeler, genel olarak bütünsel anlamda tamamlayıcı unsurlar içerir. İmge, varlıkların ve diğer durumların hakikatlerinden öte, insan zihni tarafından yeniden tasarlanması ve anlamlandırılması olarak yorumlanır. Çünkü insan kendi bakış açısı doğrultusunda imgenin yarattığı derinliklerde yeni anlam arayışlarını kendine özgü bakış açısıyla aktarır. Böylelikle görünenin ardındaki anlam aktarılmaya çalışılır. (Şahin, 2014: 398)

Yayılğan imgeler, iç içe geçmiş sözcükler ve anlamlar bütünlüğüdür. “*Sanatçının kudretinin en üst düzeydeki temsili olan yayılğan imgeler, dilin en üst düzeyde fark edişleri olarak yeni değer ve anlam bütünlüğü kurmasına yardımcı olur. Zira yayılğan imgeler, yaratıcı ‘ben’in kendine özgü en derin ve örtük anlamlarını içeren iç içe geçmiş sözcük ve zihinsel tasarımlar birlikteliğidir.*” (Şahin, 2014: 399) Bu birliktelik, yani anlamlar bütünlüğü yayılğan imgenin en önemli özelliklerindendir.

Mustafa Özçelik’in yayınlanan ilk şiir kitabı *İfşa*’dır. Kitabın birinci baskısı 1985 yılında Akabe Yayınlarından yapılır. Daha sonra ikinci baskısı ise 1995 yılında Beyan yayınlarından çıkar. Bu eser Özçelik’in ilk şiir kitabı olmasına rağmen içerisinde acemilik barındıran şiirler neredeyse hiç yoktur. Kitapta sade bir dille yazılmış ve derin çağrışımları olan şiirler göze çarpar. Şiirlerde genellikle serbest ölçünün kullanılması da dikkat çeker. Beş imge türünün de en yoğun şekilde rastlanıldığı eser *İfşa*’dır. Kitapta yer alan şiirlerde tabiat, aşk, gelenek, çocuk ve sosyal olaylar (Afrikalı çocuklar) yer alır. Mistik söylemlerle birlikte, imgesel bir dil, hikemi yaklaşımlar ve sevgi temasının açık bir şekilde işlendiği görülür.

İfşa’da yer alan yayılğan imge örnekleri şu şekildedir:

“*İçim kabarık bir deniz*

Yüreğim umutlar taşıyan bir gemi

Hangi uzak sahilde yanarsa yansın o ışık

Gel aydınlat günlerimizi

Sonbahar örtüleri arasından

Güneşi gösteriyor bahar

Dünyamıza geri dönüyor aşk

Tükenen1 efsaneler de

Geçmiş ve gelecek vaktin

Gerçeğine tanıktır” (Seninle/ s. 16)

Şiirde kullanılan deniz, gemi, ışık, aydınlık, sonbahar, aşk gibi kelimeler birbirleriyle uyum içerisinde yayılmıştır. Şair, baharın gelişini bir aşka benzetir. Şiirin özünde olumsuzlukların ardından doğacak olan aydınlık günler anlatılır:

Kabarık Deniz – Umut Taşıyan Gemi

Işık

Aşk - Bahar

Şiirde kelimeler kompozisyon halinde dizilmiş, hakikatin sınırından sıyrılıp zihinsel bir imgelemin çağrışımları aktarılmıştır. Şiirde insanın içine sığdırmaya çalıştığı duygular bir denize benzetilir. Benzeyen ve benzetilen unsurlar da şiir içerisinde hazır vaziyettedir. İnsan, iç dünyasında yaşadığı duyguların fazlalaşması sonucu onları akıtacak durumlar arar, bu da şiirde kabaran bir denize benzetilir. Anlatıcı şiirin içinde umut gemisidir. Soyut bir kavram olarak yürek, gemi ile somutlaştırılır. Bu dopdolu denizi ve umutlu gemiyi kurtaracak olan unsur, bir ışıktır. Işık ise maceraya davet, umut ve kurtuluşu simgeler. Işık, genel olarak aydınlığı ve kurtuluşu temsil ettiğinden şiirde mesafe olarak nerede olursa olsun aydınlıkla kurtuluşa erişileceğinden söz edilir.

“Evlerimiz babasız kalan evlerin

Korkusuyla biçimlendirmişti kendini

Beklerdik ki her an gelip yarasalar

Bacalarımıza ölümü bırakacaklar

Soyut işgal saatleri

Beklenmedik tehlikeler öncesi

Savaş hatıraları hatırlatmalarıyla kuşatılmış

Eski Anadolu kasabaları gibi

Kapanırdık içimize

Saltanatı başlardı uzun saatli gecelerin

Gecelerin içine girerdik” (Haber/ s.39)

Mustafa Özçelik, babasını çok küçük yaşlarda kaybeder. Şiirde babasız kalan evin ve zamanın yer alması, şairin bilinçaltında yaşadığı hüznün bir yansımasıdır. Onun şiirlerinde ev ve baba kavramları, sığınılan ocağı, sırtını dayadığı bir ağacın sembolize eder. Baba, daha derin anlamda otoritenin temsilidir. Şiirde mekânsız kalan bir bireyin olumsuzluklar karşısındaki bocalayışını, babasızlığın yani otoritesizliğin direnişliğini konu edinir. Şiirde babasız kelimesi kendisinden sonra gelecek olan kelimelerle bir zihin oyunu kurmaya çalışır. Böylelikle yayılgan imge şiir içerisinde bütünlük sağlar. Yarasalar, yalnızca metruk evlerde olur. Şiirde babasız ev de viran olmuş bir eve benzetilir. Babasız kelimesinden sonra dikkat çeken kelimeler; korku, yarasa, ölüm, işgal, savaş, gece gibi sözcüklerdir. Bu kelimeler birbirleriyle tenasüp sanatı içerisinde yayılmış şekilde kullanılmıştır. Şiirde genel olarak soyut düşünceler kelime oyunları ile somutlaştırılmaya çalışılır. Örneğin; gecelerin içine girmek, bacalara yarasalar tarafından ölümün bırakılması ve soyut işgal saatleri, ruhun yaşadığı ıstırapı zihnin sonsuzluğunda anlatmaya ve bir resim edasıyla somuta indirgemeye çalışır.

“Az bulunur bahar kokusudur yayılan

Değdikçe rüzgâr izinsiz saçlarına

Gemiler kalbinin rıhtımlarında

Deniz midir dolan avuçlarınıza

Kentler dolaşırım sabah akşam

Hiç biri sığınak olmaz kalbin gibi bana” (Evrene Umuttur Sevdan/ s.25)

Şiirde şair, soyut duygularını zihinsel kelime oyunları ile ifade etmeye çalışır. Bahar, koku ve rüzgâr kelimeleri birbirlerini tamamlayıcı unsurlardır. Gemi, rıhtım, deniz gibi kelimeler ise kendi içinde anlamsal bir bütünlük arz eder. Şair vermek istediği anlamı kuvvetlendirmek için sabah-akşam zıtlıklarını da kullanmıştır. Kalbin bir sığınak olmasını, görüntü anlamında somut olarak düşünmek imkânsızdır. Zihnin gücü burada ortaya çıkar. Abartılı bir şekilde duygusunu anlatmaya çalışan şair, koskoca denizleri, sabah akşam dolaştığı kentleri, bir sığınak olarak görmez. Onun sığınak olarak gördüğü yer evrene bir umut olarak gördüğü sevgilinin kalbidir.

Şiirde geçen “Gemiler kalbinin rıhtımlarında / Deniz midir dolan avuçlarınıza” dizelerinde denizin avuçlara dolması, gemilerin kalbin rıhtımında yer alması, insanın iç dünyasındaki gizemi ve derinliği ifade eder. Aslında hem gemilerin hem de denizin içi doludur. Şair ifade etmeye çalıştığı iç dünyanın derinliğini, deniz ve gemilerle güçlendirmiştir.

“Kanımızı dondurdu da bu dünyanın öfkesi

Eskimoları üşümüştüğümüzle kucakladık

Suların boş bir yanma boşaltıp kirlerimizi

Doğacak güneşe pusu kurmuş çocuklar gibi

Gecelerden bir gece yeniden uyandık” (Haber/ s. 41)

Yayılgan imgelerde kelime oyunları, zıtlıklar ve birbirini tamamlayan unsurlar sürekli dikkat çeker. Mustafa Özçelik şiirinde de bu unsurlara rastlamak mümkündür. Yukarıdaki şiirde kanın yanında öfke, donmanın yanında Eskimolar, suyun yanında kir, güneşin yanında ise gece yer alır. Adeta birbirini tamamlayan kelimeler bir oyun ve zihin gücünün sayesinde bütünlük kazanır. Şiirde doğacak güneşe pusu kurmak soyut anlamda yine somuta indirgenmeye çalışılmış bir imgedir. Birbirlerini takip eder derecede zihnin

resmini inşa eden kelimeler, yayılgan imgenin en önemli özelliklerindendir.

Arınmayı temsil ettiğinden ötürü şiirde suyun boş yanına kirler boşaltılmaktadır. Burada anlatılmaya çalışılan kir, dünyadan insana bulaşan birtakım kötülükleri ve nefsi sembolize eder. İnsanı yeniden çocuklar gibi uyandırmak da suyun görevidir. Çünkü çocuk berraklığı temsil ettiğinden, onun gibi olmak için suya batıp tekrar çıkmak, arınmak gerekir.

“Bacaların dumanı

Daha bir karartır kenti

Yağan yağmur da

Aritamaz kirini

Rüzgârlar çaresiz kalır

Öfkesini bir dala asılı bırakıp

Terkedip gider bu yeri

Sen gidemezsin

Bir boşluk içinde bile yürürken ileri

Sabır kabuğunu çatlatıp meyve verdi mi

Dönüp bakarlar yürümene

Bu ağacı daha da büyüt şimdi

Gölgesi kocaman bir imparatorluk olsun” (İletişim/ s. 45)

Şiirde baca, duman, kara, gibi kelimeler kenti daha da karartır. Şair somut olarak başladığı metni, sonrasında soyuta çevirir. Yağan yağmurun seslendiği kişinin kirini arıtamayacağını söyler. Bunun üzerine rüzgâr çaresiz kalıp öfkesini bir dala asarak terk eder şehri. Şiiri en güçlü kılan ve güzelleştiren şey, zihninin bakış açısının ve soyutluğun

ortaya döküldüğü yerdir. Kişileştirme kullanılarak insana özgü öfke gibi duyguların rüzgâra verilmesi ve yine onun ortamı terk etmesi zihnin kurduğu bir oyundur. Şiirin sonrasında sabır, kabuk, çatlak, meyve ve ağaç yine kendi aralarında bir uyum içerisinde soyut bir düşüncenin anlamını güçlendirmeye çalışırlar. Ağaç, Mustafa Özçelik'in şiirlerinde en çok kullandığı kelimelerden birisidir. Sabır kabuğundan çıkan meyvenin bir ağaca dönüşmesi emek ve birikimi simgeler. Şiire genel olarak bakıldığında her şeyin birbiriyle bütünlük içerisinde olduğu görülür. Soyut bir kavram olan “öfke” dal ile somutlaştırılmıştır. Şiirde geçen öfkeyi bir ağacın dalına somut bir varlıkmiş gibi asmak oldukça farklı bir imgedir.

“İncecik bir yoldu hayat

gelip geçtik üstünden

Şimdi kim duyar içimizin sesini

Yani kim duyar içinin sesini

Sürekli uçurumlarda çağ

Bu baş dönmesi göz kararması

Somuta indirilmiş kalp titremesi

Telâşlı kayboluşlarla tükeniyor zaman

Gündüzler gecelere uzanıyor

Ölüm ışksız bir gölge yollarda

Son sözünü söylüyor hayatın ayak sesleri” (Kısa Sürmüş Bir Günün İki Yüzü/ s.60)

Ses, şiirde bir başlangıç ve sonucun imgesidir. İçimizin sesi ve içinizin sesi sözleriyle duyulmayan bir çılgının içte kalışı anlatılır. Ses, bir sırdır. Şiir içerisinde hayatın üzerinden gelinip geçildiği ve birçok sesin burada biriktiğinden dem vurulur. Ama bu sesler duyulmamaktadır. Şiirin sonunda bu defa ayrı bir sestten bahsedilir. Bu ses ise hayatın sesidir. Şiir içerisinde sesler birbirlerine kenetlenmiş gibi dursa da hayatın sesi daha baskındır. Hayatı bir yola benzeten şair, bu yolda birçok sesin biriktiğini anlatmaya

çalışır: “Ölüm ışıksız bir gölge yollarda / Son sözünü söylüyor hayatın ayak sesleri.” İnsan içinde biriktirdikleri seslerle son bulacaktır bu hayatta. Çünkü ölümün ansızın gelişi ışıksız bir gölgeye benzetilir. Şair, yine zihnin soyut düşüncelerinden yararlanır.

“Yol – Hayat, İnsan Sesleri – Hayatın Sesi, Işıksız Gölge Ölüm: Hayatın Ayak Sesleri” şeklinde birbirini tamamlayan ve birbirini tamamlarken birbirine üstün gelen unsurlar, yayılğan imge unsurunun şiire kattığı bir zihin imgelemidir. Ses, “*Akciğerden gelen havanın etkisiyle ses çıkarma organlarında meydana gelen, kulağın duyabileceği titreşim,*” (Ayverdi, 2011: 1092) şeklinde tanımlanmaktadır. Ses, insan vücudundan dışarı doğru çıkarken birçok uzva dokunarak oluşur. Ciğer, gırtlak, ağız gibi. Şiirde içimizin ve içinizin duyulmayan sesi birikmiş duyguları temsil eder. Bu sesler insan zihnine haykırdığı gibi, onun bazı uzuvlarına da sürekli dokunmaktadır. O yüzden ses, bir anlamda somutlaşan ve soyutlaştırılan şeydir. İnsan zihnini en çok yoran ve bir çağrıya davet eden unsurdur.

Mustafa Özçelik’in *Güneş ve Ayna* kitabı yayınladığı ikinci şiir kitabıdır. Kitabın ilk baskısı 1991 yılında MEB, ikinci baskısı ise 1997 yılında Beyan Yayınlarından yapılır. Kitapta yer alan ve içerisine girildikçe derinleşen şiirler konu bakımından oldukça zengindir. Tabiat, mistisizm, aşk, anne ve çocuk tema olarak ön plana çıkar. Şiirlerde genellikle serbest ölçü kullanılır. Şiir dili ise genel anlamda imgesel ve sadedir.

Güneş ve Ayna adlı şiir kitabında yer alan yayılğan imge örnekleri ise şu şekildedir:

Bu kuşlar

Havalanıp özgür göklerde

kanatlarında

neleri taşıyorlar

Bu ağaçlar

şimdi hangi yüklere hamile

su toprak ve hava

bir çiçeğin hazırlanışında

birlikte ve el ele” (Seni Çağırın Yaşamak, s. 15)

Yayılgan imgeler zihnın en uç noktalarından okura seslenir. Tabiat, Mustafa Özçelik şiirinde vazgeçilmez bir unsurdur. Örneğin şairin sürekli yararlandığı ağaç, kuş, su, hava, toprak, çiçek bunların hepsi tabiatın insanlara sunduğu görsel güzelliklerdir. Şiirde de bu görsel güzellik bir düşünmenin ürünü olarak oluşmaktadır. Şairin yayılgan imgeyi oluştururken kişileştirme unsurlarından yararlandığı açıktır. Su-toprak-hava bu üç unsur yaşamın değişmez gerçeklerindendir. Kuş, hava, özgür, kanat, ağaç, hamile, toprak, su, çiçek, el ele kelimeleri tabiatın yarattığı görselliğin şairin zihnine soyut yansımalarıdır.

Şair, “Su toprak ve hava / bir çiçeğin hazırlanışında / birlikte ve el ele” dizelerinde tabiatta meydana gelen oluşumları üç temel unsura dayandırır. Su ve toprak oluşumu simgelerken, havada büyümeyi ve yaşamayı temsil eder.

“Uzun upuzun bir nehir olup

Akmak isterdim geleceğe

Oysa dargınını bütün hayatlarla

Yorulup bir dağın eteğinde

Kutsal bir sırrın nabzını tutuyorum

Şimdi beni çağırın bir deniz

Bir de derinden yankılanan

Yankısını bende bulmuş sesiniz” (Geri Dönmem Artık/ s. 17)

Mustafa Özçelik’in şiirlerinde sürekli bir sesin çağrısına rastlamak mümkündür. Şiirde de insanlığın sesinin bir yankı gibi var olduğundan bahseder. İlk bölümde nehir, akmak, dağın eteği, kutsal sır, birbirleriyle uyum içerisinde olup tamamlayıcı özellikler taşır. Upuzun bir nehir olup akmak yine soyut düşüncenin bir yansıması ve kutsal bir sırrın nabzını tutmak bu soyut düşüncenin devamıdır. Şair içinde tuttuğu sırla akmak, o sırrı aslında eritmek ister. Oysa yorgunluk ve dağ etekleri onun için hem engel hem de sığınaktır. Devamında ise yine bir çağrının sesine kulak verilir. Çağrı, deniz, yankı, ses birbirini tamamlayıcı öğelerdir. Denizin sesiyle, insanın sesi bir çağrıyla seslenmektedir. Denizin sesi daha kuvvetli olmasına rağmen insan sesleri de yankı şeklinde

haykırmaktadır.

Şiirin birinci kısmında “karada” sığınacak yer arayan ve bulamayan kişi, şiirin ikinci kısmında denizin çağrısına kulak verir. Karada, yani toprak parçasının olduğu mekânlarda her zaman engeller bulunur. Oysa deniz, sonsuzluğu ve özgürlüğü temsil eder. Şair denizin çağrısını hissettiği an içindeki bütün sesler kurtuluş için yankılanır.

Bir beyaz bulut olurum gökyüzünde

Kimseler görmez benî

Gökle yerin buluştuğu yerde

Gözlerimde sevinçler

Ellerimde beyaz güller

Diyelim ulaşamam size

Bir uçurtmanın kanadına takılıp

Yanınıza havalanırım bir çocuk yüzünde” (Geri Dönmem Artık/ s. 17)

Çocuk, Mustafa Özçelik şiirinin en önemli temalarından ve çağrışımlarındandır. Yayılğan imge şiirde, birbirine yakın kelimelerle bir uyum içerisindedir. Şiirde yine tabiat ön plandadır. Şair insan doğasında sadece hakikatle sınırlı olan tabiatı kendi imge dünyasında resmeder gibi canlandırmış, onu sınırsız şekilde hayal etmeye çalışmıştır.

Şiirde gökyüzü, beyaz bulut, gök, yer, beyaz gül, uçurtma ve çocuk “olumlu” bir anlamı oluşturmak amacıyla yan yana dizilmiş gibidirler. Beyaz temizliktir ve saflıktır. Bu kadar beyazın ardından şiirin sonunun çocukla bitirilmesi bilerek tasarlanmış kelime oyunudur. Çünkü çocuk berraklığı ve saflığı simgeler. Şiirde bir “uçma” hayalini gerçekleştirmek amacıyla tasarlanan olumlu tabiat öğeleri, zihnin canlandığı sınırsızlıkta dolaşır.

“Şehrin günah galerisini

Sessiz ve sakin

Bekler lambalar

İnce bir hüznü yansıtır

Yollarda hep bir beklemenin sonunda

Sabrın düzenli

Yol alışıdır lambalar” (Lambalar / s. 19)

Görüntü, Mustafa Özçelik şiirlerinde en dikkat çeken unsurlardan birisidir. Şair, görüntünün yansımaları doğrultusunda yaşananları aktarmaya çalışır. Şiirde şehir, lamba, hüznün, yansıma, yol, son gibi kelimeler kendi içinde uyum sağlamakla birlikte birbirlerini tamamlar niteliktedir. Şehrin günah defterinin açılması için akşam olmasına ihtiyaç, akşam olmasıyla birlikte de lambaların günün günah galerisini yansıtmaları beklenir. Karanlık, günah, lamba, yansıma tıpkı bir görüntünün ana unsurları gibidir.

Karanlık – Günah – Lamba – Yansıma

Hüzün – Yol – Son – Lamba

Lambalar, sarı rengiyle hüznü ve sonbaharı çağrıştırır. O yüzden yansıttığı ince bir hüznüdür. Şehrin günahkâr olması lambanın şiir içerisine bilerek yerleştirildiği gerçeğini gösterir. Günah ve karanlığın olduğu bir ortamda yollara yansiyacak olan sonu çağrıştıran lambalardır. Aslında lambalar kısılan, bitmeye yakın olan çaresizliği simgeler.

“Ey içimizden dışımıza

Sabahımızdan akşamımıza taşan ılık

Biraz da kalbimize ak

Lambalar yansın

Kalbimizin içinde

İşksiz bakılmaz aynalara” (Lambalar / s. 19)

Şiirde ilk göze çarpan detay, zıt kelimelerin bir arada kullanılmasıdır. Zıtlıklar bütünlüğü oluşturan en önemli ayrıntılardır. Yayılğan imgenin özelliklerinden birisi olan bu durum zihnün bir yansıması ve şairin bakış açısından kaynaklıdır.

İç-dış, sabah-akşam, ılık, ak, lamba, kalp, ayna birbirlerini yansıtan ve birbirlerini

tamamlayan unsurlardır. Ey içimizden dışımıza/ Sabahımızdan akşamımıza taşan ışık dizelerindeki ışık, insanın düşüncelerini, fikirlerini yansıtır. Bu fikirler, insanlıkla beraber sabahı akşam eder ve bir süre sonra taşar. Genel olarak bu taşış toplum üzerine gerçekleşir. Şair bir uyanışı ve değıştirilmek istenen düşüncelerin kaynağını önceleyin kendi içinde olmasını ön görür. Bu sebeple, Biraz da kalbimize ak dizelerini dile getirir. İçe dönük akış kalpte lambaların yanmasına ve bu yanış ile aynalara daha fazla ışığın yansımaya yol açar. Aynalar, şiirde toplumun yansıması durumundadır. Bu şekilde şiirde bir yayılganlık oluşturulmuştur.

“İşte kalbinin örsünde

Eriyor gece

aşktır o

hüznün usta ellerinde

yeniden biçimlenip

içine düşen ses

biz ki

aşkla yoğrulup

aşkla doğrulduk yeryüzünde

Saksılar

dar geldi de çiçeklere sevgimizin suları

kalbinin denizine

inciler inciler için aktı

İşte öyle oldu

Uzun bir yürüyüş böyle başladı” (Hüznün Usta Elleri / s. 21)

Sevgi sözcüğü, Özçelik şiirinin temel taşlarından. Şiirinde sevginin fazlalığından ötürü bu duygu bir suya benzetilmeye çalışır. Kalbin örsü, gece, erimek, aşk, hüzn, yeniden, ses, çiçek, kalp denizi, yürüyüş gibi kelimeler bu şiirde de yayılgan imgenin

zihindeki kelime bütünlüğünü gösterir. Ses, bu şiirinde bariz bir şekilde yer alır. Ses, şairin içine düştüğü an gece kalbinde erimiştir. İnsanın kendisini en çok dinlediği ve kendi benliğiyle yüzleştiği an gecelerdir. Seslenen ve ses olarak geçen şey ise şairin öteki benidir. Gecenin kalpte erimesi, kalbin denizine incilerin akması yine soyut düşüncenin somutlaştırmaya çalıştığı zihnin geniş bakış açısıdır.

Gece – Hüzün – Aşk

SES

Aşk – Çiçek – Deniz – Yürüyüş

Şiirin ilk bölümünde elem söz konusuyken, sesin ortaya çıkmasıyla melal duygusu yerini sevgiye ve uzun bir yürüyüşe bırakır. Ses unsuru böylelikle kelimeler arasında soyut bir ifadeyi somutlaştırmaya çalışır.

“Artık yağmur ıslatır korkularımızı

Belleğimde yanlış kalmış bir anı gibi

Yüzümde asılı kalır gülüşün

Kuşlar kırar aynaları” (Ağrı / s. 35)

Özçelik’in sıkça kullandığı kelimelerden olan ayna, kuş ve yağmur, Ağrı şiirinde de karşımıza çıkmaktadır. Bir gülüşün yüzde asılı kalması, hakikatin sınırlamasından kurtulan zihnin yenilikçi bir bakış açısıdır. Yağmurun korkuları ıslatması yine aynı soyut düşüncenin bir örneğidir. Şiirde yağmur ve kuşlar anlatılmak istenen duyguyu en güzel şekilde anlatmaya çalışır. Yağmurun yağması arınmayı simgeler. Yağmur yağdıkça insanın içindeki korkular bile ıslanır. Korkuların ıslanması sonucu yanlış olarak algılanmış bir anı çıkar ortaya. Sonrasında ise o anı bir gülüş gibi asılı kalır çehrede. Bu durumu somutlaştırmaya çalışan şair, yanlış olan anının aynalara bile yansıdığını anlatır.

YAĞMUR

ANI = ARINMA

KUŞLAR

Arınmak için kurtulmaya çalışan şairi son olarak kuşlar kurtarmaya çalışır. Kuşların

aynayı kırmasıyla bu arınma bir bakıma gerçekleşir. Çünkü ayna insanın bir diğer yansımasıdır. Bu yüzden kuşlar, o yanlış anıyı yok ederek kurtarmaya çalışır.

“İçinin mağarasına daldın mı

Yollar uzarken gecenin içinde

O bir daha kınlan gençlik aynasında

Birer ışık olup yanan

Gözlerin başlatıyor sabahı” (Güneş ve Ayna / s. 42)

Mustafa Özçelik, şiirini oluştururken gece ve tabiat tasvirlerinden yararlanır. Şiirde mağara, gece, ışık, sabah gibi yayılgan imge olarak sıralanmış unsurlar yine soyut düşüncenin birer yansımasıdır. Seslenilen kişinin içinin mağarasına girmek için geceyi beklemesi, insanoğlunun düşüncelere daldığı ve yeryüzünün sessizliğe büründüğü andır. Mağaranın temsil ettiği şey bir saklanış ve kendini dinlemektir. Şiirde bahsedilen mağara somut değil, soyut bir mağaradır. İnsanın iç dünyası bir mağaraya benzetilir. Bu mağaradan gün yüzüne çıkış ise gecenin yerini gündüze bırakmasıyla gerçekleşir. Şiirde tabiat unsurları olan gece ve sabah büyük önem taşır. Gençlik aynasında gözün ışık olup yanması, yine şairin soyut bir düşüncüyü somut hale getirmeye çalışmasıdır.

Gece – Mağara – Yol

Gençlik Aynası – Işık – Sabah

Şiir adeta bir düşüşten, bir kurtuluşa olan yolun resmini, birbirini tamamlayan kelimelerle yapar.

“Oysa sen

Uçurumlar önündeydin

Hangi kuşkanadına alıp

Taşıdı seni bu mağaralara

Sen akşamları çoğaltılan bu ülkede

Destanlar kadar eski düşlerimizi

Kalbimizin hangi sırrına yordun” (Güneş ve Ayna / s. 42)

Şiirde akşam ve mağara düşünülecek olan sırra bir mekân hazırlar. Mustafa Özçelik’in çocuk edebiyatına olan ilgisi, şiirine masalsı bir hava katmaktadır. Kuşun kanadına binip mağaraya taşınmak, masalsı bir ifadedir. Cümle masalsı bir ifade olmakla birlikte hayalci bir yaklaşımdır. Bunda da zihnin büyük önemi vardır.

Uçurum – Kuş – Mağara

= SIR

Akşam – Düşler – Ülkeler

Bütün kelimeler sırrın hazırlık evresine hizmet eder. Akşam ve mağara özellikle bir çağrının habercisidir. Bu çağrı akşamları çoğaltılan ülkede destanlar kadar eski olan düşlere yorulur. Sır, Mustafa Özçelik şiirinde bir gizemin ve oluşması gereken çağrılarının habercisidir.

“Gece sonsuz hüznüyle

Bir derviş sabrı kuşanarak

Bir hükümdar bilinci içinde

Sarıp sarmalar yüzümüzü

Sıcak ve alımlı

Kimliği hiç bozulmamış babaanne

Açar hikmet sofrasını

Yolculuğumuz başlar masal ülkesine” (Kuşları İçimde Taşıdım / s. 77)

Mustafa Özçelik’in yaşamında babaannesinin büyük etkisi vardır. Yunus Emre’yi ilk onun sesinden duymuş, masal ve hikâyeleri de ilk ondan dinlemiştir. Bu yüzden bilinçaltındaki babaanne, ona masal, derviş ve geceleri hatırlatmaktadır. Şiirin ilk bölümünde kelimelerle oluşturulmaya çalışılan ve birbirini tamamlayan çağrışımlar yer alır:

Gece – Hüzün – Derviş – Sabır

Şair, şiirini oluştururken zihninde sürekli kelime oyunları kurar. Bu oyun vermek istediği ve zihninde tasarladığı resmi okura açık bir şekilde sunar. Gecenin hüzünlü olması, derviş sabrını kuşanması, zihnin soyut düşüncesinin somuta indirgenmeye çalışılmasıdır. Derviş: “*Tarikata girip bir şeyhe bağlanan, onun izinden Hak yolunda yürüyüp nefsinin ıslâh eden, varlık iddiasından geçip Allah’ın birliğini bütün kâinatta görerek kendini Hakk’a ve onun yarattıklarına adayan kimse,*” (Ayverdi, 2011: 268) Anlamına gelmektedir. Şiirde Derviş’in çağrıştırdığı anlam sabırdır. Bu sabrı en çok gösterdiği zaman ise gece kendi başına kaldığı ve Allah’ı andığı anlardır. Gece şiirde dervişe ve hükümdara benzetilir. Bu düşüncenin sebebi, şiirin kudretini artırmaktır. Gecenin yüzü sarıp sarmalaması da yine soyut bir düşünce örneğidir.

Sıcak ve Alımlı – Babaanne – Hikmet Sofrası – Masal Ülkesi

Şiirin ikinci bölümünde ise birinci bölüme nazaran umut vardır. Mustafa Özçelik’in şiirleri, insanları hüznü ve karamsarlığa bırakmak yerine, her daim sevinç ve umuttan bahseder. Burada en önemli durumlardan birisi kelimelerin verilmek istenen mesaja uygun ve bütüncül şekilde olmasıdır.

Mustafa Özçelik’in *Seranat* adlı kitabı, yayınlanan üçüncü şiir kitabıdır. Eserin ilk baskısı 1995 yılında Esra Sanat, ikinci baskısı ise 2006 yılında İlk Kitap Yayınlarından yapılır. Kitapta toplam on şiir yer alır. Genellikle serbest ölçüyle yazılan şiirler, aşk, mistik ve tabiat temalıdır.

Seranat şiir kitabında da yayılğan imgelere rastlamak mümkündür:

“*Bir sis bulutundan daha geçiyoruz*

Korkuyu içimizde tutup

Bir mağaranın dar geçidinden

Kimseler görmeden ve tanımadan bizi

Bir kere daha anlayarak insan oluşumuzu

Bir duyguya sığınıp geçiyoruz denizi

Yolun sonu değil ama çok yakını

İşte hayat işte karşımızda ayna

İşte kabarmış bir dosya ömrün varakı” (Yalnızlığım Benimdir /s. 18)

“Yalnızlığım Benimdir” adlı şiirde de mağara kelimesi dikkat çeker. Mustafa Özçelik, şiirin kaderini oluştururken derinliği simgeleyen mağara, deniz, ayna gibi unsurları dilinden eksik etmez. Şiirde hüznün ve ümidi aynı anda hissedilir.

Sis Bulutu – Korku – Mağara –İnsan= Görüntü ve Uçmak

Deniz – Yol – Ayna

Yayılgan imgenin en önemli özelliklerinden birisi, şairlerin kendilerine has özgün ifadeleri ve söz oyunlarıydı. Şiirde görüntülerden oluşan anlamlar bütünlüğü vardır. Şair bu mekânların hepsinden kuş gibi uçarak ilerlemektedir. Zihin dünyasında kuş gibi kanatlanırken, gerçekle yüzleşmek için aynayı kullanır. Şiir bir hayatın son buluşu ve ömrün bir film gibi insan zihninde ilerleyişini simgeler. Dikkat çeken bir başka unsur ise “yol” kelimesidir. Şair, bütün görüntüleri bir yolcu gibi aşmaktadır. Hayat, anne rahmine düşünüldüğü an başlayan ve toprakta bitecek olan bir öyküdür. Yol ise bu hayatın giriş-gelişme ve sonuç bölümlerinde insana kompozisyon görevi görür. İnsan böylelikle ömrünü, “yol alarak” tamamlar. Şiirde de bu “yol alma” duygusu anlatılmaya çalışılır.

“Dirilmek deyince

Hep bahar gelmeli aklımıza

Bir de ölümü yumuşak bir güzelliğe dönüştüren

Çiğdem çiçekleri kıyamet saatleri

Ve toprağa notlar düşen yağmur” (Toprağa Notlar Düşen Yağmur / s. 58)

Yayılgan imgede şiirin gücünü artırmak için, kelimeler en derin anlamlarıyla var olurlar. Şiirde dirilmek, bahar, ölüm, dönüşüm, çiçek, toprak, yağmur, gibi kelimeler oldukça önemlidir. Yağmurun toprağa notlar düşürmesi, ölümü yumuşak bir güzelliğe dönüştüren çiçekler, soyut düşüncenin somutlaştırılmaya çalışılmasıdır. Diriliş, birçok şeyi simgeler. Yeniden doğuşu, dönüşümü ve güçlülüğü imler.

Diriliş – Bahar – Ölüm – Dönüşüm

Yeniden Doğuş

Bu kavramlar yenileşmenin sembolleridirler. Bahar dirilişi, dönüşüm ise ölümden sonra olacak olan değişimi anlatır.

Çiçek – Toprak – Yağmur

Oluşum

Şiirde geçen bu kelimeler de birbirleri arasında uyum içerisinde ayrı bir oluşumu simgeler. Çünkü çiçeğin var olması için toprak ve yağmura ihtiyaç vardır. Mustafa Özçelik, şiirlerinde sürekli oluşum, tabiat, umut, sevgi ve hüznün gibi kelimeleri resmeder.

“Artık sıcak bir öpüştür toprağın saadeti

Yağmur sularıyla büyümiş alımlı duruşuyla

Bereketli dudakları

Uzun bir tarihin kaydını düşer

Tabiatın sofrasına

Evrensel şölene

Böylece gün

Erken iner dağlara

Kalbimizin en merhametli anında

Ceylan bakışlarından cesaret bularak

Yeniden başlar suyu ve ekmeği anlamaya” (Toprağa Notlar Düşen Yağmur / s. 58)

Toprak – Yağmur – Bereket – Tabiat – Su - Ekmek

Tabiatın oluşmasında da yağmur ve toprağın önemi büyüktür. Toprak ve yağmurun birleşmesi bereketi simgeler. Şiirde de bu oluşumu görmek mümkündür. Toprağın saadetine sıcak bir öpücüğe benzetilmesi yine soyut düşüncenin bir örneğidir.

Mustafa Özçelik’in *Dünyanın Tenhasında* adlı eseri, yayınlanan dördüncü şiir kitabıdır. Eserin ilk baskısı 1996 yılında Esra Sanat, ikinci baskısı ise 2006 yılında İlk Kitap Yayınlarından yapılır. Eserde aşk, mistik, tabiat gibi konular ve sosyal göndermeler

ön plandadır.

Dünyanın Tenhasında şiir kitabında yer alan yayılgan imgeler ise şöyledir:

“İşte yine bir eylül kapısındaayım

Hafızamda yeryüzünün bütün sırları

Bir alışkanlık belki şimdi de

Akşamın kadife sesine tutunmak

Çölün kalbinden

Sarışın bir nokta getiren kuşlar

Konarken dallarıma

Dudaklarında benden bir ses” ... (Rehin / s. 9)

Eylül sonbaharın başlangıcı, dökülmenin, solgunluğun ve hastalığın sembolüdür. Şiirde geçen Eylül – Akşam – Sarılık- Ses birbirlerini tamamlayıcı öğelerdir. Akşamın kadife sesine tutunmak, çölün kalbinden sarışın bir nokta getirilmesi, soyut düşüncenin mükemmelliğini ve zihnin düşünme gücünün genişliğini gösterir. Şair, tabiatın her türlü özelliğinden faydalanır. Kendisini bir ağaca benzetir ve hafızasının bütün sırlarla dolu olduğunu düşünür. Bu da sınırsızlığın bir göstergesidir.

Eylül – Ağaç – Akşam – Ses

Şiirde görme ve duyma duyu organları kullanılmıştır. Görülerek ve duyularak ortaya konulmak istenen hareket, zihnin sonsuz çağrışımlarıyla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Şiirin ilk dizeleri dikkat çekmektedir: “İşte yine bir eylül kapısındaayım / Hafızamda yeryüzünün bütün sırları” ifadeleri insanın ömrünün son demlerine yaklaştığını simgeler. Hafızasındaki bütün sırlar ise yaşadığı hayatın bütününü temsil eder. Şair, eylül kapısında bütün sırları dökmek için var gibidir. Çünkü eylül, bütün yaprakların sararıp döküldüğü mevsimdir.

“Yağmur yağar gözyaşlarımızla bir

Kalp kurur tabiat yeşillenir

Yarım kalmış mutluluklar adına

Ses acıyı ve hüznü iletir” (Ses / s. 64)

Duyma organı Özçelik şiirlerinin önemli bir tarafını oluşturur. Öyle ki şiirlerinde ses unsuruna sürekli ve sıkça rastlanmaktadır. Bunun yanında görme duyusunun da büyük bir önemi vardır. Özçelik, genel olarak şiirindeki çağrışımları bu iki önemli duyuyla bir araya getirir.

Yağmur – Tabiat – Ses – Hüzün

Gözyaşlarıyla kalbin kuruması güzel bir imge örneğidir. Yağmur, tabiat, ses gibi kelimelerde kendi içlerinde büyük bir uyum içerisindedirler. Kalp, yağmur ve birlikte akıttığı gözyaşlarıyla kurur, böylece de tabiat yeşillenir. Şiirde diğerlerinde olduğu gibi, karamsarlığa itmek yerine, güzel şeylerin de olabileceğinden bahsedilir.

Mustafa Özçelik’in *Gül ve Hançer* kitabı yayınlanan beşinci şiir kitabıdır. Eserin ilk baskısı 2002’de İstanbul, ikinci baskısı ise 2012 yılında Nar Yayınlarından yapılır. Eser genel itibarıyla mistik temalar üzerine kuruludur. Eserde serbest ölçüyle kaleme alınan şiirlerin yanı sıra Divan şiiri nazım şekillerinden kıt’a ve Halk şiiri nazım şekillerinden koşma ile yazılmış şiirlere de rastlamak mümkündür.

Gül ve Hançer şiir kitabında yer alan yayılgan imgeler ise şöyledir:

“Diz çöküp kaldım bir ırmağın kıyısında

Sularla sana aktım

Hangi aynaya baksam

Çoğalan gizli güzelliğinle

Sen vardın” (Kül / s. 17)

İrmak, su ve akıntı şiir içerisinde yolculuğu temsil etse de aslında bir arınma biçimidir. Ayna ve ırmak genellikle şairin şiirleri içerisinde sıklıkla yer alır. İrmak arınmayı temsil ettiği gibi ayna da insanı temsil eder. Sularla akmak, aynada çoğalan gizli güzellikler, soyut düşüncenin somuta indirgenmeye çalışılmasının birer örneğidir.

“Kapıları açıldı zamanın

Kuytu mağaralarında binlerce kuyu

Ah, bir ateş yaktın içimde

Ve küllerim savruldu ardı sıra

Sen ki yağmurlu bir günün nakkaşısın

Şimdi sesin doluyor içimin odalarına” (Kül / s. 17)

Şiirde açılan kapılar, insanın iç dünyasının kapılarını temsil eder. Mağara ve binlerce kuyu ise insanın içinde biriktirdiği hüznler olarak yer almaktadır. Şimdi sesin doluyor içimin odalarına, içimde bir ateş yaktın, küllerim savruldu sözleriyle de soyut düşünce somuta benzetilmeye çalışılmıştır.

Kapılar – Mağaralar – Kuyular – Ateş- Kül = Savruluş

Yağmur – Dolan Ses = Kurtuluş

Kelimeler bir sıkıntıyı, sonrasında ise savruluşu ve kurtuluşu anlatmaktadır. Devamında gelen “şimdi sesin doluyor içimin odalarına” cümlesiyle de boşaltılmış olan sıkıntılı yere, güzel bir duygunun doldurulmaya çalışıldığı görülür. “Kuytu mağaralarında binlerce kuyu” dizesinde geçen kuyu, insanın içinde gizemli kalmış sırları temsil eder.

“Ey çılgılığıma at koşturan süvari beni çoğalt

Sil üzerimden dünya kokularımı bana bir âh getir

Uykusuz bir gece geçirdim bana sabahı hatırlat

Beni şimdi otağında beyaz bir keder karşılasın

Saçlarından güvercinler uçur saklama ismini

Böylece sevmeyi haklı kılan bir yanı olsun hayatın” (Dönemeç / s. 47)

Şiirde bir sesleniş, bu seslenişin çoğalması, silinmesi, koklanması sonrasında ise sevmenin önemi üzerinden dem vurulur. Çoğalt - sil, gece – sabah kelimeleri şiirde verilmek isteneni güçlü kılmak için zıtlıklar dâhilinde kurulmuştur. Üzerimden sil dünya kokularını sözülle anlatılmak istenen ise arınmaktır. Şiirde geçen beyaz bir keder yine

zihnin ortaya koyduğu oldukça farklı bir imgedir. (Zira kedere siyah renk daha çok yakışır. Fakat şair burada sıra dışı bir şekilde beyaz ile keder kelimelerini yan yana getirmiştir.) Beyaz, aydınlığı ve iyi olanı simgeler. Şairin beyaz bir kederle kast ettiği umut ve hüznün karışımıdır. Şiirin sonu sevgiye bağlanır. Mustafa Özçelik’in söz oyunlarında bu durum sıklıkla boy gösterir. Sevginin, umudun ve inancın her şeyin üstesinden gelebileceğine inanır. “Saçlarından güvercinler uçur saklama ismini” sözleriyle de güvercinlerin eski zamanlarda haberci olarak kullanılmalarına gönderme yapılır. Çünkü şairin amacı, sevmeyi düşündüğü kişinin ismini öğrenmektir. Bunu da merak ettiği kişinin saçlarından güvercinler uçurarak yapmasını bekler.

“Göğsümüz rüzgâra açık içimize dünya sığabilir

Ölüm bir türküyü orta yerinden bölmenin resmidir

Nedir öyleyse bu ağrılar bu yangın bu şehir

Saçlarımız yağmurla yıkanmış taranmış rüzgârla

Atımıza binelim kardeş olalım karıncalarla

Böylece tûfanım sussun ben seni bulayım içimde” (Dönemeç / s. 47)

Mustafa Özçelik, *Dönemeç* adlı şiirinde tasvir, görsellik ve sınırsız düşlemenin örneğini vermiş olsa da şiirinde masalsı bir havanın olduğunu görmek de mümkündür. “Göğsümüz rüzgâra açık içimize dünya sığabilir”, “Ölüm bir türküyü orta yerinden bölmenin resmidir” şeklinde ifade edilen bölümlerde şairin zihin gücünün gerçekliği görülür. Göğsün rüzgâra açık olması ve içine dünyayı alabilmesi, artık dünyevi şeylerin çözüldüğünü ve hepsine ulaşılabilmenin mümkün olduğunu, bununla birlikte insanın iç dünyasının da gücünü ve iradesini simgelemektedir. Türkü, Türk kelimesinden türemiştir. Ayrıca türküler hasret, aşk, ölüm, ayrılık gibi duygular karşısında söylenen, dilden dile aktarılan yazılı ve sözlü halk şiiri örnekleridir. Şiirde de ölüm ve türkünün yan yana kullanılması ve ölümün türküyü orta yerinden bölen bir resim olması birbirini tamamlar niteliktedir. Soyut düşüncenin gücü, Özçelik şiirinin en önemli etkenlerindendir. Mustafa Özçelik’in çocuksu yanı da şiirin bazı bölümlerinde öne çıkar: “Saçlarımız yağmurla yıkanmış taranmış rüzgârla”, “Atımıza binelim kardeş olalım karıncalarla”.

Şiirde büyük bir sesin, tufan şeklinde varlığından bahsedilmektedir. Ses, çağrı ve karmaşıklık olarak şiirde yer bulur. Şairin “Böylece tûfanım sussun ben seni bulayım içimde” sözüyle yine soyut düşüncenin somuta indirgenmesi anlatılır. Şiirde bir sesin susturulması ve bir kayboluşun bulunması üzerinde durulur.

“Konuşsak sesimiz bize dönüyor

Toprak altındayız sanki

Mevsimler hep kış

Umutla baksak da gökyüzüne

Bir haber yok güneşten bize” (Ses / s. 75)

Ses unsuru bu defa sadece şairin kendisinde yankılanan bir unsur olarak karşımıza çıkıyor. Ses – Toprak – Kış gibi kelimelerin şiirde verilmek istenen anlamın gücünü artırdığı görülür. Şair şiirde kelime oyunları ile görünen ilk anlamda bir tohumu anlatır gibidir. Toprak, altında bulunan için yeryüzüne ulaşmaya bir engeldir. Toprağın üzerinde var olan kar ise toprağın altında bulunan için daha bir engel teşkil eder. Şiirin altında yatan gizli anlam çaresizliktir. Şair bu çaresizliği anlatmak için tabiat unsurlarını kullanmaktan geri durmaz.

Mustafa Özçelik’in *Bir Irmak Düşü* kitabı yayınlanmış olan altıncı şiir kitabıdır. Eserin ilk baskısı 2010 tarihinde İstanbul, ikinci baskısı ise 2018 yılında Çıra Edebiyat Yayınlarından yapılır. Kitapta aşk, tabiat ve mistik konular yine ön plandadır.

Bir Irmak Düşü şiir kitabında yer alan yayılğan imge örnekleri ise şöyledir:

“Unutma! Her şey siyah

Ne yeşil yaprak ne sarı yaz

Aşk beyaz

Çünkü sevmek

Beyaz menekşelerden alır rengini

Sesini ırmak sularından

Akar kalbimizin bahçesine

Düşlere dalar” (Aşk Beyaz / s. 9)

Aşk Beyaz şiiri, renk unsurlarından yararlanan bir şiirdir. Şiirde özellikle birbirine zıt duran renklerin kullanılması dikkat çekicidir. Siyah ve beyazın şiirdeki üstünlüğü, yeşil, sarı renklerin de birleşmesiyle zihnin geniş bakışındaki renk unsurunu ortaya çıkarır. Sevmek, Özçelik şiirinin en önemli unsurlarındandır. O yüzden sevmek ifadesi Özçelik şiirinde mutluluğa açılan kapı olarak görülmektedir. “Sesini ırmak sularından, Akar kalbimizin bahçesine, Düşlere dalar” dizelerinde de soyut anlamın somuta indirgendiği görülür. Sevmenin dışındaki her şeyin aslında siyah olduğu, sevmenin ise beyaz bir renge büründüğü açık bir gerçektir. Beyaz renk umudu, aydınlığı, güzelliği ve berraklığı temsil eder. Bu yüzden şiirde de aşk, beyaza benzetilir.

“Köpüklü dalgalarla

Beyaza dönüşür

Karanlığın orta yerinde

Yeşeren bir çiçekten

Öğrenir bir kalbin gizli tarihini

Güz bahçelerinde hüziün

Bahar dallarında ıtır olur

Ama hangi renge bürünse de

Yine beyazdır aşk

Aşk beyaz” (Aşk Beyaz / s. 9)

Şiirde açık bir şekilde aşkın, hangi renge bürünürse bürünsün beyaz olmasından bahsedilir.

Dalga – Beyaz – Karanlık – Çiçek

= Beyaz Aşk

Güz – Hüzün – Bahar

Yukardaki olumlu ve olumsuz kelimeler, aşk duygusuna ne kadar dokunursa dokunsunlar yine de onun gerçeğini değiştiremezler. Şiirde geçen “Karanlığın orta yerinde Yeşeren bir çiçekten Öğrenir bir kalbin gizli tarihini” sözüyle de aşkın kalbin gizli tarihini soyut düşünceyle aktarmayla çalıştığı gözlenir.

Mustafa Özçelik’in *Ateş Denizi* adlı kitabı ise yayınlanan yedinci şiir kitabıdır. Eserin bilinen ilk ve tek baskısı 2012 yılında Ebabil Yayınlarından yapılır. Kitapta genel olarak tabiat konulu ve mistik şiirlerle birlikte hikemi bir söylem de dikkat çeker.

Ateş Denizi şiir kitabında yer alan yayılgan imgeler ise şu şekildedir:

“*Hep böyle gelse bahar*

Ölümüm olur benim

Zira gökyüzü mavi

Ağaçlar yeşil olmaktan çıkıp

Senin rengine dönüşüyor her şey” (Yıldız ve Nar / s. 24)

Şair şiirde tabiatla kişi arasında bağlantı kurup görüntü dünyasını şekillendirmeye çalışıyor. Gökyüzünün mavi, ağaçların yeşillikten çıkıp senin rengine dönüşüyor olması ifadesi zihnin hayal dünyasında görmek istediği görüntüdür. O yüzden soyut düşüncelerle olayı somutlaştırmaya çalışmaktadır. Şiirde tamamen tabiat unsurlarından yararlanılmıştır.

Bahar –Gökyüzü- Mavi – Yeşil

GÖRÜNTÜ

= Tek Renk

Ölüm – Kişi – Dönüşüm

Şiirde tabiatın renkleri ve yaşanan ıstırap tek kişinin rengine dönüşmektedir. Duyu organlarından da görme duyusunun verilmek istenen anlamda büyük öneminin olduğu görülür.

“*Yere iniyor yıldızlar*

Kurulu saat durup

Yeniden başlıyor zaman

Ay, parçalanıyor denizde

Hep böyle açsa sarı çiğdem

Kırların neşesine diyecek yok ama

Sihirli bir mavi gömlek giyiyorum

Yeniden başlıyor fırtına” (Yıldız ve Nar / s. 24)

Şiirde birbirlerini tamamlayan kelimelerin varlığından söz etmek gerekirse saat-zaman, deniz-mavi, sarı çiğdem-kırlar anlamı tamamlamak için kullanılan söz oyunlarıdır. Yıldızların yere inmesi, ayın denizde parçalanması mübalağa sanatı gibi dursa da kıyameti hatırlatmaktadır. Şiirde yine dikkat çeken bir unsur hüznün ve umuttur. Şiirin ilk bölümünde kıyamet sahnesi gibi anlatılan sözler, ikinci bölümde yerini sarıçiğdeme, kırlara, maviliğe, yani yine umuda bırakıyor. Sihirli bir mavi gömlek giymek, masalsi anlatımı çağrışırsa da mavi renk, tabiatın en gözde renklerinden birisidir. (Mavi hayalin rengi ve özgürlüğün rengidir.) Şair zihninde özgün bir şekilde yaratmaya çalıştığı imgelerde adeta tabiatı bir hırka gibi üzerine giyinir.

“Her şey üst üste geldi, zehirli sarmaşıklar

Derin ve siyah acılar

Kalbimizde eski aşkların kılıç izi

Hep içimde taşıdığım eylül

Söyledi son sözünü

Gözlerimde

Gecenin ve gündüzün sarı perdesi...” (Saat / s. 48)

Şiirde zehirli sarmaşığı güçlü kılmak için siyah acılar kullanılmıştır. Acının rengi siyahtır. Çünkü acı hüznün verir. Siyah olumsuzluğu çağrıştıran bir renktir. Bu yüzden de şair soyut bir kavram olan acı ile siyah kelimelerini yan yana getirmiştir. Kılıç izi, eylül, gece gündüz ve sarı perde de bir döküntüyü anlatır gibidir. Eski aşklardan geriye kalan bir kılıç izidir, yani yaradır. İzi kalplerde her zaman kalacaktır bu acının. Şairin içinde taşıdığı mevsim sonbahardır başka bir deyişle eylülüdür. Yani içinde taşıdığı hüznüdür. Sonbahar sarıdır, kederdir. Tabiatın sanki öldüğü zaman dilimidir.

Mustafa Özçelik'in *Dilim Ol Söyle* kitabı, yayınlanan sekizinci şiir kitabıdır. Eserin ilk baskısı 2012 yılında Zambak, ikinci baskısı ise 2017 yılında Çıra Edebiyat Yayınlarından yapılır. Eser genel itibarıyla mistik konuların ve tabiat konusunun ağırlıkta olduğu bir eserdir.

Dilim Ol Söyle şiir kitabında yer alan yayılgan imgeler ise şöyledir:

“Üstümde lacivert bir tül

Ben sana işte oradan baktım

Sayfalar açıldı yıldızlardan

Bir çocuğun ağaca takılı kalan uçurtması

Gökyüzüne ağarken

Kimsenin görmediği bu yerde

Gizlice ağladım” (Sana Baktım / s. 25)

Lacivert bir tül geceleyin gökyüzü olsa gerektir. Şair sanki gökyüzünden birine bakmaktadır. Yıldızlardan sayfaların açılması oldukça farklı bir imgedir. Gökyüzü bir kitap gibi tahayyül edilmiş ve bu kitabın sayfaları yıldızlardan meydana gelmiştir. Bu, sayfaları ıslıl ıslıl yıldızlarla dolu bir kitaptır. Şiirin devamında şair bir çocuğun ağaca takılı kalan uçurtmasından söz etmektedir. Bu durumun yaşanması uçurtma uçuran küçük bir çocuk kalbini elbette üzecektir. Bu durum karşısında da şair gizlice ağladığını açıkça ifade eder.

“Gökyüzü-yıldızlar- ağaç –uçurtma”

“Bir çocuğun ağaca takılı kalan uçurtması” dizesi, şiirde yaşanan engel duygusunu anlatmaktadır. Uçurtma, özgürce havalanan ve gökyüzünün en tepelerinde yer alan tutsaklığın tam tersi, özgürlüğü temsil eder.

“Ellerimde annemin çileli mendili

Bir ses duydum çağiltılı bire ses

Geçip bütün karanlıkları

Yalnızca o sese aktım

Sendin lacivert mavi ve siyah

Anladı bunu kalbim

Bir alev çıkarıp içinden

Göz göze geldi seninle

Gölge yok ayna vardı

Şimdi anne kucağı sarıldığım bu toprak” (Sana Baktım / s. 26)

Bu şiirde ise çileli olarak nitelendirdiği annesini kaybeden birinin yaşadığı duygular anlatılmaktadır. Artık annesi yerine onun toprağına sarılmakta olan bir insan resmedilmiştir şiirde. Şair karanlıkta, Ahmet Kutsi Tecer’in “Nerdesin” adlı şiirinde olduğu gibi, gaipten bir ses duymaktadır. Bu şiirde de ses unsuru bir imge olarak karşımıza çıkar. Bu ses annesinin sesi olsa gerektir. “Yalnızca o sese aktım” dizesinde de soyut bir ifade yer almakla birlikte, başka bir hale geçme, başka bir hale dönüşme durumu anlatılmaya çalışılır. Şiirde toprak ve yeryüzü arasında bir ses vardır. Toprak altındakiyle yeryüzündekinin kavuşamamasının sebebi, engel teşkil eden topraktır.

3.3. Mustafa Özçelik Şiirlerinde Batık İmge

Batık imge, şiirde açık bir şekilde benzeyenle benzetileni göstermek yerine görüntüyü bulanık bir şekilde verir. Sezdirmek ve verilen anlamı bulanık bir şekilde hissettirmek, batık imgenin özelliklerindendir. “*Bulanıklaştırılmış görüntülerin sezdirmeleri/ imaları; daha çok zihinsel imgeleri harekete geçirdiklerinden, batık imge, felsefi söylem için de oldukça uygun bir zemin hazırlar.*” (Korkmaz, 2014: 313-314) Batık imge, net bir şekilde anlatmak yerine sezdirmeyi tercih eder. Bu yüzden zihin düşünme açısından harekete geçtiğinden işin içine felsefenin girmesi olağan bir durumdur. Bu sebeple batık imge zengin bir birikimin, geniş bir bakış açısının ürünü olarak karşımıza çıkar. Batık imgenin bir başka özelliği de doğa ile insanı benzerlik doğrultusunda ele almasıdır. Her iki unsurun da evrensel değişimini aynı zeminde ve aynı çizgide birleştirmeye çalışır. İnsan ve doğa aynı ahenk ve ritme sahiptir. (Şahin, 2014: 403)

Batık imgeler bu noktada ele alındıklarında, anlamların zihinde net bir şekilde oluşmasından ziyade görüntünün bulanık bir şekilde yer alması ve görünenin ardında gizlenen anlamın varlığı olarak da adlandırılabilir. Mustafa Özçelik’in şiirlerinde ise tabiat unsurları sıkça ön planda olduğundan, genellikle insan ve doğa ilişkisi çerçevesinde batık imge örneklerine rastlanmaktadır.

Mustafa Özçelik’in *İfşa* adlı şiir kitabında batık imgelere de rastlamak mümkündür:

“ ...

İçimde sevgilerden bir demet

Meyveye durur hayatın dal uçları

Umut dağlarında bulutlar kabarır

Çatlar hayatın en zırhlı kabuğu” (Evrene Umuttur Sevdan / s. 25)

Soyut bir kavram olan sevginin, somuta indirgenirken ifade şekli genellikle çiçeklerledir. Güzeli ve olumlu olanı imgeleyen çiçek, her daim sevgiyle yan yana anılır. “İçimde sevgilerden bir demet” sözüyle ifade edilen aslında şairin dünya görüşünün geniş bir yelpazesidir. Zihin, içinde yaşadığı büyük sevgiyi, somut bir şekilde anlatırken demet kelimesini kullanılır. Demetin ise ifade ettiği çiçek, çağrıştırdığı sevgidir. Batık imge verilmek istenen mesajı sezdirerek bulanık bir şekilde aktarır: “Meyveye durur hayatın dal

uçları” sözündeki hayat insanı temsil eder ve insan aslında özünde bir ağaçtır. Toprakta doğup güneşlenip sulandıkça büyüyen ağaç, genişleyen dallarıyla meyveye durur. İnsan da özünde çamurdan yaratılmıştır. Bebeklik, çocukluk ve yetişkinlik gibi zamanları hep bir dönemi temsil eder. İnsanın olgunlaşmaya girdiği dönem de tıpkı bir ağacın meyve vermeye başladığı andır. “Çatlar hayatın en zırlı kabuğu” Çatlamak ve kabuk gibi kelimeler bitkilerin meyveleri için kullanıldığı gibi, insanların en olgun zamanlarındaki hallerine de benzetilir. Çatlayan zırlı kabuk, ortaya çıkan sağlam bir iradenin ve güçlü bir benliğin kimliğini simgeler. Böylelikle şiirde, bitkilerle insanlar arasındaki benzerliğin, soyut halini görürüz.

“Gönlümün penceresine doğuyor güneş

Hayatımızın göğsüne

Tohum ekilecek

bahar gelecektir

Ve açılacaktır bereket yaprakları

Her sayfasında sen

Seninle kuşatıldığımız kelimeler ordusu

Ardından yepyeni bir türküyü besteleyen

Çocuklar korusu

Şimdi alıp verdiğimiz nefes

Baharda

Toprağın ıslak soluğu” (Kuşlar Giriyor İçime / s. 26)

Soyut bir kavram olan gönül penceresi somutlaştırılmıştır. Tohum bir başlangıcın ve oluşumun temsili, beklentiyle birlikte madde ve özün ilk halidir. Hayatın göğsüne tohumun ekilmesi, baharın gelmesi ve bereket yapraklarının açması, soyut bir düşüncenin somutlaştırılarak resmedilmeye çalışılmasıdır. Hayat, özünde anneyi temsil eder. Tohumların ekildiği yer, bir anne rahmidir. Bereket yaprakları ise dünyaya gelecek olan çocukları simgelemektedir. Hayat, doğayla iç içe olduğundan, tabiatın çocukları ağaçlar ve

onların yapraklarıdır. Bu yüzden çoğalıp artmak için önce öz halinin oluşması (tohum) gereklidir. İnsanın da hayat içerisinde varlığının ve bereketinin tıpkı yapraklar gibi çoğalması için, anne karnındaki o öz halinin oluşması ve asıl yolculuğu olan gelişme evresinin başlaması gerekir. Mustafa Özçelik'in şiirlerinde tabiat sıkça yer aldığı için insan ve doğa ilişkisi sürekli iç içedir. Bu yüzden batık imge örneklerine sık rastlanmak mümkündür.

“Şimdi onlar

Kasırgalara direnen

O baş eğmeyen ağaçlar

Zorlu kışlar geçirdiler

yazlar geçirdiler

Veriyorlar çetin sınavı

'Ülkem, toprağım, onurum

Sende doğdum sende ölüyor

Onurunu korurum" (Ağıt / s. 48)

Mustafa Özçelik şiir sanatını oluştururken gelenekten yararlanır. Gelenekten yararlanırken de bağlı olduğu toplumun çektiği sıkıntılara sırtını dönemez. Şiirini oluştururken de mutlaka yaşanan acılardan ve ıstıraplardan dem vurur. “Ağıt” şiirinde de görüldüğü gibi ülkenin yaşadığı sıkıntılara karşı duruşunu benzeyen benzeten unsurlarını kullanmadan sezdirme yoluyla bir ağaç üzerinden anlatır. Zihnin bir düşünce ürünü olan bu duygular, doğa- insan ilişkisi çerçevesinde anlatılmaya çalışılır. Ağaç kutsiyeti, gücü, bereketi, tekliği, dik duruşu ve sağlam olanı temsil eder. Şiirde de şair, vatani bir ağaca benzetir. Özellikle güçlü ağaçlar yaz-kış tabiatın bütün zorluklarına rağmen ayakta durabilmeyi başarırlar. Bir vatan toprağının ayakta kalması da onun zorluklarla mücadele edebilmesine, her türlü kötülüğün üstesinden gelen duruşuna bağlıdır. O yüzden şiirde ağaç, vatani temsil etmektedir.

“Çağlarca anne diyen biz

Merhamet ormanında

Şefkatinizle sulanmaya muhtaç

Kurumak üzere olan ağaçlarınız

Bir dalımız daha kırılacak

Yanmadan ve yakılmadan

Bütün iklimleri dinle

Bak bütün çocuklar yaşamak diyor” (Yalnız Söylenen Şarkı / s. 73)

Şair, şiirinde tabiat ve insanlar arasında bağlantı kurmaya çalışır. Özellikle bitkilerden yola çıkarak benzetme unsurlarını gerçekleştirdiği görülür. Şiirde anne ve çocuk kavramlarını kullanması dikkat çekicidir. Annenin yokluğunu kurumakta olan ağaçla özdeşleştirir. Anne, hayat veren bir ırmağın temsilidir. Kadının olduğu her yerde bereket ve güzellik vardır. Şiirde, adı merhamet olan bir ormanda susuz kalmış ağaçların kurumak üzere olduğu vurgulanmıştır. Arınmak isteyen insan suyunun özünü şefkatten beslemek ister. Merhamet ormanında bir ağaç olarak nitelendirilen insan yine başka insanların acımasızlığına uğramaktan çekinir. Dallarının kırılacağına, yakılacağına inanır. Bu yok oluşun tek çözümünü en saf, katışıksız olan çocuklarda arar. Çünkü yaşamak onların dilinde daha da anlamlı kılınmıştır. Tabiatı ve insanı aynı çerçeveye koyması batık imgeye en güzel örneklerindendir.

Mustafa Özçelik’in *Güneş ve Ayna* adlı şiir kitabında rastlanılan batık imgeler ise şunlardır:

“Sessizce vedalaşılıyor

Kalbime uzak sonbahar

Kuşlar hüznle kalkıyor dallardan

Kış saati başlıyor

Sevda alıp başını gider buradan

Balkon önlerinde solgun gül

Bütün zamanları dolaşırken yağmur

Bu fırtına, bu rüzgâr yüreğimde konuk...” (Sonbahar / s. 27)

Şair, şiirde ilk görünen anlamda bir sonbaharı anlatmaktadır. Oysa bulanıklaştırmaya çalıştığı şiirde anlattığı bir ölümdür. Tükenen ömrün son zamanları hüznü bir şekilde tabiat ve mevsim unsurlarıyla anlatılmaya çalışılmıştır. Kuşların dallarından hüznüle kalkması artık neşe içinde ötmeyecekleri anlamına geliyor. Burada ifade edilen, vakti dolduğu için çekip giden gençliktir. Kıştan kasıt, yaklaşan ölümdür... Sevdanın başını alıp gitmesi insanın yalnızlığını simgeler. Çünkü sevda yaşama tutunmak, avunmaktır. Oysa ölüm yaklaşınca insanı aşırı bir karamsarlık kaplar. O yüzden sevda duygusu kişinin benliğinden uzaklaşır. “Balkon önlerinde solgun gül, Bütün zamanları dolaşırken yağmur, Bu fırtına, bu rüzgâr yüreğimde konuk” gibi şiire renk katan mısralarda ölüme yaklaşan insanın içinde yer alan nefes ve yaşam kırıltılarının artık birer misafir olduğundan dem vurur.

“O bir sesti durmadı gitti

Gövdem her zamanki gibi yine benim

Şimdi bir deniz kenarındayım

Üstümde ağırlıklar ağrılar

Sars beni sevdam

Sen başlat suların cengini” (Suların Cengi/ s. 30)

Ses, Özçelik şiirinde acının ve umudun uyanışıdır. Şiirde ses, sarsmak, gövde gibi kelimeler bir uyum içerisindeyken şairin açık bir şekilde benzetme yapmak yerine “Gövdem her zamanki gibi yine benim” demesi de dikkat çeker. Gövde bir ağacı, heybeti, gücü temsil eder. Şiirde gövdem kelimesinden sonra “sars beni sevdam” sözü dikkat çeker. Anlatıcının güçlü olduğunu simgelemek için gövdem kelimesi bilerek seçilmiştir. İnsanın zorluklar karşısında dik duruşunu anlatmaya çalışan şair, deniz kenarında bekleyen bir ağaç gibidir. Suların cengi başlasa bile hazırdır bu zorluğa. Bu da yine hayat karşısında insanların güçlü olması gerektiğinin mesajını verir. Şair çektiği zorluğu ve güçlüğü anlatmak için doğadan yararlanmayı unutmaz.

“Boynunda kehribar alnında ter

Sesin bozulmamış daha

Olgunlaşmış bir meyve ile

Aynı kitaba yazılmış adın

Öyleyse ölümlere yağmurun sesinden bahset

Toprağın saadetinden

Dağı içine taşı

Toprağı anlamlı ve onurlu kılan

Sırta dokun

Sonra şehre öyle gir” (Yolcu / s. 33)

Yolcu şiirinde dünyevi hayatta yaşamını tamamlayıp öte dünyaya yolculuk yapmaya hazırlanan birisi anlatılmaktadır. Kehribar kolyesi, hastaların ağrıların azalması için boyunlarına takılan bir nesnedir. Şiirin girişinde ölen kişinin ölmeden önceki sesi anlatıcının kulağında bozulmamış şekilde duyulmaktadır. Kişinin yeni öldüğünü kulağından çıkmayan bu sesle ifade etmek mümkündür. Çünkü yitirilen insanların sesleri insan zihninde bozulmalara uğrar, bu şekilde yitip gider. Meyve hamken dalına daha çok tutkundur. Tıpkı insanın gençliğinde hayata olan bağlılığı ve inancı gibi... Gitgide olgunlaşan ve ağırlaşan meyve ise dalına tutunmakta güçlük çeker ve dal artık onu taşıyamaz hale gelip toprağa bırakır. İnsan da hayat dalında bu denli olgunlaşır ve en sonunda kendisini toprakta bulur.

“Bir ağacın sessiz tanık oluşuydu

Kaçıncı kez çiğnenmiş yapraklara

Şarkılarda mı severdin sen

Şehrin zulüm görmüş kaldırımalarını

Her gün bir defa daha ezerken

Bu kuş çok yakınımızdan uçardı” (Seni Anlatmadım Bilmelisin / s. 44)

Batık imgenin bulanık ifadelerle birlikte insan ve doğa ilişkisine değindiğin üzerinde durmuştuk. Bu şiirde de yine bitkiler ve insanlar arasındaki bağlantıyı görmekteyiz. Ağaç, kuş, çiğnenmiş yapraklar, şarkılar, kaldırımlar, ezerken gibi kelimeler birbirleriyle uyumludur ve aynı zamanda acıyı da temsil ederler. Ağaç ve kaldırımlar arasında ise bir bağlantı vardır. Kaldırımlar, sökülüp atılmadığı müddetçe üzerinde her türlü insanı gezdirir. Onlarda genç-yaşlı, kadın-erkek, herkesten bir iz vardır. Oysa bu izlerden en çok, içinde acısı olanlar kalır. Bu yüzden kaldırımlar insanlardan zulüm görür. İzlerin acılarıyla yaşayan kaldırımlar birde ağaçların yapraklarının çiğnenmesine şahit olurlar. Ağaç, insanı temsil ettiği gibi büyütüp çiğnettiği yaprakları da insanın ümitlerini temsil eder. Şiirin görünmeyen anlamında soyut bir düşünce olarak bu izlenimler görülmektedir.

“Bir fidandım anne

Fidan boylundum bahçende

Dualarınla korunur

Gönlünden alırdım özsularımı

Saçlarına yirmi yaşın yalnızlığında düşen

Beyazlık” (Erken Büyümüş Çocuklar İçin Şiir / s. 67)

Şiirde insanlar ve bitkiler arasındaki benzerliğin en güzel örneklerinden birisini görmekteyiz. Anne burada ağaç, çocuk ise fidandır. Çocuk gücünü ve gitgide büyüyerek gelişmesini annesinden alır. Şiirde de bu durum ağaç ve fidan üzerinden verilir. Ağacın kadına yani bir anneye benzetilmesinin sebebi, ağacın bereketli, güçlü, çoğalan, huzur veren bir kutsallığı temsil etmesinden dolayıdır. Annede ortak benzerlikleri gösterdiğinden, doğrudan bir ağaca benzetilmiştir.

Mustafa Özçelik’in *Seranat* adlı şiir kitabında da batık imgelere rastlamak mümkündür:

“ ...

Yeni yorumlarla bir melek ordusuyla bakmalıyım yüzüne

Çünkü yeni güzelliklerin tablosunda yine sen varsın

Olgunlaşan bir meyvenin bilgelik derslerini öğrendim

Var oluş sırrım seninle tamamlanıyor anlamasan da... (Serenat / s. 14)

Şiirde daha öncede bahsettiğimiz “olgun meyve” üzerinde durulmuştur. Olgun meyve şiirde gerçek hakikate ulaşmak için tasavvufun önemli unsurlarından birisi olan hamdım, piştım, yandım sözlerine bir göndermedir. Olgunlaşan biriside etrafına meyve yerine bilgiler verir. Onun meyvesi de pişerek yandığı bilgisidir. Bilgiye ulaşan kişilerde bu sayede olgunlaşma yoluna girerler.

“ ...

Ne benim ne de çocukların yüzlerini

Karanlıktan korkuyor ve üşüyorum yüzünüzü gördükçe

Yapraklar düşüyor insanlığımızın dalından

Bütün mevsimler sonbahar oluyor...” (Kuşları İçimizde Taşısak / s. 25)

Çocuk, Mustafa Özçelik’in sanat anlayışında önemli bir yere sahiptir. Onun hikâyelerinin büyük bir bölümünü oluşturan çocuklara, şiirlerinde de rastlamak mümkündür. Şair şiirde kendi yüzü ile çocukların yüzünü aynı çizgide değerlendirir. Bunun sebebi şairin çocukluğunu içinde sürekli yaşatmasıdır. Bu yüzden şiirlerinde çocuk ve çocukluk temasını sık sık görmekteyiz. Şiirde çocuk, karanlık, üşümek, yaprak, sonbahar gibi kelimelerin uyumu da dikkat çekmektedir. Mustafa Özçelik başta Afrika olmak üzere dünyanın her yerinde acı çeken çocukların sesidir. Bu sesi de içinde yaşattığı çocukla haykırır. Şiirde insanlığı bir sonbahara benzetir. Sonbaharın altında yatan anlam dökülen ve yok olmaya başlayan insanlıktır. Ağaç, yapraklarını döktüğü an bütün güzelliğini kış yüzünden kaybeder. Ne bir yaprak ne de bir tomurcuk vardır artık dallarında. İnsanlık da içinde, asıl sahip olduğu merhamet duygusunu yitirdiğinde dökülme başlar tıpkı yapraklar gibi. İnsanlığın dallarından yapraklar düşmesi oldukça farklı bir imgedir. Yani insanı insan yapan özelliklerin tümü ölmektedir yaprakların dallarından koparak ölmesi gibi. İnsanlık bir ağaç ile somutlaştırılmıştır.

“Ağır bir türküyü tutturmuş üstümüze geliyor dağ

Yaşamayı bir kez de böyle deneyerek

Kuşları kafeslerinden çıkarıp

İçimize taşısak

Gövdemiz kocaman bir orman

Belki onlar anlar ve anlatırlar bizi” (Kuşları İçimizde Taşısak / s.30)

Şair, şiirde gücü ve umudu söylemek için bitkilerle insanlar arasında bir benzerliği anlatmaya çalışır. Bir ağacın en güçlü olan yeri şüphesiz gövdesidir. En ince ve hassas olan yerleri ise dallarıdır. Gövde somut olarak da geniş ve kalın olduğundan gücü simgeler. Şair, kuşları kafeslerinden çıkarıp içimize taşısak sözüyle de “Gövdemiz kocaman bir orman” sözünü güçlendirmeye çalışmıştır. Çünkü kuşların en çok yaşadığı yerler ormanlardır. Kuşlar sonsuzluğu ve özgürlüğü temsil ederler. Onları kafeslerden çıkarıp içimizde taşısak sözüyle de kavuşulmak istenen özgürlük ve sonsuzluk anlatılır. Gerçekliğin sınırlı olduğu hayatta, şair zihninin geniş yelpazesıyla kuşları içine alır ve gövdesini kocaman bir ormana benzetir. Şiirin arka plânında özgürlük anlatılmaktadır.

Mustafa Özçelik’in *Dünyanın Tenhasında* şiir kitabında rastlanan batık imgeler ise şunlardır:

“ ...

Kendime güvendim

Yalnızlığımı sulara

Tehlikeli meraklara adadım

Yürüdüm kehanetin ve dehşetin üzerine

İnsanlara

İyi günleri için sözler söyledim

Şehrin çatlayan kabuğunun sırrına

ayarladım kendimi... (Sığınma / s. 13)

Sır, Mustafa Özçelik’in şiirlerinde ses gibi sıkça rastlanan bir unsurdur. Şiirde yine tabiat unsurlarına dem vurulduğu görülmektedir. Şiirde su, tehlike, kehanet, insan, çatlayan

kabuk ve sır gibi kelimeler iç içe uyum içerisindeyken yine zihnin soyut düşünceleri dikkat çeker. Şiirde anlatılmak istenen insanın kendine inandığı vakit yapabileceği şeyler, olgunlaştığı vakit sırra ermesi gibi konular üzerinde durulur. Çatlayan kabuğun sırrına ermek, birçok yol kat etmektir. O yolda tehlikeler, kehanetler, birçok zorluklar vardır. O zorluklar şiirde bir kabuğu temsil eder. Kabuğun çatlaması ise erişilen olgunluk, edinilen bilgidir.

“... ”

Sonra

Uzun bir çığlığa dönüşmeden İstanbul

Yaslı bir ırmağa

Ey benim efsanem

Beni sen avutursun

Şarkım sende

Hoş kokular umarak

Sarmaşıklarına tutunmak istiyorum” (Sığınma / s. 17)

Şiirde çığlık, yas, ırmak, efsane, kokular, sarmaşık gibi kelimeler üzerinden umut ve hüznün anlatılmaya çalışılmıştır. Duyu organlarından koku duyusu da kullanılarak verilmek istenen anlam güçlendirilir. Diğer taraftan mekân, tabiat, duygu ve beklentiler bir arada kullanılmış, şehir ve doğa üzerinden anlam birliği verilmeye çalışılmıştır. Şiirde güçlü bir İstanbul algısı oluşturulmak istenir. İstanbul birçok şiire konu olan ve ilham veren şehirdir. Sarmaşıklar ise iç içe geçmiş bitkilerden oluşur, gücü ve birliği simgeler. Şairin seslendiği kişinin sarmaşıklarına tutunmak istediği, acının ve hüznün ortasında güçlü olana sığınma talebidir. Sarmaşık, Arapça aşeka kelimesinden türetilmiştir. Sarmaşık ağacı sardığında artık içerdeki dışardakini görmez olur. Aşka da öyledir. Çünkü insan âşık olduğunda dört bir yanını sarmaşık gibi aşk duygusu sarar.

Şimdi nefes al yeniden

Bu suyun buharını içine çek tâ içine

Haritası büyümeden acıların

Hoyrat bir el

Bir daha dokunmasın diye dallarımıza

Bana bereketli yemişlerini sun” (Kıyı / s. 58)

Dalların kırılması olumsuzluğu simgelediği gibi, bereket kelimesi de çoğalmayı, artmayı imgeler. Şiirde bir kurtuluşa çağrı vardır. Bu çağrı ise bereketli yemişler üzerinden anlatılır. Şiirde hoyrat bir el düşmanı, kötülüğü ve olumsuzluğu temsil ettiği gibi, hoyrat bir elin artık dallara dokunmaması için de bereketli yemışlere ihtiyaç duyar:

Hoyrat Bir El (Dokunmadan) – Dallarımıza – Bereketli Yemişler Sunmak

Tabiat, yüzyıllardır şiirlere ilham kaynağı olan, olumlu olanı temsil eden, açık bir mekân unsurudur. Açık ve ferahlatıcı mekân olan doğa, Mustafa Özçelik’in şiirlerinde de bütün olumsuzlukların karşısında durur. Yemiş, bitkilerde dölleme sonunda çiçeğin meyve yapraklarından oluşan ve tohumu taşıyan organ olarak bilinir. Şiirde de bereketli yemiş diyerek onun bu çoğaltan yönüne gönderme yapılmıştır. Şiirin gizli anlamında yine umut vardır. Şiirini sevgi ve inançla ören Özçelik, umut ve sevginin her türlü zorluğun üstesinden geleceğine inanır. O yüzden şiirde bereketli yemişlerden kasıt umut ve kurtuluştur.

Mustafa Özçelik’in *Gül ve Hançer* adlı şiir kitabında yer alan batık imge örnekleri ise şunlardır:

“Bir akasya ağacının altında

Sararmış yapraklar üzerine düşüncelere dalıp

Ey bir ömrün gizli tarihini

Bir eyvâh’a sığdıran usta” (Usta / s. 16)

Şair, “Usta” şiirinde insan ve bitkiler arasındaki bağlantının yine güçlü bir tasvirini yapmaya çalışır. Anlatıcı, bir ağaç altında oturan kişinin geçip giden ömrünün farkına varışını anlatmaktadır. Ağaç, şiirde hatırlatıcı bir unsur olarak kullanılır. Ama şiirin en dikkat çeken yanı “sararmış yapraklar”dır. Sararmış yapraklar geçip giden ömrü, tükenen hayatın son demlerini simgeler.

“Eskidik ve eksildik biraz

İşte dallarımızdaki kirazın son rengi

Yangına uğradık

Soldu delikanlı bakışlarımız” (Usta / s. 16)

Şiirde birbirlerini tamamlayan kelimelerin varlığı adeta bir uyum içerisindedir. Eskidik-solduk, eksildik-yandık gibi kelimelerle de şairin biten bir ömrü tasvir ettiği görülür. Aslında ömürle birlikte acıyan ve hüzne uğrayan bir ses vardır şiirde. Solmak kelimesi, bitkiler için kullanılır. Bitkiler solmak, kurumak gibi kelimelerle ifade edilir. Şiirde de delikanlı bakışların solduğu söylenir. Burada da yıpranan, tükenen bir insan anlatılır.

“ ...

Tükenir hayatın bütün şarkısı

Sen içimde yeniden başlarsın

Toprağında menekşeler çiçek açar

Ömür biter ama sen bitmezsin” (Ben Seni Sular Gibi Sevdim / s. 50)

Şair batık imge unsurlarını *Ben Seni Sular Gibi Sevdim* şiirinde ustaca kullanmıştır. Toprak dirilişi, doğumu, bereketi temsil eder. Şair şiirde işlediği aşk temasında sevgiliyi yeşerten ve doğuran toprakla eş tutar. Çünkü sevgilinin aşkı kalbin içinde yeniden başladığında toprakta menekşe ve çiçekler açar. Sevgili en özünde yağmura benzetilmiştir. Çünkü toprağın çocuklarını yeryüzüne doğurabilmesi için gökyüzünün yağmuruna ihtiyacı vardır. Aşkın sevgiliye olan ihtiyacı gibi... Şair şiirinde tükenmeyen ve bitmeyen bir aşkı, bitkiler ve tabiat üzerinden pekiştirmeye çalışarak aktarmıştır.

“ ...

Uysal yanımla ben gövdemi uyandırıp

Bir sese tutunarak

Eşeliyorum içimdeki külleri

Yüzümü yere çeviriyorum

İşte ne kadar aşk desem

O kadar diriliyor bedenim” (Sığınak / s. 60)

Şiirde aşkın insanın iç dünyasında yaşattığı çağrışımlar, açık bir şekilde ifade edilmese de bir ağaç üzerinden anlatılmıştır. Özellikle gövde kelimesi, diğer şiirlerde de olduğu gibi bu şiirde de dikkat çeker. Gücü ve yüceliği simgeleyen gövde, bir sese tutunarak uyanır. Burada zihnin soyut düşüncesinin genişliğiyle karşılaşırız. Uyanmak – dirilmek, ses – tutunmak, küller – aşk gibi kelimeler birbirleriyle uyum içerisinde olup şiire ayrı bir renk katmıştır. Aşk bir diriliş olup uysallıktan ve sessizlikten arınmaktır.

“Bir fetret vaktinde sabah erken

Ölümü fısıldarken solgun yapraklar

Biz bir eylülün kapısına dayandık

Bize bin hüznle geldi sonbahar” (Sonbahar / s. 84)

Sonbahar, ölümden önceki son kapıdır. Şiirde de bunu fısıldayan yemyeşil ya da canlı yapraklar değil, solgun olan yapraklardır. Eylül ayının başlangıcında olunmasına rağmen şiirde ölüm çanları çoktan çalınmaya başlanmıştır. Artık ömrünün son baharında olan bir insan tablosu karşımıza çıkmaktadır. Sonbaharın hüznle gelmesi, yaprakların solması, yine soyut düşüncenin güzel örneklerindendir. Mustafa Özçelik şiirinde cümleler somut gerçekliğin çok ötesinde, zihnin olabildiğince sonsuzluğunda soyut olarak bir araya gelmektedir.

“Titrerken içimizde cân kuşu

Hangi dalda unuttuk türkümüzü

Solmuş gül talan olmuş bağ

Nerede kaybettik bülbülümüzü” (Sonbahar / s. 84)

Bu şiirde ise klasikleşmiş doğu edebiyatının gül-bülbül mazmununu görmekteyiz. Bu durum her ne kadar bayat imgelerin konusuna girse de “Sonbahar” şiirinde batık

imgeyi görmek de mümkündür. Bağıın talan olması, gülün solması, yine insanlarla bitkiler arasındaki bağlantıyı göstermektedir. Can kuşunun içimizde titremesi, dalda unutilan türkü, sözleri de zihnin soyut yansımalarının birer örneğidir. Şiirde bir bakıma unutulmaya yüz tutmuş değerler anlatılmaya çalışılmıştır. Artık türküler, güller ve bülbüller unutulmuş, anlatılmaz olmuştur. Gül solmuş, bahçeler talan olmuş, bülbül ise kaybolmuştur.

“ ...

Ne zaman bir insan görsek

Kanıyordu içimizde ıssız bir köşe

Oysa birdenbire gelir güz

Ve sararırdı bütün yapraklar

Biz bütün bunlardan uzakta

Tedirgin sulara girip

Bir anlam arıyorduk hüznümüze” (Kıyamet / s. 85)

Mustafa Özçelik’in şiirlerinde geçip giden ömür sürekli sararan yapraklara benzetilir. Sararmak, en başta bir hastalık ifadesidir. Bu ifadeyi Türk edebiyatının en gözde dönemlerinden birisi olan Servet-i Fünûn edebiyatının hikâye ve romanlarında sıkça görmek mümkündür. Şair sararma duygusunu her ne kadar yapraklara benzetse de, şiirin özünde su gibi akan zaman karşısında insanın çaresizliği işlenir. Çünkü hayat hızla akıp giderken ölüm de hızla yaklaşır. Sararan ve tükenen şey aslında insan ömrüdür.

Mustafa Özçelik’in *Bir Irmak Düşü* adlı şiir kitabında ise batık imge örnekleri şunlardır:

“ ...

Köpüklü dalgalarla

Beyaza dönüşür

Karanlığın orta yerinde

Yeşeren bir çiçekten

Öğrenir bir kalbin gizli tarihini

Güz bahçelerinde hüznün

Bahar dallarında ıtır olur” (Aşk Beyaz / s. 9)

Şiirde geçen beyaz, karanlık, köpük, dalga, yeşeren çiçek, güz, bahçe, bahar dalı gibi kelimeler şiirin bir araya getirdiği söz birliğidir. Güz bahçelerinde her daim hüznün vardır, çünkü güz ayları sararmanın ve yaprak dökümünün ayıdır. O yüzden şiirden de anlaşılacağı üzere güz bahçelerinde mutluluk olmaz. Karanlığın orta yerinde yeşeren bir çiçek ise yine şairin en çok kullandığı unsurlardan birisi olan umuttur. Şiirde en çok dikkat çeken şey, şairin sanat anlayışının önemli taraflarından birisi olan sevgi ve güzelliklerin varlığıdır. Hüznün ve umudun bir arada olduğu şiir, bitkiler ve insanlar arasındaki bağlantıyı aktarmaya çalışır.

“Gözlerim kapalı başka bir hallerdeyim

Kalbim açık sarınıyorum sıkıca sana

Dallarımnda kuşlar Ey merhametin kadim yüzü

Seni yaşayıp seni anlatsam

Böylece çiçek açsa dudaklarımda

Bildiğim bütün kelimeler

kanat çırpırsalar sana

Seni kuşanıp ceylanlara baksam” (Niyaz Makamında 1 / s. 23)

Şiirde zihnin soyut düşüncelerinin somuta indirgenmeye çalıştığı görülür. “Bildiğim bütün kelimeler, kanat çırpırsalar sana, Seni kuşanıp ceylanlara baksam” mısralarında kelimelerle kuşlar arasında bir benzerlik kurulmuştur. Seni kuşanıp ceylanlara bakmak sözüyle de yine soyut bir düşüncenin somut bir şekilde anlatılmıştır. Şiirde yine insan, ağaca benzetilmiştir. Dudaklarda çiçek açması da sarf edilen sözlerin güzelliğidir.

“Bana bir can sun rüyam bitsin

Bitsin bu karanlık gece

Çünkü hep sen vardın hep sen

Muhacir bir ceylan bendim bu dağlarda

Yağmurla çağırdın beni

Salkım salkım bulutlarla

Ateşi suyu ve toprağı kutsal kıldın

Sen kurdun içimdeki saati

Sen kondurdun dallarına kuşları

Seni söylemek içindi bu dil

Seni sevmek içindi bu kalp

Bilemedim ve düştüm gafletin tuzağına” (Niyaz Makamında 2 / s. 26)

Şiirde tasavvufi muhteva içerisinde batık imgeye yine doğa – insan düzleminde yer verilmiştir. Şiirde anlatıcı bir ağaçtır. Buna göre kalbin var olma sebebi sevmek, dilinin var olma sebebi ise bir şeyleri söylemek, dile getirmektir. Anlatıcının içinde sanki kurulu bir saat vardır çalışan. Yaratılmışların en şerefliisi olarak nitelenen insanın şiirin sonunda gaflet tuzağına düştüğünü görmekteyiz. Dil söylemek, kalp ise sevmek için vardır. Şiirde geçen ateş, su, toprak, kelimeleri ile üç büyük unsura işaret eden şair kendini ezel meclisinden ayrılarak bu dünyaya gelen bir muhacir olarak görmektedir. Yani gurbettedir, sevgiliden ayrıdır.

“ ...

Rüzgârını gönder bana

Rahmet ve şefkat çiçeklerini

İçimde baharım kurulsun yeniden” (Niyaz Makamında 2 / s. 26)

Baharın varlığı ve geliş çiçeklere bağlıdır. Tabiatda çiçeklerin açmasıyla baharın geldiği anlaşılır. Şiirde de sevgi ve güzelliklerin tekrar var olması için rahmet ve şefkat çiçeklerine ihtiyaç vardır. Şefkat ve rahmetin olduğu yerler, her daim en güzel mevsimlerden birisi olan baharı andırırlar. Şiirde “İçimde baharım kurulsun yeniden” sözüyle de mutluluğun bahara benzetildiği görülür. Ayrıca zihninin sınırsız bir şekilde soyut düşünceleri ifade ettiğini de görmekteyiz.

“Olgun bir meyve gibi

Dibine düşeyim bütün ağaçlarının

Fanusum parçalanıyor

Ve kalıyor insan yanım toprağında

Sen beni bir ırmak say

Nice yollar ve yıllar aşıp

Gelmişim sularının güzelliğine

Aşkının denizinde sandalsız gezmek için (Niyaz Makamında 2 / s. 28)

Fanus, insanın kendisini yabancı hissettiği toplumda sakladığı yer olarak nitelendirilir. Bunun en tipik örneği Amerikan edebiyatının önemli ismi Sylvia Plath'tir. Plath, yazmış olduğu *Sırça Fanus* romanıyla topluma karşı nasıl yabancılaştığını ve kendisini o fanusa nasıl kilitlediğini trajik bir şekilde anlatır. Şiirde de fanusum parçalanıyor sözüyle ifade edilen aslında topluma karışmak ve kurtulmaktır. Meyve, dalından olgun olduğunda yere düşer ve tam bağlı olduğu ağacın dibine düşüşünü gerçekleştirir. Şiirde anlatıcı kendisini olgun bir meyve olarak görür ve düşüşünü de seslendiği kişinin ağaçlarının dibi olmasını ister. Anlatıcı yarı tabiat unsurları yarı da insan gibidir. Bu iki unsurun karışımı dâhilinde seslenmeye çalışır. Şiirde deniz, toprak, ağaç, su, meyve gibi kelimelerde açık bir şekilde anlatılmak yerine bulanıklaştırılan metnin gizemini anlatmaya çalışır.

Mustafa Özçelik'in *Ateş Denizi* adlı şiir kitabında bulunan batık imge örnekleri ise şöyledir:

“Gönderiyorum seni

O çok sevdiğin gecenin içine

Ellerine

Buzdan çiçekler vererek

Hadi git

İşte sevdiğin iklim

İşte mağaran

Yapraklarını döktüğün ağaçlarımın

Bedduası sende kalacak... (Göç Zamanı / s. 16)

Şiirde her ümidi yitirilmiş bir sesin ahı vardır. Onun dışında çiçek, yaprak, ağaç, mağara, gece gibi kelimeler kendi arasında uyum içerisindedir. “Yapraklarını döktüğün ağaçlarımın” sözüyle de bunu yapan sevgili adeta sonbahara benzetilir. Şiirde geçen “buzdan çiçekler” imgesi oldukça farklıdır. Buz çiçeği aynı zamanda yaprakları kalp şeklinde olan bir çiçektir. Mecazi olarak düşünecek olursak buz soğuk bir etki uyandıran durumu anlatmaktadır. Sevgilinin buzdan çiçekler vermesi olumsuz bir durumun olduğunu gösterir. Bir ayrılık söz konusudur, denilebilir. Metnin arka plânında tabiat vasıtasıyla bir ayrılık anlatılmaktadır. Âşık burada yaprakları dökülmüş ağaç konumundadır. Sevgili ise tıpkı sonbahar gibi hüznü vericidir. Bu ayrılıktan arta kalan ise aşığın ahı bir bakıma bedduasıdır.

Mustafa Özçelik’in Dilim Ol Söyle şiir kitabında ise bazı batık imge unsurları şunlardır:

“ ...

Annem ki dağımdır benim

Bahçemde en yemişli kiraz ağacım

Yüreği karanfil kokulu çarşı

Tarlasında alın teri bayrakları dalgalanan...” (Terli Toprak / s. 41)

Mustafa Özçelik, “Terli Toprak” şiirinde de insan ile tabiat arasında bir bağ kurar.

Anne – Dağ – Kiraz Ağacı

Yürek – Karanfil Kokulu Çarşı

Dağlar yücedir, yüksektir. Şair de annesi dağ gibi yüksek, yüce görmüştür.

Annesini çok büyük ve güçlü olarak nitelendiren şair şiirinin devamında bu sefer de meyvesi çok hoş olan kiraz ağacı ile annesi arasında ilgi kurmuştur.

“...

Yapraklarından aşk dökülen ağaçların altında

Şimdi hangi harfe tutunsak

Ellerimiz yan yana

Ellerimiz sıcak

Böyle bozduk biz karanlığın büyüünü... (Koku / s. 55)

Ağacın yapraklarından aşk dökülmesi yine oldukça farklı imgelerden (soyut düşüncelerden) biridir. Bu aşk dökülen ağaçların altı her ne kadar karanlık olsa da bu karanlığı elleri yan yana olanlar yani sevgi bozmuştur. Şiirin arka planında sevgi vardır. Özçelik’in bu şiirinde de batık imgenin özellikleri doğa – insan düzleminde ortaya çıkar.

3.4. Mustafa Özçelik Şiirlerinde Radikal İmge

Nesir diline ait olan radikal imge, genel itibariyle metafizik şairlerin kullandığı bir tür olarak da bilinir. “*Radikal imge, şiirsel metaforu keskin zıtlıkların karşılaştırmasıyla oluşturduğundan, yoğun düşünsel çatışma durumlarının ifadesi için oldukça uygun bir ortam sağlar.*” (Korkmaz, 2014: 318) Düşünce türünün fazla olduğu bir imge türü olan radikal imgenin derinliği oldukça fazladır. Metafizik denilince akla ilk gelen şüphesiz din kavramıdır.

Mustafa Özçelik’in şiirlerinde inanç ve geleneğin önemli bir yeri vardır. O yüzden şairin şiirlerinde sıkça görülen imge türünün radikal imgeler olduğunu söylemek mümkündür. Şiirlerinde gelenek, sevgi, inanç, tasavvufi düşünce, dervişlik gibi temaların sıkça yer aldığı Mustafa Özçelik, metafizik şiirin (özellikle mistik açıdan) günümüz modern şiirindeki önemli temsilcilerindendir. Bu yüzden sanatında radikal imgeler, geniş bir yelpaze şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Mustafa Özçelik’in ilk şiir kitabı olan *İfşa*’da ise radikal imge örnekleri şunlardır:

“*Bu yanlış yorumlanan*

bu bizi de çekip çeviren dünyanın

anla ki bir ucunda ölüm

açılan bir kapıdır sonsuzluğa

evrensel yürüyüşe ayarlı ayaklarıyla

hesaplı ve ince bas toprağa

Kapanan bir kapıdır esmer geceler

üstümüze boşalmış sessiz fırtına

yıldızlar bir iz bir işaret

gecenin gerçeğini görmek için

bu berzahtan bunları bilerek geç

...” (Güneşi Avuçlasın Ellerimiz / s. 12)

Toprak ve ölüm, birbirleri arasında kuvvetli bir bağın olduğu, hayatın başlangıç ve bitiş noktalarıdır. İlk insan topraktan yaratılmıştır. İslam inancında da ölen insanlar toprağa gömülürler. Yani geldikleri yere geri dönerler. Bu yüzden toprak, hem doğuran hem de doğurduğunu yutan bir kavramdır. “Güneşi Avuçlasın Ellerimiz” şiirinde de ilk dikkat çeken toprak ve ölüm kelimeleridir. Ölüm bazı insanlara ve inanışlara göre yok oluş olarak görülse de, aslında bu somut anlamdaki yok oluştur. Ölüm süresi sınırlarla örülmüş hayattan, sonsuz olan hayata açılan bir kapıyı simgeler. Gece insana yalnızlığını, gündüz ise kalabalık olduğunu hissettirir. Gece, yıldızlar insanın içindeki sessizliği uyandırır. İnsan bu hayata yalnız gelip yine aynı hayattan yalnız başına gideceğine en çok gece olunca inanır. Çünkü gece, ölümün rengindedir ve yalnızlıktır. Şiirde varılması gereken bir farkındalığın ortaya çıkması üzerinde durulur. Berzah ise ölümlerin ruhlarının kıyamete kadar bulunacakları yerdir.

Radikal imge keskin zıtlıkları içinde barındırmaktadır. Yukarıdaki şiirde karşımıza çıkan “sessiz fırtına” imgesini buna örnek gösterebiliriz. Sessizlik ortada gürültü olmama durumudur. Fırtına ise çok güçlü rüzgârdır, şiddettir, fırtınanın olduğu yerde sessizlik değil

tam tersi olur. Bu durumda şair iki zıt kavramı yan yana getirerek farklı bir imge oluşturmuştur.

“Şubattır marttır bahar değil

Ne bu sabırsızlık kalbimin ağrıları

Sen ki bir ömür sabrı kuşanıp

Aşka çevirdin bütün çağrıları

Sen beni içimden çağırındın

Ey sevgili en güzeli yansıtan yüz

Haydi durma savunmayı kaldır

Bu fırtınaya baş eğmemiş ağaçlardan

Bir sen kalmışsın

Mevsim serin bir yaz belki bir bahar vakti

Aşk yüreğimizden sonsuz sarsıntılarla geçer

Peki nedir şimdi bu ölüm duraklarında beklemek

Bu perdeler sana da mı kapalı

Öyle bir sabaha sevdalandık ki geceler biter” (Sen Beni İçimden Çağıransın / s. 18)

Şiirde geçen “sabrı kuşanmak” sözünü irdelemek gerekirse, sabrı en çok kuşanan kişiler dervişlerdir. Mustafa Özçelik, şairliği kısmında bahsettiğimiz gibi modern şiirde dervişlik hırkasını giymiş önemli bir şairdir. Şiirde de bahsettiği sabrı kuşanmaktan kast ettiği derviş yeleşidir. Şiirde geçen çağrı, ölümdür. Ölüm, tasavvufta vuslat günü ve düğün olarak asıl sevgiliye kavuşma günüdür. Şiirde de ölüm durağında bekleyen kişinin artık örtülü olan perdenin kaldırılmasını istediği görülür. Perde, öte tarafla dünya arasındaki ince çizgiyi temsil eder. “Öyle bir sabaha sevdalandık ki geceler biter”, dizesiyle de dünyevi hayattan geçen insanın biten huzursuzluğu anlatılır. Şair, Allah sevgisinin, daha doğrusu ilahi aşkın kolay ulaşılabilecek bir yol olmadığını, zorlu ve sabır gerektiren bir sınav

olduğunu anlatmaya çalışır. “Ölüm duraklarında beklemek”, “haydi durma savunmayı kaldır, bu fırtınaya baş eğmemiş ağaçlardan”, “bu perdeler sana da mı kapalı” sözleriyle de zihnin yarattığı soyut düşüncelerin somuta indirgenen halleri görülür.

“... ”

Akşam acının rengini öredursun gergefinde

Sen tutar bir çocuğun elinden

Geçmiş ve gelecek zamanlara götürürsün

Zulmün başlangıcı nerededir

Nerededir bengisu diye” (Diriliş Türküsü / s. 36)

Akşam, gündüzün berrak renginden sıyrılıp siyah renge büründüğü andır. Siyah, genel olarak karamsarlığı, acıyı ve olumsuzluğu simgeler. O yüzden akşam, yeryüzünde oluşukça, insan zihninde acının rengini gitgide gergefe dönüşecek olan örgüye çevirir ve insanın yalnızlığına seslendiği gibi, onun hatıralarına, acılarına da seslenir. O yüzden akşam, a krolojinin insan zihninde canlandığı geriye dönüş tekniğidir de diyebiliriz. Acının renginin somut bir varlıkmiş gibi düşünülerek örülmesi imgesi de oldukça özgündür.

Bengisu içen kişiye ölümsüzlük kazandırdığına inanılan sudur. Şiirin arka planında şair Zulümatlar yani karanlıklar ülkesi denilen bir diyarda Hızır, İlyas kardeşler ile İskender’in ölümsüzlük suyunu aramaları olayına göndermede bulunmaktadır. Bilindiği gibi Hızır ile İlyas bu suyu bularak içmeye muvaffak olmuş, İskender ise içememiştir. Şiirde geçen “zulüm, bengisu” kelimeleri bize bu olayı hatırlatmaktadır. Şiirde bengisu denilen ölümsüzlük suyunu arayan bir insan portresi vardır.

“ve sen

her şeye rağmen

yaşamanın mahkûmu

şu sana da verilmiş

kısacık hayat mühletinde

acıyaparaalel düşen sevgilerinle

dağlara inince şafak

sen de inmelişin

yelken açıp kalp denizlerine” (Şafak / s. 44)

Tasavvufî düşünceye göre insan, bu hayata sürgün olarak gönderilmiştir. İnsan bu dünyada gurbettedir. O yüzden yaşamaya çalıştıkları bu dünya, onlara acı verir. Çünkü onlar dünyada mahkûmdur ve sürgün dolana kadar dünyada kalmak zorundadırlar. Oysa hayat kısacıktır, bununda farkında olmalarına rağmen, yine de vuslat günüyle yanıp tutuşurlar. Kalp, insanın içine soyut anlamda koca bir dünyayı ve onun yükünü sığdırdığı yerdir. İnsanın denizi, öğrendikçe dolup taşan kalbidir. İnsan olgunlaştıkça kalp suları artar. Kimi kalplerin denizi bir damlayken, kimisinin okyanus gibidir. Bu insanın kendisine bağlı olan bir durumdur. Kalp denizine de zikir doğrultusunda inilir gibi bir mesaj vardır şiirde. Çünkü şiirde kalp denizine inmek için yelken açılmasından bahsedilir. Yelken, insanın en içten yaptığı duadır. Dua ise onun gücü, rüzgârı ve yol alacağı denizidir. Bu büyük ve zırlı dualarda en çok zikir sırasında dile getirilir.

“Yılların içinde sakladın beni

Senden uzak durmak mıydı yaşamak

Baharda ağaçlara yürüyen su

Anlatsın sana sevdalı olduğumu

Sen kur saatini hesap vakitlerine

Açar yollarını gözlerinin ırmakları

Daha çöl olmamış kalbin

Evliyadan dinleyecek sözleri vardır” (Tarih Acısı / s. 46)

Ağaç – Su, Yol – Irmak, Kalp - Çöl

“Tarih Acısı” şiirinde tabiat unsurlarıyla verilmek istenen Vahdet-i Vücut

anlayışıdır. Bu anlayışa göre, Yaratıcının varlığını; insanda, doğada ve tüm alemin içinde bulunması düşüncesi hakimdir. Şair, yaratana olan sevdasını suyun ağaca yürürken ki anına benzetir. Irmak ise önemli bir tabiat unsuru olmakla birlikte arınmayı ve engeli temsil eder. Şiirde de yolları açması dâhilinde kurtarıcı olarak kullanılmıştır. Şiirde zihnin kurduğu soyut düşüncelerin örneklerini açık bir şekilde görmekteyiz. “Açar yollarını gözlerinin ırmakları / daha çöl olmamış kalbin” sözleriyle somutlaştırılmaya çalışılan soyut ifadeler vardır. İnsan hamdır, pişer ve yanar. Bu felsefeye göre Şair, şiirdeki çöl kavramını henüz yanmamış kalbin daha yolunun olduğunu söyler.

“Hayatı bırak ölümü kucakla

Konuşmanın sırası sende

Geçmiş yılların sorulacak hesabı çok

Çok su aradık aldanışlar çölünde” (Uyanış / s. 59)

Şiir, adından anlaşılacağı üzere bir uyanışın çağrısıdır. “Hayatı bırak ölümü kucakla” sözüyle de ifade edilmek istenen budur. Hayat, aslında ölümün kendisidir. Sınırlarla kaplı ve sonunda yok olacak olan şeydir. Ölüm olarak adlandırılan ve kucakla diye bahsedilen şey ise sonsuzluğu ve sınırsızlığı imgeleyen şeydir. Hayat yok oluşa, ölüm ise sonsuzluğa açılan kapıdır. Bu yüzden kucaklanması gereken şey, ölümdür. Şair burada hayat ve ölüm gibi iki zıt kavramı bir arada kullanarak radikal imge yapmıştır. “Çok su aradık aldanişlar çölünde” sözüyle de aslında hayatın aldatıcı yönü gösterilir. Çölde su arayan, imtihanına dayanamayan kişilerdir. Suyu aramayan ise iradeli olan kişidir. Çöl gibi bir yerde su, kolay bulunan bir şey değildir. O yüzden su aranan çöl, aldaniş çölüdür.

“Gece ilerlemiş karanlık azalmışsa

Daha yatmamışsan

Şafağı beklemiş olacaksın

Bakarsın yüreğinin derinliklerinde

Bir ateşin alevi

Doğan güneşle birlikte

Göge yükseliyordur

O ucsuz bucaksız denizin

İnancın ve sevginin sesi

Seni çağırıyordur” (Kısa Sürmüş Bir Günün İki Yüzü / s. 64)

Şiirde ilk dikkat çeken kelimeler gece, karanlık, ses, çağrı, deniz, güneş, ateş gibi kelimelerdir. Karanlıktan geceye geçip oradan da şafağı bekleyen kişiler genellikle Allah karşısında aciz olduğunu bilip onunla baş başa kaldığına inanan dervişlerin gecesidir. Şair bu şekilde kurtuluşa ereceğine inanmaktadır. İnsan dua ettikçe ve Allah’ı andıkça kalbinde ateş kadar yakıcı bir duygu oluşur. O ateşin içinde kalp denizi, sevginin sesi, inanç gibi birçok şey vardır. Bu şekilde ancak sürgüne gönderilen yerden bir çağrının ve geri dönüş sinyalinin geleceğine inanılır.

Mustafa Özçelik’in *Güneş ve Ayna* şiir kitabında rastlanılan bazı radikal imge unsurları şunlardır:

“Sonudur ateşlere atıldığım gece yarılarının

Gerçeğin arefesine yakındır düşlerin

Sabır armağanını sunacak elbet bize

Tomurcuk mevsimindedir gülüşlerin

...

Pervane gibi yanıp tutuşmuşuz bu aşka

Sanma ki sonu yoktur bu gidiş gelişlerin

Can sunar âşık her dem canan önünde

Nasıl olsa dirilmektir bedeli ölüşlerin...” (Sana Dair / s. 55)

Ölmek, yeni bir dünyaya açılmaktır. O yüzden bu hayattaki ölüm, yeni bir dirilişin

bedelidir. İnsan bu hayatta öldüğünde, sonsuz bir dirilişe açacaktır gözlerini. Şiirde sabrın ve gecelerce ateşlerde yanmanın mükâfatının yaklaştığından bahsedilir. Bu mükâfat ise ölümdür. (Aşğın maşuğuna kavuşması) Ölüm Allah'ı görmek olduğu için düğündür. Tomurcuk ise güzelliğın ilk halidir. O yüzden gülüşler şiirde tomurcuğa benzetilmiştir. Pervane sürekli dönen, durmayan, döndükçe ısınan, tekrar tekrar dönen ve nihayetinde etrafında dört döndüğü ateşte can veren küçük kelebektir. Pervane, sevgili uğruna canını seve seve feda eden âşğın sembolüdür. Şiirde “sabır armağanını sunacak elbet bize” sözünde ırmak, berraklığı temsil etmektedir. Bu berraklıkta sabır ve tefekkür dâhilinde kazanılacaktır.

“ ...

Bir çağlayandır sevgim akar durur kalbine

Dağ taş erir erisin kalbin diye

Bir gül olup açmak dilerdim bahçende

Söyledim her gül yetişir bu gül yetişmez diye

... ” (Sana Dair /s. 57)

Gül, şairlerin hayal dünyalarında farklı farklı tasavvurlarla anılan bir çiçektir. Gülün rengini bülbülün kanından aldığı inancı edebiyatımızda sıkça gönderme yapılan durumlardan biridir. Öte yandan gül kültürümüzde Hz. Muhammed'in sembolü olmuştur. Gülün kokusunu Hz. Peygamber'in terinden aldığı inancı birçok şiirde yer almaktadır. Gülün çiçekler arasında bu denli seçkin olması onun Hz. Peygamber'in sembolü olmasına bağlanabilir. O yüzden şair, şiirinde bir gül olmayı ister ve kendisini en farklı güllerden birisi olarak görür. Gülün farklı olarak yetişmesi de yine derin olan inanca bağlıdır. Büyük bir ilahi aşkla dolu olan şair, sevgisini Allah'a en yakın olan Peygamberin kokusunun olduğu güle benzeterek anlatmaya çalışır.

“ ...

Nasıl olur ulaşmak bilmem ki ülkene

Kan kucar âşık söylemez sırrını kimseye

Sende görmek seni sende seni beni göreni

Ol kişidir âşık bilmez seni sen diye

Esrarımı söylemiş rüzgâr her yana

Bir yol ki ne senden ne ondan geçilmez yine” (Sana Dair /s. 57)

Şiirde bahsi geçen ülke, öte dünyadır. Öte dünya yaratıcı olan sevgiliye kavuşulacak ve ölerək orada dirilecek olan kişilerin yeridir. Bahsedilen ülke, sürgüne gönderen ülkedir. Âşık, sırra ulaşmak için halden hale geçmiştir. “Hamdım, piştım, yandım” sözü de buradan gelmektedir. Pişerek sırra vakıf olan âşık, sırrını açıkça söyleyemez. Söylese bile henüz ham olan kişiler bunu anlayamazlar. Şair şiirde geçen “Sende görmek seni sende seni beni göreni, ol kişidir âşık bilmez seni sen diye” sözüyle Yunus Emre’nin “Bir ben vardır ben de benden içeri” sözüne gönderme yaparak vahdet-i vücut anlayışını şiirinde işlemeye çalışmıştır. Vahdet-i Vücut, Allah’ın yarattıklarında asıl olan varlığı, yani Allah’ı görmek olarak tanımlanır. Şiirde geçen esrar gizlenilen, bilinmeyen şeylerdir. Rüzgârın bu esrarı dağıtması sırların ifşa olmasıdır.

Mustafa Özçelik’in *Serenat* adlı şiir kitabında geçen radikal imge örnekleri ise şunlardır:

“ ...

Son söz/

"Her şey karıştı çünkü öldün

Artık kimse bulamaz kendini

Eller birbirinin içinde

Senin ölmüş elin yapışır

Benim tetiğimin üstüne"

-Şimdi üzgünüz arkadaş-“ (Şehriyâr / s. 44)

Şiirde soyut bir düşünce olan ölüm teması, somut bir şekilde anlatılmaya çalışılmıştır. “Eller birbirinin içinde, Senin ölmüş elin yapışır” sözüyle de bu somut ifadeyi görmek mümkündür. Ölüm yok oluşu simgelediği gibi, şiirde de “Artık kimse bulamaz kendini” sözünden bu düşünceye gönderme yapılır. Ölüm gerçekleştiği an, kişiler birbirini göremez. Şiirde ise gerçekleştirilen iki ölüm vardır aslında. Birisi anlaşılacağı üzere soyut olan ölüm:

“Her şey karıştı çünkü öldün

Artık kimse bulamaz kendini”

Bir diğeri ise somuta indirgenmeye çalışılan ölümdür:

“Senin ölmüş elin yapışır

Benim tetiğimin üstüne”

Şiirde iç içe geçmiş zihnin soyut düşüncelerinin ölüm temasına dayalı örneği vardır.

“Dağları ezberledik yamaçlardan alnımızın akıyla

Kaynak başlarından serin sular içerek geçtik

Güneşin geometrisini içimizde taşıyıp

Şakaklarımızda duran ve bizim olan bir duyguyla

Geldik gecenin ve dervişin ülkesine

Sererek örtüsünü yeryüzüne açtı kitabını

Işıklı kelimeler bıraktı dilinden

Bir elif ki zarif ve inceydi

Bir soluk çekerek içine

Lam'a cesaret verip toprağın kıvrımına uzandı

Aşka hazırdı he

Müthiş cezbesiyle bir melek hısrısını

İçinde duyarak ve kendini ekleyip bize

Var olmanın ve belalara karşı çıkmanın çaresi oldu

Anlamalı bir derviş dilinde” (Gecenin Öteki Yüzü / s. 51)

Dervişler, dünyanın ağrısından sıyrılmak isteyen insanlara bir yol gösterici olarak vardır. Şiirde de bu çağrışımı görmek mümkündür. Özçelik, vermek istediği anlamı okura aktarmak için tabiat unsurlarından yararlanır. Dağ, su ve kaynak bunların başında gelir. “Geldik gecenin ve dervişin ülkesine” sözüyle de şair, dervişin bilgeliği üzerinden okura seslenir. Şiirde yine gece kelimesi dikkat çeker. Dervişin yere ışıklı kelimeler sermesi mucizevi bir dilinin olduğu gösterir. Şiirde dikkat çeken bir başka unsurda Arap harflerinden elif, lam ve he’dir. Bu üç harf yan yana geldiğinde Allah lafzı ortaya çıkmaktadır. “Bir elif ki zarif ve inceydi” sözüyle elif harfinin çağrıştırdığı anlama gönderme yapılır. Elif tekliği ve vahdeti temsil eder, divan edebiyatında da sevgilinin boyu ve uzunluğu elife benzetilmektedir. Elifin vahdete benzetilmesinin sebebi ise tekliği simgelemesi ve kendinden sonra gelen harfle birleşmemesidir. O yüzden şiirde de dervişin dilinden dökülen elif harfi ince ve zariftir. Şiirde lam harfine ise şu şekilde atıf yapılır:

“Bir soluk çekerek içine

Lam'a cesaret verip toprağın kıvrımına uzandı”

Lam harfi şekli dolayısıyla şairlerce farklı tasavvurlara konu olmuştur. Şiirde onun kıvrımlı oluşu hatırlatılmıştır.

He, şairlerce göze benzetilir ve genel anlamda iki gözü iki çeşme şeklinde anılmaktadır. (Vurma kazmayı Ferhaad/ He’nin iki gözü iki çeşme ahhh- Cumhuriyet dönemi şairlerinden Asaf Halet Çelebi’nin şiirlerinde de dikkat çeker.)He’nin aşka hazır olması da aslında dökeceği gözyaşlarıyla ilintilidir. Şair, dervişin ağzından çıkan sözleri belalara karşı bir çare olarak görmektedir.

“Zil sesini duydu horozlar şafakta

Kum denizde mutlu usanmış aykırı eteklere tutunmaktan

Medet dervişim bir çift inciye dönüşen gözyaşlarıyla

Bana toprağın kaderini anlat yaşamının serüvenim

Kendi içimden geliyorum

Namlı isyanlardan geçerek

İpim koptu ve gemilerim

Kül oldu diyorum

Bana da bir yer ver seccadenin eteğinden tutunarak

Bu dersi birlikte öğrenelim

Gözlerimiz aynı noktada

Var olanlardan da öte

...” (Gecenin Öteki Yüzü / s. 57)

Kişinin kendi öz bilincine ulaşabilmesi için önce iç dünyasına doğru yol alması gerekir. Öz bilinçten kasıt, insanın özdeki o ilk halidir. İnsan kendisine ulaştığı vakit asıl göçünü gerçekleştirir. Çünkü insanın kendine ulaşabilmesi için önce kendi iç dünyasına bütün benliğiyle göç etmesi gerekir. Şiirde geçen “Kendi içimden geliyorum” sözü de bu göçün bir sonucudur. İnsan, bir hedefe ya da bir değişime ihtiyaç duyuyorsa önce kendisini tanımalıdır. Şairde bu tanımanın sonucunda kendi içinden geldiğini söyler. Şair, dervişin huzuruna erişmek için belirli yolları kat ettiğine inanır. Bu uğurda isyanlardan geçmiş, gemileri de kül olmuştur. Ama hala yeterli olmadığına inandığı için dervişin eteğine tutunarak öğrenmesi gerekeni birlikte öğrenmek ister. Tasavvufta oldum ve bitti diye bir şey yoktur. Bu inançta olan insanlar sürekli bilmek ve öğrenmek isterler. Onlar bilgiye ne kadar ulaşırsa ulaşınsın kendilerini her daim aciz ve biçare olarak görürler. Şiirde de anlatıcı bu uğurda yanıp küle dönse de hâlâ bir şeyler öğrenmenin peşindedir.

“Sonra annemin tövbesi geliyor aklıma

Ateşi gül eyleyen

Alnımızda

Şehadet çiçeklerinden bir demet

Bölük bölük turnalar geçiyor gökyüzünde

Can emanettir deyip

Cennete sevdalı bir yürekle

Sıyrılıp çıkıyor gecenin içinden...” (Toprağa Notlar Düşen Yağmur / s. 62)

Tövbe, insanları psikolojik anlamda rahatlatan, onlara huzur veren, Allah’la aralarında bir bağın olduğu, hal ve sözlerdir. O yüzden tövbe, bütün olumsuzluklardan iyiliğe doğru açılan bir kapı olarak bilinmektedir. Şiirde de akla gelen tövbenin ateşi güle çevirmesinin sebebi budur. Gül denilince akla ilk kırmızı rengi gelmektedir. Ateş de kırmızıdır. Gül-ateş benzetmesi edebiyatımızda sıklıkla geçen ve aralarında renk bakımından ilgi kurulan tasavvurlardan biridir. Şiir, kavuşma gününe bir gönderme yapar. Bu göndermenin yapılması için de gecenin var olması dikkat çekicidir. Canın emanet olma sebebi ise Yaratıcının imtihan için sürgüne gönderdiği kullarına, geçici olarak verdiği emanettir.

“ ...

Ölümü yoklayarak

Hayata çağırıyoruz şimdi

İşte

Sulardaki serinlik

Kılıçtaki direnç

Benim de içimde artık

Elimden tutarak

Hac yolunda

Karıncalara kardeş oluyor” (Toprağa Notlar Düşen Yağmur / s. 62)

Ölüm, hayat, su, kılıç, hac, karınca gibi kelimeler birbirleri arasında uyum içerisinde. Ölümü yoklayarak hayata çağrılmak, bir uyanışın ifadesidir. Ölümü yoklayarak yaşamak, birçok nesnede gerçeği görmektir. Örneğin sulardaki serinlik, kılıçtaki direnç, bu yoklamanın bir sonucudur. İnsan da bu dünyada kılıçtaki dirençtir. O da bu yaşama tutunmaya çalıştığı için sürekli bir direnç sergiler. Karınca ise azmi ve çalışkanlığı simgelemektedir. Şiirde hac yolunda karıncalarla kardeş olmak, varılacak olan yolun zorluğunu ve bu yolda aynı inanç ve güç doğrultusunda benzer özellikleri olan azimli insanla karınca, bir tutulmaya çalışılır. Bu noktada hacca gitmeye çabalayan gidemese de hac yolunda ölürüm diyen karınca hikâyesi akla gelmektedir.

Mustafa Özçelik'in bir diğer önemli şiir kitaplarından birisi olan *Dünyanın Tenhasında* şiir kitabında rastlanılan radikal imgeler ise şunlardır:

“Kapındayım

bütün adresler geride kaldı

ayak ucunda

toprağına düşmüş

yağmur tanesiyim

Uzak yerlerden geldim

yorgunum

torbamda azığım yok

acıyı ezberledim

sabrım seninle çeliğe dönüşecek...” (Tenha / s. 30)

Şiirde büyük bir imtihandan geçen ve derviş olma yolunda ilerleyen insanın, sıkıntıları anlatılır. Dervişler asıl benliklerini bulmak için yollara düşüp diyar diyar gezer ve kendi yansımalarını buldukları kişileri mürşit edinirler. Şair yaşadığı sıkıntıları tabiat aracılığıyla aktarmaktadır. Şiirde toprak ve yağmurun beraber anıldığı görülür. Ayrıca şair “toprağına düşmüş yağmur tanesiyim” sözüyle de aciz olduğunu anlatmaya çalışır. Toprak,

kendisini doyurmak için milyonlarca yağmur tanesine muhtaçtır. Şairin kendisini bir damla yağmura benzetmesi de tasavvuftaki alçakgönüllülüğün bir ifadesidir. Torbada olmayan azık, özünde sırrı simgeler. Bu yol insana acıyı ezberlettiği gibi içinde yaşadığı sabrı da çeliğe dönüştürür. Şair, derviş olma yolunda pişme aşamasına ulaşan bir sesin ıstırabını anlatır.

“ ...

Kabul et beni

içimde

kandiller yansın

saatimi yeniden kurdum

geçtim suretlerden

gözlerim kapalı

tenhalardayım” (Tenha / s.30)

İnsan derviş olma yolunda nefsini terbiye etmek için riyazete çekilir. Az yer, az konuşur, yalnızca Allah’ı zikir eder. Bu zikirlerin sonucunda da Allah’tan kendisini kabul etmesini ve ona layık olmak istediğini dile getirir. İçindeki kandiller yalnızca Allah duasını kabul ederse yanacaktır. Şiirde zihnin soyut düşünceleri somutlaştırmaya çalışması da dikkat çeker. “İçimde kandiller yansın”, “geçtim suretlerden” gibi sözlerle bu soyut ifade aktarılmaya çalışılır. Suretlerden geçmek, görülen maddelerin hepsinden vazgeçmek anlamındadır. Canlı, cansız varlıklardan hatta kendi sureti de dâhil olmak üzere her şeyden geçip yok olma ve tek vücut olan Allah’a sığınma vardır. “Saatimi yeniden kurdum” sözünde de günahlardan tövbe edip tekrar hayata yeni bir sayfayla başlamak anlamına gelir.

“ ...

Rüzgâr

Gülü uyandıran korsan

Sana bakıp şehrin telaşını yorumlarken

Bana saçlarından

Bir zincir gönder

Suretin şifa olacak

Bana bir ayna göster

Gülşeninde diz çöküp

Mesnevi okuyacağım.” (Dua / s. 51)

Mesnevi, bilindiği gibi Mevlana’nın eseridir. Şiirde de bu önemli esere açıkça gönderme yapıldığı görülür. Gülü, güne uyandıran ilk şey sabah rüzgârıdır. Sabah yelinin yaprağına değmesiyle uyanır gül yani açılır. Özellikle Divan şiirinde sabah yeli, gül ve bülbül yan yana anılır. “Suretin şifa olacak, bana bir ayna göster” sözünde geçen ayna ve suret ise, iki derin anlamlı kelimedir. Ayna insanı temsil eder ve özünde de Allah vardır. Çünkü tasavvufi inanca göre evrendeki her şey Allah’ın birer aynasıdır. Daha doğrusu her şey, o aynanın birer yansımasıdır. Suretin şifa olması da her şeyden, bütün yüzlerden geçen kişinin asıl güzelliğe kavuşması anlamına gelir.

Zincir-saç benzetmesi yine Divan şiirinde geçen metaforlardan biridir. Bu şiirinde de gelenekten yararlanan şairin söz konusu teşbihe yer verdiğini görüyoruz. Divan şiirinde âşkın çektiği acılar ile sevgilinin saçları, şekil ve örgü nedeniyle, zincire benzetilmektedir. Bu zincir âşkı bağlar. (Pala, 2012: 493-494)

“ ...

Dersimi ezberledim

Suretimi buldum

Aşkın önüne çıksa da dünya

İşte ateşi semenderin

Meğer ki yitirdiğim mevsimler değilmiş

Ey yüreğimde taşıdığım define

Anladım ve adını andım

Yok oldu kelimelerim

Artık ben bir bezirgân değilim

Küllerimi verdim rüzgâra

Gülzare erdim

...” (Fısıltı / s. 55)

Şiirde geçen suretimi buldum, ateş, define, anladım, yok oldu ve gülzar gibi kelimeler inanç yolunda olgunlaşan insanı anımsatır. “Suretimi buldum” ifadesi de maddelerden vazgeçip asıl olana yönelmektir. “Ey yüreğimde taşıdığım define” sözü de insanın içinde yaşattığı Allah sevgisi ve inançtır, öyle ki bu inanç, şiirde bir define olarak gösterilmektedir. Çünkü bunca uğraş ve kat edilen yol, inanç sayesinde. Şiirde geçen “Anladım ve adını andım, Yok oldu kelimelerim” ise Allah’ın varlığı karşısında her şey yok olacağı ve tek olan Allah’ta birleşeceği anlamındadır. Şiirde geçen bezirgân da tüccar anlamına gelir ve kâr amacı güden kişidir. Gülzar ise gül bahçesidir. Tevriyeli düşünecek olursak zar ağlayan demektir. Gül-zar ağlayan inleyen gül bahçesidir. Şair şiirde küllerini rüzgâra vererek gül bahçesine erdiğini söyler. Bu durum aslında halden hale geçmektir. Ruhani anlamda pişmek, yanmak ve kül olarak olgunluğa erişmektir.

Semender, ateşte yanmayan efsanevî bir hayvandır. Bir başka rivayete göre semender ateşte yaşayan ve ateşten çıktığı zaman ölen bir canlıdır. Onun bir kuş olduğu da söylenmektedir. (Pala, 2012: 399)

“Mademki yolcuyum ben

Bana hüzün yakışır

İçimde bir melek taşıyorsam eğer

Çözmüşsem sırrını suların

Ölüm ne kelime

Hangi dilde konuşsa

Figan ve esrâr

Hüsnünü görmedikten sonra

Künyeme bakıyorum

Tecellî dilinde okuduğum son kelimeler

“Âşıklar ölmez

Âşıklar ölmez!..!” (Fısıltı / s. 56)

Ölüm anında sadece hayatlar arası geçiş yapılır. Âşığın bedeni dünyada, ruhu ise perdenin ardına, vuslata doğru uçar. Şiirde verilmek istenen anlamda budur. İnsanın içindeki Allah aşkı son bulmadığı müddetçe kendisi asla ölmez... O duyumsadığı ve hissettiği aşk, bu dünyada da öte dünyada da sonsuza kadar bir kandil alevinde yanar. Bu yüzden insanı asıl yaşatan inancıdır. İnsan, inancını kaybettiği an kararır; hem bu dünyada hem de öte dünyada bir yok oluştan başka bir şey göremez olur. Âşıkların ise bu dünyadan öte dünyaya götürebilecekleri tek şey, inançlarıdır. Her iki tarafta da aynı duyguyla nefes alacaklardır. Bundan dolayı ölüm, âşıklara uğramayacaktır. Bu noktada Yunus Emre'nin meşhur “Ölen hayvan imiş / Âşıklar ölmez” dizeleri akla gelmektedir.

“Aynamdın benim

Suretime çılgınlıklar öğreten esrar

Ben hep toprağa baksam da

Göz göze geldik

Söz ve suret yeniden yorumlandı

...” (Ayna / s. 57)

Ayna, Mustafa Özçelik'in şiirlerinde sıkça rastlanan metaforik özellik taşıyan nesnelerden birisidir. Bunun sebebi ise aynanın insanı ve Allah'ı temsil etmesidir. Sanat

anlayışında da inanç ve insanın büyük önemi olan Özçelik, ayna imgesini bu sebepten dolayı sıkça kullanır. Şiiri bir başka anlamda yorumlamak gerekirse, Hegel'in ben ve öteki ben kavramına değinmekte fayda var. Hegel bastırılmış ve içe hapsedilmiş duyguları, kişinin diğer beni olarak görür. Üstün gelen ve bilinen tarafını ise bir diğer beni olarak anlatır. Buna bir bakıma köle ve efendi diyalektiği de denilebilir. Şiirde sarf edilen bazı sözler her iki benliğin karşılaşmasını anımsatır:

“Aynamdın benim

Suretime çılgınlıklar öğreten esrar

Ben hep toprağa baksam da

Göz göze geldik”

Sözleriyle koşan ses, bir diğer beni olan ötekiyle karşılaştığı anı anlatmaya çalışır. Biri hep toprağa baksa da diğeriyle sürekli göz göze gelinir. Şiirde bir ses hayat doluyken, diğeri toprağa, yani ölüme bakmaktadır. Bu durum her iki sesin çatışmasını simgeler.

Mustafa Özçelik'in *Gül ve Hançer* adlı şiir kitabında ise rastlanılan bazı radikal imge örnekleri ise şunlardır:

“Diriliş, ölümden sonra gelecektir.

Yokluğun ve yoksulluğun kapısında Q'nunla yüzleşeceğiz.

Şairsek, bu kâbiliyeti Q verdi.

Sözü Q yarattı.

Dağlar, denizler, ırmaklar Q'nun eseri...

Söz, Q'nun emaneti..

Q'nu tanımak, doğru okumak, anlamak ve anlatmak...

İyi ve güzel olana çağırmak, kötü ve çirkin olandan uzak tutmak. Hem kendimizi hem de başkalarını...

Hem Q'nun istediği gibi bir insan olmak, hem de Q'nun istediği gibi şâir olmak...”

(Avz ve sükût / s. 7-8)

Şiirde en çok dikkat çeken şey, büyük harflerle ifade edilen, O diye anlatılan Allah'tır. Bunun dışında şiirde yine kelime uyumları dikkat çekmektedir. Diriliş-ölüm, yokluk-yoksulluk, şair-kabiliyet, söz-yaratmak, dağ-deniz-ırmak, iyi-güzel, kötü-çirkin gibi kelimeler kendi içerisinde adeta birlik şeklinde tasarlanmıştır. Şair şiirde evrende var olan ne varsa hepsinin yaratıcı sayesinde var olduğuna inanır ve her şeyi O'na bakıyormuş gibi görür. Şiirin özünde vahdet anlayışı yatmaktadır. Yaratıcı sadece evreni yaratmakla sınırlı olmayan, kabiliyet veren, söz yaratan, bütün üstünlüklerin en başında gelen kişidir. Yine şiirde geçen “Söz, O'nun emaneti, O'nu tanımak, doğru okumak, anlamak ve anlatmak...” dizeleriyle de her şeyin özünde yaratıcının olduğu, sözün ise emanet olduğundan en doğru şekilde Allah'ı anlatmak için kullanılması gerektiğini söyler. Ayrıca şiirde iyi-kötü, güzel-çirkin, diriliş-ölüm gibi zıtlıklar da radikal imge örneğidir.

“Yosun renkli bir karanlığın içinde

Dehşetli üşüyor dünyaya bakıyorum

Üstelik yalnızım yaralarım kanıyor

İçimde öyle bir âh ki sulara muhtaç

Ey zebur sesli şair ey gecenin dervişi

Çetin soruları başlamadan hayatın

Ateşinle ısıt bu serin gövdeyi

Küle döndür yak alevinle...” (Tûfan / s. 12)

Şiirde geçen “yosun renkli bir karanlık” sözüyle şair, soyut düşüncesini somutlaştırmaya çalışmıştır. Söz konusu şiirde yine gece, derviş, su, ateş, gövde, kül ve alev gibi şairin sıkça kullandığı kelimeleri görmekteyiz. Ah kelimesinin şiirde sulara muhtaç olmasının sebebi birikmiş acıları simgelemesinden dolayıdır. Şair ahı, kuruyan bir acıya benzetmeye çalışır. Şiirde dikkat çeken bir başka unsur ise Zebur'dur. Hz. Davut'a gönderilen ve dört kutsal kitaptan birisi olan Zebur (Ayverdi, 2011: 1381) Yunanca Psolmoi harp eşliğinde söylenen şarkı anlamına gelmektedir. Şiirde de Zebur sesli şair denilerek Zebur'un kelime anlamına gönderme yapılmıştır. Şiirde, diğer şiirlerinde olduğu gibi gece ve derviş kelimelerinin yan yana kullandığı görülür. Mustafa Özçelik şiirinde

derviş, olgunluğu ulaşılması gereken karakteri simgeler. Dervişlerin ise içinde ateşten bir parça vardır. Bu ateşle vuslat gününü beklediklerinden sürekli pişer, yanar ve kül olurlar. Bu üç durum sürekli dervişlerin iç dünyasında tekrarlanır. Şiirde de somutlaştırılmaya çalışılan bu soyut ifade dervişlerin içindeki inançlarıdır.

“Kapına geldim azığım hep sende

Yüreğimde uçurumların sevinci

Yârin kapısında hükmü olan ne ise

Kâlbimin macerası şimdi ona ayarlı

Yüzümü ışığına çevirdim kutsal olana

Anladım dünya kapattı suretini

Zeytin dallarında duâ âyetleri

Ve böyle başladı benim terk-i dünya değişim

Zümrüd-ü ankâ beni duy işte sesim ecelim

Sûretim şaşırtmasın seni ben bir cevherim

Ey aşk kılıcını bile yas tutmayacağım ölümüne

Uzun sürdü serencamım dünya dehlizlerinde” (Tûfan / s. 12)

Mustafa Özçelik, modern şiirde dervişlik hırkasını giyerek inanç duygusunu bir derviş diliyle aktaran şairdir. “Tûfan” şiirinde de bir dervişin dilinden ıstırabı anlatılır. Şiirde “kapına geldim azığım hep sende” sözüyle somut olarak anlatılmaya çalışılan şey, aslında soyut bir anlamdır. Bahsedilen azık, yemek ihtiyacı değil, inançtır. Şairin aç olduğu şey bilgidir. O yüzden azığını dolduracak olan da Allah’ın kapısındadır. Şiirde geçen şu sözlerde oldukça dikkat çeker: “Yüzümü ışığına çevirdim kutsal olana, Anladım dünya kapattı suretini” Şairin yüzünü çevirdiği yer, Allah’ın ışığıdır. Işık, genel itibariyle olumlu olanı ve kurtuluşu imgeler. Şiirde bu kurtuluş, Allah’ın ışığı olarak görülmektedir.

Dünyaya dalıp gitmek, evrendeki her şeyin asıl sahibi ve yansıması olan Allah'ı unutmak anlamına gelir. Oysa dünyadaki her varlık Allah'ın birer yansıması ve suretidir. Lakin dünya malına körü körüne dalıp gitmek, Allah'ın suretini insanın kalbine kapatır.

“Kulaklarımda o ses ! Zuhûr...

Meryem'in tükenmez râyihası

Kalbimde beyaz bir elif

Biliyorum, bir çınarın dibinde

Sevdiğim bir mevsimin içindeyim

Beni suretten geçiriyor esrar

...

Biliyorum, beni arıyorsun

O yoksul adam benim işte

Atına binen defîne avcısı” (Okyanus / s. 15)

Şiirde ses ve koku unsurlarının yarattığı coşkunlukla inanç duygusu ifade edilmeye çalışılır. Özellikle kulağa doğru gelen ses ve Hz. Meryem'in tükenmeyen kokusu, duyguları ifade etme konusunda bir hazırlık evresidir:

Kulak – Burun

= Çağrı

(ses) (koku)

Şiirde geçen ve kalbin içinde var olan elif, Allah'ın vahdetine olan inancı simgelemektedir. Şair, tüm benliğiyle Allah'ın birliğine, kalbinde var olan elifle şahitlik etmektedir. Şair bu tarz şiirlerinde sürekli suretten geçmekten bahseder: “Beni suretten geçiriyor esrar” sözüyle de bunu görmekteyiz. Suretten geçmek de, daha önce ifade ettiğimiz gibi vahdet anlayışının şiire yansıyan bir ifadesidir. Şiirde ön plana çıkarılan kişiler dervişlerdir. Dervişler dünya malını asla istemezler, onlar için zenginlik Allah'a olan itaat ve imandır. O yüzden sürgün olarak geldikleri bu dünyada yoksuldurlar. Ama

peşine düştükleri bilgi, inanç ve irade, onlar için en büyük hazinedir. Bu sebeptendir ki dervişler, bu hayatta bir define avcısıdır.

“Kible şurası, eğil toprağa

Geç bir daha dünya dehlizlerinden

Güneşi doğarken gör

Yağmalansın bütün rüyan” (Bakış / s. 18)

Bakış adlı şiirde özne, insan ve inancı arasında bir köprü olan kibleye gönderme yapar. Şiirde inanç doğrultusunda kibleye doğru eğilip ibadet edilmekle kurtuluşa erileceğine inanılır. Böylelikle dar ve uzun olan hayatın dehlizlerinden bu şekilde geçileceği söylenir. Şiirde geçen “Güneşi doğarken gör, Yağmalansın bütün rüyan” sözleriyle de gecelerini ibadetle geçiren dervişlere gönderme yapılır. Çünkü onların rüyaları güneşi doğarken görmekle yağmalanır her daim.

“Yok hükmündedir dünya

Bir sürgün böyle biter ancak

Ey hünkâr-ı ezel kerem kıl

Yüzümde yokluk yarısı

Elimde ferman içimde kan

Yandığım karanfil ateşi

Böylece kanar bütün sözler

Şerh eder cânımı bir ulu sultan” (Bakış / s. 18)

Şiirde geçen hünkâr-ı ezelin anlamı sonsuz otorite ve hâkimiyet sahibi olan Allah’tır. Şiirde dünya, yok hükmünde sayılırsa ancak sürgün hayatının biteceğine inanılır. Sürgün, Yaratıcı olan Allah’ın kendi cemalini görmek için yarattığı kullarını imtihan için gönderdiği dünyadır. İnancına bağlı insanlar ise bu hayata sürgün olarak gönderildiğine inandığı için, her daim ıstırap içindedirler. Şiirde bazı soyut ifadelerin yer aldığı da

görülmektedir: “Yandığım karanfil ateşi, Böylece kanar bütün sözler” bu soyut düşüncenin bir ifadesidir. Karanfil-kan-ateş arasında kırmızılığı yönünden ilgi kurulmuştur. Sürgün, dünya, yokluk, kan, karanfil ateşi, kanayan sözler, gibi kelimelerde dünya sürgününde olan kişinin acısını anlatır.

“...

Belalı sulara girip vurgun yedim

Aşktan ve acıdan geçtim

Sen benim hüzünlü yüzüm ol

Sana eklendim saçların pusu

Bendim sana güneyden gelen yolcu

Sûretten geçtim söndü mum

Bir buğu ile tamamlandı akşam

Tılsımlı küllere karıştı gövdem” (Tılsım / s. 21)

Şair, büründüğü derviş yeleğiyle zorlu yollarda verdiği çetin sınavları bu şiirinde de anlatmaya devam eder. Şiirde en dikkat çeken söz ise şudur: “Sûretten geçtim söndü mum” Şair kendisi dâhil olmak üzere bütün suretlerden geçtiği için mum sönmüştür. Mumun sönüşü ise bedenen yok oluşu simgeler. Yani tek varlık olan yaratıcıda vahdet anlayışıyla kaybolma isteği.

“Kaderim yanmaktı yıllarca yandım

Eridim sürekli bir kızıl lâleye bakıp

Yandım ve mecâza yol buldu kalbim

Sessizce çekildi aramızdan karanlık

Başımda ney üfledi bir derviş

Sırrıma tanık olan şamdandan başka

Ne güneşi gördüm ne ay'ı

Derviş üfledi ve ben eridim

Sabah oldu penceremde

Sevinçle öten bir Yusufçuk kuşu

Hırkamda kan gördü

Bir gül oldum erenler bahçesinde” (Mum / s. 27)

Özçelik, “Mum” adlı şiirinde kendisini mum ile özdeşleştirmiştir. Mumun kaderi nasıl yanmak, yanıp erimekse âşıkın kaderi de mum gibi yanmak, erimektir. Lale ise akla kırmızı rengiyle gelmektedir. Lale vahdettir, birliktir. Her lale soğanından tek lale yetişir. Laleyi meydana getiren harfler Allah lafzında bulunur. Her iki kelime de (Lale- Allah) ebced değeri olarak 66 sayısını vermektedir. (Kartal, 1998: 8)

Mum – Lale

Lale, rengi dolayısıyla muma benzemektedir. İkisi de kıızıdır. Şiirin birinci dördlüğüde mum – lale motifi karşımıza çıkmaktadır. Şair, ikinci dörtlükte ise ney üfleyen bir dervişin karşısında yine mum misali eriyen bir âşık konumunda çıkmaktadır karşımıza. Derviş neye üfledikçe sanki sırlarını döker ortaya. Âşık ferdiyetten soyunarak adeta erimekte, yok olmaktadır. Şiirde geçen lale, mum, ney, derviş, Yusufçuk kuşu, hırka, erenler... gibi kelimeler tasavvufi çağrışımlarıyla şiire mistik bir boyut kazandırmıştır. Güvercinden daha küçük olan kumrunun küçük bir türüne Yusufçuk da denilmektedir. (Ceylan, 2007: 171) Genellikle servi ağacına yuva yapan kumru, kulun ve gönlünün timsali olarak bilinir. Servi ağacına konan kumrular Allah'ın varlığını ve birliğini zikretmektedir. (Ceylan, 2007: 175)

Şiirde sabahleyin pencereye konan ve sevinçle öten bir Yusufçuk kuşunun dervişlerin giydiği bir libas olan hırkada kan görmesi dikkat çekicidir. Şair, şiirin sonunda erenler bahçesinde bir gül olduğunu söyler... Gül de kan gibi kırmızıdır. Artık şair de dervişlik hırkasını giymiş ve bir güle dönüşmüştür.

“ ...

Seni sular öptü bunu bildin

Nice kıyamet dehlizlerinden geçip

Bir yol bularak Hallac 'ın kaderine

Öldün öldün ve dirildin

Aşk ve hüzün hayatın kehâneti

Uzun günlerden sonra

Kül rengi bulutlardan

Hoyrat rüzgârlara işaretler veren

Duvarlar yıkıldı çıktı hazine

Safran kokuyor kıyılar

Kumsalda kalan kim

Kayalara vuran dalgalara aldanarak” (Yağmur / s. 30)

Yaşam, Mustafa Özçelik şiirinde hakikate ulaşma yolunda, ıstırap çekilmesi gereken uzun bir yolculuktur. İnsanın yolu geçmeye çalışırken yanında bulundurması gereken en önemli şey sabırdır. Şiirde de bu sabır ve yaşam yolunun kişi üzerinde yaşattığı ruh hali anlatılmaya çalışılır. Su, kıyamet, yol, ölüm, aşk, hüzün, hazine, koku, dalga gibi kelimelerde şiirde dikkat çeken, şairin soyut düşüncelerini ifade etmek için bir araya getirilen uyumlu kelimelerdir. Şiirin ilk kısmında bahsedilen “Seni sular öptü bunu bildin, nice kıyamet dehlizlerinden geçip” sözüyle suyun öptüğünden kasıt, arınmadır. Su temizliği, bereketi, yeşilliği, doğuşu en çok da arınmayı temsil etmektedir. Şiirde de tasavvuf yolunda ilerleyen birisinin kötülükten, nefisten ve olumsuz şeylerden arındığı söylenilmeye çalışılır. “Öldün öldün ve dirildin” dizesi de yine bu inanç uğrunda çekilen ıstırapları anlatmaktadır. Ölüp dirilmek sözü, Hz. İsa’yı çağrıştırmaktadır. Çünkü İsa

Peygamberin mucizelerinden biri de ölüleri diriltmesidir. Şiirde zorlu mücadelelerden, hazinelerin olduğu zamanlara geçişten bahsedilir. Bu hazine Allah sevgisidir ve ilahi aşk olarak adlandırılan gerçek ve sonsuz olan duygulardır. Şiirde koku ve görme duyularından da yararlanıldığı görülmektedir.

“...

Sus ve denize ışık yak

Duy içinden ve dışından

Ant içen ruhun sesini

Başlasın yokluğunâyini

İçinde bir âhyankılansın

Kapat hayatın penceresini

Yağmurda ıslanmış yüzünle

Bir eski zaman şarkısı gibi” (Yağmur / s. 30)

Deniz mekân olarak açık, ferah, genişletici olmakla birlikte sonsuzluğu ve özgürlüğü temsil eder. Şiirde de denize ışık yakmakla duyma duyusuyla iç dünyadan ve dış dünyadan gelen sesler anlatılır. Işık, görmeyi sağlayan, özellikle görülmesi gereken şeyi aydınlatan bir unsurdur. Şiirde duyma ve görme duyu organları iç dünyayı harekete geçirir. Böylelikle şair, zihnindeki soyut bakış açısının kapısını aralar. “Başlasın yokluğun ayini, içinde yankılanan ah, hayatın penceresinin kapanması...” Şair kendine özgü bakış açısıyla, dünyevi hallerden geçip ruhani dünyaya geçen bir sesi anlatmaya çalışır. Şiirde iç –dış gibi zıtlıkların varlığı da dikkat çekmektedir.

“Konuştukça azalıyor güzelliğim

Dalından düşen bir yaprağın kaderini yaşıyorum

Aynalar kırılınca

Fotoğraflar da düşüyor suya

Muğlak bir cümlelerin peşine düşüp

Üşüyorum

Rüzgâra açık bir yanında oluyorum hayatın... ” (Manolya / s. 39)

Manolya şiirinde ölüme yakın bir insanın, ruhsal yansımaları anlatılmaya çalışılır. Derin, özellikle felsefî düşüncelere sahip olan şairler, “konuştukça azalacaklarını” düşünürler. Çünkü insanın yürüdükçe, konuştukça azalacaklarına ve bu şekilde solacaklarına inanırlar. Şiirde de bu düşünce biçimini görmek mümkündür. Şiirin ilk kısmında geçen “Dalından düşen bir yaprağın kaderini” yaşamak sözü de ölüme hazırlık evresidir. Çünkü yaprak, düşeceği yerde kısa bir süre sonra kuruyarak rüzgârda savrulacaktır. Şiirde de düştüğü yerde üşüyen ve hayatın rüzgâra (ölüme) en yakın olan yerinde duran insan anlatılmaktadır. Ayna ise insanın her anını, fotoğraflarda geçmişini hatırlatan iki görüntü unsurudur. Ama şiirde aynaların artık kırıldığını, fotoğrafların ise suya düştüğü anlatılır. Suretinden uzaklaşan insan, böylelikle kuruyan yaprak gibi savrulmaya hazırdır.

“ ...

Merhametin, o ılık rüzgâr değmese yüziüme

Elbet benim de kıyametim olacak

Bedenimdeki dünya kokusu

Kendime sapladığım bu bıçak bu ağrı

Dışındaki kalabalık içimdeki tenhalık...” (Manolya / s. 39)

Dünya ve dünyalık şeyler, kendini Allah’a adayan insanlar için büyük bir ıstıraptır. Şiirde de bedende var olan dünya kokusu, bıçak ve ağrı olarak nitelendirilmiştir. Bıçak ruhu kesen, ağrı da bu durum karşında oluşan acıyı simgeler. Şiirde bu durumun farkına varan sesin uyanışı ve kendine doğru çağrısı vardır. “Dışındaki kalabalık içimdeki tenhalık” sözüyle de anlatılmak istenilen, bütün varlığıyla Allah’a bağlanan insanın yaşadıklarıdır. Bu dünyada Allah sevgisiyle pişen insanın iç dünyası tenhadır. Çünkü orada dua ve ibadet vardır, insan artık sukuta ermiştir. Oysa dış dünyadaki dünyevi şeyler kalabalıktır ve çok seslidir. İnsanı sürekli nefse ve kalabalığa çağırır. Böylelikle şiirde, insanın nefsiyle iradesi arasındaki mücadelesi anlatılmaya çalışılmıştır.

“Beni benden al ey merhamet

Bana da göster tılsımını rüyâların

Çünkü ölüme emânet edilmişim

Gündüzün kaderi bana da yazılmış

Saatim durdu sükûtun içindeyim

Yüzümden öpüyor beni toprak

Şimdi sevencim yerdeki karınca

Sabrın ulu ormanı ve bereketli başak...” (Arz-ı Hal / s. 55)

Şiirde sabrın ulu bir ormanı ve bereketli başakla yine insan ve doğa arasındaki ilişki anlatılmaya çalışılmıştır. “Çünkü ölüme emânet edilmişim” ve “Gündüzün kaderi bana da yazılmış” sözleriyle gündüzünde, bu ilahi aşk yolunda ilerleyen insanın da aynı duyguyu tattığı anlatılır. Rüyaların tılsımını çözmek, halden hale geçmekle mümkündür. Bu halden geçmekte ölüme emanet olmakla gerçekleşir. Gündüz ise sürekli karanlığa, yani ölüme emanettir. Şiirde anlatılmak istenen şey, ölümün emanet alarak alıp da geri verdiği tek şeyin gündüz olduğudur. Bu bir kaderdir. Şiirde konuşan özne aynı kaderin kendisine yazıldığını ve bir emanet olduğunu anlatmaya çalışır. Şiirin ikinci kısmında ise bu emanet olma durumu başlar. Şiirdeki anlatıcı artık sukutun (ölüm halinin) içerisinde. Bedenini toprak öpmekte, sevinci karıncalar kadar çoktur.

“ ...

Bir ışığa dokundum gördüm seni

Bir bakışın ışığında kül oldum

Bir koku yayıldı senin nefesinden

Bir daha bir daha açan gül oldum

Ebedî bir baharın taraçasında

Bütün övgüler yalnızca sana

Geceden geçip gündüze erdik

Mesûduz şimdi yeni dünyamızda” (Arz-ı Hal / s. 55)

Şiirde dikkat çeken hususlardan ilki, duyu organlarından koku ve görme duyusunun bu şiirde de birlikte kullanılmasıdır.

Işık – Koku = Çağrı

Işığın görünmesi ve kokunun yayılmasıyla hareketlenmenin başladığı şiir, soyut düşüncelerin somuta indirgenmeye çalışıldığı bir düşüncenin örneğidir. Nefesten çıkan koku sonucunda güle dönüşmek, Hz. Muhammed’e (s.a.v.) yapılan bir göndermedir. Çünkü gül, kokusunu bir önceki şiirlerde de söylenildiği gibi Hz. Muhammed’den almıştır. Ayrıca şiirde bahsedilen “Geceden geçip gündüze erdik” ve “Mesûduz şimdi yeni dünyamızda” dizeleriyle de inanç yolunda varılmaya çalışılan olgunlaşma süreci anlatılmaktadır.

“Siperde hâinliklerimiz sinsi bir gecede

Mezar kazıyorlar içimizin serin ırmaklarına

Işıkları kim söndürdü gördünüz

Meleklerin hışırdayan sayfaları bitti

Çünkü cânımız isyan ediyor

Gittikçe güçleniyor bizi içine çeken ırmak

Bu ölümden önceki son bahar

Hangi çiçeğe baksak bütün renkleri sarı

Çoktan kapatmış hayat perdelerini

Her şey toprağa karışırken

Çöküyor üstümüze gece arz sarsılıyor

Geride kalıyor dünya korkuları” (Dehşet / s. 69)

Şiirin her dizesi adıyla aynı anlamı taşımakta ve bütün kelimeleriyle adeta bir dehşeti anlatmaktadır. Bazı kelimeler bu dehşeti ifade etmede en büyük etkindir: “Gece, mezar, söndürmek, melekler, isyan, ölüm, son bahar, sarı, toprak, çökmek” gibi kelimeler şiirde verilmek istenen metafizik düşüncenin birer sembolü gibidirler. Şiirin ilk kısmında ise anlatılmaya çalışılan nefsin kötülüğüdür. Şair bu duyguları soyut bir şekilde somutlaştırmaya çalışır. Siperde olan hainlikler, içimizde mezar kazmaları, ışıkların söndürülmesi, canın isyan etmesi nefsin insanın iç dünyasında yaşattığı bunalımlardır. Şiirin ikinci kısmında ise ölümden önceki son halin, sonbahara benzetildiği görülür. Sarı renk de eylül ayında dökülen yaprakları çağrıştırdığından, şiirde her yer bu rengin kattığı anlamlarla dolar.

“Gün akşam olunca

İrticâlen konuşur gece

Işıklar söner

Toprakta siren sesi

Ölümün nal sesleri

Kuşatır yeryüzünü

Dağlar secdeye varınca

Başlar hayatın korkusu...” (Metafizik / s. 70)

Gece, gündüz vakti gürültülü olan dünyanın tenhaya çekildiği zamandır. İnsanın ise kendi iç dünyasında en çok kalabalıklaştığı ve kendi kendisiyle boğuştuğu andır. Şiirde gün akşama döndüğünde gecenin irticalen konuşması bu insandaki sessiz kalabalığı çoğaltır. Şiirde “ışıkların sönmesiyle birlikte toprağın teyakkuza geçmesi bir halden başka bir hale geçişin tezahürleri olsa gerektir. Gündüz akşama, akşam geceye evrilirken, ışıkların sönmesiyle birlikte gecenin irticali konuşması, yani insandan arınmış bir tabiatın konuşması (sessizlik) başlar.” (Akın, 2013: 14) Tabiatıta ışığın söndüğü vakit, topraktan

siren seslerinin gelmesi, bir yer değişikliğini simgeler. Çünkü tabiatta sürekli ışık geldiği yer, yani gökyüzü konuşur gibidir. Şiirde ışık söndüğünde toprağın konuşması da ölümü çağırıştır. Çünkü toprak insanın doğduğu ve tekrar döneceği yeri, karanlık ise kayboluşu anlatır. Siren sesi ise genellikle bir afet anında ve kötü durumlarda çalınır. Şiirde de bu sesin topraktan gelmesi insanlığa bir gönderme olarak düşünülebilir.

Mustafa Özçelik'in *Bir Irmak Düşü* şiir kitabında ise rastlanılan bazı radikal imge unsurları şunlardır:

“Bahar ki ötelerin en ötesinden

Ağacının çiçeğinin bütün rengiyle

Önüme gerilen sırlı perde

Suların çağıltısı senden

Kuşların sesi bulutların rengi

Böylece ateşlere girdim yeniden

Kapındayım deli divane” (Güvercin Kanadına Tutunmak / s. 30)

“Güvercin Kanadına Tutunmak” şiirinde bahar, ağaç, çiçek, su, kuş sesleri kendi aralarında bir tabiat uyumunu oluşturmaktadır. Diğer taraftan sırlı perde, ateş, divane gibi kelimelerde insanın iç dünyasında yaşadığı duyguları şiire yansıtan kelimelerdir. Şiirde kâinatta var olan ve oluşan bütün her şeyin sebebi yaratıcı olarak gösterilir. Bu sırrın keşfine varan ses, ateşlere yeniden girdiğini ifade eder. Ateş, tasavvuf anlayışında yanmayı, arınmayı, halden hale geçmeyi temsil eder.

“Şimdi sözlerim sana ölüme ve aşka dair

Her şey bir rüya imiş bir hayal

Bir anka kuşu mu beni kanatlarına alan

Düşmüyor bulutlara tutunuyorum

Sabahın rengini melekler yüzüme çiziyor

Seninle yeni bir güneş doğuyor kalbimde

Varsın silinsin adım dünya defterinden

Sırtımda heybem düşüyorum yola

Yeter bu kadar nefes alıp verişim

Bütün dehşetini gördüm dünyanın

Hayat bir uçurum artık benim için

Yalnızım ve beni ancak sen anlarsın

Çünkü sen üfledin içime ateş nefesini” (Hicran Diliyle / s. 34)

Mitolojik bir unsur olan Anka kuşu, gökte görülmeyecek kadar uzakta uçan, gözyaşları şifa olan ve küllerinden yeniden doğan bir kuş olarak bilinmektedir. Şiirde “Bir anka kuşu mu beni kanatlarına alan, Düşmüyor bulutlara tutunuyorum” dizeleriyle bu kuşun çok yükseklerde uçtuğuna bir gönderme yapılır. Şairin gökyüzünde Anka kuşunun kanatlarında uçma sebebi, bir rüya ve hayal dediği durumla karşılaşmasıdır. İlahi aşkla karşılaşan ve ona tutunan insan için dünya artık çekilmez ve dehşet verici bir halin sembolü olur. O yüzden sırta heybe alınıp yollara düşülür. Yol ise insana yeni bir keşif ve o keşif dâhilinde yeni insanlar tanıtır. Tasavvufta, Allah’ın insanları yaratırken onların içlerine bir nefes üflediğine inanılır. Bu yüzden her insan Allah’ın birer yansıması olmakla birlikte, içlerinde de Allah’tan gelen o nefesin izini taşır. İnsanın bu aşamadaki yolcuğu da bu izin farkına varmasıyla başlar. Şiirde de bu farkındalığın başlamasıyla dünyevi şeylerden kendisini arındıran bir dervişin macerası anlatılır.

“Kırılıyor yüzümü gösteren ayna

Dağılırken bedenim içimden sen çıkıyorsun

Zehrim toprağa karışırken ruhum katına

Seslerden bir sesle

Gönlünden gönlüme şelâleler akıt

Diri bir hayat bahşet toprağıma” (Aynanın Esrarı / s. 36)

Mustafa Özçelik şiirinde ayna, ses, toprak gibi kavramlar, her daim bir çağrının ve inancın sembolüdürler. Evrendeki bütün varlıklar Allah’ın birer yansıması ve aynası olarak

bilinir. Şiirde de “Dağılırken bedenim içimden sen çıkıyorsun” sözüyle bu yansıma hali anlatılmaya çalışılır. İnsanın aslında yok olacağından geriye sadece tek ve eşsiz olan yaratıcının kalacağından bahsedilir. Başka bir şekilde değerlendirilmek gerekirse, bedeninin içinden çıkan şey Allah’ın insana üflediği nefestir. Şiirde dikkat çeken bir başka dize ise “Zehrim toprağa karışırken ruhum katına” dizesidir. Vuslat gününü bekleyen dervişler için bu dünya ve bu dünyada yaşayan bedenleri onlar için bir zehirdir. O yüzden öldükleri gün, zehir olarak gördükleri bedenleri toprağa karışacağı gibi, en önemli şeyleri olan ruh da Allah’ın katına çıkacaktır. Şiirde geçen “Gönlünden gönlüme şelâleler akıt, Diri bir hayat bahşet toprağıma” dizeleriyle de şairin burada diri bir hayat olarak nitelendirdiği şey, sonsuz bir yaşam olan ahirettir. Gönülden gönüle akan şelalelerle ise cennetin ırmaklarına gönderme yapılır. Şiirde soyut düşüncelerle ifade edilmeye çalışılan mistik ifadeler somutlaştırılmaya çalışılmıştır.

“...

Aşka bakıp aşka dönüşüyor her şey

Ben bedenimin buğulu tadiyla

Toprağın sırrını çözüyorum

İşte tabutum sevgili varlığım

Kefenimin üstünde karanfil kokuları (Aynanın Esrarı / s. 36)

Şiirde geçen “Aşka bakıp aşka dönüşüyor her şey” dizesinde bahsedilen aşk, ilahi aşktır. İlahi aşkı tattıktan sonra var olan her şeyin o aşkın kudretiyle aynı aşka dönüştüğü anlatılmaya çalışılır. Bu aşkı (ilahi), bulduktan sonra diğer şiirlerinde de olduğu gibi toprağın ve kâinatın sırrı çözülmeye başlamaktadır. Öyle ki öldükten sonra kötü bir şekilde kokacak olan beden, ruhunu Allah’ın katına gönderdiği için adeta karanfil gibi kokacağı söylenmektedir.

Mustafa Özçelik’in *Ateş Denizi* şiir kitabında ise rastlanılan bazı radikal imge unsurları şunlardır:

“...

Ah, o paslı hançer, dünya

Geçtim bütün renklerini

Ne akrep kaldı dilimde ne zehir

Sen, benim ateşim, derin yaram

Sırrımın alfabesi

Kabul buyur, öyle çıkayım sabaha” (Sufi / s. 21)

Şiirde geçen dünyanın bütün renklerden geçtim dizesiyle ifade edilen dünyevi şeylerin ışıltısıdır. Şair, dünyevi şeyleri renklere benzetir. Renkler ise birkaç istisna dışında genel olarak zevklerle ilişkilidir. Şiir, Sufi olma yolunda kişinin dünya üzerinde çektiği çilelerden ve soyut anlamda yandığı ateşlerden bahseder. Şiirde göze çarpan bazı kelimeler ise akrep, zehir, ateş, yara ve sırdır. “Ne akrep kaldı dilimde ne zehir” dizesiyle de dilin nefsin emrettiği bütün kötülüklerden arındığı söylenmeye çalışılmıştır. Şiirde ayrıca yine bir gece vakti dua eden Sufi’nin hali anlatılmaktadır. Sufi olma yolunda tamamen Allah’a teslimiyet ve nefsin bütün kötülüklerinden arınması üzerinde durulur.

“ ...

Beni toprağında bırak, ıslansın yüzüm

Saklı olan, söylenebilir bir suya

Sesimi gör, alnımı öp

Bana yeni şeyler söyle

Yerle gök arasında

Trenler geçsin içimden” (Aşıkâr / s. 29)

Mustafa Özçelik’in *Dilim Ol Söyle* şiir kitabında ise rastlanılan bazı radikal imge unsurları şunlardır:

“Gül ağlar kırmızısı bu yüzden

Der ki bir yanıma uçurum

Bir yanım diken

Ya ben senin sarışın denizinde

Hangi lalenin düşünüy kursam

Geri döner bana sesimin yankısı

Ve sulara girerim

Senin sesin senin yüzün olan sulara

Balıklara anlatırım derdimi

Uçup giden bir düş olur martılar

Sen ey güllerin sevgilisi

Şimdi seni anmak

Kaybolup gitmektir bir ırmağın

Ezeli hasret akışında

...” (Başka Bir Şiir / s. 14-15)

Şiirde geçen “Gül ağlar kırmızısı bu yüzden” dizesiyle şair burada gülün kırmızı renkli olmasını ağlamasına bağlar. Ağlayan göz gül rengindedir; kanlıdır, kırmızıdır. Gül ağlamaktadır, çünkü her yanı dikenlerle doludur ve uçurumun kenarındadır. Denizin ise sarışın olarak nitelendirilmesi oldukça farklı bir imgedir. Sevgilinin sesi, yüzü, deniz (su) olarak tahayyül edilmiştir. Bu denizin sularına dalan, sularında yüzen şair, balıklarla söyleşmektedir, derdini onlara anlatmaktadır. Ayrıca gül, diken, deniz, lale, balık, martı, ırmak kelimeleri de derin etkileşimlerle şiirde yer almaktadır.

“Söyle yunus

Çözüldü kilit

Sustu yunus

Kağıttan birer fenerdi bütün kelimeler

Buyruğun ateşinde

Yandı...

Kül oldu

Kimse kalmadı geride

Arı bir su ile

Gönlüne ekildi tohum

Buyurdu bir ses

Dilim ol söyle

Dilim ol söyle

Diz çök

Çöktür dünyaya

Gözlerini kapa

Gönlünü aç

Konuştu yunus

Işıklı kelimeler döküldü dilinden

Bütün zamana

Bütün mekâna

Nasıplendi

Kuşlar ve balıklar da

Kuşların dili

Renklerin ahengiydi sesi

Sular sevindi

Yüzleri aydınlandı dağların

Hepsini dilinde

Şimdi aynı iki hece”

-Al-lah....” (Dilim Ol Söyle / s. 18-19)

Şiirde ilk dikkat çeken unsur anlamca birbirine zıt olan söylemek ve susmak kelimelerinin birlikte kullanılmasıdır. Şair şiirine bir istekle başlar: “Söyle Yunus” diyerek Yunus Emre’ye seslenir. Ama Yunus Emre ise susmaktadır. Bütün kelimeler sanki yanıp kül olmuştur. Öte yandan bir ses de şaire: “Dilim ol söyle” diye buyurmaktadır.

Şiirde yine açmak, kapamak gibi zıtlıklar dikkat çekmektedir. Şiirin ilerleyen kısmında Yunus’un susmaktan vazgeçip konuştuğuna şahit oluyoruz. Onun konuşmasıyla kelimeler sanki yeniden canlanmış, zamanı ve mekânı bir ışık gibi aydınlatmıştır. Onun sözlerinden, dilinden dökülen kelimelerden nasiplenen sadece insanlar değildir. Kuşlar ve balıklar da Yunus’un şiirlerinden istifade etmiştir. Bir rivayete göre Yunus Emre üç bin şiir söylemiştir. Molla Kasım ismindeki biri şiirleri okumaya başlayınca medrese inancına uygun olmayanları yırtıp yakmaya kalkmıştır. Bu esnada Molla Kasım bir şiirde kendi

ismini görünce Yunus Emre'nin kerametini anlamış ve pişman olmuştur. Ama elinde bin tane şiir kalmıştır. Yakılanların bin tanesini gökte melekler, suya atılan bin şiirin de denizde balıklar tarafından okunduğuna inanılmaktadır. Kalan bin şiiri de insanlar okumaktadır. Şair de bu olaya şiirinde göndermede bulunmuştur. (Banarlı, 2001: 336) Öte yandan Yunus'un şiirlerindeki sesin ahengiyle sulara sevinmiş, dağların yüzleri adeta aydınlanmıştır. Şaire göre Yunus söyledikçe dağlar, taşlar, sular coşmuştur ve hepsinin dilinde şimdi sadece aynı iki hece vardır: Allah... Bu noktada Yunus Emre'nin “Şol cennetin ırmakları / Akar Allah deyü deyü” mısraları akla gelmektedir. Sanki her varlık Allah'ı zikretmektedir.

“Hangi harfe sığınsam

Tükenmeyen bir yalnızlıktır hikâyesi

Derken bu korkunç mahşerde

Harf harfe tutunup

Çıkar yeryüzüne

Yine de tamamlanmaz devran

Sonra bir sese yaslanarak

Öyle kırarlar bu çemberi

Ah o sesler!...

Her biri bir'den gelirler

Sesler...derinden gelip

Sesler...derine giderler

İster denizde olayım

İster dağda

Sesler senin adın olur

Kalbime üflenen gizli mana..

Biliyorum seni

Hiç bilmediğim kadar

Artık nereye gitsem

Sana gitmek olacak

Su çağıldasa

Sesini özleyeceğim

Badem ağaçlarında

Rengini

Seni içimde yüceltmenin hazzı

Dalga dalga

Saracak benliğimi

Hiç bir yerde ben

Her yerde sen

Derken sesler konuşacak bir daha

Bir sesle başladı dünya

Bir sesle bitecek” (Sığınma / s. 42-43)

Şiir, adından da anlaşılacağı üzere bir sığınma ihtiyacını hissettirir. Ayrıca şiirde geçen ve bazı derin anlamları ifade etmeye çalışan zıtlıklarda dikkat çekicidir:

“Hiçbir yer – her yer, başlamak – bitmek, gelmek – gitmek” gibi.

Şair “hiçbir yerde ben / her yerde sen” dizeleriyle mutlak sevgili karşısında artık yok olduğunu ve sadece her yerde O’nun olduğunu ifade etmiştir. Artık ikiliklerden bir iz kalmamış geriye bir tek O kalmıştır. Artık hakiki aşka ulaşan âşık her yerde nereye giderse gitsin sadece O’na varmaktadır. Her yerde mutlak sevgiliyi görmektedir. Seslerin derinden gelip derine gitmesi yine zıtlıkların birlikteliğinden meydana gelen radikal imgeye örnek teşkil eder.

3.5. Mustafa Özçelik Şiirinde Yoğun İmge

Yoğun imge, şiirde açıkça karşılaşılan ve yoğunluk uyandıran kavramların, görsel sanatlardan resim ile birleştirilmesiyle oluşan imge türlerinden biridir. Resim sanatının baz alınarak oluşmasındaki en büyük etmen, zihinde oluşan görselliğin bu bağlamdaki yansımadır.

“Kaba hatlarıyla, fakat minyatür inceliğinde bir resme benzeyen yoğun imgeler, görsel yanı ağır bastığından kültür tarihi açısından büyük önem taşırlar. Bireysel ve toplumsal anlamda geleneksel boyutunun ağırlıkta olması, metaforların birer sembol haline dönüşmesine neden olmuştur (Korkmaz, 2014: 320). Bir sanatkâr, metnini oluştururken anlatmaya çalıştığı konuyu, okuyucusunun zihninde görselleştirerek kalıcı hale getirir. Böylelikle okur, şiiri okurken zihninde yazarının fırça darbeleriyle baş başadır. “Geleneksel boyutundaki sembolik söz figürasyonunun kullanımı, yoğun imgeler için zaman zaman yapaylık tartışmalarını gündeme getirse de sembolün metin içinde bireysel deneyimle kazandığı yeni anlamlar, onu yaşatan temel unsur olarak görülür...” (Korkmaz, 2014: 320) Yoğun imgeler, bir dilin, kültürün; zenginliğinin ve güçlülüğünün temsilidir. Çünkü dil bir kültürün ürünüdür. Onu besleyense kendisine kattığı imgelemlerdir. Geniş

bir coğrafyanın bakış açısı, zenginliği ve en önemlisi görselliği yoğun imgenin en büyük kaynaklarıdır. Şiir dilinde çokça rastlanan bu türe Özçelik'in şiirlerinde de sıklıkla rastlamak mümkündür. Şiirlerinde tıpkı bir ressam meziyetinde, okurlarının dünyasını renklendiren Özçelik, bakış açılarını bu kültür dünyasından beslediği imgelerle zenginleştirir.

Mustafa Özçelik'in *İfşa* adlı şiir kitabında rastlanılan yoğun imge örnekleri şunlardır:

“Şimdi sen yirminci asır sularındasın

Söyle hangi besteyle çalınacak şarkın

Biliyorum bir çıkış noktasındasın

Ay ve güneş tutmuş ellerinden

Sesin en hızlı titreşimlerle

Geçiyor insan ve evren yüreğinden...” (Evrene Umuttur Sevdan / s. 24)

“Evrene Umuttur Sevdan” şiirinde görselliğin ve soyutluğun ön planda olduğu görülür. Şiirde geçen *Ay ve güneş tutmuş ellerinden* dizesiyle zihinde resimleşen bir tablo vardır. Geceye güzellik veren ay bir ışık kaynağıdır, ışığı ise nurdur; güneş gibi ateş değildir. Kimsenin eli ona değmemiştir. (Pala, 2012: 42) Güneş ise, yakıcıdır. Yani onları el ile tutmak mümkün değildir. Şair ressama dönüşerek, ay ve güneşi hem somut hem de soyut âleme indirger. Her iki âleme de dokunan sanatçı, içsel anlamda, ayı karanlık bir dünyaya; güneşi ise aydınlık dünya ile özdeşleştirir. Bu aydınlık ve karanlığın içsel âlemdeki yanı daha ağır basar. Yoğun imgenin önemli özelliklerinden biri de budur. Somut cisimleri duygularla harmanlayarak onları içselleştirir. Bu mısırada, şiirde bahsedilen kişinin umuduna dair izlenimler de görülür. Ay ve Güneş tüm günü yansıtan iki cisimdir. Sadece karanlığa gömülen bir kişinin varlığını değil; ardından doğan güneşin de varlığından haberdar olması bu yönüyle umuttur. Şiirde geçen şarkı – beste, ses - titreşim, ay – güneş gibi kelimelerde birbirlerini tamamlar niteliktedir. Edebi açıdan görsellik sadece göze hitap etmez. Duyulan, hissedilen nesneler de görsel sanatların ürünüdür. Şiirdeki bu unsurlar da kulağa gelen hoşlukla yine zihinde bazı anlamlar barındırır. “Sesin en hızlı titreşimlerle / Geçiyor insan ve evren yüreğinden” ifadesi, soyut düşüncenin duyumsal somutluğa indirgemesinin bir örneğidir.

“ ...

Gece gittikçe üstümüzde dolanan ay

Gökyüzünden içimize akan yıldızlar

Amansız bir geceyi teslim alan sır

Sevginin kutsal yasalarıyla

Dağlara biz çıkar

Denizlere biz koşarız...” (Kuşlar Giriyor İçime / s. 27)

Kelimelerin kendi aralarında oluşturduğu uyum şiirin tablollaşmasındaki en önemli unsurlardır: “Gece, ay, gökyüzü, yıldızlar, dağ, deniz” gibi kelimeler bu uyumun ürünüdür. Şiirde geçen “Gece gittikçe üstümüzde dolanan ay / Gökyüzünden içimize akan yıldızlar” dizeleri görsel bir çağrışımla zihinde canlanan betimleme insan ruhuyla ilişkilendirilir. Şiirde çağrışım ve uyanış, gece olduğunda başlar. Çünkü şairler şiirlerini yazmak için gece saatlerini tercih ederler. Bu uyanış sevgiyedir. Mustafa Özçelik mutluluk şairidir. Özellikle sevgi, onun şiir anlayışının özünü oluşturur. Şiirde geçen dağ, yüceliği temsil ederken, denizlerde derinliği imlemektedir. Kuşlar Giriyor İçime şiiri, yeryüzüyle gökyüzü arasındaki sevginin kutsallığına inanan şairin seslenişiyile karşılaşırız

“ ...

Şimdi sesinle

Bir dağ yamacına asılı kalmış

yalnız bir ağaç gibi

Sarsılıyor çağ

Haberinle çalkalanıyor kıtalar

Dağlar sesinle yükseliyor

Coşuyor denizler

Kuşlar haberini taşıyor...” (Çiçeklenir Sevdamız / s. 30)

Çiçeklenir Sevdamız şiirinde Özçelik'in diğer şiirlerinde olduğu gibi ses unsuru dikkat çeker. Şairin şiirlerinde ses her daim bir çağrının ve uyanışın simgesidir. Şiirde geçen “Bir dağ yamacına asılı kalmış / yalnız bir ağaç gibi” dizelerinde görsel bir ifadenin resmedilircesine yansıtıldığı görülür. Bir dağın yamacında yalnız bir ağaç vardır. Çağ da bu yalnızlıkla sarsılmaktadır. Bu noktada içinde bulunduğumuz çağın giderek yalnızlaşan insanı akla gelir. Tıpkı dağın yamacındaki o tek ağaç gibi. Artık haber taşıyan sadece kuşlardır. Şiirde geçen “ses, ağaç, çağ, kıta, dağ, deniz, kuşlar” kelimeleri adeta bir kompozisyon oluştururcasına sıralanmıştır. Tabiat, diğer şiirlerde olduğu gibi Özçelik'in bu şiirinde de duyguları aktarmada bir araç olmuştur. Ayrıca “kıtalar, dağlar, denizler, kuşlar” kelimelerinin çoğul ekiyle kullanılması anlatıma ayrı bir değer ve ses katmış, anlatımı güçlendirmiştir.

“ ...

Evlerimiz babasız kalan evlerin

Korkusuyla biçimlendirmişti kendini

Beklerdik ki her an gelip varasalar

Bacalarımıza ölümü bırakacaklar

Soyut işgal saatleri

Beklenmedik tehlikeler öncesi

Savaş hatıraları hatırlatmalarıyla kuşatılmış

Eski Anadolu kasabaları gibi

Kapanırdık içimize

Saltanatı başlardı uzun saatli gecelerin

Gecelerin içine girerdik” (Haber / s. 39)

“Haber” adlı şiirde hırpalanmış, işgal edilmiş bir şehir resmedilmektedir. Şiiri okurken zihinde savaştan çıkmış ve harabeye dönmüş bir şehir canlanır. “Korku, yarasa, ölüm, işgal, tehlike, savaş” gibi kelimeler kötü zamanlar geçirmiş bir şehri tasvir eder. Şiirde geçen “Evlerimiz babasız kalan evlerin / Korkusuyla biçimlendirmişti kendini”

dizeleriyle babasız kalan evin bu korkuyla biçimini alması somutlaştırma örneğidir. Şair şiirinde iç ve dış dünyayı benzer bir şekilde tasvir ederek şiiri güçlendirir. Yarasalar güneşten ve her türlü ışıktan rahatsız olan ve bu yüzden geceleri uçan kuşlardır. (Ceylan 2007: 242) Şiirlerde genellikle bu yönüyle ele alınırken bu şiirde ise yarasaların bacalara ölümü bırakmasından korkan bir insan imgesi ile anılır.

“ ...

Bacaların dumanı

Daha bir karartır kenti

Yağan yağmur da

Arıtamaz kirini

Rüzgârlar çaresiz kalır

Öfkesini bir dala asılı bırakıp

Terk edip gider bu yeri...” (İletişim / s. 45)

Şiirde geçen “Bacaların dumanı / Daha bir karartır kenti / Yağan yağmur da / Arıtamaz kirini” dizeleri zihinde yine bir resmi canlandırmaktadır: Bacalardan tüten dumanlar şehri karartmaktadır. Diğer taraftan yağmur yağmaktadır. Rüzgâr da öfkesini somut bir varlıkmiş gibi bir dala asmış ve gitmiştir. Böylelikle soyut bir kavram olan “öfke” somutlaştırılmıştır. Şiirde somut ve soyut düşünceler bir arada kullanılmaya çalışılır: Bacaların dumanının şehri karartması somut bir ifadeyken “Rüzgârlar çaresiz kalır / Öfkesini bir dala asılı bırakıp / Terk edip gider bu yeri” dizeleri ise soyut düşüncenin bir örneğidir. Bu şiirde de şairin tabiattan yararlandığı görülür. Şiirde günahkâr bir şehir anlatılmaya çalışılır. Bu günahkâr şehri iyileştirmeye ya da düzeltmeye çalışan tabiattır. Lakin tabiatın bile bu kiri (günahı) arındıramadığı, şehri günahattan kurtaramadığı görülür.

“ ...

Senin ormanında

Tarih kasırgalarına tutulmuş

Baş eğmemiş asırlık ağaçlarının üstünde

Kuşların vardı...” (Kısa Sürmüş Bir Günün İki Yüzü / s. 61)

“Kısa Sürmüş Bir Günün İki Yüzü” adlı şiirde bir resme benzeyen yoğun imgeler görülür: Orman, kasırga, asırlık ağaçlar ve onların üstünde yer alan kuşlar zihinde bir resmi canlandırır. Bu hayali mekânda (ormanda) tarih kasırgalarına tutulmuş ve baş eğmemiş asırlık ağaçların üstünde duran kuşlar vardır. Şair, senin ormanların diye seslendiği kişinin aslında iç dünyasına seslenir. Ormanlar gücü, bereketi ve yeşilliği temsil eder. Şiirde de kişinin güçlü dünyasına seslenilir. Baş eğmeyen ağaçlar da yine gücü ve iradeyi temsil etmektedir. Ağaç özellikle Türk inançlarında olumlu olanı ve bereketi simgeler. Bir rivayete göre ise ağaçlar Kadir ve Hıdırellez gecelerinde secdeye kapanırlar. (Pala, 2012: 9) Şiirde ayrıca insanın gücü, tabiat aracılığıyla tasvir edilmeye çalışılır.

Mustafa Özçelik’in *Güneş ve Ayna* adlı şiir kitabında rastlanılan bazı yoğun imge örnekleri ise şunlardır:

“Bu kuşlar

havalanıp özgür göklerde

kanatlarında

neleri taşıyorlar

Bu ağaçlar

şimdi hangi yüklere hamile

su toprak ve hava

bir çiçeğin hazırlanışında

birlikte ve el ele...” (Seni Çağırın Yaşamak / s. 15)

“Seni Çağırın Yaşamak” adlı şiir de okuyucunun zihninde bir resim gibi canlanır: Göklerde uçan kuşlar vardır. Ağaçlar ise (meyvelere) hamiledir. Su, toprak ve hava ise el eledir. Ağaçların yüklere hamile olması soyut ifadenin tipik bir örneğidir. Şiirde ayrıca yaradılışın dört temel unsurundan üçüne (su, hava, toprak) yer verilir. Şiirin masalsı ve özgün bir yanı da vardır. Su, toprak ve havanın el ele olması masalsı, ağaçların yüklere hamile olması da özgün bir imgedir. Şiirde çizilen tablo bir ilkbahar resmeder. İlkbaharda tabiat canlanır, ağaçlar yeniden meyve vermeye çiçekler de açmaya başlar. Tüm bunlar su,

toprak ve havanın yardımıyla gerçekleşir. Ayrıca “kuşlar, gökler, kanatlar, ağaçlar, yükler” kelimeleri çoğul ekiyle kullanılarak anlatım güçlendirilmeye çalışılmıştır.

“... ”

Gizlice bir dalın yaprağını uyandıran rüzgâr

Sessizliğin o mahrem görüntüsünü bozar

Ve gece sularla birlikte akar

Kavuşur sonunda aydınlığın denizine

Ey sabahla birlikte yükselen ses...” (Özlem / s. 22)

Şiirde sabahın oluşu, tabiat üzerinden görselleştirilerek anlatılmaya çalışılmıştır. Dizelerde geçen yaprak, dal, sular ve deniz tabiat ile ilgili olan kelimelerdir. Ayrıca gündüzün oluşumu, birbirine zıt kelimelerle ifade edilmiştir: “Rüzgâr – sessizlik, gece – sabah, gece – aydınlık” gibi kelimeler bunlardan bazılarıdır. Şiirde dikkat çeken bir başka unsur gecenin sessiz, gündüzün ise yükselen bir ses olduğudur. Çünkü gece karanlıktır ve insanın kendi kendisiyle kaldığı bir andır. Öyle ki gece olduğunda yalnızca insanlar değil, tabiattaki bütün canlılar sessizliğe bürünür. Bu yüzden gece, yarı ölümü simgelemektedir. Gündüz, gecenin tam tersi uyanışı ve çok sesliliği, aydınlığı temsil eder. Gündüz vakti yalnız insanlar değil, bütün tabiat uyanır ve yeryüzündeki bütün varlıklar yükselen bir sesin temsili haline gelirler. Şiirde de tabiat unsurlarından yola çıkılarak yarı ölü (gece) ve uyanış (gündüz) anlatılmaya çalışılır.

“Sessizce vedalaşıyor

Kalbime uzak sonbahar

Kuşlar hüzünle kalkıyor dallardan

Kış saati başlıyor

Sevda alıp başını gider buradan

Balkon önlerinde solgun gül

Bütün zamanları dolaşırken yağmur

Bu fırtına, bu rüzgâr yüreğimde konuk...” (Sonbahar / s. 27)

“Bütün zamanları dolaşırken yağmur / Bu fırtına, bu rüzgâr yüreğimde konuk” gibi dizelerle şiirde ölüme yaklaşıldığı ifade edilir. Sonbahar ölümden (kıştan) önceki son merhaledir. Şairin yüreğinde rüzgâr ve fırtına olarak konuk olan şeyler ise gençlikten kalan birkaç iz ve heyecandır. Onlar da kendi tabiriyle artık sadece konuktur. Şair yaşlanma ve ölüme yaklaşma duygusunu tabiat unsurlarıyla anlatmaya çalışmıştır.

“Geldi mi şiire böyle girer eylül

Güneş solgun resimler çizerek gizlenir parkların tenhaliğine

Bir güz ağacından acılı son yaprak da yere düşer

Kuşlar pencerelere insanlar evlere alıştır...” (Eylül / s. 36)

Eylül şiirinde, adından da anlaşılacağı gibi sonbahar mevsimini görsel öğelerden yola çıkarak anlatmaya çalışır. Şiirde geçen “Güneş solgun resimler çizerek gizlenir parkların tenhaliğine / Bir güz ağacından acılı son yaprak da yere düşer” dizeleri adeta sonbaharı resmeder. Solgun resimlerden kasıt, eylül ayında sararan yapraklardır. Sarı renk solgunluğu ve hastalığı, hüznü çağrıştırır. Kuşların pencerelere, insanların ise evlere çekilmesi kışın habercisidir.

“ ...

Sonra tekrar bahar ve kuşlar

Hani o bildiğimiz kuşlar

Yağmurdan kaçmayı unutup

Dallarına konan kuşlar

İşte onlar gelir aklıma

Sonra sen gelirsin

Yağmurdan sonra açılır doğa

Sular yürür dağlanma ovalanma...” (Seni Söylerim / s. 59)

Mustafa Özçelik, “Seni Söylerim” şiirinde duygularını ifade etmeye çalışırken tabiatı bir araç olarak kullanılır. Duygularını ifade ederken de görsel öğelerden yararlanır: Kuşların dallara konması, yağmurdan kaçmayı unutmak, sular, dağlar, ovalar... Kuşlar yağmurdan kaçmayı unutmuş ve ağaçların dallarına konmuşlardır. Şair seslendiği kişinin gelişini mübalağa sanatıyla anlatır. O gelinde doğa açılır yani ferahlar, yağmur diner. Ağaç, şairin diğer şiirlerinde olduğu gibi, bu şiirinde de ön plandadır. Böylelikle anlatılmak ve okura aktarılmak istenen duygu, tabiat unsurlarıyla güçlendirilmeye çalışılır.

Mustafa Özçelik’in *Serenat* adlı şiir kitabında rastlanılan bazı yoğun imgeler ise şunlardır:

“...

Mesafeleri toplayıp uzun bir gecede

Ateşini yüreğimde yakıyorum

Sıcak bir haziran öğlesi

Bir telefon dua ve gözyaşı

İns ve cin su hava ateş

Serin serviler altında mütebessim toprak...” (Şehriyâr / s. 42)

Serviler genellikle mezarlıklarda yer alan uzun ve iri ağaçlardır. Servi aynı zamanda vahdetin sembolüdür. Şiirde Allah tarafından yaratılan insanlara ve insan dışı varlıklara göndermelerin olduğu görülür. İns, insan ve beşer anlamına gelir. Şiirde cinlerden de bahsedildiği görülür. Bu iki unsurun yanında hayatın vazgeçilmez üç temel ögesi olan su – ateş – hava vardır. “Serin serviler altında mütebessim toprak” dizesiyle zihinde görsel anlamda bir mezarlık canlanır. Bir servi ağacı ve onun altında yer alan, gülümseyen bir toprak (mezar). Şiirde soyut ifadelerin yer aldığı da görülür: “Ateşini yüreğimde yakıyorum” dizesi bunun en derin ve tipik örneğidir. Gece, ateş, su, hava, toprak, servi gibi kelimeler görselliği canlandığı gibi, soyut ve derin düşünceleri de aktarırlar.

“...

Bu şehrin kederini

Işıklar gizliyor yollar

Bütün ezilmişler adına gözlerini bize çeviriyor

Çocuklar düşlerinde hep

Ebabil kuşları görüyor

Dünyaya değişiyor elleri neden sonra

Tarifeler değişiyor tanımlar tasnifler

Kolay farkediliyor artık artılar eksiler

Ve kan damarımızda sıcak bir ırmak olup

Akmaya hazırlanıyor

Toprağın denizine hasret

Falcılar kızıyor bize sevgilim

Sevgilim

Ellerimden tutuyor...” (Toprağa Notlar Düşen Yağmur / s. 61)

“Toprağa Notlar Düşen Yağmur” şiirinde ilk olarak“ Bu şehrin kederini /Işıklar gizliyor yollar” dizesi göze çarpar. Işık ve şehir zihinde sokak lambalarını canlandırır. Başka dizelerde de bu görselliği görmek mümkündür: “Dünyaya değişiyor elleri neden sonra / Tarifeler değişiyor tanımlar tasnifler” ifadeleriyle anlatılmak istenen duygu görselleştirilmeye çalışılır. Şiirde bir rüya hali anlatılmaya çalışıldığından karmaşık ve farklı kelimeler yan yana kullanılır: “Şehir, ışık, yol, çocuklar, ebabil kuşları, ırmak, toprak, falcı” bunlardan bazılarıdır. “Ve kan damarımızda sıcak bir ırmak olup / Akmaya hazırlanıyor / Toprağın denizine hasret” Şiirin bu dizelerinde mübalağa sanatı olduğu gibi, soyut düşüncenin somuta indirgenmeye çalışıldığı görülür. Havada en uzun kalan ve uçarken uyuyan bir kuş olan ebabil kuşları (Ceylan, 2007: 96-97) ve “şehrin kederi” ifadeleri ise İslam kültüründe Fil Vakası olarak bilinen ve Kur’an-ı Kerim’de geçen şu hadiseyi akla getirmektedir. Hz. Muhammed’in doğduğu yıl gerçekleşen bu hadisede Habeş komutanı Ebrehe içinde fil de bulunan ordusu ile Mekke üzerine yürümüş ve Allah

tarafından gönderilen ebabil kuşları da onların üzerine taş yağdırarak Mekke'ye girmelerine izin vermemişlerdir. (Ceylan 2007: 97) Özçelik'in şiirinde de arka planda bu hadiseye telmihte bulunulduğu düşünülebilir.

“ ...

o zaman karşımıza

hep bir çocuk resmi çıkardı

yüreğinde karanfiller

dudağında mızık

çocuk resmi ve geleceğin fotoğrafları

şehrin tarihinde

açılan yeni sayfa...” (Asa / s. 65)

“Asa” adlı şiirde görsel öğeler soyutlaştırma yapılarak yansıtılmaya çalışılır. Okurun zihninde canlanan tablo ise şöyledir: Şiirde dudağında mızıkası bulunan bir çocuk vardır. Bu çocuğun yüreğinde ise karanfiller bulunur. Çocuğun “yüreğinde karanfiller” bulunması farklı bir imgedir. Karanfil mitolojide Jüpiter'in çiçeği olarak bilinir. Kültürümüzde karanfile duyulan sevgi çok eskilere uzanmakla birlikte XV ve XVI. yüzyıllarda doruk noktasına ulaşır. (Ayvazoğlu, 1992: 172) Mustafa Özçelik de yüreğinde karanfil bulunan çocuk tasavvuruyla karanfili anar. Şiirde geçen çocuk resmi, karanfiller, fotoğraflar, sayfa görsel öğeleri okurun zihnine aktarmakta bir araçtır. Çocuğun yüreğinde karanfil vardır. Çünkü karanfil güzeldir, çocuk gibi hoş kokuludur. Çiçeğin kaderi solmak, kurumak ve yok olmaktır. Şair “yüreğinde karanfiller” dizesiyle karanfilleri çocukların yüreğinde yaşatmak ister. Çünkü çocuk yüreği, saflığı ve iyiliği temsil eder. Bu yüzden karanfil, yetişkin insanların bulanık hayatına ulaşmadan, çocuğun yüreğinde açar.

Mustafa Özçelik'in *Dünyanın Tenhasında* şiir kitabında rastlanılan yoğun imge örnekleri ise şunlardır:

“ ...

Şimdi içim kalabalık

Dışım tenha

Sığındığım gecenin içinde

Yüzünün kar çiçekleri

"Havarilerin

Mağaraları memnun eden sesleri"

Önce bir hayaldi belki

Bir ölünün kefenine gül takması

Bir devin ağlaması

Taşların yeniden yosun tutması

Ve içimde böyle başladı

Yeniden sulara katılma..." (Sığınma / s. 16)

“Sığınma” adlı şiirde göze çarpan ilk unsur görsel öğelerin olmasıdır. “Yüzünün kar çiçekleri”, “Bir ölünün kefenine gül takması”, “Taşların yeniden yosun tutması” gibi ifadeler, okurun zihninde görsel bir resmi canlandırır. Şiirde birbirine zıt kelimelerinde varlığı dikkat çeker: Tenha- kalabalık, iç- dış. İçin kalabalık, dışın تنها olması insanın iç dünyasındaki karmaşıklıktan ve yoğun duygularından kaynaklıdır. Dış dünya ise iç dünyasında dolaşan insana تنها ve boş gelir. Her ne kadar somut olarak dış dünya daha kalabalık olsa da soyut anlamda iç dünya daha kalabalıktır.

“ ...

Günlerce yaşlanıp sonra çiçeklerden söz etmek

Sonra bir sis bulutu arkasında

Geçmişe ve geleceğe dönük

Seni taşımaktan yorgun gözlerimle

Sana uygun bir yer aramak tarihimde

Yorgun bir rüzgârın

Peşine takılıp girdiğim yeryüzü sokaklarında

Buğulanan bir cama bakıp

Resmimi görerek huylanıyorum...” (Fırak / s. 36)

Şiire adını veren fırak, ayrılık ve ayrılık acısı anlamına gelmektedir. Şiirde dikkat çeken bazı hususlara değinmek gerekirse, ilk göze çarpan şey zıt kelimelerin aynı dizelerde beraber kullanılmasıdır. Yaşlanmak ve çiçek birbirine zıt kelimelerdir. Çünkü yaşlanmak hayatın son evresi olduğu gibi, çiçek de hayatın başlangıcını, en güzel zamanlarını temsil eder. Çiçek güzel kokan ve capcanlı gözükten bir bitkidir. Yaşlılık ise solan, yavaş yavaş sararan bir bedeni temsil eder. Ayrıca şiirde geçen geçmiş ve gelecek de yine birbirine zıt kelimelerdir. Şiirin görsel yanı ise “Sonra bir sis bulutu arkasında / Yorgun bir rüzgârın / Peşine takılıp girdiğim yeryüzü sokaklarında / Buğulanan bir cama bakıp / Resmimi görerek huylanıyorum” dizeleridir. Bu ifadeler, okurun zihninde bir tablo gibi canlanır. “Seni taşımaktan yorgun gözlerimle” ifadesiyle de soyut düşüncenin somuta indirgendığı görülür.

“ ...

Takvimlerin bütün yaprakları koparken şimdi

Sesin karışıyor vadilerin rengine

Yüzyıllık sesin

Örneğin bir ağacın altında duruyor

Yorumlar yapıyoruz

Sen masumluğunu savunup

Yaşlı bir ağacın tarihinden kelimeler okuyarak

Yeni bir tanım getiriyorsun

İnsan olmaya

İnsan kalmaya...”(Yağmur Masalı / s. 41)

Yağmur Masalı adlı şiirde, yoğun imgenin önemli özelliklerinden birisi olan görsel çağrışımları açık bir şekilde görmek mümkündür. “Takvimlerin bütün yaprakları koparken / Örneğin bir ağacın altında duruyor” dizeleriyle bu görsel unsurlar ön plana çıkar. Mustafa Özçelik şiirinde önemli bir unsur olan “ses” Yağmur Masalı şiirinde de dikkat çeker. Şiirin başında yer alan yüzyıllık sesin vadilerin rengine karışması, bir maceraya davetin habercisidir. Şiirin sonunda “insan olmaya / insan kalmaya” dizeleriyle bu sesin çağrısının bir sonucu olduğu görülür. Özçelik şiirinde genellikle kompozisyon görevi gören kelimeler bir başlangıç ve sonuç görevi üstlenir. Sesin vadilerin rengine karışması, yaşlı bir ağacın tarihinden kelimeler okumak gibi dizelerde de somutlaştırma yapıldığı görülür.

Mustafa Özçelik’in *Gül ve Hançer* adlı şiir kitabında yer alan bazı yoğun imge örnekleri ise şunlardır:

“Bir akasya ağacının altında

Sararmış yapraklar üzerine düşüncelere dalıp

Ey bir ömrün gizli tarihini

Bir eyvâh’a sığdıran usta...” (Usta / s. 16)

“Usta” adlı şiirinde usta ismiyle anlatılmak istenen şey, hayatı acı ve tatlısıyla bir ömür yaşayan kişidir. “Bir akasya ağacının altında / Sararmış yapraklar” dizeleriyle de okurun zihninde görsel öğelerin çağrışımı yapılır. Sararmış yapraklarla kast edilen şey ömrün son evreleridir. İlkbahar çocukluğu, yaz gençliği, sonbaharda yaşlılığı temsil eder. Şiirde bahsedilen usta, ömrün sonuna doğru yaklaştığından bunun acısını yaşar, anlatmak istediği duyguları da tabiat unsurlarıyla aktarmaya çalışır. Bir akasya ağacının altında oturan kişi sararmış yapraklara bakarak düşüncelere dalar. Ve dilde duyulan üzüntüyü anlatan tek bir kelime kalmıştır artık: Eyvah!

“Uysal bakışınla bıraktığın yerde

Tenha bir mevsimin içindeyim

Kimseler görmüyor beni

Bu serin servinin gölgesinde

... (Bakış / s. 18)

“ ...

Yalnız gözlerini kapa

Niyaz vaktidir servilerin...” (Dağ / s. 19)

“Bakış” şiirinde “Tenha bir mevsimin içindeyim” dizesiyle ifade edilen şey kış mevsimidir. Çünkü kış, mevsimler içerisinde en تنها olanıdır. Kâinattaki bütün varlıkların evlere (insanlar), ağaç kavuklarına ve mağaralara (hayvanlar) çekildiği, ağaçların bile çıplak şekilde kaldığı, evrenin beyaza büründüğü bir mevsimdir kış mevsimi. “Kimseler görmüyor beni / Bu serin servinin gölgesinde” dizesiyle görsel öğelerden yararlanılır. Servi ağacı genellikle mezarlıklarda olan bir ağaçtır. Konuşan kişinin görülmemesi, servi ağacının gölgesinde yer alması ve تنها bir mevsimin içinde olması, ölümü çağırıştırır. Böylelikle görsel öğeler şiirde verilmek istenen ölüm temasını yoğun imge türünde aktarır. Servi niyaz etmektedir şaire göre. Bunun nedeni servinin rüzgârda salınırken “Hû! (Allah!) sesini çıkarmasıdır. Bu şekilde onun Allah’ı zikrettiğine inanılmaktadır. (Pala, 2012: 400)

“Konya’da semâzen bir lâle

Hangi yaprağının altında

Güleç yüzüyle

Hangi sırrını açar bize...” (Sır / s. 26)

Sır, Mustafa Özçelik’in şiirlerinde en çok kullandığı kelimelerden birisi olup her daim düşündürten ve gizemini koruyan bir unsur olmuştur. Şiirde bu gizem ve düşünce lalenin açılışına benzetilir. Lale içinde taşıdığı tomurcuğu gün yüzüne çıkarmak için suyla, güneşle büyür. Yani açmak için olgunlaşana kadar bekler. İçinde beklettiği görüntüsü adeta bir sırda dönüşür ve en sonda da açılmasıyla bütün güzelliğini gün yüzüne çıkarır. Şiirde de bu açılış bir sırda benzetilir. Şiirde ayrıca “Konya’da semâzen bir lâle / Hangi yaprağının altında” dizeleriyle de görsel ifadelerden yararlanılır. Lale, 18. yüzyıl şairlerinden İzzet Ali Paşa’nın bir beytinde de kırmızı külâhı başına giymiş bir mevlevîye benzetilmiştir: “Mevlevî olmasa giymezdi külâhı başına / Durmayup böyle döner hep felek-âsâ lâle” (Kartal, 1998: 145) Lale vahdetin sembolüdür. Çünkü her lale soğanından bir tek lale yetişmektedir. Ayrıca laleyi meydana getiren harfler Allah lafzında da bulunur ve ebced değeri olarak her ikisi de 66 sayısını verir. (Kartal, 1998: 1-8) Okurun gözünde sema eden bir semazen (lale) canlanmaktadır. Sır her ne kadar gizli tutulması gereken şey olsa da

burada semazen ile lale arasında ilişki kuran şaire göre her ikisi de sırları söylemektedir.

“Bak öğle güneşi eski bir yazdan kalma

Vakit tamam, sulara gir

Sadece kendi sesinle

Bir berzahtan geçerek

Bir servinin niyaz dalı ol...” (Hercâi / s. 33)

Hercai, hiçbir şeyde kararlı olmayan kimse anlamına gelir. Şiirde böyle bir kişiye seslenilmektedir. “Bak öğle güneşi eski bir yazdan kalma / Bir servinin niyaz dalı ol” dizeleriyle de görsel bir resim anlatılır. Şiirde kendi başına kalıp kendi sesine yoğunlaşması gereken birisinin anlatıldığı görülür. Ses, su, niyaz gibi kelimelerde bir uyum içerisinde. Kararsız bir insana “sulara gir /sadece kendi sesinle” tabiriyle anlatılmak istenen yol, arınmadır. Çünkü niyaza (yakarış) ulaşmak ve niyaz dalı olmak için önce dünya yükünden ve nefisten arınmak gerekir. Aynı zamanda vahdetin bir sembolü olan servi ağacının da Allah’ı zikretmesi inancı akla gelir.

“ ...

Bahçemizde o serviler

Niyaz dalları

Gözlerime

Serin uykular getiren rüzgâr

Tozlu bir camın ardından

Bana duâlar oku.

Güzel ölümler istiyorum Tanrım!” (Melankoli / s. 77)

“Melankoli” şiirinde diğer şiirlerde olduğu gibi servi ağacı dikkat çekmektedir.

Şiirde yine görsel unsurlar ön plana çıkar: “Bahçemizde o serviler / Niyaz dalları / Tozlu bir camın ardından” gibi dizelerde görsellik güçlü bir şekilde kendini hissettirir. Genellikle mezarlıklarda bulunan servi ağacıyla ölüm kelimesinin birlikte kullanılması, birbirini tamamlayan iki unsurdur. Okurun gözünde tasvir edilen hayali mekân (bahçe) şudur: Bir bahçede servi ağacı vardır. Bu servi ağacının dalları niyaz edencesine etrafa uzanmaktadır. Rüzgâr ise genellikle âşığa sevgiliden bir haber ya da sevgilinin kokusunu getirirken burada ise uyku getirmektedir. Servi ağacı rüzgârın esintisiyle salınmaktadır. Öte yandan tozlu bir cam da şiire görsel bir boyut katmıştır.

“Bir gülün solgun yapraklarından kalan

Ertelenmiş bir hüzünle

Geceden bize bakan ay

Biz olmasak

Ne bırakırdı gündüze...” (Kıyamet / s. 85)

“Kıyamet” şiirinde de görsel öğeler dikkat çekmektedir. “Bir gülün solgun yapraklarından kalan / Geceden bize bakan ay” gibi dizeler bunun tipik bir örneğidir.

“ ...

Sırlı kaftanına bürünen bir derviş

Gözleri kapalı gönlü açık

Servilerin niyaz dallarıyla

Uçurur aklını yüzü toprağa değdikçe...” (Niyaz / s. 89)

“Niyaz” şiirinde geçen “Sırlı kaftanına bürünen bir derviş / Servilerin niyaz dallarıyla” dizelerinde yine görsellik ön plandadır. Derviş, kaftan, niyaz gibi kelimeler de anlamca birbiriyle ilgili kelimelerdir. Bu dervişin gözleri kapalı olsa da gönül gözü açıktır. Derviş sırlı kaftanı birçok mertebeden geçerek giyer. Bu mertebeleri de pişerek ve yanarak elde eder. O yüzden o kaftan sır doludur. Yüzünü toprağa değdikçe aklını uçurması da toprağın derin anlamında gizlidir. Çünkü toprak, hem yutan hem de doğuran olmakla birlikte içinde birçok sırrı da saklamaktadır. Toprak dört ana unsurdan biridir.

Mustafa Özçelik'in *Bir Irmak Düşü* adlı şiir kitabında yer alan bazı yoğun imge örnekleri ise şunlardır:

“Ne zaman patlayan bir tomurcuk görsem

Deli divane olurum seni hatırlarım

Gürül gürül bir ırmak açar içimde

Dumanlı bir vadi gibi olur gönlüm

Bulutları çağırırım imdadıma

Geçerim bütün karalardan karanlıklardan

Sulara bakıp da tâ derinden

Gülümseyerek gizlice kaderime

Saçlarını tarayan bir çocuk olurum ben...” (Hicran Diliyle / s. 32)

“Hicran Diliyle” şiirinde görsel unsurlardan oldukça yararlandığı görülür. “Ne zaman patlayan bir tomurcuk görsem / Gürül gürül bir ırmak açar içimde / Bulutları çağırırım / Saçlarını tarayan bir çocuk” dizeleri bu görselliği destekleyen ifadelerdir. Bu ırmak şairin gönlünde gürül gürül akar, sevdiğini hatırlar. O anda sanki saçlarını tarayan küçük bir çocuk gibi olur. Ayrıca şiirde yer alan bazı kelimelerde şiirin çağrıştırmak istediği anlamları okura aktarmaya çalışır. Tomurcuk, ırmak, su, duman, bulut, karanlık, çocuk gibi kelimeler karamsarlıktan kurtularak umuda ilerleyen bir sesi anlatırcasına sıralanır. Şiirde bazı soyut düşüncelerin somutlaştırıldığı da görülür: “Gürül gürül bir ırmak açar içimde / Dumanlı bir vadi gibi olur gönlüm”. Bütün bunlara sebep ise âşığın bir tomurcuk gördüğünde sevdiğini hatırlamasıdır. Onu hatırladığı anda ise içinde tıpkı bir tomurcuk gibi ırmaklar açmakta, akmakta ve karanlıklar geride kalmaktadır.

“ ...

Sabrım çiçek açtı gün doğuyor

Şahlanıyor atım dağlarına doğru

Alnımda ışığı suların

Dört bir yanımda ulu bir kervanın sesi

Hecin develeri göllerde balıklar

İpek yolunda kadife ayak izleri

Bir bulut yol gösterip gölge oluyor sana...” (Alnımda ışıltısı Suların / s. 39)

Şiirde geçen “Alnımda ışıltısı Suların” şiirinde “Sabrım çiçek açtı gün doğuyor / Şahlanıyor atım dağlarına doğru / Alnımda ışıltısı suların / Hecin develeri göllerde balıklar / İpek yolunda kadife ayak izleri” gibi dizelerde görsel öğeler yine dikkat çekmektedir. Sabrın çiçek açması, atın şahlanması, alnımda ışıltısı suların gibi ifadelerle de olgunlaşma yoluna giren bir birey anlatılmaktadır. Bununla birlikte sabrın çiçek açması imgesiyle de somutlaştırma yapılmıştır.

Mustafa Özçelik’in *Ateş Denizi* adlı şiir kitabında geçen bazı yoğun imge örnekleri ise şunlardır:

“...

Sevinçle akıyor

Değirmen oluğunda su

Sırtımı yaslıyorum bir ağaca

Ellerimde elma kokusu

Kuşlar mı desem

Senin şarkını söyleyen ahenk

Bilirim hepsi senden

Çiçek çiçek açan bahar...” (Nakkaş / s. 9)

Nakkaş, yapıların duvar ve tavanlarına süslemeler ekleyen kişi anlamına gelir.

“Nakkaş” şiirinde de ilk göze çarpan unsur görsel öğelerdir. “Sevinçle akıyor / Değirmen olduğunda su / Sırtımı yaslıyorum bir ağaca / Çiçek çiçek açan bahar” gibi dizeler okurun zihninde canlanan görsel öğelerdir. Değirmen, öğüten ve yeni bir şekil veren anlamına gelmektedir. Suyun değirmen olduğunda sevinçle akması da, bu arınmanın sebebidir. Şair seslenmeye çalıştığı kişiyle tabiatta meydana gelen olayları (çiçeklerin açması) birbirine bağlamaya çalışır. Öte yandan sırtını bir ağaca yaslayan ve elinde elma bulunan insan portresi karşımıza çıkmaktadır.

Mustafa Özçelik’in *Dilim Ol Söyle* adlı şiir kitabında rastlanılan bazı yoğun imge örnekleri ise şunlardır:

“ ...

Sayfalar açıldı yıldızlardan

Bir çocuğun ağaca takılı kalan uçurtması

Gökyüzüne ağarken

Kimsenin görmediği bu yerde

Gizlice ağladım...” (Sana Baktım / s. 25)

“Sana Baktım” şiirinde “Sayfalar açıldı yıldızlardan / Bir çocuğun ağaca takılı kalan uçurtması / Gökyüzüne ağarken” dizelerinde görselliğin ön planda olduğu görülmektedir. Şiirde yeryüzüyle gökyüzünde yer alan kavramlar beraber kullanılır. “Gökyüzü – yıldızlar – uçurtma” gökyüzünde var olan “ağaç – yer” gibi kavramlar ise yeryüzüne ait unsurlardır. Okurun zihninde ise şöyle bir resim canlanmaktadır: Gökyüzü sanki bir kitap olmuştur. Bu kitabın sayfaları tıpkı yıldızlar gibi parlamaktadır. Bir çocuğun ise uçurtması ağaca takılı kalmıştır. Gökyüzü aydınlanırken yani sabah olurken ise gizlice ağlayan bir insan portresi çizilmektedir şiirde.

“ ...

Kendini gösteren aynaya bakıp

Kendini aramaktan yorulunca

Sığınsa da bir ağacın gölgeğine

Düşmeden hayalin tuzaklarına

Olgun bir başak gibi gözleri yerde...” (Sükût Vakti / s. 27)

Şiirde geçen “Sığınsa da bir ağacın gölgeliğine / Olgun bir başak gibi gözleri yerde” dizeleri görsel ifadelerin yer aldığı dizelerdir. Olgun bir başak gibi gözleri yerde olmak ise pişmiş, olgunluğa erişmiş insanı simgeler. Çünkü başaklar doldukça ve olgunlaştıkça başları yere doğru eğilir. Aynı zamanda alçakgönüllülüğün bir simgesidir. İnsanoğlu da hayat karşısında yaşayıp gördükçe ve öğrendikçe başaklar gibi eğilmektedir. Ayna ise kalptir, gönöldür.

“...

Annem ki dağımdır benim

Bahçemde en yemişli kiraz ağacım

Yüreği karanfil kokulu çarşı

Tarlasında alın teri bayrakları dalgalanan...” (Terli Toprak / s. 41)

“Terli Toprak” şiirinde de görsel öğeler öne çıkmaktadır. “Annem ki dağımdır benim / Bahçemde en yemişli kiraz ağacım / Tarlasında alın teri bayrakları dalgalanan” dizelerinde tıpkı bir resmi anlatır gibi görselleştirme vardır. Ayrıca şiirde göze çarpan bir başka önemli şey ise soyut ifadelerin somutlaştırılmasıdır. “Yüreği karanfil kokulu çarşı” bu anlatıma güzel bir örnektir. Anne, Mustafa Özçelik şiirinde en sık rastlanan temalardan birisidir. Şiirde de annenin varlığı dağa, ağaca benzetilir. Bu soyut mekânda (bahçede) bir kiraz ağacı vardır. Bu ağaç annedir. Onun yüreği karanfil kadar güzel kokmakta ve tarlasında alın teri tıpkı bir bayrak gibi onurla dalgalanmaktadır.

“...

Yapraklarından aşk dökülen ağaçların altında

Şimdi hangi harfe tutunsak

Ellerimiz yan yana

Ellerimiz sıcak

Böyle bozduk biz karanlığın büyüünü...” (Koku / s. 55)

“Koku” şiirinde “Yapraklarından aşk dökülen ağaçların altında / Şimdi hangi harfe tutunsak / Ellerimiz yan yana” dizeleri görsel ifadenin bir örneğidir. Zihinlerde canlanan tablo ise şöyledir: Bir ağaç vardır ve bu ağacın yapraklarından sanki aşk dökülmektedir. El ele tutuşmuş iki insan yan yanadır ve elleri sıcaktır. Burası her ne kadar karanlık bir yer gibi görünse de söz konusu iki kişinin sevgisi, hayali olan bu karanlık mekânı aydınlatmaktadır.

3.6. Süsleyici Coşkun ve Bayat İmge

Süsleyici imgeler, estetik bakımından fazla değeri olmayan imge türüdür. Süsleyici imgeler, *"benzeyen ile benzetilen arasında bire bir nicelik (kemiye-quantite) benzeşmesi kurar. Genellikle benzeyen ve benzetilen unsurların her ikisi de aykırılığı içinde barındıran iki ayrı somut değerdir. Bu aykırılıktan doğan zorlama, süsleyici imgelerin egzotik ve mantık dışı bir iğretiliği taşımasına neden olur..."* (Korkmaz, 2014: 322) Süslemek bir şeyin daha göz alıcı görünmesini sağlar. Şairler de bunu söz oyunları ile güzelleştirerek yaparlar. Bu durumda şairlerin mübalağa sanatına başvurmaları kaçınılmaz olur. Duyu organlarının algıladığını zorlar derinlikte olan süsleyici imgeler şiirde simgesel bir dili gerekli kılar. Bu durum ise şiirde basit ve süsleyici unsurların olmasına sebep olur. (Şahin, 2014: 408)

Mustafa Özçelik'in *İfşa* adlı şiir kitabında coşkun imge örneklerini görmek mümkündür. Bunlardan bazıları şunlardır:

"İçim kabarık bir deniz

Yüreğim umutlar taşıyan bir gemi

Hangi uzak sahilde yanarsa yansın o ışık

Gel aydınlat günlerimizi" (Seninle / s. 16)

"Seninle" adlı şiirinde, coşkun imge örneklerine rastlanır. Özellikle benzeyen ve benzetilen unsurlar, şiirde ön plana çıkar. Şair, iç dünyasını kabarık bir denize benzetirken, yüreğini de umutlar taşıyan bir gemiye benzetir.

iç-deniz

yürek-gemi

Şiirde geçen "deniz - gemi - sahil - ılık - aydınlık" gibi kelimeler, birbirleriyle edebi bir sanat olan tenasüp içerisinde kullanılır. Şair iç âleminin derinliklerini, kabarık bir deniz ile özdeşleştirir ve denizin tenhalıklarına, gizemine dem vurur. Bunu ruhen hissettirirken, edebi açıdan benzetme unsurlarıyla okurlarına sunar. Şairin yüreğini bir gemiye benzetmesi, içindeki denizin fırtınalığı ve derinliğiyle birlikte yol alıyor oluşunun ürünüdür. Bu ise hayat denizinde bir yolculuğun timsalidir.

"...

Bir gül kanadını okşamanın tadını

yerinde ve zamanında bırakarak

Bir şarkı

Bir muştı gibi

Beraber yürüyelim..." (Seninle / s. 17)

Şair, "Seninle" şiirinin devamında seslendiği kişiyle kendisini şarkı ve muştuya benzetmektedir. Muştı, müjde anlamına gelir. Ayrıca yer - zaman, şarkı - muştı gibi kelimeler de anlamca birbiriyle ilgilidir. Şair "Bir muştı gibi / Beraber yürüyelim" dizelerinde seslendiği kişiyle kendisini müjdeye benzeterek coşkun imge türüne güzel bir örnek verir.

"Şimdi bize sunulan yırtık resimler

Ve parçalanmış binlerce hayat

Çok alıngan bir çocuk oluyor gökyüzü

Dokunsan ağlayacak

Kadınların

Bir mendilde kalıyor gözyaşları..." (Ellerimde Bir Demet Karanfil / s. 23)

"Ellerimde Bir Demet Karanfil" şiirinde göze çarpan ilk unsurlar benzeyen ve benzetilen öğelerdir. Şiirde gökyüzü, alıngan bir çocuğa benzetilir. Çünkü çocuk, alıngan ve hassas olan bir varlıktır. Gökyüzü, dokunsalar ağlamaya başlayacak bir çocuk olarak tasavvur edilmiştir. Bu noktada yağmurun yağması ile gözyaşı arasında da ilgi

kurulmuştur, denilebilir. Gökyüzü-çocuk ve arka planda yağmur-gözyaşı ilişkisi vardır. Öte yandan "yırtık resimler - parçalanmış hayat" kendi içerisinde bir uyum arz etmektedir. Ayrıca şiirde geçen "alınan - çocuk - ağlayacak - kadın - mendil - gözyaşı" gibi kelimeler de anlamca birbirini tamamlar niteliktedir.

"...

Deniz midir dolan avuçlarınıza

Kentler dolaşırım sabah akşam

Hiç biri sığınak olmaz kalbin gibi bana..." (Evrene Umuttur Sevdan / s. 25)

"Evrene Umuttur Sevdan" şiirinin devamı olan dizelerde şair seslendiği kişinin kalbini bir sığınağa benzetir. Bunu dile getirirken de somut ve soyut ifadeleri bir arada kullanmaktadır. Şair "Kentler dolaşırım sabah akşam" dizesiyle somut bir yaklaşımı sergilerken "Hiçbiri sığınak olmaz kalbin gibi bana" dizesiyle de soyut bir ifadeyi somutlaştırmaya çalışmıştır. Şiirde geçen sabah - akşam, avuç - sığınak gibi kelimeler de hem zıtlığı hem de uyumu içinde barındırır. Şiirde önemli olan bir başka husus da yeryüzünde yer alan iki yaşamın sembolü haline gelen deniz ve kenttir. Deniz su yaşamını, kent ise karada yer alan betonlaşmış hayatı simgeler. Şair kentleri bir bir dolaşmaktadır. Çünkü kendisine sığınacak bir yer aramaktadır. Fakat sonunda anlar ki bu arayış boşunadır, ona sığınak olacak olan yer sevdiğinin kalbidir.

"...

Şimdi sesinle

Bir dağ yamacına asılı kalmış

yalnız bir ağaç gibi

Sarsılıyor çağ..." (Çiçeklenir Sevdamız / s. 30)

"Çiçeklenir Sevdamız" şiirinde mübalağa sanatının kullanıldığı görülmektedir. Şair, şiirde bahsettiği kişinin sesiyle çağın sarsıldığını ifade eder. Ayrıca benzeyen (çağ) ve kendisine benzetilen (ağaç) öğelerle bahsettiği çağı bir dağın yamacına asılı kalmış yalnız bir ağaç gibi tahayyül etmiştir. Böylelikle anlatmak istediği duyguyu, görselleştirerek güçlendirmeye çalışmıştır.

"...

Bir özge bahar gibi açılsın diye kalbim

Aşkın bitmeyen bereketlerinden

Kuşlar da nasibini almıştır..." (Diriliş Türküsü / s. 36)

"Diriliş Türküsü" şiirinde kalp, bahara benzetilmektedir. Tabiat, Özçelik şiirinin bel kemiğini oluşturduğundan bahar ve kuşlar, şiire ayrı bir anlam katar. Aşk, insana mutluluk veren bir duygudur. İnsana mutluluk verdiğinden onun hayatındaki birçok şeyi de olumlu şekilde etkiler. Bu yüzden aşk, şiirde bereket olarak adlandırılır ve kuşlar da bu durumdan nasiplenir.

"...

Büyümesi yarım kalmış bir güvercin oldum birden

Takılıp kaldım fetret tuzaklarına

Üstüme basıp da geçtiler..." (Bir "An"ı Yorumlama Denemesi / s. 66)

"Bir "An"ı Yorumlama Denemesi" şiiri hem yoğun imge (görsellik) hem de coşkun imge türüne ait bir örnektir. Şair "Büyümesi yarım kalmış bir güvercin oldum birden" dizesiyle kendisini bir güvercine benzetmektedir. İslam inancında barışın, sevginin, masumiyetin timsali olan güvercin, insanoğlunun ilk evcilleştirdiği hayvan olarak kabul edilir. Haberleşme aracı olarak da kullanılan güvercinler çok uzak mesafelerden tekrar yuvasına ve dişisine döndükleri için de sadık bir kuş olarak kabul edilirler. (Ceylan, 2007: 99)

Ayrıca "Takılıp kaldım fetret tuzaklarına / Üstüme basıp da geçtiler" dizeleriyle de görsel bir resim zihinde belirmektedir. Güvercin özgürlüğü simgelemektedir. Şiirde ise güvercinin karşısına, ona en zıt olan kavramı, tuzağı yerleştirir şair. Fetret kelimesi de tarihte duraksama dönemleri için kullanılan bir ibaredir. Şiirde güvercinden sonra fetret ve tuzak kelimelerinin kullanılması kendi içerisinde bir uyum sağlamaktadır.

"...

Ve onlara anne gönlünden

Kabarmış rahmet bulutlarındanmış gibi

Şefkat sular gibi akardı

/Sen bunları bilmezdin/..." (Anneler ve Çocuklar / s. 69)

"Anneler ve Çocuklar" şiirinde "Ve onlara anne gönlünden / Kabarmış rahmet bulutlarındanmış gibi/ Şefkat sular gibi akardı" dizeleriyle benzeyen ve benzetilen öğeler açık bir şekilde görülmektedir: şefkat-su, anne-bulut. Anne, kutsal olan bir varlıktır. Annenin çocuklarına duyduğu şefkat de şiirde kabarmış rahmet bulutlarına ve sulara benzetilmektedir. "Anneler ve Çocuklar" şiirinde ayrıca anlamca birbirini tamamlayan kelimeler de bir arada kullanılmıştır: Anne, rahmet, şefkat, su.

"...

Çağlarca anne diyen biz

Merhamet ormanında

Şefkatinizle sulanmaya muhtaç

Kurumak üzere olan ağaçlarız..." (Yalnız Söylenen Şarkı / s. 73)

"Yalnız Söylenen Şarkı" şiirinde yine anne teması bulunmaktadır. Şiirde benzeyen ve benzetilen unsurlar son dizede görülür: "Kurumak üzere olan ağaçlarız" ifadesiyle anne şefkatine muhtaç olma durumu, kurumak üzere olan ağaç benzetmesiyle anlatılmaya çalışılmıştır.

Mustafa Özçelik'in *Güneş ve Ayna* adlı şiir kitabında yer alan bazı coşkun imge örnekleri ise şunlardır:

"...

Bir beyaz bulut olurum gökyüzünde

Kimseler görmez benî

Gökle yerin buluştuğu yerde

Gözlerimde sevinçler..." (Geri Dönmem Artık / s. 17)

"Geri Dönmem Artık" şiirinde benzeyen ve benzetilen öğeleri şiirin ilk dizesinde

görmek mümkündür. "Bir beyaz bulut olurum gökyüzünde" ifadesiyle şair, kendisini açık bir şekilde buluta benzetir. Su ile ilgili unsurlar Özçelik'in şiirlerinde dikkat çekmektedir: su, deniz, akarsu, bulut, yağmur... Bu şiirde ise bulut bir tabiat unsuru olarak ele alınıp işlenmiştir. Şair kendisini beyaz bir buluta benzetir. Bulut ise özellikle baharda verdiği yağmurlarla ölü olan tabiatı canlandırır. Bulut kimi zaman cömertliğin bir sembolü kimi zaman ise âşıktır. (Tolasa, 2001: 440-441) Gök – yer ise anlamca birbirini tamamlar niteliktedir. "Gözlerimde sevinçler" dizesi de insan için soyut bir duygu olan sevincin somuta indirgenen halidir.

"Gece yalnız düşler kurarken

Çağlarca mahcup ve ürkek

Bir meryem yüzü gibi

Ay bakar da bize

Nice erler çıkar çıkarır göğsünden... (Bütün Yürekler Afrika / s. 20)

"Bütün Yürekler Afrika" şiirinde Mustafa Özçelik, Afrika'da açlık ve sefalet içerisinde yaşayan çocuklar için göndermelerde bulunmaktadır. Gerek kendi yaşadığı ülke, gerekse dünyanın herhangi bir ülkesinde haksızlığa uğramış kim ya da kimler varsa Özçelik her daim onların "dili" olmayı amaçlar. Afrikalı çocuklar da bunlardan bazılarıdır. Şiirde ay Meryem'in yüzüne benzetilir: "bir meryem yüzü gibi /ay bakar da bize" dizesi coşkun imge örneğidir. Hz. Meryem, İslam inancına göre cennetin en hayırlı kadınlarından birisidir. Bu yüzden ayın parlak görüntüsü Hz. Meryem'e benzetilmektedir. "ay bakar da bize / nice erler çıkar çıkarır göğsünden" ifadeleriyle zihinde hayal edilen ama hakikatte olmayan bir durum anlatılmaktadır. Şiirde geçen gece, ay, düş gibi kelimeler de anlatılmak istenen duyguyu okura aktarmada yardımcı olur.

"...

Çağa ait bir yalnızlık durağında

Gönlün yüce bir dağ bir deniz

Varabilsem yanına

Yağmurla fırtınayla bir... (Yolculuk / s. 26)

Yolculuk şiirinde benzeyen ve benzetilen öğeler göze çarpan ilk hususlardır. Şair, “Gönlün yüce bir dağ bir deniz” dizesiyle gönlü yüce bir dağ ve denize benzetir. Dağ yücedir, deniz ise sonsuzluğu çağrıştırır. Gönül de (içindeki sevgi) kişinin iç dünyası da sonsuzdur, yücedir. Yalnızlık ise çağın bir hastalığıdır. Şiirde görsel öğelerin ön plana çıktığı görülmektedir. Dağ – deniz, yağmur – fırtına gibi kelimeler de şiirde kendi aralarında uyum içerisindedir.

"Bir çağlayandır sevgim akar durur kalbine

Dağ taş erir erisin kalbin diye

Bir gül olup açmak dilerdim bahçende

Söyledim her gül yetişir bu gül yetişmez diye" (Sana Dair / s. 57)

“Sana Dair” adlı şiirde coşkun imge örneğini “Bir çağlayandır sevgim akar durur kalbine/ Bir gül olup açmak dilerdim bahçende” dizelerinde görmek mümkün. Şair sevgisini çağlayana, kendisini ise bir güle benzetir. Şiirde dağ –taş, gül – bahçe gibi kelimelerin de kendi içerisinde uyumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca sevgilinin kalbi bir bahçe gibi düşünülmüştür. Âşık da bu gönül bahçesinde bir gül olup açmak ister. Bu bahçenin gülünü ise sevgi (çağlayan) sular.

"...

Bir fidandım anne

Fidan boylundum bahçende

Dualarınla korunur..." (Erken Büyümüş Çocuklar İçin Şiir / s. 67)

“Erken Büyümüş Çocuklar İçin Şiir” adlı şiirde benzeyen ve benzetilen unsurlar açık bir şekilde belirtilmektedir: “Bir fidandım anne / Fidan boylundum bahçende” Fidan, geleceği ağaç olan hassas ama bir o kadar da sağlam bir bitkidir. Şiirde de annesinin duasıyla korunan kişi, fidana benzetilir. “Fidan boylu” deyimi ince, uzun ve biçimli kimseler için kullanılan bir tabirdir.

"...

Dikenler kanatsa da dizlerimi

Biliyorum serin bir ırmaktır gözlerin

Dindirir yasımı..." (Anne / s. 71)

"Anne" şiirinde annenin gözleri ırmağa benzetilmektedir. Irmak arındıran, temizleyen, bereketlendirendir, berraktır ve saflığı simgeler. Olumlu olanı temsil eden ırmak, bu yüzden annenin gözlerine benzetilir. Anne umut veren, iyileştirendir, kanayan yaraları sevgi dolu bakışlarıyla sarandır. Diken, yas, kan anlamca ilgili kelimelerdir.

Mustafa Özçelik'in *Serenat* adlı şiir kitabında tespit edilen bazı coşkun imge örnekleri ise şunlardır:

"...

Gövdemiz kocaman bir orman

Belki onlar anlar ve anlatırlar bizi..."(Kuşları İçimizde Taşısak / s. 30)

Mustafa Özçelik'in *Gül ve Hançer* adlı şiir kitabında karşılaşılan bazı coşkun imge örnekleri ise şunlardır:

"...

Bir akşam kuşu gibi gel

Bir fısıltı gibi

Kalbime düşün o eczâ

Rûhum ürpersin ve titresin cânım..." (Akşam Kuşu / s. 42)

"Gözlerinde yıldız görüntüleri

Yüzün bir ay olup doğuyor geceme

Yer altı suları seninle daha serin

Göğsüne can yürüyor bitkilerin

Sen şimdi endamlı bir lâle olup

Geçiyorsun kalbimin içinden

Ey bahçemin hercâi menekşesi

Ah hiç yorulmayan dünya ecesi..." (Ben Seni Sular Gibi Sevdim / s. 50)

“Ben Seni Sular Gibi Sevdim” şiirinde birçok coşkun imge örneğine rastlamak mümkündür. “Yüzün bir ay olup doğuyor geceme / Sen şimdi endamlı bir lâle olup / Ey bahçemin hercâi menekşesi” dizelerinde şairin seslendiği kişiyi benzeyen ve benzetilen unsurlarını kullanarak somutlaştırmaya çalıştığı görülür. Çünkü şair seslendiği kişiyi aya, laleye ve menekşeye benzetmektedir. Sevgili ay olup geceleri âşğın gönlüne doğmakta onun gecesini nurlandırmaktadır. Kimi zaman da âşğın gönül bahçesinde lale gibi açar ve endamını gösterir. Şiirde somutlaştırma yapılan diğer dizeler ise şunlardır: “Gözlerinde yıldız görüntüleri / Göğsüne can yürüyor bitkilerin / Geçiyorsun kalbimin içinden ”Yıldız, ay gece, lale, menekşe, bahçe” gibi kelimeler de tenasüp içerisinde kullanılmıştır.

" ...

Bir mumun esrik alevinde

Tam bir mavi hülyâ senin yüzün..." (Irmak / s. 80)

“Irmak” şiirinde coşkun imgeyle birlikte görsel öğelerinde kullanıldığı görülmektedir. “Bir mumun esrik alevinde” dizesinde görsel bir ifade yer alırken “Tam bir mavi hülyâ senin yüzün” dizesinde coşkun imge örneği görülmektedir. Mavi renk sonsuzluğu ve dinginliği temsil eder. Mavi aynı zamanda hayalin de rengidir. Şiirde yüzün mavi bir hülyaya benzetilmesiyle seslenilen kişinin huzur verici yanına gönderme yapılır.

Mustafa Özçelik’in *Bir Irmak Düşü* adlı şiir kitabında karşılaşılan bazı coşkun imge örnekleri ise şunlardır:

" ...

Beyaz bir kelebek ol bahçemin içinde

Kızıl bir lâlenin göğsünde uyu

...

Beni sularına çek ıslansın yüzüm

Ürkek bir serçe gibi üşümüş olayım beni sar

...

Denizimde çığlık çığlığa bir martı

Dağ başlarımda kar ol..." (Aynamdaki Suret / s. 17-18)

“Aynamdaki Suret” şiirinden bölüm bölüm alınan dizelerde coşkun imge örneklerini görmek mümkündür. “Beyaz bir kelebek ol bahçemin içinde / Ürkek bir serçe gibi üşümüş olayım beni sar / Dağ başlarımda kar ol” dizelerinde kelebek, serçe ve kar gibi unsurlarla benzeyen ve benzetilen ilişkisi kurulmuştur. Sevgili beyaz bir kelebektir, kardır; âşık ise ürkek bir serçedir. Şiirde geçen kelebek, lale, su, serçe, deniz, martı, dağ gibi tabiatı yer alan canlı cansız varlıklar anlamca bir bütünlük arz eder.

"...

İçimde kal ve kabul et beni

Denizinde bir köpük

Dalında bir yaprak olayım..." (Akşamın Tarihi / s. 21)

"...

Boynumu bükerek ve af dileyerek

Toprağına düşeyim narin bir kelebek gibi..." (Niyaz Makamında 1 / s. 25)

"...

Ben de bir hicran bulutu gibi

Yağmurlarla gökten yere ağıp

Toprağına düşeyim ey Leyla

...

Olgun bir meyve gibi

Dibine düşeyim bütün ağaçlarının

Fanusum parçalaniyor..."(Niyaz Makamında 2 / s. 27-28)

"...

İçimde uçurumların sevinci

Kuşlar gibi uçup gidiyor katına..." (Güvercin Kanadına Tutunmak / s. 31)

Mustafa Özçelik'in *Ateş Denizi* adlı şiir kitabında yer alan bazı coşkun imge örnekleri ise şöyledir:

"...

Bir ağaç gibi soyunursun kabuğundan

Böylece biter savaş

Son yükünü boşaltır kervan..." (Payıma Düşen / s. 34)

"Payıma Düşen" şiirinde "Bir ağaç gibi soyunursun kabuğundan" dizesiyle coşkun imge oluşturulduğu görülmektedir. Boşaltılan ve son bulan bir yük, ağacın kabuğundan soyunduğu ana benzetilir.

Bayat imge, şiirlerde az rastlanılan ve imge özelliğini kaybetmiş birtakım göndermelerdir. Özellikle önceden var olan şeylere, sembol bağlamında yapılan yüzeysel göndermeler olarak nitelendirilir. Bayat imgeler önceden var olan ve gelenekten yararlanılan bir unsur olduğundan yaratıcılıktan uzaktır. (Korkmaz, 2014: 324)

"Gül, bülbül, bahçe ve rüzgâr motifleri, Doğu şiir geleneğinde sürekli aynı göndergeler doğrultusunda işlendiğinden, imgeden çok sembol değeri kazanmış unsurlardır. (Korkmaz, 2014: 324) Mustafa Özçelik özgün bir şair olduğundan şiirlerinde bayat imgelere rastlamak oldukça zordur. Lakin gelenekten faydalandığı için gül, bülbül ve bahçe gibi unsurları bir arada kullandığı şiirleri de vardır:

"...

Solmuş gül talan olmuş bağ

Nerede kaybettik bülbülümüzü” (Sonbahar / s. 259)

"...

Bir Irmak Düşü şiir kitabında geçen bayat imgeler şu şekildedir:

Hicran içinde inleyen bir bülbülüm ben

Artık gülistanını göster bana..." (Hicran Diliyle / s. 32)

"...

Gözlerim tutuşmuş bir göl arıyor

Bir bülbül olmuş dilim ağlıyor

Rüzgârla paylaşıp ..." (Dua / s. 53)

Örnek alınan tüm şiirlerde az da olsa bayat imge türüne rastlanmaktadır.

SONUÇ

Mustafa Özçelik, gelenekten yararlanan ve gelenekle ilişkisini koparmayan bir şairdir. Onu “şiir” alanında önemli kılan gelenekten yararlanmasının yanı sıra modern zamana da sırtını dönmemesidir. Şair, özellikle yaşadığı dönemin zihniyetini de eserlerine yansıtır. Şiirlerinde bir taraftan dervişler söz konusu edilirken diğer taraftan yaşadığı dönemde tanık olduğu olaylar, acı ve sefalet içerisinde bırakılan Afrikalı çocuklar yer alır. Modern Türk şiirinde dervişlik yeleğini giyen bir şair olarak görülen Özçelik, eserlerinde topluma hiçbir zaman sırtını dönmez; toplumsal olaylara duyarsız kalamaz. Özçelik’in şiirlerinde mistik bir anlayış, gelenekçi yaklaşımlar, tabiat gibi unsurlar her zaman ön plandadır. Şair gelenekten yararlanırken Klasik Türk edebiyatının ve Halk edebiyatının bazı mazmunlarına da şiirlerinde yer verir: Leylâ ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Yusuf ile Züleyha bunlardan bazılarıdır.

Mustafa Özçelik’in şiirlerinde zamanla ilgili mefhumlar (zaman, yıl, bahar, yaz, sonbahar, kış, aylar...), su ile ilgili unsurlar (su, deniz, ırmak, akarsu, bulut, yağmur...), toprak ile ilgili mefhumlar (toprak, toz, dağ...), hava ile ilgili mefhumlar (rüzgâr), hayvanlar (kuşlar, balıklar, serçe, ebabil...), nebatat (ağaçlar, çiçekler, güller, laleler...) sıklıkla yer almaktadır. Aşk, hüznün ve tabiat şiirlerinde ana temadır. Öte taraftan hikmetli sözleri, insan oluşunun duygularına yansımaları, duyarlılığı, ince şeyleri görmesi, toplumu şiirleri aracılığıyla uyarması dikkat çekicidir.

Mustafa Özçelik, hem geçmişe hem de modern zamana ayna tutmaya çalışan bir şairdir. Maverâ dergisinde tanınmaya başlayan şair, bu derginin kurucuları ve yazarları içinde yer alan Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt gibi isimlerle beraber sekizinci güzel adam olarak adlandırılır. Özçelik şiirinin önemli yanlarından biri de çağrışımlı zengin sözcüklerin dizelerinde sıkça yer almasıdır: Işık, ses, derviş, mağara, gece, ırmak vb. Şairin şiirlerinde çocuk edebiyatının etkisi de görülür. İçindeki çocuğu hiçbir zaman öldürmeyen sanatkar, okurun karşısına kimi zaman hassas, kimi zamanda çocuksu ifadelerle çıkar. Özçelik, tasavvuf yolunda ilerleyen tabiat sevdalısı bir şairdir. Geçmişle modern zaman arasında bir köprü görevi üstlenirken, tabiatı da her daim bir araç olarak kullanır. Şairin kullandığı dil oldukça sadedir. Arı bir dille söylenmesi kolay, ama derin anlamlar yüklü şiirler kaleme alır.

Şairler, yaşadığı mutluluk ve melal duygularını ya da herhangi bir olay hakkındaki düşüncelerini ifade etmeye çalıştığında hissettiği veya zihninde tasarladığı şeyi bütün

anlamında metne aktarma konusunda zorluk çeker. Bu yüzden insan, sonsuz ve sınırsız olana açılmaya çalışır. Bunu yaparken de zihninde tasarladığı hayallerden yani imgeden yararlanır. Bir şiiri estet kılan en önemli özelliklerinden birisi şair tarafından oluşturulan imgelerdir. İmge üretmede şair, dilin söz varlığından ve bütün zenginliklerinden faydalanmaya çalışır. Özellikle imge üzerine yoğunlaşan şairlerde farklı bir bakış açısı, kültür, birikim, özgünlük ve soyut bir hayal gücüne rastlamak mümkündür. Genel olarak Türk edebiyatında yapılan bazı çalışmalarda beş imge türünün ağırlıkta olduğu görülür. Mustafa Özçelik'in şiirlerinde yayılğan, batık, radikal, yoğun ve süsleyici coşkun imgelere açık bir şekilde rastlanılır. Bu da onun özgün bir şair olmasından ve yaratıcı yönünün zengin oluşundan kaynaklanır. Mustafa Özçelik'in şiirlerinde tespit edilen imge türleri *İfşa*, *Güneş ve Ayna*, *Serenat*, *Dünyanın Tenhasında*, *Gül ve Hançer*, *Bir Irmak Düşü*, *Ateş Denizi* ve *Dilim Ol Söyle* adlı şiir kitaplarından derlenerek tarafımızca incelenmiştir. Yayılğan, batık, radikal ve yoğun imgelere şairin bütün şiir kitaplarında rastlanılır. Süsleyici Coşkun Bayat imgeler ise kitapların genelinde olmasa da bazılarında yer alır.

İlk şiir kitabı olan *İfşa*, ele alınan imge türlerinin çoğunlukta olduğu bir kitaptır. Bu eserde, Özçelik'in ilk yayınlanan şiir kitabı olmasına rağmen, bahsi geçen beş imge türüne de yoğun bir şekilde rastlanılır. Diğer şiir kitaplarında ise bazı imge türleri daha azken bazıları ise sayıca daha fazladır. *Güneş ve Ayna* şiir kitabı *İfşa*'dan sonra yayınlanan ikinci şiir kitabıdır. Kitapta yayılğan imgenin ağırlıkta olduğu görülür. Genel olarak imge türlerinin hepsine yer verilse de yayılğan, batık ve yoğun imgeler daha çok göze çarpar. *Dünyanın Tenhasında* adlı kitapta ise radikal imgelerin ağırlıkta olduğu görülür. Sonrasında da batık ve yoğun imgeler vardır. *Bir Irmak Düşü* şiir kitabında ise coşkun imge türü ağır basmaktadır. Bununla birlikte batık ve radikal imgeler de görülür. *Serenat* şiir kitabında ise radikal ve yayılğan imgeler ön plana çıkar. Az da olsa batık ve yoğun imgelere de rastlanılır. *Ateş Denizi* kitabında ise genel olarak imge türleri azdır. Yayılğan, radikal ve yoğun imgeler ön plandadır. *Dilim Ol Söyle* şiir kitabında da yoğun imgeler ön plana çıkar. Sonra sırasıyla batık, radikal ve yayılğan imgeler vardır.

Şairin şiirlerinin olmazsa olmazı tabiattır. Özçelik'in şiirlerinde tespit edilen gerek yayılğan imge örneklerinde gerek batık, radikal, yoğun ve coşkun imgelerde tabiata ait unsurlara sıkça rastlanılır. Şair soyut düşünceleri somutlaştırmaya çalışırken içinde bulunduğu tabiata bağlı kalarak “ırmak, su, deniz, okyanus, ağaç, kuş, çiçek, ateş, toprak, ceylan, yağmur, dallar, güvercin, karınca, Anka kuşu, bahçe, bahar, gül, kış” gibi kelimeleri sıkça kullanır. Mustafa Özçelik şiirlerinde imge oluştururken ilk önce kendi

geniş kültür yelpazesinden yararlanır. Bu geniş kültür içerisinde daha önce de belirtildiği gibi gelenek vardır. Özellikle kendi dünya görüşüne has kelime ve cümleler seçerek imge üretmeye çalışır.

Şairin şiirlerinde mistik öğelerde dikkat çekmektedir. Allah ve peygamber sevgisi şiirlerinde sıkça yer alır. Öte yandan derviş olma yolunda çekilen çilelerden de söz eder. Şair bunları ifade etmeye çalışırken sır, gece, ses, ışık, derviş, yol, suret, ateş, ayna, sükût, melek, ölüm, akşam gibi kelimelere çokça yer verir. Özçelik'in ilk şiir kitabından son şiir kitabına kadar tabiat ve mistisizm ön plandadır:

İfşa adlı eserde genel olarak tabiat unsurlarının ön planda olduğu görülür. Güneş, gül, çiçek, kuş ve deniz adı geçen eserde sıklıkla geçen kelimelerdir. Şair duygularını anlatırken tabiatı bir araç olarak kullanır. Çocuksu yönünün ağır bastığı bu eserde mistik öğeler de yer alır. Burada yer alan şiirlerde geleneğin etkisi görüldüğü gibi “sır” teması da dikkat çeker. Ayrıca *İfşa*, şairin ilk şiir kitabı olmasına rağmen dili yalın, anlatımı da oldukça güçlüdür.

Güneş ve Ayna kitabında ise tabiat, mistisizm, aşk gibi temaların ağırlıkta olduğu görülür. Bu eserde genel olarak kuşlardan, sonbahardan ve eylül'den bahsedilirken diğer taraftan Afrika'da açlıkla boğuşan çocuklar anlatır. Kitapta metafizik öğelerle, anne sevgisi gibi konular da yer alır.

Serenat kitabında ise sayıca az ama muhteva açısından uzun şiirlerin yer aldığı görülür. Toplam on şiirden oluşan kitapta tabiat ve mistik öğeler ön plandadır. Ayrıca eserde toprak, gece, kuş gibi kelimeler de sıklıkla geçmektedir.

Dünyanın Tenhasında şiir kitabında ise tabiat ve mistik öğelerle beraber ses ön plandadır. Ateş, dua gibi unsurlar da göze çarpanlar arasındadır.

Gül ve Hançer Mustafa Özçelik'in mistik şiirlerinin en çok yer aldığı şiir kitaplarındandır. Şair bu eserinde yolculuk, ölüm, çağrı gibi derin anlamlar çağrıştıran kelimelere de sıklıkla yer verir.

Bir Irmak Düşü kitabında mistik konular ağırlıkta olup niyaz, ayna, teslimiyet, dua gibi unsurlar ön plandadır. Şair bu eserde mistisizmle tabiatı birleştirmeye çalışır.

Ateş Denizi şiir kitabında ise tabiat, mistisizm ve özellikle derviş olma yolunda çekilen çileler anlatılmaya çalışılır.

Dilim Ol Söyle şiir kitabında mistik öğelerle beraber Yunus Emre'ye olan göndermeler vardır. Tabiat kitapta yine olmazsa olmaz bir temadır. Şair her ne kadar Divan ve Halk şiirinin nazım şekillerinden etkilenmiş olsa da genel olarak serbest ölçüyü kullanır.

Divan edebiyatı geleneğinden, tasavvuf kültürüne kadar pek çok kültürel birikime şiirlerinde yer vermiş olan Özçelik, hayat karşısında edilgen değil etken bir tavır sergilemektedir. Yani şair yaşadıkları karşısında umutsuzluğa düşmemiş ve daima mücadele içinde olmuştur. Uçan kuşun sesinde aşkın yansımasını bulan ve bireysel duygularını çoğu zaman tabiata yansıtan şairin lirik bir üslubu vardır. Şiirlerini genellikle serbest ölçüyle kaleme alan şair Divan ve Halk şiirinin nazım şekillerinden de etkilenir. Mustafa Özçelik'in şiirinde genel olarak ağır basan iki tema tabiat ve mistisizmdir. İncelenen şiir kitaplarının bütününde zihnindeki düşüncelerini tabiat ve mistik ifadelerle okura aktarır. Aşk, gelenek, kültür, modern zaman gibi temaları da işleyen şair, geçmişle modern zamanı aynı çatı altında ifade etmeye çalışır.

Mustafa Özçelik günümüz şiirinin önemli temsilcilerinden biridir. Biz de yüksek lisans tezi olarak hazırladığımız bu çalışmada onun şair yönünü ele alarak şiirlerini beş farklı imge türü içerisinde incelemeye çalıştık. Özçelik'in şiirlerinde bu imge türlerinin hepsine rastladık. Tespit ettiklerimizi de şiirlerinden örnekler vererek ifade etmeye çalıştık. Özçelik'in sekiz şiir kitabından yola çıkarak hazırlanan bu çalışmada şairin en çok yayılğan ve radikal imge türüne rastlandığı en az da süsleyici coşkun, bayat imge türünün olduğu görülür.

KAYNAKÇA

- Akgül, C. E. (2003). Gelecek Çocuklar İçin Okunacak Sayfalar. *Vivo Dergisi*, (9).
- Akın, H. (2013). Özçelik'in Metafizik Şiiri Üzerine. *İstanbul Bir Nokta Aylık Edebiyat Dergisi*, (133), 14.
- Akpınar, S. (2013). Tevfik Fikret'in Şiirlerinde Titreme İmgesi. *Türkbilig / Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 14 (25), 75- 86. <http://www.turkbilig.com/pdf/201325-197.pdf>.
- Aksan, Doğan. (2004). *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*. (2. Baskı). Ankara: Bilgi
- Aktaş, Ş. (2009). *Şiir Tahlilleri Teori – Uygulama*. (1. Baskı). Ankara: Akçağ.
- Akyüz, K. (1990). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri (1860-1923)*. (1. Baskı). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Alkan, E. (2005). *Şiir Sanatı*. (1. Baskı). İstanbul: İnkılap.
- Alper, N. (2017). Mustafa Özçelik 'in Eserlerinde Tasavvufi Duyuş ve Duruş. *Edebiyat Bülteni*, (14), 8-9.
- Altan, M. (2017). Gönüllere İtina ile Sevgi Eken Ayna: Mustafa Özçelik. *Edebiyat Bülteni*, (14), 19-20.
- Altun, I. (2007). Karacaoğlan'da Şiirsel Bir İmge Olarak Giyim, Kuşam. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 14 (35), 217-228. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/ataunitaed/issue/2874/39389>.
- Atakay, K. (2004). İmge. *Kitaplık Dergisi*, (74), 67-73.
- Avcı, R. (2017). Kalp Denizine Yelken Açan Bir Sanatçı: Mustafa Özçelik. *Edebiyat Bülteni*, (14), 48-50.
- Ay, A. (2013). Şiirin Nar Hali. *İstanbul Bir Nokta Aylık Edebiyat Dergisi*, (133), 6.
- Ayan, H. (2008). *Fuzûlî, Leylâ vü Mecnûn*. (4. Baskı.) İstanbul: Dergâh.
- Ayvazoğlu, B. (1992). *Güller Kitabı*. (1. Baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Ayverdi, İlhan. (2011). M B T Sözlük. (2. Baskı). İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Banarlı, N. Sami (2001). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi I.* İstanbul: MEB.
- Bars, M. E. (2010). Kerem ile Aslı Hikâyesinde Olağanüstülük Motifleri. *Akademik Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 21-30. https://www.jasstudies.com/Makaleler/1814645011_2Mehmet%20Emin%20Bars_13-22.pdf
- Bars, M. E. (2012). *Ferhat ile Şirin Hikâyesi'nde Büyülü Gerçeklik*. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423933382.pdf>.
- Bumin, T. (2016). *Hegel Bilinç Problemi Köle-Efendi Diyalektiği Praksis Felsefesi*. (7. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi.

- Celep, M. (2013). Nun ve Kalem” Bize Ne Söyler?. *İstanbul Bir Nokta Aylık Edebiyat Dergisi*, (133), 28-29.
- Celep, M. (2017). Mustafa Özçelik’in ‘Aşk ve Niyaz’ Adlı Kitabında Anlam Arayışlar. *Edebiyat Bülteni*, (14), 51- 55.
- Celep, M. (2017). Sekizinci Güzel Adam: Mustafa Özçelik. *Edebiyat Bülteni*, (14), 16.
- Ceylan, Ö. (2007). *Kuşlar Dîvânı Osmanlı Şiir Kuşları*. (2. Baskı) İstanbul: Kapı.
- Çaylı, Neslin. (2015). Şair Mustafa Özçelik’le Söyleşi. *Kültür Ajanda*, (24).
- Çetin, N. (2009). *Şiir Çözümleme Yöntemi*. (7. Baskı). Ankara: Öncü Kitap.
- Demiralp, O. (2004). İmaj Değil, İmge. *Kitaplık Dergisi*, (74), 75.
- Doğan, A. (2006) Hüsn ü Aşkta İmgeler. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (1) 109- 119. <http://web.firat.edu.tr/sosyalbil/dergi/arsiv/cilt16/sayi1/109-119.pdf>.
- Durman, N. (2017). Mustafa Özçelik Şiiri. *Edebiyat Bülteni*, (14), 29-31.
- Eraslan, Hayrullah. (2008). Mustafa Özçelik ile Söyleşi. *Genç Kardelen*, (14).
- Ertaş, S. (2013). Özçelik Şiirine Edebi Bir Arka Plan Denemesi. *İstanbul Bir Nokta Aylık Edebiyat Dergisi*, (133), 19-21.
- Eryiğit, İbrahim. (1977). Tevhidi Şiir Üzerine. *İktibas*, (220).
- Furtana, F. (2014). Sezai Karakoç Şiirlerinde Tabiat ve Kültür Unsurları. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (4), 41-48. DOI: 10.18493/kmusekad.36553.
- Garip, Recep (2001). Şiir ve Edebiyat Üzerine, *Ay Vakti Dergisi*, (8).
- Gülenay, B. (2017). Kalbini Nefsine Teslim Etmeyen Şair. *Edebiyat Bülteni*, (14), 23-24.
- Kanter, B. (2017). Ölümüne Yaşamak Yahut Kısa Sürmüş Bir Günün İki Yüzü. *Edebiyat Bülteni*, (14), 36-38.
- Kartal, A. (1998). *Klasik Türk Şiirinde Lale*. (1. Baskı). Ankara: Akçağ.
- Kırkoğlu, S, R. (2004). Anlatı Sanatının Olmazsa Olmazı: İmge. *Kitaplık Dergisi*, (74), 76-77.
- Korkmaz, R. (2014). *İkaros’un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*. (2. Baskı). Ankara: Akçağ.
- Kurtulmuş, Ş. (2013). Dağın Önünde Yunus’la Buluşmayı Bekleyen Şair. *İstanbul Bir Nokta Aylık Edebiyat Dergisi*, (133), 8-10.
- Okay, O., Ayan, H. (2010). *Şeyh Galip, Hüsn ü Aşk*. (6. Baskı). İstanbul: Dergâh.
- Orhanoğlu, H. (2010). *Sanat Eserinde İmgecilik ve Edip Cansever’in Şiirlerinde Gerçeküstücü İmgeler*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Özarslan, M. (2006). *Ferhat ile Şirin Mukayeseli Bir Araştırma*. (1. Baskı). İstanbul: Doğu

Kütüphanesi.

- Özçelik, M. (1998). *Şiir İklimi*. (1. Baskı). Konya: Esra.
- Özçelik, M. (2005). *Gece Işıltısı*. (1. Baskı). İstanbul: Sütun.
- Özçelik, M. (2006). *Nun ve Kalem*. (1. Baskı). İstanbul: Sütun.
- Özçelik, M. (2007). *Eylül Irmakları*. (1. Baskı). İstanbul: Sütun.
- Özçelik, M. (2010). *Bir Irmak Düşü*. (2. Baskı). İstanbul: Çıra Akademi.
- Özçelik, M. (2010). *Bizim Yunus*. (1. Baskı). İstanbul: Nar.
- Özçelik, M. (2014). *Mehmet Akif ve İstiklal Marşı*. (4. Basım). İstanbul: Nar.
- Özçelik, M. (2017). Yunus Emre'nin Şiir Estetiği. *Edebiyat Bülteni*, (14), 32-33.
- Özçelik, M. (1995). *Dünyanın Tenhasında*. (1. Baskı). Konya: Esra.
- Özçelik, M. (1995). *İfşa*. (2. Baskı). İstanbul: Beyan.
- Özçelik, M. (1995). *Serenat*. (1. Baskı). Konya: Esra.
- Özçelik, M. (1997). *Güneş ve Ayna*. (2. Baskı). İstanbul: Beyan.
- Özçelik, M. (2012). *Ateş Denizi*. (1. Baskı). Ankara: Ebabil.
- Özçelik, M. (2012). *Gül ve Hançer*. (1. Baskı). İstanbul: Nar.
- Özçelik, M. (2015). *Şairin Şiirle İmtihanı*. (1. Baskı). İstanbul: Okur Kitaplığı.
- Özçelik, M. (2017). *Dilim Ol Söyle*. (2. Baskı). İstanbul: Çıra Akademi.
- Özdenören, R. (2018). *Yazı, İmge ve Gerçeklik*. (5. Baskı). İstanbul: İz.
- Pala, İ. (2012). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. (22. Baskı) İstanbul: Kapı.
- Sadıklar, C. (2008). *Mustafa Özçelik'in Şiirlerinin Tematik Bakımından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Elazığ.
- Salman, Y. (2004). İmge Zor Yakalanır Bir Görselleşme. *Kitaplık Dergisi*, (74), 65-66.
- Sartre, J. P. (2006). *İmgelem*. (Çev: Alp Tümertekin). (1 Baskı). İstanbul: İthaki.
- Savran, Ö. (2009). Klasik Türk Şiirinde Bedenin Harflere Yansıması. *Turkish Studies International Periodical For The Languages Literature and History of Turkish or Turkic*, 4(2), 928-937.
http://turkoloji.cu.edu.tr/ESKI%20TURK%20%20EDEBIYATI/omer_savran_klasik_turk_siiri_beden_harf.pdf.

- Scarry, E. (2006). *Kitapla Hayal Etmek*. (1. Baskı). İstanbul: Metis.
- Soyak, M. (2017). Gül ve Hançer Odağında Mustafa Özçelik Şiiri. *Edebiyat Bülteni*, (14), 57-59.
- Sönmez, M. (2013). Gölgesi Kocaman Bir İmparatorluk. *İstanbul Bir Nokta Aylık Edebiyat Dergisi*, (133), 31-32.
- Subaşı, M, İ. (2017). Sessiz Sakin Akan Bir Irmak. *Edebiyat Bülteni*, (14), 25.
- Sürgit, B. (2014). Maveria Dergisinin Kuruluş Süreci. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 38 (2), 137-156. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/cumusosbil/issue/4351/59504>.
- Şahin, V. (2014). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Şiirlerinde İmge*. 7. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirileri Fırat Üniversitesi, 397-140. http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/veysel_sahin_ahmet_hamdi_tanpinar_siir_imge.pdf.
- Şirvan, U. (2014). *Şair ve Yazar Mustafa Özçelik'in Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Şiirlerinin Tematik Bakımından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Lisans Tezi), Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eskişehir.
- Talat Onay, A. (1993). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, Cemal Kurnaz, (Haz.). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Tanpınar, A, H. (1997). *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*. (8. Baskı). İstanbul: Çağlayan Kitabevi.
- Tolasa, H. (2001). *Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası*. (2. Baskı). Ankara: Akçağ.
- Tökel, A. T. (2017). Bir Sevgili Olarak Kadın İmgesinin Doğuşu: Leylâ ile Mecnûn. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kadın Sempozyumu, Amasya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, https://www.academia.edu/35242562/LEYLA%C3%82_%C4%B0LE_MECNUN%C3%9BN_B%C4%B0R_SEVGI%C4%B0L%C4%B0_OLARAK_KADIN_%C4%B0MGES%C4%B0N%C4%B0N_DO%C4%9EU%C5%9EU.
- Tuna, F. (2017). Mustafa Özçelik: Kalp Denizlerine Yelken Açan Şair. *Edebiyat Bülteni*, (14), s.17-18.
- Turan, Adem. (2016). Biyografi Kitapları Üzerine. *Edebiyat Ortamı*. (50).
- Urhan, M. (2013). *Mustafa Özçelik'in Şiirlerinde Hakim Temalar*. (Yayınlanmamış Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum.
- Ünlü, Ö. (2017). Mustafa Özçelik “Bizim” Şairimiz. *Edebiyat Bülteni*, (14), 14-15.
- Wellek R., Warren, A. (1983). *Edebiyat Biliminin Temelleri*. A. Edip Uysal (Çev.). (1. Baskı). Kültür ve Turizm Bakanlığı: Ankara.
- Wellek R., Warren, A. (2001). *Yazın Kuramı*. Yurdanur Salman – Suat Karantay (Çev.). (1. Baskı). Adam: İstanbul.
- Wellek, R., Warren, A. (1993). *Edebiyat Teorisi*. Ömer Faruk Huyugüzel (Çev.). (1. Baskı). İzmir: Akademi Kitabevi.

- Yavuz, K. (2005). Leylâ ile Mecnun Hikâyesinin Edebiyattaki Yeri. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 2 (4), 57- 69. http://mtad.humanity.ankara.edu.tr/II-4_Aralik2005/53_MTAD_2-4_KYavuz.pdf.
- Yazgan, B. (2013). Mustafa Özçelik'in Çocuğu Yanı. *İstanbul Bir Nokta Aylık Edebiyat Dergisi*, (133), 38.
- Yıldırım, H. (2017). Güneşı Çocuklara Veren Adam. *Edebiyat Bülteni*, (14), 2-5.
- Zavotçu, G. (2006). *Divan Edebiyatı Kişiler Kişilikler Sözlüğü*. (1. Baskı). Ankara: Aydın Kitabevi.
- Ziss, A. (2016). *Estetik Gerçekliği Sanatsal Özümsemenin Bilimi*. Yakup Şahan, (Çev.). (1. Baskı). İstanbul: Hayalperest.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı: Sefa ÇELİKÖRS

Doğum Yeri ve Yılı : Kars / Kağızman 1993

Yabancı Dili :İngilizce

E-posta : sefacelikors@gmail.com

Eğitim Durumu

Lisans : Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Yüksek Lisans: KAEÜ, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.

Yayınlar : Yiğitbaş, M., Çelikörs, S. (2018). Prof. Dr. M. Orhan Okay'ın Akademik Kimliğinin İnşası ve Eserleri. TYB Akademi Dergisi. (22). 123-136.

Çelikörs, S. (2018). Leylâ Erbil'in Üç Başlı Ejderha Novellasında Estetik ve Biçim. TYB Akademi Dergisi. (23). 115-126.

Çelikörs, S. (2019). Pınar Kür'ün Asılacak Kadın Romanıyla Kağızmanlı Hıfzı'nın Sefil Baykuş Ağıtı Arasında Metinlerarasılık. Uluslararası Folklor Akademi Dergisi. (3). 47-62. <http://dergipark.gov.tr/folklor/issue/42151/460602>.

Çelikörs, S. (2019). Yaşamın Ucunda Bir Kadın: Tezer Özlü'de Franz Kafka İzlenimleri. Mavi Yeşil Kültür Sanat Edebiyat Dergisi. (115). 10-13.